

Est. 23. Tab. 1^a. Num. 15.

34 6 19

11 2 16

Ms. B. 1. 6. v. 10. p. 10

220
DN. IOANNIS

GVTIERREZ

IVRISCONSULTI

~~110~~ PRÆCLARISSIMI, ~~Abbas~~

HISPANI,

CANONICI DOCTORALIS

ALMÆ ECCLESIAE
CIVITATENSIS,

ET
ADVOCATI PLACENTINI,

CANONICARVM QVÆSTIONVM,

Vtriusq; fori, tam exterioris quàm interioris animæ,

LIBRI DVO,

Cum eiusdem REPETITIONVM, ALLEGATIONVM,
& CONSILIORVM Volumine vno,

In quibus multæ Quæstiones in praxi admodum utiles continentur,

Cum INDICE rerum & verborum locupletissimo.

ANTVERPIÆ,

Apud Petrum & Ioannem Belleros.

CLo. lOc. xviii.

Cum gratia & privilegio Sereniss. Archid.

THE RIVER

1850

1850

DOCTOR

DOCTOR

DOCTOR

DOCTOR

DOCTOR

DOCTOR

DOCTOR

DOCTOR

DOCTOR

DOCTOR

DOCTOR

DOCTOR

DOCTOR

DOCTOR

DOCTOR

DOCTOR

DOCTOR

DOCTOR

DOCTOR

DOCTOR

DOCTOR

DOCTOR

DOCTOR

DOCTOR

DOCTOR

DOCTOR

DOCTOR

L I C E N T I A T O
P A V L O D E L A G V N A,
I N D I A R V M,
T O T I V S Q V E N O V I O R B I S

P R Æ S I D I A M P L I S S I M O ,

I O A N N E S G V T I E R R E Z , C a n o n i c u s D o c t o r a l i s a l m æ
E c c l e s i æ C i u i t a t e n s i s S . P . D .

ICVT illi facere solent, qui Principis alicuius beneuo-
lentiam, & familiaritatem experti sunt, ut quicquid
boni habent, quamuis sit exiguum, in ipsum conferant:
quidquid vero aduersi accidat, ad eundem referant, ut
ipsius patrocinio depellatur, id ipsum mihi, Indiarum
Præsides amplissime, hoc tempore video contigisse. Iam
enim (nisi forte excedit) memoria tenes, quanta nostra
fuerit, non amicitia solum, sed etiam familiaritas, eaq;
sane strictissima, cum olim Salmantica in eisdem studiis versaremur. Neque
solum in eadem, ut dixi, Academia, eodemq; gymnasio, sed eadem quoque
domo, iisdem parietibus, ac pene dicam cubiculo continebatur, ut vel ipsa et-
iam Academia, ipsa studiorum ratio, & facultas, ipsi demum parietes ad
amicitiam non inuitarent, modo sed etiam traherent. Successit deinde assi-
dua inter nos studiorum communicatio, animorum coniunctio, ut illud
Quintiliani certissimum esset, non minus inter se consentire iisdem studiis,
quam iisdem sacris initiatos. Nescio enim quo pacto literarum studia mirifice
animos copulant, atque, ut ita dicam, conglutinant, ut veluti cognatio qua-
dam ingeniorum & mentium contrahatur. Cum ergo beneuolentia ista tua
mihi semper patuerit, & amicitia nexus diuelli nos inuicem minime patia-
tur: quicquid mihi domi nascitur, qualecunque illud sit, tuo propemodum iure
tibi vendicas, quemadmodum quicquid aduersi accidere potuit, tua benigni-
tate, atque auctoritate depellis. Ecce tibi duos Canoniarum questionum li-
bros, quos existimaui doctissimo Præsidi dicari oportere, & quod viri docti
huiusmodi maxime muneribus delectentur, & quod hoc officium mea erga
te voluntatis leges amicitiae vetustissima suo iure postulare viderentur. Ac-
cedit eodem, ita demum inuidorum calumnias posse depelli, si tuis auspicijs
dicatos libros, tanquam rem sacram violare non audeant, & docti quique
magis probent volumina, quæ tuo nomini viderint illustrata. Vale, Præsides
amplissime. Madriti Kalendis April. Anno M. D. XCVII.

AD LECTOREM.

V I A disputando facilius veritas inuenitur, l. munerum, §. mixta, ff. de muner. & honor l. cum quidam, vbi Ias. in sexto notabil. num. 8. ff. de liberis, & posthumis, in l. Offidius, ff. de legat. 3. l. secunda, §. his legibus, ff. de origine iuris, & inquit Præposit. in c. 1. de eo qui sibi, & hered. suis masc. nu. 1. quod vbi emergit graue dubium, non debemus passim respondere, sed ponderare, & disputare articulum. Quod bene notare debent consulentes secundum eum. Veritas enim sæpius examinata magis splendescit in lucem, cap. graue 35. quæst. 9. glos. verb. postquam, in cap. cum Ioannes eremita, de fide instrumen. Ias. in l. iubeamus, col. 2. num. 8. C. de iudic. quia, vt inquit Apostol. 2. ad Corinth. 12. virtus in infirmitate perficitur, capit. non omnis, §. quæst. 5. & vexatio dat intellectum, Isaia 28. Hostiensis in summa, de pœnitentiis & remissio. §. quæ interrogationes, colum. 3. Hinc dicebat Leonardus, quem refert Caccialup. in titul. de modo statuendi, charta 5. vers. octauo, consulo, nihil esse ad res subtiles cognoscendas, atque dispiciendas quod plus valere possit, quam disputatio: quare vulgare est illud dictum Bald. in l. precibus, C. de impub. & aliis substit. col. 5. vers. modo contra. n. 33. quod quasi ferro viâ aperit, qui per contraria transit, & inquit Philosoph. in 3. Metaphysicorû, quod veritatē inquirentes sine dubitatione, similes sunt nescientibus, quo ire debeant, & in 7. Ethicorum, quod non sufficit verum dicere, nisi etiam causâ falsitatis assignetur, & in 1. Topicorum, potentes ad vtramque partem dubitare in singulis, speculabimur verum & falsum. Sol reuerberatus fortius calefacit, vt inquit Adrianus Papa in quodlibet. quæst. 6. col. penult. & clauus percussus fortius stringit: opposita enim iuxta se posita magis elucescunt, vt ait Philosoph. in 2. de cœlo & mundo, & nusquam veritas clarior eminet, quam suo admota contrario, ita Amedeus in Dialogo de Amicitia carta 23. & sequenti. Idcirco sæpe dicebat Ias. nihil esse tam obcurum in iure, quin si deducatur In disputationem, veritas inueniatur, & Ioannes Mirandula in Apologia, charta 2. inquit, quod antiquis & omnium ætatum Philosophis certissimum fuit, nihil ad consequendam, quam querebant, veritatem sibi esse potius, quam vt essent disputationis exercitatione frequentissimi: disputatio enim est cribrum veritatis, suauissimus animæ cibus, nihil habens ingrati, vt dicit Antonius Citadin. inter illius opera in Epistola, incip. conclusionis, ad finem. dum agit de ente, & vno: & inquit Adrianus Papa in quodlibet. q. 3. col. 1. post Hier. quod nihil certius deprehenditur eo, quod disputationis dente teritur: quæ omnia, cùm experimento comperta haberem, vtpote qui hac methodo scribendi dudum in meis Practicis Quæstionibus super legibus Regiis Hispaniæ vsus fuerim, post diuersum, quem in prioribus Commentariis repetitionum, iurisque allegationum, & in consiliis aliisque scriptis prius elegeram modum, eundem disputandi in hoc opusculo Canoniarum controuersiarum reassumere volui, perspicuens quanto præstantius veritas deprehendatur ex huiusmodi stylo disputationis, atque scribentis, quod sic talentum facilius detegatur, an inordinate procedat vel confuse, quod omnino est abhorrendum, quia sapientis est ordinare secundum Aret. conf. 67. diligenter & mature: an vero noua, & in audita adducat,

A D L E C T O R E M.

adducat, vt faciunt moderni subtiles: sed hi sæpissime acuitate ingenii facile in falsitatem labuntur, ita enim extenuare soliditatem iuris nituntur, vt ab aliis seligantur, atque præcellentes, & singulares videantur, quod subtilitatis modo à veritate penitus discedant: quinimo phantasias sequendo, totum mundum reuoluunt, & tantum volunt subtilizare, quod se ipsos non intelligant, vt de Doctoribus Papiens. refert Pauli in l. hac consultissima, §. finali, numer. 3. C. de testament. An vero denique, & si noua omnino non inueniat, ab aliis tamen inuenta, vel cultu reddat blandiora, vel accumulatione vberiora, nonnullis interdum nouiter subtili ingenio additis, vt iuuent, & prosint cuicunque etiam fastidio stomacho grauiorum lectione: quod sat erit teste Salomone. Sæpe enim post macellum & adipem, etiam blandissima oluscula, & fluuiales pisciculi appetibiles sunt. Raro enim qui insistit inuentioni, ordinationi vacare potest, & difficilior est ordinatio, quam inuentio, secundum Felinum in cap. quæ in Ecclesiarum, in fine, de constitutionibus. Hæc enim est, quæ honorem fecit Accursio, Speculatori, Ioanni Andreæ, Bartolo, Alexandro, Iason. Felin. & alijs qui hunc stylum sunt secuti, & ex nostris Cohispanis, grauissimis viris Roderico Soarez, Gregorio Lopez, Couarr. Antonio Gom. Petro Peralta, D. Anton. de Padilla, Ludouico de Molina, & aliis pluribus remotis, qui contrarium inordinate, & confuse scribendi modum sunt secuti, quos sciens omitto: illos vero imitari cupiens, hos Canoniarum Quæstionum libros vobis expono, qui vtinam ita placeant, quemadmodum animus meus placere paratus est: quod si aliud forte contingat, æquo animo sufferte, quandoquidem ipse laborem passus ita facere decreui. Valete.

E L E N C H V S
CAPITVM CANONICARVM
Q V Æ S T I O N V M
DOCTORIS IOANN. GVTIERREZ
CANONICI DOCTORALIS CIVITATENSIS,
PRIMI ET SECVNDI LIBRI.

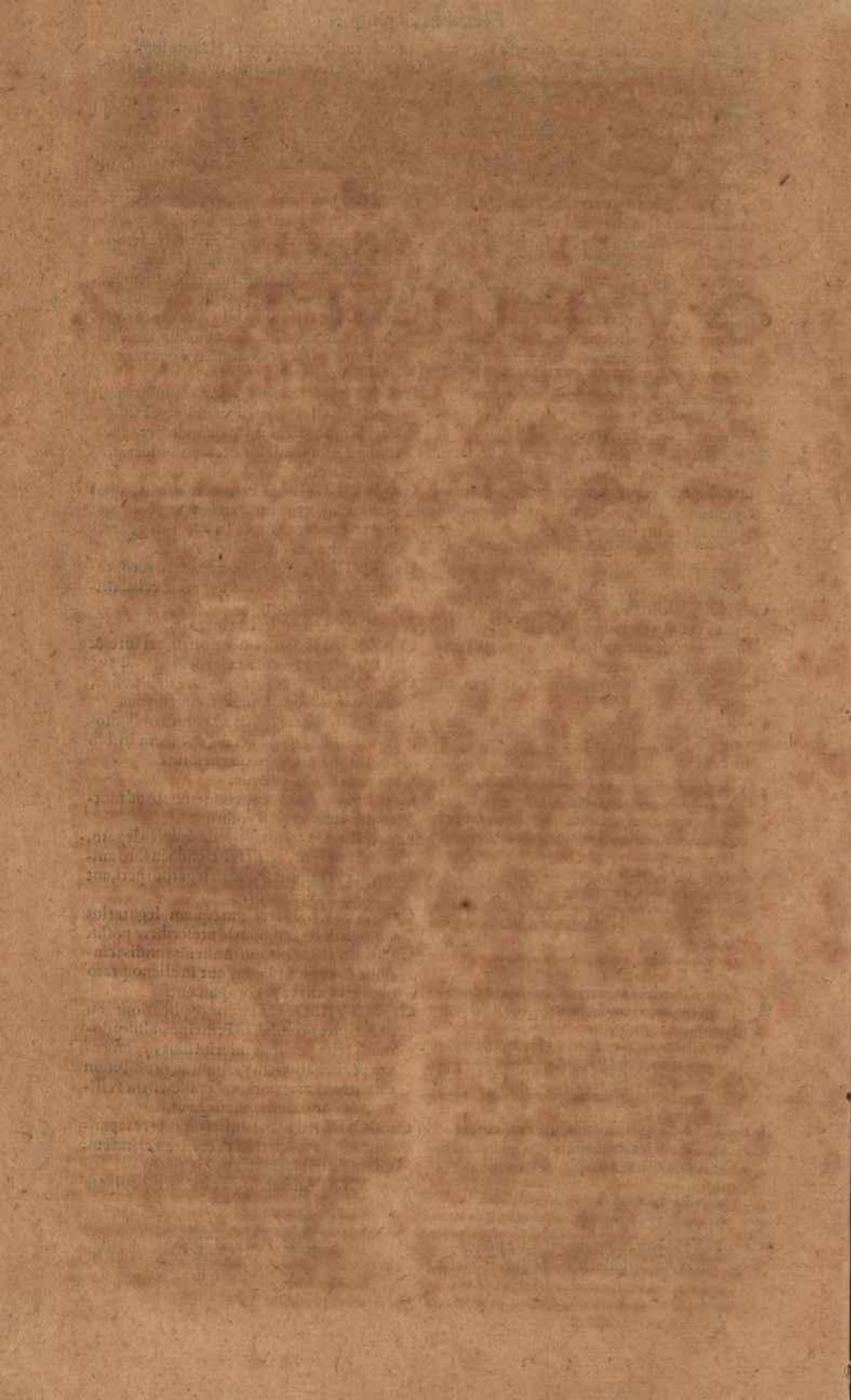
- Cap. I. Excommunicati, qui vitandi, vel non.
- Cap. II. An excommunicatus à iudice possit per confessorium absolui virtute Bullæ Cruciatæ, vel Iubilei, satisfacta parte in vtroque, vel tantum in interiori foro.
- Cap. III. An virtute Bullæ Cruciatæ absolui possit, quis ab irregularitate.
- Cap. IV. Quo iure procedat communis praxis, qua iudices Ecclesiastici præcepta iudicialia sub pœna excommunicationis pro futuris culpis solent decernere.
- Cap. V. Parochus an possit absolvere sibi subditum à sententia excommunicationis maioris à iure lata, nulli reseruata.
- Cap. VI. Absolvere quis possit à sententia excommunicationis minoris.
- Cap. VII. De taurorum agitatione.
- Cap. VIII. Extrauagans ambitiosæ, & de rebus Ecclesiæ non alienandis, inter extrauagantes communes declaratur.
- Cap. IX. Extrauagans cum detestabile, de symonia inter communes declaratur.
- Cap. X. De interdicto Ecclesiastico, cessatione, & à diuinis.
- Cap. XI. De monitoriis generalibus, earumque praxi.
- Cap. XII. De pœnis permanentium in excommunicatione per mensem, & vltra.
- Cap. XIII. De irregularitate ex homicidio occulto proueniente.
- Cap. XIV. De Monialibus, an ex aliis causis iustis, præter tres contentas in constitutione Pii Quinti, possint à monasterio exire.
- Cap. XV. De copula interueniente ante impetratam dispensationem à summo Pontifice inter consanguineos, vel affines ad contrahendum matrimonium commissam ordinario loci, an vitiet dispensationem, si de illa nulla facta fuerit mentio.
- Cap. XVI. de spadone, cui ambo testiculi abscissi sunt, an possit matrimonium contrahere.
- Cap. XVII. Papa an possit dispensare, vt matrimonium ratum, & non consummatum per copulam, dissoluatur.
- Cap. XVIII. De matrimonio de præsentia contracto à duobus impuberibus, vel à pubere & impubere, maiorib. tamen septennio, solemniter coram parochio & testibus, vtrum post pubertatem interueniente copula, cohabitatione, amplexibus, vel osculis, ratificetur, absq; eo quod eadem solemnitate repetita de nouo celebretur.
- Cap. XIX. Ordinarius Ecclesiasticus, an tuta conscientia possit absque vlla causâ remittere denuntiationes in matrimoniis contrahendis requisitas.
- Cap. XX. Pater an iuste absque peccato possit impedire matrimonium filii, absque eius voluntate contrahendum, cum disparis status & conditionis femina.
- Cap. XXI. Verba illa, non habebō aliam vxorem, vel non ducam aliam, vel aliquam in vxorem, nisi te, vel, Non erit mihi alia vxor, nisi tu, quid inducant. Et quid de aliis, de quibus in hoc capite.
- Cap. XXII. De matrimonio, vel sponsalibus Contractis inter consanguineos, vel affines sub conditione, si Papa dispensauerit.
- Cap. XXIII. De impedimento affinitatis ex illicita copula proueniente, & quis dispenseť ad petendum debitum.
- Cap. XXIV. De diuortio inter virum & vxorem ex causâ sæuitiæ.
- Cap. XXV. An maritus propter publicum vxoris adulterium possit ipsa viuente, clericus in sacris effici.
- Cap. XXVI. De ætate singulis ordinibus Ecclesiasticis requisita.
- Cap. XXVII. Approbatus in vno Episcopatu ad

- ad audiendas confessiones, an possit virtute Bullæ Cruciatæ in alio Episcopatu eligi in confessarium, absque noua approbatione huius Episcopatus.
- Cap. XXVIII. Beneficia vacantia, intra quod tempus prouideri debeant.
- Cap. XXIX. An aliqua recipi possint pro administratione spiritualium.
- Cap. XXX. An vnusquisque teneatur in Dominicis & aliis diebus festiuis in propria parochia rem diuinā audire, hoc est, Missam.
- Cap. XXXI. An circumstantia festi ab eo, qui peccatum mortale commisit in eo die, sit necessario confitenda Sacerdoti.
- Cap. XXXII. Monasterium, an excludat substitutum sub conditione vocatum, si institutus sine liberis legitimis & naturalib. decesserit, vel sine liberis ex se legitime descendentes, vel ex suo corpore procreatis.
- Cap. XXXIII. De pensione Ecclesiastica, an debeatur pro rata temporis, necne?
- Cap. XXXIV. De remedio c. reintegranda, 3. q. 1. coram quo iudice sit proponendum, & an competat contra bona fide & titulo possidentem, & an in iudiciis possessoris appellatio locum habeat.
- Cap. XXXV. De confraternitatibus disciplinatorum, seu confratriis, an sint loca religiosa, necne, deque aliis in proposito.
- Cap. XXXVI. An successor Prælati, alteriusve beneficiati, vel maioratus, teneatur stare locationi prædecessoris, nomine proprio, & in sui vtilitatem factæ.
- Cap. XXXVII. De stuprante virginem ad quid teneatur.
- Cap. XXXVIII. De vxore, quæ falso sibi partum alienum supposuit, & de adultera, quæ filium ex adulterio in scio marito concepit, ad quid teneatur in foro conscientia.
- Cap. XXXIX. De vendentibus carius ad creditum, quam in promptu res communiter valeat, & de minori e mentibus anticipata solutione.
- Cap. XL. De restitutione, an differri possit, vbi debitor habita ratione status & dignitatis grauissimam pateretur ex restitutione iacturam.

LIBER SECVNDVS.

- Cap. I. De testamentis eorum, qui religionem postea ingrediuntur, vel quæ post ingressum conduntur.
- Cap. II. An iudex delegatus possit cognoscere de nullitate suæ sententiæ diffinitivæ, vel restitutionem in integrum aduersus eam concedere.
- Cap. III. De his qui mortem sibi consciuere.
- Cap. IV. De ebrietate prohibita præcipue clericis, deque eorum pœnis, & de vino plura differuntur.
- Cap. V. De clerico homicida.
- Cap. VI. De homicidio casuali.
- Cap. VII. De concubinato, eiusque pœnis.
- Cap. VIII. An singularis successor Ecclesiæ

- teneatur stare colono, vel inquilino,
- Cap. IX. De rebus inuentis, quæ certo domino carent.
- Cap. X. De receptis & promissis ob causam fornicationis.
- Cap. XI. De electione & prouisione beneficiorum Ecclesiasticorum, ac secularium officiorum.
- Cap. XII. De vidua stuprum committente.
- Cap. XIII. De alienatione per cessionem in emphyteusim rerum Ecclesiæ ultra tempus permissum facta, an in aliquo teneat.
- Cap. XIV. An iuste institui possint primogenia, de quorum natura & successionem.
- Cap. XV. De falsitate, subreptione & obreptione causæ finalis, & impulsuæ in precibus Principi factis commissa, deque veritate in eisdem tacita.
- Cap. XVI. An scientia excommunicationis lata absq; vlla citatione sit nulla, vel valida, licet iniusta. Item an & quando per appellationem suspendatur excommunicatio, & quando non.
- Cap. XVII. De literis commendatitiis, quas Reuerendas vocant, an spirent re integra morte concedentis, & an Vicarius generalis Episcopi eas concedere valeat.
- Cap. XVIII. De vsura, quod sit omni iure prohibita, & an sit crimen mere Ecclesiasticum, vel mixti fori.
- Cap. XIX. De manifestis vsurariis.
- Cap. XX. De pœna conuentionali, an iure & in conscientia secure exigi possit.
- Cap. XXI. De decimis, quo iure debitæ sint, & aliis in materia & praxi frequentibus.
- Cap. XXII. De requisitis ad votum obligatorium sub peccato mortali, & vtrum in solo voluntatis proposito perficiatur.
- Cap. XXIII. De symonia.
- Cap. XXIV. An liceat condemnato ad mortem se defendere, si possit.
- Cap. XXV. De conditione illa adiecta legato, si non nupserit, an sit reiicienda in foro animæ, ita vt nuptiis sequutis legatum peti, aut retineri secure possit.
- Cap. XXVI. Heres antequam legatarius agnouerit legatum, an id præscribere possit.
- Cap. XXVII. De his, qui in alienis fundis scindunt & capiunt ligna, aut in alieno prato oues suas, aliave pecora pascunt.
- Cap. XXVIII. De venatione & piscatione, an possit iuste prohiberi à Principe, aliisq; dominis temporalibus inferioribus, & an capta per venationem vetitam ac prohibitam sint in foro exteriori, vel conscientia restitutione ante condemnationem.
- Cap. XXIX. An liceat iudici ius dicere secundum allegata & probata contra veritatem, quam priuata scientia nouit, necne?
- Cap. XXX. An iuste quis ob alterius culpam puniatur.

DN. IOANNIS
GV TIERREZ
IVRISCONSULTI HISPANI
PRÆCLARISSIMI,
CANONICI DOCTORALIS
ALMÆ ECCLESIAE
CIVITATENSIS,

Canonicarum Quæstionum vtriusque Fori tam Exterioris
quam Interioris Animæ.

LIBER PRIMVS.

SVMARIA.

- 1 Concilium Constantiense circa excommunicatos vitandos vel non refertur; nec non & Basiliense.
- 2 Acta in Constantiensi & Basiliensi consiliis circa damnationem quorundam articulorum hereticorum, & causas beneficiales ac censuras, approbata fuerunt auctoritate Apostolica: & quomodo hoc intelligatur, num. 15.
- 3 Sententia declarationis non requiritur, nec est necessaria, vbi aliquid ita notorium est, quod nullam excusationem habet, nec possit aliqua tergiversatione celari: contrarium, num. 16.
- 4 Sententia declaratoria requiritur regulariter vbicunque pœna aliqua pro crimine etiam ipso iure infligitur.
- 5 Publice excommunicatus, publice est vitandus, etiam ante denuntiationem iure communi attento.
- 6 Notorie excommunicatus, ita quod ipsius factum nulla tergiversatione celari possit, vitandus est ante denuntiationem secundum literam concilij Basiliensis: & citantur auctores huius sententia.
- 7 Sed contrarium late probatur rationibus & auctoribus hic adductis, in num. seqq.
- 8 Hæreticum ante condemnationem non tenemur vitare, etsi sciamus illum esse hæreticum.
- 9 Excommunicatio hæresi coheret, sicut lepra leproso & homini vmbra.
- 10 Incarcerati propter hæresin prius, quam pro talibus declarentur, diuitari solent, nec diuina officia nec sacrificia permittuntur audire, nec aliis sacramentis Ecclesie vti, nec traduntur Ecclesiastica sepultura donec causa peragatur.
- 11 Statutum in synodo Constantiensi de excommunicatis non vitandis ante denuntiationem, præterquam in notorio clerici percussore, saluberrimum institutum fuit ad sedandas timoratas conscientias adimendosq; scrupulos.
- 12 Ratio differentia assignatur inter notorium clerici percussorem, cur sit vitandus ante denuntiationem & alios notorios excommunicatos non vitandos.
- 13 Hæreticus notorius cur non sit vitandus ante condemnationem.
- 14 Verum esse resoluitur in concilio Constantiensi sub Martino V. celebrato editam fuisse prædictam saluberrimam constitutionem iuxta literam & sensum, num. 1. relatum: & quamuis inter acta eiusdem Concilij ipsa non exstet, est tamen hoc receptissimum apud crebriores & grauiores auctores: & in hoc numero resolutio præcedentium ponitur.
- 17 Manifestatio auctoritatiua requiritur, etiamsi facti euidentia sit, vt, quod auctoritas publica inchoauit lege, auctoritas publica perficiat iudice.
- 18 Vasalli liberati sunt à debito fidelitatis dominij & totius obsequij propter hæresin manifestam domini sui.
- 19 Custodiens depositum sibi ab hæretico commissum, non debet illud reddere hæretico manifesto id petenti.
- 20 Præses alicuius oppidi aut arcis munita, qui sub fidelitate & iuramento illud ab aliquo accepit, non tenetur illi restituere notorio hæretico effecto, nec alteri eius mandato, sed fisco.
- 21 Hoc tamen procedit sequuta sententia declaratoria iudicis, nempe illum esse notorium hæreticum, alias secus.
- 22 Nemini priuato, nec etiam iudici seculari, licet iudicare aliquem hæreticum, etiamsi notorius talis appareat, quousque ab Ecclesia id iudicetur, aut per sententiam declaretur: idque procedit indistincte vt hic.
- 23 Pœna non debentur in foro conscientia ante condemnationem, etiamsi ipso iure imposita sint.
- 24 Occulte excommunicatus hodie nullo modo vitandus est, nec etiam ante denuntiationem, cuius excommunicatio duobus etiam testibus probari posset.

- 25 Fama publica excommunicationis non sufficit ad hoc, ut teneamur aliquem vitare ante denuntiationem.
- 26 Excommunicatio quoruplex sit in proposito ad sciendum, an excommunicatus vitandus sit vel non.
- 27 Nominatim excommunicatus non est, quicumque fecerit aliquid contra canonem idipsum facientem excommunicantem.
- 28 Nominatim excommunicatus dicitur, qui nomine proprio, officij vel dignitatis aut aliquibus apposis signis indubitatis excommunicatur, ut hic, quamvis vitandus non sit, etiam à sciente, quousque fuerit declaratus & denuntiatus per iudicem.
- 29 Nominatim excommunicatus & declaratus per iudicis sententiam, qua illum denuntiat mandatque denuntiandum publicum excommunicatum, vitandus est; antea vero non.
- 30 Vfus atque communis interpretatio Christiani orbis in hunc sensum accepit constitutionem Concilij Constantiensis, per quam nunc non negatur sepultura iis, qui excommunicati moriuntur, nisi sint denuntiati.
- 31 A quocunque per simplicem excommunicationem praeciso, si non fuerit nominatim excommunicatus, publicatus vel denuntiatus, aut manifestus percussor clerici, licet cuicunque, tam in necessitate quam extra, Sacramenta percipere, perinde ac si non esset praecisus: secus alias, & quomodo hoc intelligatur, num. 47. & 48.
- 32 Publicatio excommunicationis ubi fiat.
- 33 Publicatio excommunicationis facta in consistorio iudicis coram paucis, non sufficit.
- 34 Excommunicatio non est necessarium, ut omnibus de civitate sit manifesta, sed satis est, quod transeat in notitiam viciniæ seu maioris partis, in qua actus geritur, sicut de notorio dicitur.
- 35 Denuntiationes excommunicatorum quomodo fiant.
- 36 Publicatio & denuntiatio nihil ad excommunicationem addunt.
- 37 Pena excommunicationis ipso iure affligit & inhabilitat, quoad omnes suas potentias illum, qui in eam incidit absque alia declaratione: trahit namque secum exsequutionem paratam.
- 38 Excommunicatus regulariter peccat aliis communicando, etiam ante denuntiationem, & magis quam alij eidem communicantes post denuntiationem: quo fit, ut ipse excommunicatus ante denuntiationem teneatur se abstinere à communicatione fidelium & à divinis.
- 39 Occulte excommunicatus tenetur se vitare à communione fidelium, & à divinis abstinere ante denuntiationem.
- 40 Et an id procedat, quando ex hac evitacione occultum eius crimen, occultaque excommunicatio proderetur cum gravi scandalo?
- 41 Parochus, etiam si penes se habeat denuntiatoriam scripturam, qua specialiter & nominatim quis sit excommunicatus, sibi bique praecipitur, ut statim visis literis, teneatur eundem vitare atque denuntiare, nihilominus non tenetur eum vitare, donec eum denuntiauerit, aut denuntiatum esse constiterit.
- 42 Haeretici, schismatici & apostatae, si sint haeresis, apostasia, aut schismatis condemnati, veniunt nomine excommunicatorum nominatim, atque etiam symoniaci, & omnes, qui per sententiam fuerint pronuntiati, & condemnati alicuius criminis, cui annexa sit excommunicatio, & praeterea quicumque proprio nomine propter aliquod aliud delictum fuerit pronuntiatus excommunicatus.
- 43 An superiora dicta in nominatim excommunicato, publicato vel denuntiato, & de notorio omnino excommunicato vitandis, procedant etiam in interdictis, vel suspensis nominatim per sententiam iudicis publicatam, vel denuntiatam, vel adeo notoriis, quod nulla tergiversatione possint celari.
- 44 Iure communi non licet audire rem diuinam, nec suscipere Sacramenta ecclesiastica à clerico notorio concubinario, etiam sine vlla monitione superioris.
- 45 Hodie secus est, nisi clericus publicus concubinaris fuerit nominatim publice denuntiatus per Praelatum, vel suspensus, ut evitetur.
- 46 Audiens Missam à sacerdote exsistente in alio crimine notorio, non peccat mortaliter.
- 49 Praelatus vel curatus non excommunicatus non tenetur in Sacramentorum administratione vitare parochianos sibi subditos occultos excommunicatos, quando volunt ab eo recipere Sacramenta, imo ea tenetur ipsis ministrare, quamvis hi male faciant se illis ingerendo.
- 59 Excommunicatus occultus, si habet alias ius compellendi sacerdotem, ut habet parochianus eius; petit autem Eucharistiam in publico, tenetur ei parochus ministrare, sicut occulto peccatori: secus si occulte petatur vel in publico & notorio excommunicato, etiam si non sit denuntiatus.
- 51 Sacramentum Pœnitentiae non est exhibendum cuicunque excommunicato.
- 52 Excommunicatis dubiis (hoc est, occultis) licitum est porrigere Eucharistiam, etiam cessante scandalo si non porrigeretur.
- 53 Curatus excommunicatus nominatim & specialiter, ante denuntiationem an debeat evitari ab eo, qui eius excommunicationis habet notitiam.
- 54 A praecisis ab Ecclesia, quos Concilium Constantiense vitari praecipit, non licet regulariter recipere Ecclesiastica Sacramenta, nec cum illis alio modo communicare in divinis, nec extra.
- 55 An in casu extremae necessitatis liceat Sacramentum Baptismi recipere ab huiusmodi praecisis, vel etiam haereticis?
- 56 Et quid in Sacramento pœnitentiae in articulo mortis, ubi alius minister deest? & num. seqq.
- 57 Contritio interior in articulo mortis satis est deficiente confessario habili cum voto Sacramenti, quando fas fuerit, & copia confessarii dari contingat, quamvis difficile sit contritione legitima & sufficienti illo tempore potiri.
- 58 Excommunicatus absolvendus est in articulo mortis à quolibet sacerdote, nullaque reseruatio est in illo articulo.
- 59 Haereticus moriens, si Episcopus & inquisitores desint, absolui potest à quolibet sacerdote.
- 60 Concilium Constantiense, dum excipit duos casus, quibus non licet communicare cum excommunicatis, non loquitur nec procedit in articulo mortis, sed regulariter extra illum.
- 61 Referuntur auctores tenentes partem affirmatiuam, nempe ut in articulo mortis, deficiente alio legitimo confessario excommunicatus nominatim, & ab Ecclesia denuntiatus, item & haereticus, possint Sacramentum Pœnitentiae ministrare.
- 62 Referuntur auctores tenentes contrariam sententiam.
- 63 Concordia assignatur inter praedictas opiniones, ut prima procedat in excommunicatis alias vitandis, secunda vero negatiua in haereticis: hoc ultimum limitatur, num. 64. in haereticis nondum declaratis nec condemnatis ab Ecclesia: alias secus, ut in num. 67.
- 65 Moriens alio legitimo confessario deficiente, tenetur excommunicato sacerdoti confiteri, licet sit praecisus ab Ecclesia, ipseque minister sic administrando non peccat, si tamen resipiscat: & animo iam decernat Ecclesiae parere mandatis, ut excommunicationem excutiat à seipso.
- 66 Speciale hoc est in Sacramentis Baptismi & Pœnitentiae, in ceteris vero id non licet. Articulus mortis qui dicatur? remissive ibid.
- 68 Qui amat periculum, peribit in illo, & exponens se periculo probabili peccandi, peccat tale peccatum, quale periculum est?
- 69 Sacerdos excommunicatus denuntiatus, vel notorius clericus percussor, quamvis suspensam habeat iurisdictionem propter excommunicationem; membrum tamen Ecclesiae est (licet praecisum) per fidem informem: at vero haereticus, apostata & schismaticus, non solum vsu iurisdictionis suspensum sunt, verum etiam iurisdictionem eradicat a fide funditus amiserunt, cum non sint membra Ecclesiae, &c.
- 70 Haereticus vere de Ecclesia non est. Non potest erga homines esse

neesse fidelis, qui Deo existit infidelis.

- 71 Theodoricus Afer iure laudatur, qui cum Diaconum haberet orthodoxum à se admodum dilectum & in Arianismum conuersus esset, vt eidem Theodorico faueret, gladio eum in-
teremir, dicens: Si Deo fidem sinceram non seruasti, quomodo
mihi, qui homo sum, conscientiam sanam prestabis?
- 72 Hereticus & schismaticus est, qui putat Ecclesiam alibi esse
vel esse posse, quam penes Petri Successorem. Hermenegildus
Rex, filius Leuigildi Regis olim Hispania, qui ob Catholica
fidei professionem ab hereticis in carcerem coniectus fuit,
maluit oppetere mortem, quam communionem sacram è
manibus Episcopi Ariani sumere.
- 73 Cap. 7. sess. 14. Sacri Concilij Tridentini intellectus.
- 74 Sententia lata à iudice publice excommunicato, est ipso iure
nulla.
- 75 Sententia lata, nedum à iudice delegato publice excommuni-
cato, sed etiam ab ordinario est nulla.
- 76 Hoc tamen procedit, quando huiusmodi iudex est nominatim
excommunicatus & denunciatus, vel notorius clerici per-
cussor.
- 77 Excommunicatus tunc dicitur nominatim declaratus, quando
in sua parochia publicatur illum esse excommunicatum, vel
in concione publica, & alias, vt hic.
- 78 Sententia excommunicationis publice lata intelligitur, si iu-
dex eam tulerit in loco vbi publice iudicare consuevit: hoc ta-
men hodie non procedit.
- 79 Iudex occulte excommunicatus bene potest suo officio vti, va-
lidaque erunt ab ipso gesta & pronuntiata, fauore iuris pu-
blici publicaue vtilitatis.
- 80 Recipiens ordines sacros ab occulte excommunicato vel ab he-
retico, si ab Ecclesia erat toleratus, non solum recipit Sacra-
mentum, sed etiam exsequutionem Sacramenti: vnde etiam
postquam sibi id constiterit, poterit actus illius ordinis exer-
cere absque dispensatione.
- 81 Omnes actus ab occulte excommunicato gesti, siue sint ciuiles
siue spirituales, sunt validi.
- 82 Iudex occulte excommunicatus ac proinde toleratus ab Eccle-
sia, an possit alterum excommunicare, & num. seq.
- 83 Episcopus publice excommunicatus non potest iudicem aliquem
instituire, quinimo nec ipse Episcopus excommunicatus, nec
eius Vicarius antea institutus de causa cognoscens, sed adiri
debet Papa, vt provideat.
- 84 Secus est in delegato, nam ipsius iurisdicctio non suspenditur per
excommunicationem delegantis.
- 85 Potestas vel capitaneus alicuius ciuitatis, si sit excommunica-
tus, eorum iudices impediuntur de causa cognoscere.
- 86 Episcopo existente suspecto, censetur etiam in consequentiam
suspectus eius officialis.
- 87 Episcopo absoluto ab excommunicatione, ipsius Vicarius po-
terit iurisdictionem exercere, sicut ante excommunicatio-
nem.
- 88 Excommunicatio lata à iudice excommunicato tolerato ab
Ecclesia, operatur omnes suos effectus.
- 89 Excommunicatus occulte, licite, saltem valide, poterit alteri
facultatem concedere audiendi confessiones: publice autem
excommunicatus minime.
- 90 Excommunicatus non lucratur fructus sui beneficij vel pre-
bende, dum excommunicatus existit, licet à sententia ex-
communicationis appellauerit.
- 91 Inimicus Dei & Ecclesia non debet de patrimonio Iesu Christi
viuere.
- 92 Excommunicatus, durante excommunicatione, non facit fru-
ctus beneficij suos, & si quos percepit, tenetur ad eorum re-
stitutionem.
- 93 Nec requiritur ad hoc, quod sit denunciatus.
- 94 Excommunicatus ipso iure amittit fructus sui beneficij, absque
eo, quod in sententia hoc exprimat.
- 95 Excommunicatus fortius priuatur distributionibus quotidia-
nis.
- 96 Alimenta sunt ministranda ex redditibus beneficij clerico de-
posito & suspensio à beneficio propter crimen, excommuni-
cato autem minime, etiam si is egenus & pauper sit.
- 97 Alimenta non sunt ministranda ex redditibus beneficij clerico
actu & solemniter deposito, & ex auctorato militia sacer-
dotali, sed tantum deposito verbaliter per sententiam.
num. 98.
- 99 Clericus depositus non habet facultatem, nec est in sua manu,
vt à depositione liberetur: secus excommunicatus vt absolua-
tur, ideo illi dantur alimenta, huic vero minime.
- 100 Alimenta exhibenda non sunt ex redditibus beneficij clerico
suspensio propter contumaciam, à qua potest resipiscere, &
non resipiscit, sicut nec excommunicato.
- 101 Alimenta excommunicato ex redditibus beneficij exhibenda
sunt, quoties excommunicatus esset impeditus ex aliqua
caussa absolutionem petere vel obtinere, etiam si eam petat,
vt hic.
- 102 Alimenta ministranda sunt excommunicato, ex fructibus be-
nificij in casu extrema necessitatis, ne fame pereat.
- 103 Excommunicatus iusse, etiam ante denuntiationem, non lu-
cratur fructus, redditus, nec distributiones quotidianas sui be-
nificij vel prebende.
- 104 Excommunicatis & Reipublica hostibus sunt beneficia sub-
trahenda, in quantum propter hoc arcentur à culpa.
- 105 Fructus prebende, durante excommunicatione vel suspensione
contingentes, in vtilitatem Ecclesia conuertuntur, distribu-
tiones vero quotidiana presentibus accrescunt, & num.
seq. quomodo hoc de distributionibus quotidianis intelligen-
tur.
- 106 Cap. 3. de reformat. sessione 21. sacri Concilij Tridentini, &
cap. 3. de reformat. sess. 22. eiusdem conciliantur.
- 107 Quod prædictum est de distributionibus quotidianis, vt præ-
sentibus accrescant, procedit etiam in fructibus principalibus
prebende, vbi patrimonium Ecclesiasticum in duas est diui-
sum partes distinctas, quarum vna ad fabricam pertineat,
altera vero ad ministrorum victum, & laboris mercedem sit
destinata.
- 108 Mensa capitularis redditusq; ipsius mensa, in qua inuitati ad
comedendum sedent, assimilatur.
- 109 Capitulum Ecclesiasticum, quod fructibus prebende vacantis
fruitur, an pro illo tempore teneatur soluere pensionem au-
thoritate Apostolica super ipsis constitutam? & num. seqq.
- 110 Pensio est onus reale annexum fructibus eiusdem prebende,
&c.
- 111 Collecta, decima, census & pensio, sunt onera realia, obligantq;
possessionem.
- 112 Tunc demum agi potest pro pensione præteriti temporis contra
nouum possessionem, quando is posset recurrere contra heredes
perceptionis fructus, alias secus, vt hic.
- 113 Via exsequutiua agi potest aduersus illum, cui litera pensionis
intimata fuerunt, secus contra illum, cui intimata non fue-
runt, sed via ordinaria tunc procedendum erit.
- 114 Possessor beneficij soluens pensionem præteriti temporis sui ante-
cessoris, poterit pro eo, quod sic soluerit, conuenire prædecesso-
rem, si viuit, qui fructus percepit, &c.
- 115 Fructus beneficij siue prebende, super quibus Ecclesiastica pen-
sio auctoritate Apostolica est reueruata, sunt obligati atque
hypothecati pro solutione pensionis, ideoque agi potest contra
quemcunque illorum possessionem, siue sit vniuersalis siue
particularis successor.
- 116 Ecclesia vacans, super cuius fructibus est apposita annua pen-
sio, tenetur ad solutionem eius, eamque soluere tenetur æco-
nomus eius, qui pro ea conueniri potest.
- 117 Idem est in solutione caritativi subsidij.
- 118 Camera Apostolica, cuius sunt fructus sediam vacantium,
soluit pensiones super ipsis reueruatas.
- 119 Capitulum Ecclesiasticum percipiens medietatem fructuum
duorum primorum annorum, novorum residentium, vigore
statuti vel alterius concessionis tenetur soluere dimidiam
partem pensionis super ipsis fructibus reueruata.
- 120 Capitulum fructus prebende vacantis iure proprio propter
personalem residentiam iure non decrescendi percipit atque
eis fruitur tanquam propriis, suisque prebendis addictis.
- 121 Pensionem reueruata super fructibus & distributionibus
quotidianis prebende, præmaxime Capitulum soluere non
tenetur

- tenetur pro tempore vacationis eiusdem, quo fructus percepit.
- 122 Canonici ceteraque prebenda horum Regnorum, quamvis pinguis sint, semper in Romana curia aestimantur in valore annuo viginti quatuor ducatorum auri de camera & non plus.
- 123 Capitulum tenebitur soluere pensionem prebende vacantis usque ad quantitatem fructuum, quos percipit distincte a mensa capitulari, ut in exemplis hic positis.
- 124 Excommunicatus vel suspensus iuste, etsi sua culpa, tenetur soluere pensionem, si beneficii retinet possessionem. Idem si iniuste sit excommunicatus, cum non amittat fructus sui beneficii, num. 125.
- 125 Idem est in caritativo subsidio.
- 126 Capitulum tenetur adimplere atque soluere suis sumptibus alia onera prebende vacantis eidem coherentia.
- 127 Percipiens fructus ex privilegio Apostolico beneficiorum vacantium primis vel aliorum annorum, ad idem tenetur.
- 128 Inique & contra ius expense, siue salaria horum onerum successorii imponuntur, non obstante consuetudine contraria.
- 129 Quid in expensis factis in assignendis edictis, & aliis pro electione faciendis magistralis & doctoralis prebende.
- 130 Duplex praxis refertur habendi capitulum expensas factas pro electione Prælati.
- 131 Ius eligendi Prælaturam fuit concessum capitulo in privilegio, cum olim spectaret ad Superiorem: sic ius eligendi Doctorem vel Magistrum in Ecclesiis Cathedralibus horum Regnorum, ad prebendas doctorales & magistrales, competit Episcopis & Capitulis ex indulto sedis Apostolicæ.
- 132 Capitulum sede vacante, deficientibus aliis bonis, potest recipere mutuum instante necessitate pro negotio electionis Prælati.
- 133 Iuste excommunicatus lucratur fructus sui beneficii, si hoc in sententia Papa declaratur.
- 134 Excommunicato in casu extremae necessitatis subueniendum est de fructibus sui beneficii, ne fame pereat.
- 135 Excommunicatus iniuste non amittit fructus sui beneficii vel prebende: quos tunc recuperabit per viam iustitiae principaliter querelando vel super hoc agendo, non vero per viam attentatorum, num. 136.
- 137 Excommunicatus iniuste non amittit distributiones quotidianas, quas etiam percipiet ita demum, &c. ut hic.
- 138 Infirmus ita demum distributiones quotidianas habere debet, si tempore rectæ valetudinis solitus erat residere, alias secus.
- 139 Item hoc procedit ubi infirmus est præsens in loco ubi est Ecclesia, alias secus, nisi aliud sit consuetum.
- 140 Infirmus præsens in loco ubi Ecclesia, iure communi, semota consuetudine, lucratur distributiones quotidianas, si solitus erat antea residere, nisi aliud habeat consuetudo, quia hoc casu ipsa est seruanda. Idem est in excommunicato iniuste, stante consuetudine, ut etiam absens à loco ipsas lucratur, ut in num. 141.
- 142 Excommunicatus ob causam suam Ecclesia, etiam iuste, lucratur fructus suae prebende.
- 143 Clerici accedentes ad sedem Apostolicam pro negotiis suarum Ecclesiarum integre eos recipere debent.
- 144 Absentes ab Ecclesia pro utilitate ipsius, lucrantur etiam distributiones quotidianas.
- 145 Concordia & intellectus ad cap. vnic. §. qui vero, de clericis non resid. lib. 6. & cap. cum non deceat, de elect. eod. lib. quæ videntur contraria circa distributiones quotidianas lucrandas ab absentibus pro utilitate Ecclesiarum.
- 146 Canonici Ciuitatenses absentes ab urbe pro negotiis Ecclesiae, ex consuetudine lucrantur distributiones quotidianas.
- 147 Statutum seu constitutio Ecclesiae, ut clericus excommunicatus pro causa Ecclesiae, lucratur fructus suae prebende, valet & est seruanda.
- 148 Canonici Prouisor seu Vicarius generalis Episcopi, si ob eam causam excommunicatur, lucratur fructus suae prebende, præmaxime si statuto Ecclesiae id caueatur, ut in num. 149.
- 149 Episcopus duos Canonicos in suo seruitio habere occupare potest, ad idque eos compellere.

150 Prouisores & Officiales generales à Capitulo, sede Episcopali vacante, deputati, si excommunicentur ob causam officij, lucrantur fructus suarum prebendarum.

151 Idem est dicendum in Canonici & aliis beneficiariis acceptantibus iurisdictionem aliquam Apostolicam, si ob eam causam excommunicentur, quia lucrari debent fructus suarum prebendarum, sicut ceteri, de quibus supra.

CAP V T I.

Excommunicati, qui vitandi, vel non?

Oncilium † Constantiense (ut ex cōmuni Dd. traditione habemus) ita decreuit: *insuper ad euitandum scandala & multa pericula, quæ conscientijs timoratis contingere possunt, Christi fidelibus tenore præsentium misericorditer indulgemus, quod nemo deinceps à cōmunionem alicuius in Sacramentorū administratione vel receptione aut*

aliis quibuscunque diuinis vel extra prætexit cuiuscunque sententia aut censura Ecclesiastica à iure vel ab homine generaliter promulgata, teneatur abstinere vel aliquem vitare aut interdictum Ecclesiasticum obseruare, nisi sententia aut censura huiusmodi fuerit in vel contra personam, Collegium, Vniuersitatem, Ecclesiam vel locum certum aut certam à iudice publicata vel denunciata specialiter vel expresse: constitutionibus Apostolicis & aliis in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque, saluo si quem pro sacrilega manuum iniectione in clericum sententiam latam à canone adeo notorie constiterit incurrisse, quæ factum non possit aliqua tergiuersatione celari, nec aliquo suffragio excusari; nam à cōmunionem illius, licet denunciatus non fuerit, volumus abstinere iuxta canonicas sanctiones. Ita fertur statutum fuisse in præd. Concilio Constant. sub Martino V. quamuis inter ipsius acta, quæ in 2. part. siue tom. Concil. circumferuntur, ubi adest hoc Concilium Constantiense, prædictam constitutionem, etsi attente & accurate conquisierim, non repererim, prout re vera non exstat, sicut & alij ante nos testantur.

Concilium autem Basiliense sessione 20. in 2. tom. Concil. fol. 646. post Constant. celebratum vndecimo Calendas Februarij, anno Domini 1435. quamuis eandem constitutionem refert usque ad illum versic. *saluo si quem, &c. exclusiue*, attamen hoc versiculo sublato, loco ipsius interferit verba sequentia: *Aut si aliquem ita notorie excommunicationis sententiam constiterit incidisse, quod nulla possit tergiuersatione celari, aut aliquo modo iuris suffragio excusari: nam à cōmunionem illius abstinere vult iuxta canonicas sanctiones: per hoc tamen huiusmodi excommunicatos, suspensos, interdictos, seu prohibitos non intendit in aliquo releuare, neque eis quomodolibet suffragari.*

Hæ sunt literæ Conciliorum Constantiens. & Basiliens. quæ etsi conueniant in primo ex duobus casibus, in quibus excommunicatos vitandos esse expresse præcipiunt, nempe in nominatim excommunicato à iudice, publicato vel denunciato; maxime tamen differunt in 2. Concilium enim Constantiens. non omnem notorie excommunicatum ante denuntiationem vitandum fore decernit, sed eum tantum, qui ex causa iniectionis manuum violentarum in clericum omnino notorie sit excommunicatus, nempe quod factum non possit aliqua tergiuersatione celari. At vero Concilium Basiliense expresse statuit vitandum quemlibet omnino ita notorie excommunicatum, quod nulla possit tergiuersatione celari, aut aliquo modo iuris suffragio excusari: hæc enim est differentia maximi ponderis, tanquam generis & speciei; quia prius Concilium, quod Constantiæ fuit celebratum, excipit casum specialem notorij clerici percussoris: alterum vero, quod Basileæ postea fuit habitum, generaliter excipit quemcunque omnino notorie excommunicatum: quod igitur horum erit sequendum,

sequendum, aut quæ litera ex supradictis amplectenda?

- Hæc profecto diuersitas literarum diuersarum opinionum ansam præbuit: sunt etenim, qui literam Concilij Basiliensis secundo loco supra relatam tanquam posteriorem sequantur atque probent, maxime cum eadem constitutio Basiliensis in Concilio Lateran. sub Leone X. sess. 11. fuerit eisdem verbis renouata anno Domini 1517.
2. Primo, † quoniam quæ in illa synodo & Constantiensi acta fuerunt circa damnationem quorundam articulorum hæreticorum & causas beneficiales ac censuras, approbata fuerunt Apostolica auctoritate, prout apparet ex Bullis Martini V. & Nicolai V. Summorum Pontificum, quæ in prædict. 2. tom. Concil. habentur atque insertæ sunt; id quod adnotauit Auctor Summæ Conciliorum Frater Bartholomæus Carranca, postea Archiepiscopus Toleranus, ad finem dicti Concilij Basiliensis, his verbis: *Quæ in his duabus congregationibus, Constantiensi & Basiliensi statuta sunt, non habent aliquod auctoritatis robur, nisi duntaxat illa, quæ in bulla Martini V. & Nicolai V. Pontificia auctoritate probata sunt.* Secundo, † quia ubi aliquid ita notorium est, quod nullam excusationem habeat, nec possit aliqua tergiversatione celari, nulla sententia declarationis requiritur aut est necessaria, secundum Abbatem in *c. cum non ab homine, de iudic. n. 29. vers. sed certe subtiliter, Dominic. in c. cum secundum leges, de hæret. in 6. idem Abb. in c. cum Vinconiens. de elect. col. vlt. num. 14. Felin. in c. Rodolphus, num. 37. & 39. de rescript.*
 4. Tamen si † ea requiratur regulariter, vbiunque poena aliqua pro crimine, etiam ipso iure infligitur, vt in *c. cum secundum leges, de hæret. in 6. & in l. eius, qui delatorem, vbi Bart. ff. de iur. fisci. congerit plurimos And. Tiraq. in l. si vnuquam, verb. reuertatur, n. 400. C. de reuoc. donat. Anton. Gom. 3. tom. var. resol. cap. fin. nu. 3. Rol. d. Val. conf. 10. nu. 11. lib. 1. loquens in feudatariis, qui intra annum & diem inuestituram non petunt, estque frequentissimo omnium consensu receptum, regulariter sententiam in poenis, ipso etiam iure statutis, requiri, quæ declarationem inducat, teste Couar. in *cap. alma mater, 1. part. relect. §. 2. nu. 9. de sentent. excommun. in 6.**
 5. Tertio, † ex textu in *cap. cum non ab homine, de sentent. excommunic.* vbi probatur, publice excommunicatum, etiam ante denuntiationem vitandum esse publice: idem probatur in *cap. cum desideres, eodem tit. & in cap. Theugaldum, cum pluribus aliis, 11. quæst. 3.* cui iuri consonare videtur dictum Concilium Basiliense in verbis supra relatis, dum statim addit: Iuxta cononicas sanctiones: nam idem dicit esse de iure antiquo Præposit. in *cap. curæ, in princ. 11. quæst. 4.* vt refert Probus in *addit. ad Cosmam Guimier, in gloss. constitut. in loco infra statim citando.*
 6. Denique & quarto, † quia nulla maior ratio esse videtur, quare magis excipi debeat casus notorii percussoris clerici, quam alterius notorii excommunicati: & ita in terminis huic parti adhæret Felinus vbi supra, d. num. 39. vers. *salua veritate*, &c. tum ex dicto secundo fundamento: tum etiam, quia supplementum Pisanelæ in verbo, *clericus*, 3. in fin. refert & sequitur dictam literam Concilij Basiliensis, dicens, se eam extraxisse de libro Domini Iuliani Cardinalis Sancti Angeli, qui auctoritate Apostolica Martini V. præfuit in dicto Concilio Basiliensi, & sibi ostendit prædictam constitutionem in camera sua, & studio suo Florentiæ, anno 1440. die 11. Decembr. tandem Felin. dubius de hac re relinquit cogitandum propter diuersam literam Concilij Constantiensis, quam ibi refert ex sancto Antonino. Non enim viderat, nec legerat acta Concilij Basiliensis, vt ipse aperte insinuat, & allegat Abbatem in *clement. 2. de sententia excommunic.* hanc partem tenentem, in hanc etiam sententiam refertur Syluestr. in *summa, verbo, excommunicatio*, dicens quod illa constitutio fuit facta antequam Concilium illud reuocaretur à Summo Pontifice, nam prius fuerat legitime congregatum & conuocatum, & Eugenius I V. reuocauit postea, & aliqui Cardinales perstiterunt & prosequuti fue-

runt Concilium vsque ad depositionem ipsius Eugenij, sed quod illa constitutio facta fuit antequam reuocaretur, prout refert Frater Martin. Ledesmius in loco infra citando pro contraria parte. Ego autem hoc non inuenio apud Syluestr. sed potius contrarium, vt ibidem dicemus: verum hanc literam Concilij Basiliensis expresse approbat, atque in suo libro inferit, eam declarans Petrus Rebuffus in *concordata, in tit. de excommunicatis non vitand. fol. 727.* idem facit prioris immemor Cosmas Guimier in *pragmat. sanctione Gallican. tit. de excommunicatis non vitand. fol. 203. & seqq.* Hanc etiam literam Basiliensis probare videtur, vtramque ramen referens Nauar. in *cap. 1. §. labore, num. 10. de penitent. distinct. 6. idem in Manual. Latin. cap. 9. num. 6. & latius cap. 27. num. 35.* vbi addit, male esse relatam à Felin. vbi supra, & à Sancto Antonino vbi infra, secundum lectionem Concilij Constantiensis, & bene à se in *d. §. labore*, & quod fuit lata extraneas hæc à Martino V. & renouata à Concilio Basiliensi, d. sess. 20. & quod fuit acceptata semel per Concilium Bituricense in pragmatica sanctione Gallicana supra relata, & iterum renouata à Concilio Lateranensi habito sub Leone X. & in concordatis inter eum & Franciscum Primum, vt per Rebuff. vbi supra, idem refert Bernard. Diaz. de Luco in *sua praxi criminal. canonic. cap. 73. de concubinariis, in versic. & ne quis contemnat*, vbi contendit, d. sess. 20. Concilij Basiliensis, in qua continetur præfata constitutio de excommunicatis non vitandis, & decretum contra concubenarios, fuisse factam ante eius scissuram, & quod quamuis illud Concilium non fuit ab Ecclesia receptum, tamen ordinata in eo ante scissuram factam, recipiuntur & allegantur à Doctoribus, prout sunt supradicti, respectu dictæ constitutionis ad euitandum scandala. Tandem de hac anxius Couarruias in *d. cap. alma mater, 1. part. relect. §. 2. num. 7. ibi, ego vero, &c.* vtramque literam referens, censeret quod standum esset constitutioni Basiliensi dubio procul, nisi à tot auctoribus, vt infra videbimus, iuxta sensum alterum. hæc ipsa constitutio foret sæpissime citata, & nihilominus minime audent à Basiliensi constitutione discedere, cum posterior sit, & ex primo fundamento supra pro ea adducto existimans præfata constitutionem, quæ Concilio Constantiensi tribuitur, fuisse à Martino V. tempore eiusdem Concilij conditam absque ipsius Concilij decreto, eo quod ipsam in eo reperire nequiuert, prout re vera non exstat: cuius in hoc sententia coadiuuari videtur ex eo, quod in constitutione Constantiensi supra relata, loquitur per verbum personæ pluralis numeri, nempe tenore præsentium misericorditer indulgemus, & iterum in *versic. nam à communione illius*, &c. volumus abstinere, quod potius congruere videtur modo loquendi Pontificis, quam synodi conciliaris: at vero constitutio Basiliensis Concilij bis vititur verbo, Statuit, quod conuenit Synodo: quamuis hoc fundamentum non satis vrgeat: quoniam etiam Synodus vititur aliquando prima persona pluralis numeri, vt patet ibidem fol. 648. & præterea in Synodo Constantiensi reperiuntur decreta Martini V. & eiusdem Synodi eodem modo composita, quo hæc de qua agimus, vt patet ex eodem Concilio fol. 561. pag. 2. Nihilominus hanc eandem partem amplecti videtur Michael Palacio Concanonicus noster Ciuitatensis in *4. sentent. distinct. 18. disputat. 7. pag. 272. ibi, at verò: vbi refert Concilium Basiliense supradictum eiusque literam*, dicens esse saluberrimum de hac re decretum, quod euulgatum legitur primo Constantiensi, etiam si ibi non exstet. Sed expressius idem Magist. Palacio hanc partem probauit eod. lib. 4. *sentent. in 5. & 6. distinct. disputat. 3. pag. 159. & seq. in versic. decreuit Synodus Constantiensis*, vbi referens literam Concilij Constantiensis supra primo loco positam, inquit postea, quod Concilium Basiliense idem decreuit sess. 20. nempe generaliter excommunicatos vitandos non esse, modo euidens non sit eos hæc censura teneri, vt quia factum est euidens, vt

in euidenti clerici percussione, vel quando nullo suffragio iuris excusari potest, hos uidelicet non esse vitandos, sicque approbat literam Concilij Basiliensis supra relatam, insuper & literam Concilij Constantiensis loco speciei vel exempli: additque sessionem præfatam Basiliensis, quantum ad hoc esse authenticam, quippe Legati Eugenij Papæ à sess. 17. adstiterunt huic Concilio & illi præfuerunt, & ita non quoad alia, quæ tangunt Papalem præminentiam, saltem quoad ea, quæ illam non concernunt, auctoritate roborari Apostolica videntur, & à Parisiensibus Theologis veneratur cum Papa Adriano: quamuis idem Magister *distinct. 18. disputat. 3. pag. 342. in versic. hæc autem omnia*, tertio retulerit ex præfato saluberrimo decreto Constantiensi non esse vitandos excommunicatos, nisi in duobus casibus, aut quando sunt nominatim denunciati & declarati, & quando incidunt in canonem contra percutientem clericum, quod nulla tergiversatione possit excusari, sicque videtur à priori sua sententia discedere, approbareque literam Constantiensis Concilij: nihilominus intelligendus est iuxta à se tradita superioribus locis, nempe vel in alio quocunque notorio excommunicato, quandoquidem illud satis expresserat, & nunc quoque hoc tertio loco ad ibi dicta se refert illis verbis, *Vt supra à me satis est dissertum*: itaque auctor hic satis approbare videtur hanc literam & partem Concilij Basiliensis, quamuis Constantiensem non explodat, sed illam loco exempli siue speciei notorii excommunicati, de quo generaliter loquitur Concilium Basiliense, admittat, magnificiens semper prædictorum Conciliorum decreta propter saluberrimam ipsorum dispositionem atque Christi fidelibus nimis fauorabilem. Denique eandem literam Concilij Basiliensis approbat & tenendam dicit, non verò literam Concilij Constantiensis Paz in sua prax. in 5. temp. 1. part. 1. tom. nu. 72. cum seqq.

- 7 Rursus † maior pars auctorem atque vsus Ecclesiæ Catholicæ literam Concilii Constantiensis primo loco supra relatā probauit atque recepit. In primis enim sanctus Antoninus Archiepiscopus Florent. in 3. part. sua sum. tit. 25. cap. 3. eam referens, dicit esse Concilij Constantiensis sub Martino V. & insuper addit, quosdam dixisse illam constitutionem fuisse in Concilio positam, sed non acceptatam, præcipue ab Italica natione: alios vero fuisse temporalem, scilicet per quinquennium, vsque ad Concilium sequens, quod Senis fuit celebratum, sed nullum horum fuisse verum. Nam duo viri famosissimi in vita & scientia, qui præsentés fuerunt Concilio Constantiensi, vbi facta fuit dicta constitutio, dixerunt, ipsam acceptatam fuisse ab omnibus, & perpetuam vnamque de concordatis; & quod Magistri etiam Vniuersitatis Parisiensis acceptauerunt eam, quia in ipsa dicitur. Omnibus Christi fidelibus: & quod vnus ex dictis famosissimis viris post celebratum Concilium Senis, cui etiam interfuit vadens ad curiam ad visitandū Martinum V. Papam, cum ipse putaret dictam constitutionem fuisse temporalem scilicet per quinquennium tantum, sicque iam exspirasse, loquens cum Papa, petiuit ab eo, vt concederet sibi ex gratia, vt tali sententia siue dispensatione, quam continebat illa constitutio, respondit Papa, *Vos scitis illam esse vnam de concordatis*: & cum ipse interrogans, quinquennale esse obiiceret, dixit Papa: *Ego volo quod semper duret*: & quod Dominus Iulianus Cardinalis super hoc consultus dixit, tale indultum datum non solum Germanicis, verum etiam omnibus Christianis: & de iure esse perpetuum, quia ista est natura constitutionis ipsius, nisi reuocetur: non fuit autem reuocata, sed in Concilio Basiliensi confirmata ante sui dissolutionem: Ergo, &c. Cuius relatione atque testimonio illorum trium grauissimorum virorum, quos refert, qui fuerunt testes oculares dicti Concilij, satis superque remanet verificatum atque probatum, non solum prædictam constitutionem fuisse editam in Concilio Constantiensi sub Martino V. & ab ipso ore proprio promulgatam, & in Concilio postea Basi-

liensi ante ipsius scissuram confirmatam, præcipue cum prædictus Dominus Iulianus auctoritate Apostolica eiusdem Martini V. præfuerit in dicto Concilio Basiliensi, vt ex ipsius initio constat: sed etiam prædictam eius literam esse amplectendam, quamuis non existeret inter acta Concilij Constantiensis, & in Concilio Basiliensi postea sequuto, diuerso modo euulgata reperiatur in prædicto secundo casu excepto, in quo excommunicati sunt vitandi, vt est prædictum. Idem refert ipse Beatus Antoninus in tract. de censur. cap. 83. in versic. nota diligenter, mihi vero est in tract. de excomm. cap. 79. num. 16. vol. 6. tract. diuers. Doct. idem refert & sequitur Angel. de Clauar. in sum. verbo, excommunicatio, 8. num. 3. dicens, quod ipse etiam habuit à fide dignis personis, quod fuit confirmata & approbata prædicta constitutio in Concilio Constantiensi. Eandem partem breui tueretur sermone Felin. in c. cum non ab homine, in finalibus verbis, de sentent. excom. Dec. in cap. 2. de except. nu. 4. vbi reprobatur Felin. in d. Rodolphus, contrarium tenentem, Syluest. in Summa, verbo excommunicatio, 5. quæst. 4. nu. 7. ibi sciendum est quarto, Caietan. in sua Summa, verbo excommunicatio minor, vbi refert literam prædicti decreti Constantiensis, illamque probat. Idem in verbo absolutio 2. ibi, extrauaganti, &c. vbi dicit hanc extrauagantem esse consuetudine vtentium approbatam. In hanc partem refertur etiam idem Syluest. in sui consistorio, in epistola, quæ ibi habetur in ultimo folio, ad lectorem scribens, standum esse extrauaganti Concilij Constantiensis, & non determinationi Concilij Basiliensis; addens, quod quando scripsit Summam, putauit prædictam constitutionem Concilij Basiliensis fuisse editam antequam Eugenius IIII. reuocaret illud Concilium, & quod postea legit Ioannem de Turrecremata in sua Summa Ecclesiæ, dicentem, prædictam extrauagantem non fuisse editam, nisi post, scissuram Concilij: vnde infert Syluest. nullius esse momenti: ideo nec illi standum, sed adherendum esse extrauaganti Concilij Constantiensis: prout hæc omnia, hanc partem expresse probans quatuor fundamentis, & dicens, hanc hodie esse in vsu, non vero Basiliens. probat Ledesmius in 2. 4. q. 25. art. 1. fol. 345. col. 2. & 3. & expresse idem probat Adrianus in 4. tract. de confessione, quæst. 9. fol. 282. vbi inquit, Concil. Constant. per Basiliens. postea confirmatum esse: idem Adrian. in materia de clauibus, quæst. 3. fol. 310. vbi etiam meminit Basiliensis Concilij: sed tamen inquit, quod quia de illius auctoritate plures dubitant, & communiter ei pondus auctoritatis, nõ defertur possumus stare Concilio Constantiensi, & est pro consolatione timoratorum. Sed & in eandem opinionem referuntur Maior in 4. Sententiarum, distinct. 18. quæst. 3. & Ioannes Driedo de libert. Ecclesiæ, pag. 88. Eam etiam probat Summa Armilla aurea, verbo absolutio, §. 30. vbi refert illud Caietani vbi supra, hoc Concilium Constantiense esse consensu vtentium approbatum. Idem auctor in verbo communicat. 1. §. 50. vbi asserit, esse approbatum Concilium hoc Constantiense in Basiliensi ante eius scissuram. Eandem sententiam tenet Ioannes à Medina in suo codice de restitutione, quæstion. 3. in causa 9. fol. 21. colum. 1. Hanc eandem partem probat Frater Dominicus à Soto in 4. Sententiarum, distinctione 1. quæstion. 5. artic. 6. pag. 106. colum. 2. in versic. in transitu autem, vbi mentionem faciens prædicti Concilij Basiliensis, affirmat, quod vsus Ecclesiæ tam amplam exceptionem, (nempe in quocunque notorio excommunicato) non recepit, nisi illam duntaxat Concilij Constantiensis; quam quidem constitutionem, vt Antoninus inquit, Papa Martinus confirmauit. Rursus, idem Dominicus Soto optime distinction. 22. quæstion. 1. artic. 4. pag. 946. colum. 1. & 2. vbi proficitur, quod licet constitutio Basiliensis facta fuisset ante schisma: postea tamen in Concilio Florentino sub Martino V. omnia fuerunt decreta secundum tenorem Concilij Constantiensis, & ideo iam more vtentium, & vsu Ecclesiæ receptissimum esse, vt non euitemus, nisi duas illas excommunicatorum species,

cies, quas præd. Concilium Constant. iussit, & quod ita absque vlllo metu tenendum est: ipse tamen hoc non inueni in præd. Concilio Florentin. quamuis totum consulto perlegerim. Idem Soto *distinct. 13. art. 9. quæst. 1. colum. penult. in versic. veruntamen. pag. 554.* eandem cōstitutionem Constantiens. breui sermone sequitur, referens se ad primum locum distinction. 1. supra citatum. Eandem litteram Constantiens. probauit Alfons. à Castro (quamuis alterius Basiliens. non meminerit) *lib. 2. de potestat. l. pæn. c. 15. vers. circa istos sic occulte excommunicatos, & c. colum. mihi 1919. in magnis:* & Victoria in *sua Summa de Sacrament. Baptismi, quæst. 30. & de excommunicat. quæst. 4. & latius quæst. 10. per totam*, vbi asserit, quod ita testatur vsus Ecclesiæ, quia illa determinatio Concilij Constantiensis non exstat apud nos, nec in præd. Concilio ex defectu impressorum, sed quod multi testantur eam vidisse: & Papa Eugenius in quibusdam ordinationibus reuocauit, omnia facta in Concilio Basiliensi, vbi fuit ordinatum, quod omnes excommunicati vitarentur (intellige notorij) quod erat contra determinationem Concilij Constantiensis: ibique in fine ponit duos casus, in quibus quilibet fidelis tenetur iure diuino vitare excommunicatum, quomodocunque sit excommunicatus. Eandem partem sequitur simpliciter F. Barthol. à Medina in *sua Summa de instruction. de confessoribus, lib. 1. §. 5. fol. 44. col. 1.* & F. Ioseph. Angles in *suis Floribus Theologicarum quæst. in quæst. de excommunic. in 2. difficul. in 1. dubio*, vbi post allegatam extrauagantem, *Ad vitandum scandala*, prædict. Concilij Constantiens. inquit: Hinc reuocatū est Concilium Basiliense, vbi excommunicatum notorium ante denuntiationem vitandum præcipiebatur, vt referunt Adrian. & Syluest. nam Ecclesiastica consuetudo, quæ est optima legum interpret, solum tenorem Concilij Constant. *vt habetur in d. extrauaganti*, seruat. Idem fatetur D. Couarru. *vbi supra n. 9.* dicens, magis receptam esse in Christiano orbe Martini V. & Constantiens. constitutionem: & Nauarr. (quamuis litteram Concilij Basiliens. probauerit) in *dicto suo Manuali Latin. c. 27. nu. 35. in 3. notab.* vbi quamuis dicat videri cōsequi ex d. Concil. Basil. peccare omnes Catholicos Galliæ & Germaniæ, qui Lutheranis manifestis, imo & palam cōfitentibus se tales, communicant, quia sunt manifeste excommunicati propter hæresin notoriam, per Bullā Cænæ Domini: sed quia durum est damnare gentem, in qua sunt tot viri eruditissimi, sapientissimi, & Academiæ celeberrimæ, præsertim Parisiensis, Tolosana, & Louan. probabiliter dici potest, præd. extrauagantem esse vsu receptam, cum sola illa limitatione, de excommunicatione manifesta percussione clerici, iuxta tenorem antiquæ: vel quod multitudo negotiorum, & necessitas communicandi atque negotiandi faciat licitum, quod alijs non esset, iuxta regulam, *Quod non est licitum, de reg. iur.* Hæc ille. Idem prius in *d. Manual. c. 9. n. 6.* quibus verbis expresse fatetur vsum nostræ constitutionis Constant. nam illud de necessitate communicandi, &c. quod postea adiecit, non est necessarium, quandoquidem etsi sciuerim aliquem esse hæreticum, non teneor illum vitare, donec sit condemnatus de hæresi: eo enim quod quis de hæresi condemnatur, censetur nominatim excommunicatus, secundum Dominicum à Soto vbi supra in duobus posterioribus locis, vbi eum citauimus: licet enim hæretici sint excommunicati ipso iure, *vt in c. excommunicamus, in 1. & per totum, de heret. & in Clement. 1. eo. tit. & in bulla in Cæna Domini, quotannis legi solita*: excommunicatio enim hæresi cohæret, sicut lepra leproso, & homini vmbra, *vt refert D. Io. à Roias de heret. 1. part. nu. 249. qui n. 246. & seqq. probat cum Iuristis in proposito aduersus Theologos, idem esse in occulto hæretico: attamen ante declarationem Ecclesiæ vitandi non sunt, vt ex d. Concilio Constant. aduertit Nauarr. & ante eum Soto vbi supra.* Sicque est intelligendus D. Simancas de *instit. Cathol. tit. 40. n. 43.* Cum * illis tamen, qui propter hæresim carcere clausi sunt, seruari solet, quod prius etiam, quam declarentur hæretici, tanquam ex-

communicati deuitari solent, nec diuina officia, nec sacrificia permittuntur audire, nec alijs Sacramentis Ecclesiæ vti, nec traduntur Ecclesiasticæ sepulturæ, donec causa peragatur: tunc enim vel exuruntur damnati, vel ad Ecclesiasticam sepulturam absoluti dantur, *secundum Simanc. de instit. Cathol. tit. 27. nu. 9.* Quod licet fiat ante sententiam, non ideo eos iudicat Ecclesia excommunicatos ante declarationem, sed vsque ad decissionem causæ tanquam suspectos de hæresi & excommunicatione, eos separat à communicatione fidelium, ne, si forte postea appareant hæretici, indignè communicent, & sacrilege intersint diuinis.

Fundamentum autem huius partis, vel ex eo sumi potest, quod statutum in illa synodo Constant. fuit saluberrimum institutum ad sedandas timoratas conscientias, adimendosque scrupulos: nam cum aliter excommunicati, quam in dicta synodo Constant. continetur, non sint ita notorij, sicut ille notorius clerici percussor, multi inserperent scrupuli inter homines, vtrum illi, cum quibus conuersarentur, sint excōmunicati: nam quamuis notoriè sit quis excommunicatus extra clerici percussorem, cum tamen nominatim non sit quis excommunicatus, publicatus, vel denuntiatus, multi existimabunt, eum non esse notoriè excommunicatum, qui verè sit, sicque communicando cum eo peccarent, atque proinde excommunicationem minorem incurrerent: alij verò notoriè excommunicatum iudicabunt illum, qui talis non sit, quem cum iniuste vitare curabunt, eum iniuria efficiant, alijsque scandali ansam præbent: plures etiam dubij, anxijque erunt, an eum vitare debeant, necne: sicque tota Respublica abundabit scrupulis super huiusmodi negotio, resque confusione plena erit. Ergo constitutio Basil. non admodum conueniet fini, in quem ipsa dirigitur, nempe ad vitanda scandala, & sedandas proborum virorum conscientias. Salubriter igitur ad vitanda prædicta scandala, & multa pericula, quæ conscientijs timoratis contingere possunt, vniuersis Christi fidelibus misericorditer indultum est per Concilium Constant. *vt non teneantur euitare alios*; quam nominatim excommunicatos, publicatos, vel denuntiatos, atque ita notorium clerici percussorem, quod nulla tergiuerfatione celari possit. Si ergo teneremur etiam vitare alios quoscumque notorios omnino excommunicatos, contrarius effectus inde sequeretur intento à dicto Concilio Constant. nempe quæ prædiximus inconuenientia. Inducta autem ad vnum effectum, non debent contrarium operari, *vt in l. legata inutiliter, ff. de legatis 1. & in l. legata inutiliter, ff. de adimendis legat.* Sed dices, nonne quæso eadem damnata iam supra considerata sequuntur ex euitatione notorij clerici percussoris, quæ ex alio quocunque notorio excommunicato, vt videtur? Quare igitur diuersum statui debet in vno casu, quam in alio, cum eadem ratio in vtroque militare videatur? Ergo idem ius statui debet: *argumento, l. illud, cum similibus ff. ad l. Aquil.* Rectè igitur Concilium Basil. quemcunque omnino notoriè excommunicatum præcepit euitari, quandoquidem nulla differentiaratio, saltem cōcludens assignari potest inter vtrumque casum, vt dicebamus in quarto fundamento contrariæ partis. Responderi tamen potest, in notorio clerici percussore ius & factum esse notorium, quod si aliquando probabilis dubietas adsit, iam non erit omnino notorius clerici percussor, prout requiritur, ac per consequens non euitabitur: at vero in alijs notorijs excommunicatis, etiamsi factum sit euident, iusque certum, attamen non ita notorium est, sicut in notorio clerici percussore contingit. Difficilius enim ceteri casus excommunicationis cognosci possunt, quam ille specialis notorij clerici percussoris: quare in ceteris declaratio nominatim facta ab Ecclesia requiritur, atque denuntiatio ipsius, vt euitari debeat, quod infra dicemus.

Ex quo diluitur altera difficultas, quæ oriri videbatur ex exceptione notorij clerici percussoris facta à præ-

dicto Concilio Constan. nam iuxta eam idem à fortiori videbatur dicendum in manifesto hæretico, cum is sit omnino hæreticus, ita vt nulla tergiversatione celari possit, factumque & ius sit euentissimum. Videbatur enim hunc euitandum esse, & tamen contrarium docuimus supra, nempe requiri sententiam. Igitur, &c. Hoc namque quamuis ita verum sit, quantum ad claritatem notitiæ, non tamen quantum ad auctoritatem claritatis: quia etsi quâdo factum ita notorium sit, quod nulla possit tergiversatione excusari, exsecutio fieri possit, non tamen tenemur ad exsequendum, quamdiu Ecclesia vel iudex tolerat, ad ipsam enim spectat declaratio huiusmodi negotij, non vero ad quoslibet priuatos: at vero super omnino notorio percussore clerici nulla dubietas, vt plurimum, contingere potest in facto nec in iure, ideo notorius clerici percussor iuste vitari præcipitur absque alia iudicis declaratione: quod si aliqua dubietas in facto subrepat, non vitabitur: in alijs vero etiam euidenter excommunicatis frequentius contingere poterit dubitari, an tales sint, necne: sed quia dari potest casus notorij hæretici, ita vt nulla tergiversatione celari possit, & tamen hic non erit vitandus ante declarationem Ecclesiæ, verius dicendum videtur, Ecclesiam casum notorij percussoris clerici excepsisse in fauorem status clericalis. En tibi fundamenta, & auctoritates vtriusque partis: indicandum igitur nunc est, quanam sit tenenda.

14 Resoluo igitur primo, verum quidem esse in Concilio Constant. sub Martino V. celebrato, † editam fuisse prædictam saluberrimam constitutionem, iuxta literam & sensum primo loco relatam, & secundo fundatam: & quamuis inter acta Concilij Constan. ipsa non exstet, est tamen hoc receptissimum apud crebriores & grauiores auctores, atque testimonio testium omni exceptione maiorum comprobatur, qui præd. Concilio interfuerunt.

Præterea & secundo, verum esse video, præfatam constitutionem Concilij Constantiensis, siue extrauagantem Martini V. in eodem Concilio editam, in Basiliensi fuisse, esseque vulgatam atque positam iuxta secundam literam supra relatam, & primo fundatam, siquæ loco specialis exceptionis, notorij clerici percussoris factæ à Concilio Constan. in Basiliensi, illa sublata adijcitur atque inseritur alia generalis cuiuscumque notorij excommunicati, cuius factum nulla tergiversatione excusari possit, vt omnibus videntibus præfatam sessionem 20. eiusdem Basiliensi Concilij patebit, atque iuxta eam literam fuisse initam concordiam in Concilio Lateranensi supra citato cum Rege Franciæ, per Leonem X. qui eam approbavit, atque acceptatam semel per Concilium Bituricense, in præfata sanctione Gallicana, vt patet ex Rebuffo, & Cosma Guimier præcitatis: quod aduertit nominatim Nauar. vbi supra.

Tertio, semoto vsu, & confirmatione Apostolica existimo satis posse dubitari de auctoritate præd. Concil. Constant. & Basil. præterquam in his, quæ specialibus bullis Martini V. & Nicolai V. Maximorum Pontificum expresse approbata sunt, de quibus infra in responsione ad argumenta pro constitutione Concilij Basiliensi. supra adducta agemus.

Quarto & ultimo (in quo consistit tota vis, atque utilitas præsentis disputationis) intrepidè teneo, atque est obseruandum, literam priorem Concilij Constant. esse receptam Ecclesiæ vsu, atque omnino consuetudine approbatam: quod etiam auctores contrariæ opinionis fatentur apertè, eamque esse obseruandum in iudicando & consulendo indubiè, & absque vlllo metu, nempe, vt nullus alius excommunicatus vitandus sit, nec vitare teneamus, nisi illum, qui nominatim excommunicatus fuerit, & à iudice publicatus, vel denunciatus, & præterea notorius clerici percussor, ita quod factum nulla possit tergiversatione celari, aut vlllo suffragio excusari: non vero alius quicumque, etiam notorius omnino excommu-

natus, ante eius publicationem, siue denuntiationem, vt patet ex omnibus supra adductis pro hac 2. par. Idque procedit, quamuis cõstitutio præfata Basiliensis auctoritatem haberet, quam non habet: quandoquidem nec fuit acceptata, nec vsu recepta, sed ea, quam prædiximus Constant. quinimo contrariæ Basil. derogatum: ea enim est natura atque legis conditio necessaria ad sui valorem, vt à principio recipiatur, vt in c. in istis, 4. dist. ibi: *Leges instituuntur, cum promulgantur: firmantur cum moribus vtentium approbantur*: sicut enim moribus vtentium contrarium, nonnullæ leges hodie abrogatæ sunt, ita moribus vtentium ipsæ leges confirmantur: ex quo deciditur ibi, illud Telephori Papæ, quo decreuit, vt clerici generaliter à quinquagesima ieiunandi propositum susciperent, & à carnibus & delicijs abstinerent, quia moribus vtentium approbatum non est, aliter agentes transgressionis reos non arguit: per quam tex. hæc doctrinam comprobatur Syluest. in sua Summa, verb. lex, nu. 6.

Hinc videmus, aliam extrauagantem Pauli Veneti incip. *ambitiosa, de reb. Eccles. non alien.* dum prohibet locationes rerum Ecclesiasticarum ultra triennium fieri, sub censuris, alijsque pœnis, non debere seruari in terris, vbi non fuit acceptata, vel vbi contrario vsu sit eidem derogatum, vt infra suo loco dicemus, c. 8. Ergo ita & eod. modo dicendum est in proposito, vt constitutio illa Concilij Basil. de qua agimus, cum non fuerit acceptata, sed altera Constantiensis, quæ vsu Ecclesiæ est recepta, illa non obliget, hæc autem liget: vt cum communi resoluit Anton. à Corduba lib. 1. *questionarij*, q. 42. *statim in princip.* & quod diximus de constitutione Concilij Basil. non esse vsu receptam, idem dicendum prorsus erit de renouatione eiusdem facta in Concil. Lateran. supra citato. Nam auctores graues, qui parum post prædict. Concil. Lateran. claruerunt, constitutionem Concilij Constantiensis sequuti sunt, & suis scriptis sequendam esse docuerunt: & præterea in specie de censuris prædicti Concilij Lateran. dubitat Caietan. in Summa, verb. *excommunicatio*, fuerint ne receptæ, quod nouæ essent suo tempore. In eadem dubitatione etiam est Reuerendissimus Bartholomæus de Carranca Archiepiscopus Toletan. in Summa Concil. in summa eiusdem Concilij Lateranens. Et idem dici potest certius de hac constitutione, cum idem Caietan. qui parum post præfatum Concil. scripsit, Victorius & Dominicus à Soto, nulla facta mentione de hac Lateran. Concilij constitutione, sequuti sint Concil. Constant. Sed arguet aliquis aduersus hanc nostram sententiam, ex verbis Christi ad Petrum: *Si Ecclesia non audierit, sit tibi tanquam Ethnicus & Publicanus*: sed quam primum constiterit mihi aliquem esse Ethnicum, teneor illum vitare à sacris, ac cum eo non communicare in diuinis: Ergo quam primum mihi constiterit aliquem esse excommunicatum, licet denuntiatus non sit, aut notorius percussor clerici, iure diuino teneor illum vitare. Sed dicendum est, verba prædicta Christi non esse contra nostram sententiam, quia tunc non auditur Ecclesia, quando præceptis illius non obtemperatur, & maximè cum illa sua sententia eum veluti pertinacem damnauit: quare ante sententiam aut declarationem iudicis, qua constat iam illum Ecclesiæ non audire, non est tanquam Ethnicus & Publicanus habendus, vt excommunicatum à sacris, & communicatione illorum excludamus. Vel secundo dicamus, vt velit Christus, eum, qui Ecclesiæ præceptis non obedierit, esse habendum tanquam Ethnicum & Publicanum: non tamen est vitandus antequam ab Ecclesia vitari præcipiatur, aut si notorius clerici percussor: hos enim vitandos præcipit Ecclesia, & præfata constitutio Concilij Constant. censet, atque ideo hi solum quoad præsentem materiam videntur Ecclesiæ non audire.

Hic igitur ita constitutis, superest vt ad fundamenta prioris partis (hoc est contrariæ) respondeamus per ordinem. Et primo non obstat, quod approbata fuerint, quæ in illa synodo Basil. & † Constantiensis acta fuerunt circa

circa damnationem quorundam articuloꝝ hæreticoꝝ, atque itidem, quæ circa censuras & causas beneficiales decreta fuerunt per bullas Martini V. & Nicolai V. vt patet in eisdem, quæ sunt in di. 2. tom. Concil. illa fol. 563. & seqq. hac fol. 569. quoniam hic non agimus de præfatis erroribus, nec de causis beneficialibus, sed tantum an notorius excommunicatus vitandus sit absque denuntiatione, de quo in dictis bullis non video verbum vllum: quia quamuis in bulla Nicolai V. approbentur atque ratificentur inter alia absolutiones à quibuscumque excommunicationum, anathematizationum, & alijs censuris Ecclesiasticis, interdictorum, tam generalium, quam specialium relaxationes, ac etiam illarum fulminationes & appositiones, iuramentorum etiam fidelitatum relaxationes, rehabilitationes ab omni macula irregularitatis aut alia inhabilitate vndecumque processerit, & alia huiusmodi ibi contenta: nihilominus tamen præfatam cõstitutionem Concilij Basiliensis de notorio excommunicato vitado, non inuenio approbatam in præfatis bullis.

16 Secundum fundamentum etiam non obest, † quoniam verius est, etiam in factis notorijs, quæ nulla tergiversatione celari possunt, requiri sententiam declarationis, vt optimè docet Caietan. super Diuum Thomam in 2. 2. quæst. 12. art. 2. versi. ad hoc dubium, vbi inquit, quod quando notorium facti toleratur à iudice, tolerandum quoque insinuat priuatis: peruersus enim ordo statuitur, vt priuati teneantur facere, quod superior timet attentare: eueniet enim quod principe existente notoriè hæretico, Ecclesia tacens vellet subditos illi non parere,

17 quod non est dicendum. Præterea † etiam si facti euidentia sit, requiritur manifestatio auctoritatiua, vt quod auctoritas publica inchoauit lege, auctoritas publica perficiat iudice: quia licet quando est aliquid ita notorium, quod nulla possit tergiversatione excusari, possit exsecutio fieri, non tamen tenetur quis ad exsequendum, quamdiu iudex tolerat, vt sic notorium facti sortiatur effectum sententiæ. Probatur præterea per tex. in c. peruenit. 1. de appell. & in c. inter dilectos, de excessib. prela. vbi etiam in causa notoria requiritur declaratio iudicis: & quamuis tex. in d. c. peruenit, loquatur in notorio clerici percussore, in quo adhuc requirit denuntiationem iudicis, minimè tamen in proposito nocet: quoniam ibi agitur tantum de ea quæstione, an non obstante appellacione sit declarandus & denuntiandus notorius clerici percussor? & respondetur affirmatiue: at vero in casu conciliorum, de quibus agimus, notorius clerici percussor, quando nulla tergiversatione celari potest, præcipitur vitari statim: istaque decisio posterior est, quam d. c. peruenit. Superest igitur, vt illis textibus rectè probeatur, etiam in notorijs requiri declarationem iudicis: quã sententiam aduersus Abb. probauit alios allegans D. Couar. vbi supra, nu. 8. in versi. ipse vero.

18 Nec contra † exemplum Caietani de subditis, Principe existente hæretico, quod teneantur illi parere, Ecclesia tacente, obest tex. in c. final. de heretic. qui ita se habet: Absolutos se nouerint à debito fidelitatis dominij, & totius obsequij, quicumque lapsi manifestè in hæresim aliquo pacto quacumque firmitate vallato tenebantur astricti: Ex quo videtur

19 contrarium assertioni Caietani prorsus probari. Vnde † fit, vt custodiens depositum sibi ab hæretico commissum, non debeat illud reddere hæretico manifesto id petenti. Nam etsi lege naturæ teneantur omnes in reddendo depositum fidelitatem seruare, ab hac tamen obligatione liberatus est quisquis ab hæretico depositum accepit, vt iam post illius manifestam hæresim minimè illud hæretico reddere teneatur, sed fisco id apprehen-

20 dere volenti. Sic † etiam præses alicuius oppidi, aut arcis munitæ, qui sub fidelitate & iuramento illud ab aliquo domino accepit, si huiusmodi dominus hæreticus efficiatur notorius, non tenetur illic castrum, aut arcem restituere, nec alteri eius mandato, sed fisco, cui iure ip-

so competit talium rerum dominium. Quin etiam Catholica vxor debitum hæretico viro reddere non tenetur, vt argument. & ex ratione dict. c. fin. probatur: Et in c. de illa, de diuort. vt hæc omnia refert & probat, latè agens de intellectu dict. c. de illa, Alfonso à Castro lib. 2. de iusta hæretic. punitione, c. 7. per totum, & D. Simanc. de instit. Catholic. tit. 46. num. 73. fol. 225. Cum igitur dict. c. fin. de heret. dicat, Absolutos, &c. apertè ostenditur, sententiam esse à iure latam, & non à iudice proferendam: ergo contra Caietani assertum.

Sed hoc * inquam non obest, quoniam etsi hoc casu 21 sententia condemnatoria iudicis necessaria non sit, vt in dict. c. fin. adhuc tamen declaratoria requiritur, nempe huc esse notorium hæreticum, ad hoc vt ipsius cap. final. pœnas incurrat: quamdiu enim Ecclesia tolerat, subditi domino parere tenentur: vt rectè in terminis probauit Caiet. vbi supra: cuius in hoc sententia comprobatur ex altera, quam modo adduximus, nempe etiam in notorijs requiri declarationem iudicis: idque roboratur ex decisione text. in c. cum secundum leges, de heret. in 6. ad finem, vbi quauis bona hæreticorum ipso iure sint confiscata, confiscationis tamen exsecutio, vel bonorum ipsorum occupatio fieri non debet, antequam sententia Ecclesiæ super eodem crimine fuerit promulgata: cuius text. decisio etsi generaliter in bonis hæreticorum loquatur, nec mentionem faciat notoriæ hæresis, ratio tamen ipsius in quibuscumq; hæreticis, etiam notorijs, idem concludit: nec inter vnum & alium hæreticum congrua ratio differentia assignari potest: nemini * namque priuato, nec etiam 22 iudici seculari, cum sit incompetens causa, licet iudicare aliquem hæreticum, etiam si notorius talis appareat, quousq; ab Ecclesia id iudicetur, aut per sententiam declaretur. Limitant tamen nonnulli loquentes generaliter in quocumque crimine notorio, præterquam si iudex exequutionis esset iudex competens cognitionis ipsius causæ, tunc enim non esset necessaria sententia declarationis, si ita notorium esset crimen, quod nulla posset excusari ratione, sed poterit exsecutio fieri ab eodem iudice absque declaratione, secundum Dominicum consilio 136. colum. vlt. & Albertum in rubric. de hereticis, quæst. 13. num. 43. & 46. Declaratio namque solum videtur necessaria, cum est aliquod dubium declaratione indigens. sed quando ita notoriè quis est hæreticus, vt nulla possit tergiversatione celari, non est aliquod dubium: ergo nulla erit necessaria declaratio Ecclesiæ. Sed † verius 23 est, indistinctè requiri adhuc declarationem iudicis, secundum Couarru. vbi supra alios allegantem: quò fit, vt illationes, quas supra deduximus ex dict. cap. final. de heret. collectæ per Castr. & Simanc. vbi supra, intelligendæ sint præcedente declaratione iudicis, alias secus. Imo supra dicta procedunt, non solum in foro exteriori, de quo agimus, sed etiam in foro interiori conscientia, in quo pœnæ supradictæ non debentur, etiam si impositæ sint ipso iure ante condemnationem & sententiam, prout tenet gloss. verb. cum argumento, in fin. in c. fraternitas, 12. quæst. 2. & ibi Doctor. quam sequitur Angel. de Claus. in sua Summa, verb. pœna, §. tertio, & Summa Rosela in verb. absolutio, el. 1. §. 19. & in verb. restitutio, §. sexto, Syluester verb. hæresis, 1. quæst. 8. versi. 3. Ioan. à Medina in suo Codic. de restitut. in rubric. de rerum diuis. colu. 4. sequitur F. Dominicus à Soto optimè examinans, pluresque Theologos referens, de iustitia & iure, lib. 1. quæst. 6. art. 16. per totum, vbi reprehensus Alfonso à Castro, vbi infra citabitur, contrarium tenentem. Eandem priorem sententiam probauit F. Petrus de Couarruuias in lib. de remedio lusorum, 3. parte, cap. 21. col. 3. Hanc dicit communem Syluest. in parte Assassinus, in 5. quæst. & Simanc. optimè disputans, de instit. Catholic. tit. 9. num. 82. quò anno 27. incipit tractare articulum hunc: Et Couarru. de sponsalibus, 2. par. cap. 6. §. 8. num. 10. Antonius Gomez in l. 1. Tauri, num. 4. & 3. tom. variarum, cap. 2. num. 5. & latius in dicto 3. tom. cap. 14. de confiscatione bon. nu. 3. vbi etiam contra Castrum tenet plures allegans: & illam glossam testatur communiter approbatam,

probatam, plures referens Didacus Perez in l. finali, tit. 3. lib. 2. ordinam. col. 377. vbi ampliat, etiam si pœna sit imposita per verbum, *Ipso iure*, dicens hanc esse veriorē & receptiorē opinionem. Idem in l. 4. tit. finali. lib. 2. col. 718. in fin. & sequentib. sed & alij plurimi eandem doctrinam sequuntur: tametsi Alfonso à Castro, vbi supra, paulò pòst principium dict. c. 7. existimauerit, quod reus in conscientia in casu dict. cap. finali. ad illius pœnam sustinendam obligetur, etiam ante omnem aliā iudicis sententiam, sicut supra dixerat de priuatione cæterorum bonorum, latissimè eam probans lib. 2. de lege pœn. per totum, & ante eum tenuit Abb. in cap. dilecti, num. 12. de arbitr. & in cap. 1. num. 11. de constit. & ibi Felinus num. ... & Decius in 1. lectu. num. 20. eandem opinionem videtur sequutus, qui tamen nutat, & eam sequitur Felin. in dicto cap. Rodolphus, num. 38. de rescriptis. & Antonius Gomez lib. 3. variar. resolut. cap. 2. num. 6. Sed hæc vltima sententia explosa est à communi schola Theologorum & Canonistarum, quippè qui à veritate deuier. Vt autem melius intelligatur hæc cōmunis sententia (scilicet vtroque foro necessarium esse iudicis declarationem, etiam in criminibus notorijs, vt pœna à iure imposita incuratur, excepto illo casu à Concilio Constantiensi excepto de notorio percussore clerici) quando quis tenetur vitare excommunicatum: notandum est, nullum esse vitandum, antequam à iudice fuerit legitimè separatus: nam priuati vitando non iudicant, sed exsequendo obedientiam superioris & iudicis euitāt, quos superior vitandos declarauit, & præcepit: hæretici autem quamuis generaliter à iure, vt prædiximus, sint excommunicati, & ideo ipsi se abstinere debeant à communicatione fidelium: in particulari tamen Petrus, aut Paulus non est excommunicatus, nec separatus: quare si priuatus aliquis eum euitaret ante iudicis sententiam, qua separatio illa iuris generalis illi in particulari applicetur, separaret, ac euitaret in particulari eum, qui particulariter non est separatus ab Ecclesia, & sic officio iudicis hac in re vteretur, quod priuato non licet: in illo autem casu particulari Concilij Constantiens. de notorio percussore clerici, talis iam ab Ecclesia, non solum in generali, sed in particulari est separatus: Quare nulla est necessaria iudicis sententia.

Ad tertium contrariæ partis fundamentum respondetur, rex. in dict. c. cum non ab homine, de senten. excommuni. cum similibus: Dum probat excommunicatum publicum, publicè vitandum esse: occultum vero, occultè & secreto, procedere de iure communi antiquo Decretalium. Hodie t̄ autem, attento supradict. Concilio Constantiens. in vsu receptissimo, nec occultè excommunicatus vlllo modo vitandus est, nec etiam ante denuntiationem, cuius excommunicatio duobus etiam testibus probari possit, nec publicè, nec priuè, sicque tollitur sententia Abbatis, Henrici & Felini, in dict. cap. cum non ab homine, & eiusdem Henrici in d. c. cum desideres, eod. tit. Existimantium, teneri quem vitare hunc excommunicatum, cuius excommunicatio duobus testibus probari possit, cum is occultus non sit, nec dici possit: cuius contrarium rectius tenet Innocentius in cap. Inquisitioni, de senten. excommunic. Quem sequuntur ibi Cardinal. & frequentius Doctores, tenentes, excommunicatum non esse ante denuntiationem publicè vitandum, nisi sit notoriè excommunicatus, vt refert Couarru. vbi supra num. 3. in versic. quid autem, cui magis in hoc applaudit sententia præfata Innocentij aduersus Panormitan. & alios respectu publicæ euitationis: nam de secreta & occulta dubium non esse affirmat, cum secretè vitandus sit, etiam occultè excommunicatus illo iure: hoc autem Constantiens. minimè, nec publicè, nec secretè, qui non sit nominatim excommunicatus, publicatus, vel denunciatus, vel notorius clerici percussor, non autem alius etiam notoriè excommunicatus ante denuntiationem, vt supra resolvimus. Quo fit, * vt nec sufficiat fama publica, vt teneamur vitare excommunicatos ante de-

nuntiationem. Sicque tollitur etiam responsio tex. in di. c. cum desideres, in 2. eius parte, vt rectè aduertit Couarru. vbi supra num. 7. in vers. 2. & 3. Quarto fundamento contrariæ partis, nempe nullam maiorem rationem differentię posse dari, quare magis excipiat notorius clericus percussor, quam alius notorius excommunicatus, iam supra satisfactum est.

Superest, vt videamus t̄ pro intelligentia præfati Concilij Constant. quotuplex sit in proposito excommunicatio? In quo obseruandū est, triplicem considerari posse. Prima est generalis sententia, à iure, vel ab homine lata, excommunicans omnes incendiarios, adulteros, concubinos, vel alios aliquid prohibitum facientes, vel furtum non reuelantes, & hoc casu etiam si aliquibus pateat, Titium, vel Sempronium incidisse in illam excommunicationem, hoc scientes non tenentur illum vitare in Sacramentis, neque in sacrificijs, cum ipse non sit nominatim, sed simpliciter excommunicatus, vt in prima parte d. decreti Concilij Constant. hoc est, in regula affirmatiua ipsius, quod profitentur Doctores supra citati, de hac re agentes, & præterea plures referens D. Couar. in d. c. alma mater, in 1. part. relect. §. 6. in §. concl. fol. 54. in fine, & folio seq. nu. 7. & Nauar. in Manuali Latino, c. 9. nu. 7. quamuis gloss. 1. in c. a nobis, el. 1. de sententia excommunicationis, existimet hoc casu t̄ eum dici nominatim excommunicatum, qui fecerit aliquid contra cānonem supradictō modo excommunicantem, nempe: *Quisquis hoc fecerit, sit excommunicatus*. Nam si cōstiterit, Petrum actum hunc prohibitum fecisse, erit nominatim excommunicatus, iuxta supradictam glossam: sed hæc ipsius opinio vera quidem non est, nec probatur in locis ab ea adductis, atque ideo frequentiori Doctorum suffragio improbat, vt testatur Couarru. vbi supra, nu. 8. in princ. Non enim huiusmodi est nominatim excommunicatus, sed generaliter, ideo non vitandus, vt prædiximus.

Secundo * modo considerari potest excommunicatio, nempe quando quis excommunicatur nominatim, & specialiter nomine proprio, vel officij, vel dignitatis, aut aliquibus appositis signis indubitatis, vt si feratur sententia excommunicationis in Petrum, Martinum, vel Ioannem, vel in prætorem Salmantinum, Ciuitatensem, vel Decanum, aut officialem modernum Toletanum, & sic de similibus, si tale commiserint crimen, non tamen sit declaratus, & denuntiatus, & hoc casu, si aliquis sciat illum commisisse prædict. crimen, sicq; verè esse excommunicatum, non tenetur eum vitare, quousque fuerit declaratus, & denuntiatus per iudicem, vt in dicto Concilio Constantiens. cauetur: & quod hic dicatur nominatim excommunicatus, probatur argumento l. nominatim, ff. de condit. & demonstr. l. 1. & 2. ff. de liberis, & posthum. & in §. nominatim, Instit. de exheredat. liber. Ex quibus ita probauit gloss. in c. cum & plantare, §. excommunicatos de priuileg. verb. nominatim, & in c. constitutionem, de senten. excommunic. in 6. verb. nominatim, gloss. in Clemen. 1. verb. nominatim, de vita & honestate cleric. Quas Doctores communi consensu probant, teste D. Couarru. vbi supra, dicto num. 8. plures referente.

Tertius modus est, quando * aliquis nominatim est excommunicatus, & declaratus per iudicis sententiam, quæ illum denuntiat, mandatque denuntiandum publicum excommunicatum: & hic postquam fuerit publicatus, vel denunciatus, est omnino euitandus, non vero antea, etiam si sit nominatim excommunicatus, vt in primo casu, excepto à præcitato Concilio Constant. ipsum namque Concilium ad hoc, vt nominatim excommunicatus vitandus sit, requirit publicationem vel denuntiationem excommunicationis, etiam si specialis, & certa sit excommunicatio, vt ex eo patet euidenter, & tenet expressè Cosmas in dicta pragma. sanctione Gallic. super dict. extrauagan. ad vitandum scandala, in gl. generaliter: & ita vsus Urbis, & orbis habet non vitare excommunicatos specialiter, ob contumaciam non comparendi, vel non parendi,

parendi, antequam declarentur, & denuntientur, vt expressim testatur Nauarr. in dicto cap. 1. §. laboret, nu. 23. & iterum in Manuali Latino, c. 27. nu. 35. vers. Nota primo, & Couarr. in dicto c. alma mater, 1. parte relect. §. 2. n. 7. vers. 4. ex eadem, &c. dicens, quod vsus, atque communis interpretatio †
 30 Christiani orbis, in hunc sensum accepit prædictam constitutionem, per quam nunc non negatur sepultura ijs, qui excommunicati moriuntur, nisi sint denuntiati secundum Nauarrum in dicto cap. 27. nu. 36. vers. ad secundum, & Paz in practica vbi supra, nu. 76. Quod ante eum probauit, †
 31 loquens in vsurario, cui in vita non fuit mota quæstio super excommunicatione, nec vitatus vt excommunicatus, nec contra eum sententia synodalis canonis publicata, vt ei non sit deneganda sepultura. Petrus Ancharanus consilio 189. tribus de causis, per totum, præcipue num. 2. in summa. A quocumque per simplicem excommunicationem præcisus, si non fuerit nominatim excommunicatus, publicatus, vel denuntiatus, aut manifestus percussor clerici, licet cuiusque, tam in necessitate, quam extra, Sacramenta præcipere, perinde ac si non esset præcisus: si autem fuerit nominatim excommunicatus, publicatus, vel denuntiatus, aut notorius clerici percussor, minimè licet, vt ex supradictis patet.
 32 Publicatio autem † excommunicationis fit in ciuitate, loco, aut parochia, excommunicati in publica Missa populari, vel in sermonibus, aliove actu frequentato per populum, aut per affixionem sententiæ in locis publicis, ita quod facilliter transeat in notitiam populi: argumeto text. in Clemen. quamuis, §. si vero, de foro competen. & in Clementina, causam, de elect. in verbo solemniter cum ibi notatis.
 33 Nec sufficeret publicatio facta in consistorio iudicis † coram paucis, iuxta gl. in Clemen. 1. de sepult. in verbo publicè.
 34 Non tamen est intelligendum, * vt omnibus de ciuitate debeat esse manifestum, sed satis est quod transeat in notitiam viciniae, seu maioris partis, in qua actus geritur, sicut de notorio dicitur, vt est bonus tex. in c. cum dilectis, de purgat. canon. notatur per Doct. in c. vestra, de cohabi. cleric. & mul. Oportet ergo, vt aliquid dicatur publicari, quod ita publicè & palam fiat, vt transeat illico, vel successiue in notitiam populi, viciniae, vel maioris partis, vt prædicta omnia probat Cosmas Guimier in dict. pragmat. sanctione Gallic. in tit. concubin. §. publicè in gloss. sententiam, pag. 187. & iterum in dict. extrauagan. ad vitanda scandala, in glossa publicata, pag. 207. col. 2. vbi in gl. denuntiata ad finem dicit, quod denuntiationes huiusmodi fiunt † per appositiones illorum
 35 nominum in foribus Ecclesiarum, aut alio celebri loco, vt cunctis conuenientibus conculcetur, & quod hæc est quotidiana practica, etiam in curia Romana secundum Præpos. quem refert. In Hispania autem, saltem vbi commoratus sum, semper vidi publicari excommunicationes huiusmodi, atque denuntiati excommunicatos in Ecclesijs parochialibus, vel in maiori loco, cum solemnitate & insignijs consuetis, literæ autem excommunicatoriae Apostolicæ, à curia Romana emanatæ, quæ huc circumferuntur cum quibusdam signis, atque effigiibus dæmonum, & excommunicatorum, & vulgo latrones appellantur, communiter ad fores Ecclesiarum affiguntur, ne fortè si in Ecclesia legantur atque publicentur, earum lator detegatur, atque eidem ob hoc aliquod damnum eueniat.
 36 Huiusmodi autem † publicatio & denuntiatio, nihil ad excommunicationem addunt, vt probatur in c. pastoralis, §. verum, in fine, de appell. Excommunicatus enim per denuntiationem amplius non ligatur, vt in simili dicitur de declaratione, quæ fit, vt excommunicati ab alijs vitentur, vt per Roman. conf. 482. num. 5. incipit in casu præmissis, sequitur in proposito Cosmas vbi supra in verb. specialiter, id quod probat præfatum Concilium in finalibus verbis, ibi: Per hoc tamen non intendimus releuare, nec iuuare sic excommunicatos,
 37 suspensos, interdictos, aut prohibitos. Pœna * enim excommunicationis ipso iure affligit, & inhabilitat, quoad omnes suas potentias illum, qui in eam incidit, absque alia de-

claratione, trahit namque secum exsequutionem, vt in d. c. pastoralis, in fin. de appellat. facit text. in c. cum non ab homine, de senten. excommunicat. vnde respectu ipsius excommunicati, excommunicatio statim operatur, repellendo eum à communione, celebratione, ceterisque actibus excommunicatione vetitis, vt notat Felin. in d. c. Rudolphus, num. 38. ad fin. de rescript. & D. Couarru. latissimè vbi supra. nu. 11. vbi ex text. in c. illud, de cleric. excommu. ministr. & ibi gloss. & Doct. probat, * excommunicatum regulariter peccat
 38 re alijs communicando, etiam ante denuntiationem, & quod magis peccat ipse, quam alij post denuntiationem eidem communicantes: quo fit, vt ipse excommunicatus, ante denuntiationem teneatur se abstinere à communicatione fidelium, & à diuinis, vt cum alijs ibi probat, sic interpretatus dictum Concilium in verbis modo recitatis, idem probarunt Dominicus à Soto in 4. distinct. 22. q. 1. art. 4. pag. 948. in vers. 2. concl. & Nauarr. in d. §. laboret, in fin.

Quæ procedunt etiam in occultè excommunicato, 39 ipse enim adhuc tenetur se vitare à communione fidelium, & à diuinis abstinere ante denuntiationem, vt infra statim citandi vno ore fatentur. Difficultas autem in eo consistit, an idem dicendum sit, quando ex hac euitatione sui ipsius occultum eius crimen, occultaque excommunicatio proderetur cum graui scandalo? Videtur * enim hoc casu non teneri cum scandalo & præiudicio sui honoris se abstinere à communione fidelium, cum nemo teneatur se prodere: & in terminis ita tenet F. Alfonso à Castro de potestatel. pan. lib. 2. cap. 15. quod est vltimum, in vers. circa istos, ibi, Hanc tamen sententiam, &c. Verum contrarium probat Syluest. in Summa, verbo excommunicatio, 3. §. 5. Quare est tertia opinio concordans, præcedentes, nempe, vt sententia Castri procedat, quoad cōmunionem fidelium, quæ extra Sacramentorum perceptionem contingit, idque ratione scandali vitandi: attamen huiusmodi occultus excommunicatus non poterit Missam celebrare, nec Sacramenta recipere, etiam ob scandalum vitandum: nec curatur hoc casu, quod ex euitatione à diuinis se prodar: & ita procedat, atque intelligi debeat opinio contraria Syluestri, in diuinis nempe, secus in profanis, prout est communio fidelium: vt optimè recenset. D. Couarru. vbi supra in vers. quamobrem 1. & 2. vsque in fin. Nihilominus prior sententia indistinctè probabilis est atque forsan verior, vt latius dicendum j. c. 13. de irregularitate ex homic. occulto prouen. Excommunicatus igitur, ante denuntiationem, quamuis se abstinere debeat à communicatione, tam in diuinis, quam extra, ab alijs autem vitandus non est, etiam sit notorius excommunicatus ante denuntiationem, vel nisi sit notorius clerici percussor, vt ex supradictis patet atque probatur.

Quoniam etiam si * parochus habeat penes se denuntiatoriam scripturam, qua specialiter & nominatim quis sit excommunicatus, sibi que præcipiatur, vt statim visis literis, teneatur eundem vitare, atque denuntiare: nihil, ominis tamen non tenetur eum vitare, donec eum denuntiauerit, aut denunciatum esse constiterit: Diuersum enim est mandatum, siue præceptum de publicatione, siue denuntiatione facienda, ab ipsa publicatione, & denuntiatione iam facta. Euitare autem quis non tenetur, etiam nominatim excommunicatū, nisi publicatus, aut denuntiatus existat, vt sæpè diximus: ergo ante denuntiationem ipsam actualiter factam, vitandus non est à parochus, cui ea facienda mandatur, nec ab alio. Ita tenet Syluester in Summa, verbo, excommunicatio, 5. n. 24. & Armilla aurea in verbo excommunicatio, 1. nu. 6. fol. mihi 98. id quod insinuat Nauarr. in c. 1. §. laboret, nu. 23. de penis, distinct. 6.

Obseruandum * tamen est, quod nomine excommunicatorum nominatim, veniunt hæretici, schismatici, & apostatæ, si sint hæresis, apostasiæ, aut schismatis cōdemnati, atque etiam symoniaci, & omnes qui per sententiam fuerint pronuntiati & condemnati alicuius criminis,

nis, cui annexa sit excommunicatio, & præterea quicumque proprio nomine propter aliquod aliud delictum fuerit pronuntiatus, *secundum Dominicum à Soto in 4. distict. 1. q. 5. art. 6. pag. 107. col. 2.*

43 Solet tamen † maximè dubitari, an superiora omnia dicta circa Concilium Constant. & Basilien. de nominatim excommunicato, publicato, vel denunciato, & de omnino notorio excommunicato vitandis, procedant etiam in interdictis, & suspensis nominatim per sententiam iudicis publicatam, vel denuntiata, vel adeo notorijs, quod nulla possint tergiuersatione celari? Occasionem autem dubitandi præbet, quod licet principium dict. *extrauagantis, Ad vitandum scandala, in sua regula*, quæ habet vt non teneamur vitare generaliter excommunicatum, idem esse expressè præcipiat in generaliter interdicto, postea tamen excipit ab ea regula notorium excommunicatum, non vero notoriè suspensum vel interdictum. Nihilominus tamen retenta litera præd. Concilij Basil. si ipsa sequenda foret, idem dicendum esset ead. ratione in notoriè suspensio, vel interdicto taliter, vt nulla tergiuersatione celari posset, ea præcipua inter alias ratione, quod tam principium, quam verba finalia eiusdem Concilij Basiliensis, vtrosque comprehendunt expressè, vt patet ibi: *Per hoc tamen huiusmodi excommunicatos, suspensos, interdictos, seu prohibitos, non intendit in aliquo releuare, nec eis quomodolibet suffragari.* Ergo clausula in medio posita de notorijs excommunicatis vitandis, in huiusmodi interdictis, vel suspensis intelligenda quoque est, cum eadem in vtriusque ratio militet: vt in terminis probauit Cosmas in dict. *pragm. sanct. Gallic. in exposi. de Concilij Basil. ad vitanda scandala, in gl. suspensionis, ad fin. fol. 206. col. 1. ibi. Qui licet loquatur, &c.* Et iterum in *gl. excommunicationis, in prin. fol. 209. col. 1.* id quod pluribus alijs rationibus comprobat & sequitur respondens fundamentis contrarijs Nauarr. in *d. c. 1. §. labores, nu. 13. & seqq.* Hæc tamen quæstio, atque ipsius resolutio cessat, & superflue videtur, sequendo, prout debemus sequi, literam præfatam Concilij Constant. nõ excipientis notorium excommunicatum in genere, sed tantum notorium clerici percussorem. Nam prior exceptio de nominatim excommunicato, publicato, vel denunciato, expressè comprehendit eodem modo suspensum vel interdictum, cum dicat: *Nisi sententia aut censura huiusmodi, &c.* Nam sententia intelligitur excommunicationis, censura vero interdicti, de quo supra extrauagans loquitur: Nihilominus volui præfata breuiter referre, vt Concilij Basiliensis sectatoribus satisfaciam.

44 Ex † superioribus videtur inferendum, quod quamuis iure communi non liceat à clerico notorio concubinario audire diuina, nec recipere Sacramenta Ecclesiastica, etiam sine vlla monitione superioris, prout contingeret quando clericus teneret publicè cõcubinam sicut vxorem, ita quod etiam ipse non auderet diffiteri, à quo est omnino abstinendum, non quia in Sacramento sit defectus, sed ad ipsorum fornicatorum emendationem, iuxta *tex. in cap. vestra, & in c. vnic. de cohabit. cleric. & mul. & in cap. nullus, 32. distict. vbi Doctores. gloss. in c. de homine, de celebratione Missar. Nauar. late in Manuali Latino, cap. 27. num. 78. & seqq. Armil. aurea in sua Summa, verb. clericus, nu. 13. Theologi in 4. senten. distict. 13.* Eo quod talis sit suspensus ab officio & beneficio, adeo vt si celebret, incurrat irregularitatem *secundum D. Thom. in 4. senten. distictione 13. in solut. 3. quem refert ibi Dominicus à Soto art. 9. circa fin. pag. 554. ad finem.* Secus vero erit, si fornicatio non habeat operis euidentiam, quia cõcubina habitat cum matre clerici, & dicit esse pedissequā matris, vel quid simile, quia tunc debet expectari monitio eiusque contemptus, *secundum eundem Abbat. & probatur in dictis iuribus.* traditque late Cosmas Guimier in *Pragmat. sanct. Gallic. vbi supra in gloss. suspensionis, per totam. Sequitur alios allegans Bernard. Diaz. de Lugo in sua pract. crimin. c. 73. de concubina in versic. aduerte tamen: vbi addit bonum verbum*

ex Archiepiscopo Forent. Syluestro & alijs, nempe quod non solum sacerdos, sed etiam in quocumque ordine constitutus, licet minori, est suspensus ab omnibus actibus ordinum ex notoria fornicatione, tamdiuque est suspensus, quamdiu perseverat in vitio, & quod si interim exsequatur officium suum, etiam semel sit irregularis, & indigeat dispensatione Papæ, *secund. Arch. & Ant. quos refert, sequitur & probat Nauar. vbi sup. d. c. 25. num. 76. & seqq.*

Hodie † tamen, attento sæpè citato Concilio Constantienfi, fideles Christiani non tenentur vitare Sacramenta concubinariorum, aut alia diuina eorum, prout est celebratio Missarum, nisi fuerint per Prælatos nominatim denunciati publicè vel suspensi, vt euitentur: vnde non sufficit, quod sit notorius concubiniarius per sententiam aut confessionem in iudicio factam, sicut volebant olim iura supra allegata, quæ in hoc corriguntur, nisi sententia suspensionis fuerit publicata vel etiam secundum Concil. Basilien. (non tamen seruandum, vt prædiximus) si fornicarius fuerit ita notorius ex operis euidentia, quod nulla excusatione celari possit: Ita in terminis probauit Cosmas *vbi sup. per totam gloss. præcipue in prin. & in fine: quia licet dict. Concil. loquatur in excommunicatis*, idem tamen intelligit de suspensis & interdictis, ex paritate rationis, vt idem patet estque prædict. Eandem sententiam in prædictis terminis, de quibus agimus, tenent etiam Archiepiscop. Florentinus, Ioannes Maior, Syluester & Adrian. quos refert & sequitur Nauar. in *cap. 1. §. labores, nu. 10. & 22. de pœnit. distict. 6. & doct. Couarr. vbi sup. dict. 1. part. relect. §. 2. nu. 10.* eamque probo: iam enim bona causa rigor ille cessauit, quia iudicatum est, tum ipsis concubinarijs occasionem perfrendæ verecundiæ, tum & populo laqueum delinquendi inde offerri, *secundum Dominicum à Soto vbi supra. & Bartholomæum à Medina in sua Summa de instructione confessorum, lib. 1. §. 8. fol. 48. col. 1. ad fin.* quamuis non exceperit casum nominatim denunciari à iudice, vt euitetur: id tamen est de per se notum *per supradicta*: illud vero de notorio cõcubinario per euidentiam facti, iuxta literam Concilij Basil. supra citati, non videtur nec est recipiendum *per supradicta*, licetque ab illo huiusmodi sacerdote non erit prohibitum audire Missam, nec sacramenta ecclesiastica recipere, sed tantum à nominatim denunciato, vel à suspensio publicato à suo Prælato.

Hinc † fit, perperam existimasse Antonium de Butrio, nempe, omnem illum peccare mortaliter qui audit Missam à quouis sacerdote existente in quocumque crimine notorio: quia licet in dict. *c. vestra, & in d. cap. nullus*, præcipiatur, vt nullus audiat Missam presbyteri, quem scit concubinam indubitanter habere: de alijs tamen presbyteris qui alijs criminibus, quamuis notorijs, sunt inculcati, nihil tale statuitur: vnde sequitur, vt qui ab illis Missam audiunt non peccent. Nec pro Anton. facit *tex. in cap. fin. de temporibus ordinan.* quem ille pro se citat, quia textus ille loquitur de ipsis presbyteris criminosis, non vero de ijs, qui Missam ab illis audiunt, & ita merito præfatam Antonij de Butrio sententiam reprobauit Alfonso à Castro *lib. 1. de potest. leg. pœnal. cap. 7. in fine.*

Ex superioribus † etiam, præcipue ex decreto Concilij Constantienfis atque eius litera, iam rectè colligitur atque deducitur planè, licere cuicumque tam in necessitate quam extra, Sacramentum percipere à quocumque per simplicem excommunicationem præciso, ac si non esset excommunicatus, si tamen paratus sit Sacramentum ministrare: quia cum ex sæpè citata conciliari constitutione vsu ecclesiæ obseruata, non tenemur vitare, nisi nominatim excommunicatum, publicatum, vel denuntiatum, præterea & notorium clerici percussorem cuius factum nulla tergiuersatione celari possit, consequitur manifestissimè, hos tantum esse euitandos in Sacramentorum susceptione & extra, non vero simpliciter excommunicatum: si tamen paratus non sit præfatus excom-

excommunicatus Sacramentum ministrare, non licet eum ad id inducere, quia esset causa peccati mortalis, inducendo eum ad peccatum, ac proinde inducens peccaret: qui enim causam damni dat, damnum dedisse videtur, ut in regula iuris vulgari.

- 48 Hoc tamen, si fallit in duobus casibus. Primo, quando inducens esset in extrema necessitate Sacramenti. Secundo, quoties sacerdotes esse inducentis Prælati, vel curatus, tunc enim huiusmodi paræcianus inducens, utitur suo iure, cum etiam possit eum ad hoc cogere, ac proinde non peccabit eum inducendo ac suscipiendo Sacramenta ab huiusmodi prælato vel curato, nec hi administrando peccabunt, si modo per interni animi motum conerantur, hac illustri inter alias ratione: quoniam cum consulendo timoratis conscientijs Concilium præfatum concessit non esse vitandos sic generaliter excommunicatos, concessisse quoque videtur ipsis excommunicatis, ut Sacramenta possint administrare, quando alias ad id tenerentur, alioqui non satis fuisset petentibus consultum, quandoquidem perplexitate complicarentur, siue Sacramentum præberent, siue secos, vndique peccatum timentes: imo possent se iuste defendere allegantes, se id facere minimè posse sine scelere, quod nequaquam est committendum. Hanc doctrinam latè probat, & tenet Domin. à Soto in 4. sentent. dist. 1. q. 5. art. 6. pag. 106. col. 2. circa fin. ibi, *dubium autem, & pag. seqq. & iterum dist. 22. i. quæst. art. 4. pag. 947. col. 1. & Ledesmus in 2. 4. quæst. 25. art. 5. Victor in summa, tit. de clauib. qu. 16. & de Baptismo quæst. 29. Nauar. in Manual. Latin. c. 9. nu. 7. in fine:* quam etiam sententiam sequutus est Mag. Pal. Concanonicus noster Ciuitatens. in d. 4. lib. sentent. in 5. & 6. dist. disputat. 3. pag. 164. col. 2. ad fin. & pag. seqq. Nec prædictis obstat vltima pars Concilij supra citati, ibi: *Per hoc non intendimus, &c.* quoniam in præfata specie secundi casus fauor atque ius paræcianorum, siue populi attenditur, non vero prælati excommunicati simpliciter: Quare Sacramenta ab eo illo tempore suis subditis ministrata, erunt rata, cuius viribus nihil detrahit excommunicatio simplex, secund. Innoc. & Syluest. quos refert & sequitur idem Mag. vbi sup. d. pag. 164. col. 1. Secundo fit, ut idem Prælati vel curatus * è conuerso non excommunicatus, non tenebitur in Sacramentorum administratione vitare paræcianos sibi subditos occultos excommunicatos, quando volunt ab eis recipere Sacramenta, imo ea tenentur ipsis ministrare, quamuis hi malefaciant se illis ingerendo, hoc enim est, quod disponit præfatum Conc. Const. Ex quo sequitur, quod si excommunicatus occultus habeat alias ius compellendi sacerdotem, ut habet parochianus eius, petit autem Eucharistiam in publico, tenetur ei ministrare, sicut occulto peccatori: secus si occultè petatur, ut tenet in terminis Ioan. à Med. in suo cod. de restit. q. 3. caus. 9. fol. 21. col. 2. secus autem esset in publico & notorio excommunicato, quia etiam si publicè petat Eucharistiam, parochus non debet eidem illam administrare, etiam si non sit denunciatus aut notorius percussor clerici, non ratione censuræ excommunicationis, qua non est prohibitus parochus talem à diuinis excludere: sed quia de publico peccato publica debet præcedere pœnitentia & satisfactio, qua scandalum de publico peccato & notorio tollatur, & * ante huiusmodi satisfactionem indigne susceperet, & traderetur illi Eucharistia, ut in notorio usurario tradunt Dd. Sacramentum
- 49 * autem pœnitentiæ, quomodo cumq; sit excommunicatus, & quomodo cumq; petat, non potest ei exhiberi, quia absolutio nulla esset, secund. Soto d. dist. 22. qu. 1. art. 4. pag. 947. col. 2. ad fin. Mag. tamen Palat. vbi sup. in d. dist. 22. q. 5. & 6. dist. 3. pag. 160. col. 1. tenet fas esse * porrigere Eucharistiam excommunicatis dubijs (hoc est occultis) etiam cessante scandalo si non porrigetur, & quod de istis est ferendum idem iudicium quod de peccatore occulto, qui se ingerit ad perceptionem Eucharistiæ in die Paschæ, parochus non occulto: quod magis accedere videtur ad literam mentemque d. Conc. Dubitari tamen consue-
- 50
- 51
- 52
- 53

uit, an curatus excommunicatus nominatim & specialiter, ante denuntiationem debeat vitari in administratione Sacramentorum & aliorum, ab eo, qui ius excommunicationis habet notitiam necne? Et videbitur fortassis hunc vitandum esse, ea nempe ratione, quod Conc. Constant. siue Basil. tantum corrigat verera iura, quod excommunicationem generaliter latam, nec quicquam mutauerit quoad nominatim & specialiter excommunicatione affectu, ut ex litera patet: Ergo cum antiqua iura clare statuerint, excommunicatum, interdictum & suspensum vitandos esse à quocumque, qui id sciuerit, publicè quidem ab eo, qui id sciret publicè, secreto autem ab eo, qui sciret occultè, ut in c. cum non ab homine, cum sim. de sententia excommun. merito ut hoc casu in suo robore permaneant, argum. l. sancimus, C. de testam. & l. precipimus, C. de appel. cum sim. & in terminis hanc partem tueretur Adrian. in 4. sent. in tract. de Confess. dubio 9. & in tract. de Sacrament. Eucharist. c. viso de impedimentis, in ver. quantum ad tertium, & Ioan. à Medin. de pœnitentia, tractatu 2. cap. de confession. existimans hoc procedere maximè in sacris, seu diuinis: quamuis suspiceretur contrariam sententiam consuetudine receptam esse. Hoc tamen non obstante, verior & tenenda est in hoc contraria sententia, imo quod curatus, siue quilibet alius excommunicatus nominatim & specialiter, ante publicationem, vel denuntiationem minime sit vitandus, tam in diuinis, quam extra, etiam ab ijs, qui notitiam excommunicationis habuerint: hoc namque est, quod expresse decreuit atque nouè prouidit Conc. Constant. subueniens timoratis fidelium conscientijs, quæ multis laborabāt scrupulis ex ista communicatione cum occultè excommunicatis, nempe ut non teneamur vitare generaliter, imo nec specialiter excommunicatum, nisi is, qui nominatim excommunicatus est, publicatus vel denunciatus quoque fuerit: is enim solus atque notorius omnino clerici percussor vitandus omnino est, ceteri vero excommunicati minimè. Consequitur igitur apertissime, curatum, & quemuis alium excommunicatum, etiam nominatim non esse vitandum, nisi denunciatus quoque fuerit: Quia qui nominatim est excommunicatus quamdiu non est per iudicem publicatus vel denunciatus, occultus excommunicatus est atque toleratus, siquidem eius excommunicatio nondum authentice manifesta est fidelibus, quia quamuis nominatim facta sit, non tamen facta est denuntiatio. Et vtrumque copulatiue requirit præfatum Concil. quod sententia, nempe prohibitio, vel censura huiusmodi contra personam certam, aut locum certum à iudice publicata vel denunciata fuerit specialiter & expresse: necessaria igitur est publicatio & denuntiatio personæ excommunicatæ, ut illam vitare teneamur, tam in diuinis quam extra: nec satis erit quod quis nominatim fuerit excommunicatus, nisi publicatus vel denunciatus quoque fuerit simul. Excommunicatus enim etiam nominatim, ante denuntiationem toleratur ab ecclesia, quia illi tolerantur, qui ab ea non præcipiuntur vitari. Concil. autem sæpe citatum tantum præcipit vitari nominatim excommunicatum, publicatum, vel denuntiatum, notoriumque omnino clerici percussorem, hi enim sunt præcisi ab Ecclesia, ceteri vero tolerati. Cum igitur parochus excommunicatis nominatim, non tamen denunciatus, sit toleratus ab Ecclesia, licite ab eodem recipi possunt Sacramenta per subditos, quamuis scientes præfatum excommunicationem, absolutioque ab eo præstita valida erit, nec iterum confessio repetenda, quia Sacramentum impensum est vere Sacramentum, cum hoc casu ex beneficio decreti prænotati eiusmodi excommunicato tribuatur iurisdicctio ad exercitium Sacramentorum, quam alias non habebat, vel saltem erat suspensa quousque Ecclesia eam illi tribuisset in casibus prænotatis, quod minime est in fauorem excommunicatorum, sed fidelium subditorum, quamuis huiusmodi parochus sit excommunicatus administrando Sacramenta, etiam suis subditis, peccet si prius contritionem cordis

dis non habuerit: parœciani autem minimè, etiam si eum ad id inducant, quia iure suo vtuntur, vt est præd. Et in terminis nostræ q. hanc secundam partem breuiter efficaciter tamen, probauit Cosm. Guimier in d. pragm. sanct. Gallic. in declaratione d. extrauag. ad vitandum scandala, in glos. generaliter, vbi cum extrauagans præfata iussisset, generaliter excommunicatum non esse vitandum in diuinis, nec extra, ipse auctor hoc ampliat, dicens idem esse, si specialiter, nisi sententia fuerit publicata, vt infra sequitur in eadem extrauaganti in vers. nisi, &c. ibi, à iudice publicata & denunciata specialiter & expressè. Quem refert & sequitur Nauarr. in Manual. Latin. c. 9. nu. 7. & in d. cap. 1. §. labore, nu. 23. de pœnitent. dist. 6. aduersus Adrian. vbi sup. Quem quoque citat, addens, quod supra nu. 7. retulimus, nempe quod ferè omnium vsus habet, neminem ob excommunicationem, etiam speciatim in eum latam, vitandum, donec denuntietur vitandus, Idem Nauar. in d. Manual. cap. 27. num. 35. Eandem sententiam aduersus Adrian. & Medin. vbi sup. cum Cosm. & Nauar. sequitur & probat D. Couarru. in d. cap. Alma mater, 1. part. relect. §. 2. num. 7. vers. 4. ex ead. constit. & in §. 6. num. 7. in vers. secundum, fol. 55. & latè Magister Palat. in 4. sentent. distinct. 18. disputat. 1. pag. 273. & sequentibus.

54. A ministris * autem præcis ab Ecclesia, quos præfatum Concilium Constant. vitandos præcipit (in duobus casibus, nempe quando quis est nominatim excommunicatus & denunciatus, & præterea notorius omnino clerici percussor) minimè licet regulariter recipere Ecclesiastica Sacramenta, nec cum illis alio modo communicare in diuinis, nec extra: vt in d. Concil. Constant. expresse cauetur: vnde confessio scienter facta sacerdoti, etiam proprio, excommunicato tamen, quem vitare tenemur, inualida quidem erit atque omnino iteranda, grauissimoque cum peccato fit: hæc est omniū concors sententia, vt testatur benè probans D. Couar. vbi sup. dist. §. 6. nu. 7. in 6. concl. vbi in 7. idem rectè existimat in absolutione peccatorum præstita ignorati ab excommunicato iam per Ecclesiam denunciato, nempe esse inualidam, atque ideo erit confessio repetenda, cum pœnitens huius excommunicationis scientiam habuerit. Sed an * in casu extremæ necessitatis liceat Sacramentū Baptismi suscipere ab huiusmodi præcis, vel etiam hæreticis? quæst. est apud Theologos. Quidam enim relati ab Scoto & Palud. in 4. distinct. 5. quæst. 2. & ibi Adrian. in quæst. de Baptism. art. 3. existimauerunt hoc minimè licere, imo si ille, qui baptizari optat, adultus est, aliusque non adest minister, Baptismo flaminis contentus sit, hoc est legitima contritio: si vero pater infantis id cupiat, nec ipse pater habeat manus, aut linguam, vt id munus exsequi valeat, nec alius sit minister præter præcisum, potius debet, inquit ipsi, illum mori permittere æternaliter periturum, quam illo vtatur ministro: quia vbi non est nisi præcisus, perinde est ac si nullus adesset. Hæc illi.

O immanis atque crudelis sententia: & quam nullum scriptorum existimo tenuisse. Nam nominatim citati ad hoc in margine Scoti, prout sunt Ric. in 4. distinct. 5. art. 3. & S. Thom. ibid. qu. 2. art. 2. contrarium expresse probant, & in contrarium est etiam expressa sententia D. Augustini lib. 1. de vnic. Baptis. refertur in c. si quem forte, 24. q. 1. vbi quendam laude cõmendat, qui in articulo mortis baptismum ab hæretico petijt, atque suscepit: id quod & in nostris terminis omnes Theologi moderni probarunt, præcipuè Domin. à Sot. latissime ibid. distinct. 1. q. 5. art. 7. pag. 108. col. 2. & pag. seqq. resoluens, vniuersos mortales, nemine excepto, ministros esse Baptismi in extrema necessitate, si modo defectus naturæ non obeat. Nam, vt ait Scotus distinct. 6. qu. 1. cum tria sint ad Baptismum necessaria, materia, forma & intentio, & manum habere debet, qua aquam aspergat, linguam qua formam proferat, & sanam mentem, qua id facere intendat, quod Ecclesia iubet: his autem concurrentibus, omnes in articulo extremæ necessitatis possunt baptizare absque peccato. Quo fit, vt

adultus præfatus, de quo modò meminimus, debeat suscipere, imo tenetur, si tunc potest, suscipere Baptismum à præciso ab Ecclesia, si alius eiusdem Sacramenti minister non adsit, & casus extremæ necessitatis, vt mortis, concurrat, vt cum Scoto & Adrian. resoluit Soto vbi sup. Id quod etiam probauit Melch. Cano in relectione de Pœnitentia, 5. part. fol. 30. & Victoria in summa, tit. de Baptis. qu. 29. ad fin. vbi quod possunt & tenentur à prædictis hæreticis, & excommunicatis huiusmodi, præcisique Baptismum suscipere. Sequitur etiam D. Couar. vbi sup. nu. 8. dicens esse communem Theologorū sententiam, Sacramentum Baptismi in casu necessitatis posse suscipi ab hæretico & excommunicato: & Nauar. in Manual. Latin. c. 22. num. 7. vbi quod Baptismus collatus à quocumque, siue mare siue fœmina, fidei, vel infidei, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia, valet, vt in c. quicumque, & in c. à quodam Iudeo, cap. constat, cap. mulier, de consecrat. distinct. 4. idem Nauar. in c. 1. §. labore, num. 5. de pœnitentia, distinct. 6. vbi quod Stephanus Cornel. Augustin. & tota Ecclesia contra Cyprian. definiuit, licitum esse ab hæretico in necessitate Baptismum accipere, vt testatur Gratianus in cap. præter, sub finem, 32. distinct. & F. Alfons. à Cast. lib. 3. aduersus hæreses in princ. in 6. hæresi. Nonissimè Michael de Palatio in præfatis 5. & 6. distinct. disputat. 3. 2. conclus. pag. 160. & seqq. Nec his oberit Concilium Constant. quoniam ipsum non loquitur in casu necessitatis, qui lege nōn constringitur, sicque moderari iure debet, vt non procedat in casu extremæ necessitatis in Sacramento Baptismi, adeo necessariò ad nostram spirituales salutem.

Ingens † tamen controuersia est. An sicut Baptismus licet 56
tè recipi potest in articulo mortis à quocumque, etiam præciso, Iudeo, hæretico, & infidei, vbi alius minister deest, ita etiam idem sit dicendum in Sacramento Pœnitentiæ: cum sit quoque necessarium ad salutem? vt in Concilio Trident. caueretur sess. 14. cap. 1. & canon. 6. Et primo videtur idem esse tenendum in Sacramento Pœnitentiæ, nempe vt tempore extremæ necessitatis, hoc est, in articulo mortis, licitum sit confiteri cuicumque etiam præciso, hæretico & schismatico sacerdoti, absolutionemque ab eisdem præstitam hoc casu validam esse: & ita hæc duo Sacramenta æquiparat in proposito tanquam necessaria gl. in verb. Baptismum paruulum, in c. non est vobis, de spon. ibi, vnde etiam in necessitate possunt recipi ab hæretico: cuius sententiæ hæc sunt fundamenta. Primo, quia non est credendum, Ecclesiam excommunicantem hæreticū sacerdotem, voluisse etiam sub mortis articulo pœnitentis in casu extremæ necessitatis, vbi alius confessor deest, eum priuare iurisdictione in foro animæ, quam quilibet sacerdos iure diuino habet, ne vt puniat hæreticum, priuet Catholicum morientem hoc casu subsidij vitæ æternæ, quæ illi possunt prouenire ex Sacramento pœnitentiæ: quandoquidem salubrius agitur cum Catholico filio ab Ecclesia pientissima matre sua, si hosti hæretico permittat illum tunc absolvere, quam si claudat viscera sua, vt etiam tunc hæreticum priuet iurisdictione absoluedi: si enim iuxta legitimas sanctiones satius est nocentem impunitum relinqui, quam innocentem damnare, vt in l. absentem, vers. satius, ff. de penis, l. 9. tit. 31. part. 7. æquius erit, atque potiori iure permitendum Catholico tunc in tanta necessitate spiritualis vitæ cõstituto suffragari pœnitentiæ Sacramento, quam hæreticum punire, non permittendo illum vt tunc iurisdictione in foro animæ.

Secundo, quia * etsi cõtritio interior satis tunc sit, de- 57
ficiente confessario habili, cum voto Sacramenti, quando fas fuerit & copia confessarij contingat, attamen difficile satis est, contritione illo tempore potiri, saltem legitima atque sufficienti, falluntur enim plerumque pœnitentes, qui sibi gratulantur ex contritione, quæ fortassis est tantum attritio: necessarium igitur erit Sacramentum pœnitentiæ, vt de attrito reddat contritum, & sic saluetur moriens.

Tertio † probatur hæc eadem sententia argumentis tex. 58
in c.

in c. quamuis, de sententia excommun. vbi traditur excommunicatum absolendum esse in mortis articulo à quolibet sacerdote (sicque non arctatur illic absolutio eo casu magis ad non præcios, quam soluatur ad præcios) idem probatur in c. quod de his, & in c. non dubium, eod. tit. & est sententia cõmunis Theologorum, quam probant Palud. in 4. sentent. distinct. 20. qu. 1. art. 2. Durand. distinct. 19. qu. 2. sensit S. Thom. ibi, qu. 1. art. 3. & distinct. 20. qu. 2. art. 1. ad secundam questionem, Melch. Cano. in sua prælect. de Pœnitentia, 5. p. fol. 30. col. 3. vbi id inquit à Christo & Apostolis esse institutum, Nauarr. in Manual Lat. c. 27. nu. 271. quod clarius omnibus iuribus antiquis & doctoribus definitur hodie in Sacro Conc. Trident. sess. 14. cap. 7. in hæc verba: Veruntamen pie admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis, atq; ideo omnes sacerdotes, quoslibet pœnitentes à quibusvis peccatis & censuris absolueri possint: Quod adeo procedit, ut etiam hæreticus moriens si Episcopus, & * Inquisitores desint, absolui possit à quolibet sacerdote, ut in Conc. Arausicano cap. 2. probatur, & in cap. his qui tempore, cum sequent. 26. qu. 6. & præterea in d. decret. Conc. Trid. ut in terminis ex his aduertit D. Simanc. de instit. Catholic. tit. 3. nu. 3.

60 Nec Concil. * Constât. excipiens prædictos duos casus, quibus non licet communicare cum excommunicatis, tam in diuinis, quã extra, huic opinioni obstat, quippe, qui in eo non loquatur, sed regulariter: at vero casus necessitatis lege non cõstringitur. Quare intelligi & restringi debet iuxta ius commune, quo ut prædiximus, in articulo mortis quilibet sacerdos auctoritatem habet absoluendi morientem: sicut enim excipit prædictos duos casus iuxta canonicas sanctiones, excepisse quoque videtur & nostrum, cum etiam is à canonicis sanctionib. sit exceptus. Non etiam obest, ex superioribus tantum cõcludi, excommunicatos absolueudos esse in mortis articulo à quocumq; sacerdote, non vero è conuerso, qui est noster casus, nempe, ut præcisi, hæretici & excommunicati absolueri possint à peccatis Sacramentaliter cõstitutum in mortis articulo, alio idoneo ministro deficiente: Cum etsi generaliter loquatur d. decretum Sac. Conc. Trid. de omnibus sacerdotibus, restringendum videatur de habilitate, & sic de illis, qui iurisdictionem in actu habent, non vero suspensionem vel extinctionem, prout eam habent excommunicati & hæretici, ceterique præcisi ab Ecclesia respectiue: Nam responsio in promptu est, quia si excommunicatos, ut recipiant absolutionis gratiam, Concil. admittit, cur non ut excommunicati sacerdotes illam impendant? Nam si sub necessitate corporali vel spiritali licitum est cum excommunicato communicare, ut elemosynam extremè indigenti præstet, & consilium ad dirigendam conscientiam suscipere, & præterea ad utilitatem communicantis, & alijs pluribus casibus, ut omnes fatentur, cur non idem erit à fortiori dicendum pro necessitate animæ salutis? Et ita † hanc primam sententiam affirmatiuam probauit Palud. in 4. sententiarum, distinct. 25. qu. 1. & Syluester in Summa, verb. confessor. 1. §. vltim. & Maior in 4. sententiarum, distinct. 17. Victoria in sua Summa tit. de clauibus quæst. 17. dicens, quod re vera de excommunicatis Catholicis non dubitat, quin in articulo mortis possint Sacramentum pœnitentiæ ministrare: & idem sibi probabile esse de hæretico, à quo periculum non timetur, & qui non errat in articulo Sacramenti pœnitentiæ. Eandem sententiam, latè de ipsius veritate disputans, opinatus satis defendi posse, tametsi contrariam communem Theologorum esse referat, Melch. Can. in relect. de pœnitentia 5. part. dicens esse probabilem in hæretico præciso ab Ecclesia, si absque periculo fidei recipi ab eo possit Sacramentum pœnitentiæ: à Catholico tamen excommunicato, etiam nominatim, in articulo mortis non ambigit. Cum eadem transit D. Couarru. in c. alma mater, 1. part. §. 6. num. 8. de senten. excommun. lib. 6. dicens, ea ratione defendi posse, quod quilibet sacerdos in mortis articulo iure diuino habeat auctoritatem absoluendi. Eandem ner-

uose probat Palat. in 4. senten. in 5. & 9. distinct. disputat. 6. 2. & 4. conclus. præcipue pag. 165. & seqq. vsque in fin. vbi limitat, quando pœnitens timeret, quod hæreticus eum in prauam sectam induceret, hoc est, in suam hæresim: nam tunc abstinendum sibi est ab huiusmodi confessione, nisi ea fortitudine mentis polleat, ex qua putet probabiliter pœnitens repugnandum, & non esse credendum hæretico, nam si aliud arbitrareretur, teneretur prorsus illi non confiteri, quod si confiteretur, confessio esset irrita, non ex defectu iurisdictionis, sed quia in crimine esset celebranda. Quam limitationem sensit prius Victor. vbi supr. atque etiam Couarru. loco citato. Eandem partem sequitur nouissimè F. Ioseph. Ang. in suis Floribus Theologicarum q. in 1. part. quæst. de confession. pag. 316. existimans, esse definitam in præallegato decreto Concil. Trident. respectu sacerdotis excommunicati, etiam denunciati: admonet tamen esse intelligendum caute, scilicet, deficiente sacerdote non impedito: idemque probat in degradato, hæretico & apostata sacerdote, dummodo habeat intentionem faciendi quod Romana Ecclesia facit, quia Concilium præfatum Tridentin. indistinctè loquitur, dicens, in articulo mortis omnes sacerdotes, quoslibet pœnitentes absolueri posse à quibusvis peccatis & censuris: & hæc sententia magis constare potest, quia si omnis sacerdos habet iurisdictionem à iure diuino absoluendi in articulo mortis ab omnibus peccatis & censuris, ut multi graues auctores tenent, non aufertur huiusmodi iurisdictionis, sed nec Ecclesia posset illam auferre: si autem talis illa iurisdictionis in mortis articulo est ab Ecclesia & à iure humano, ut alij auctores credunt, piam matrem Ecclesiam non est credendum eam auferre in casu præd. cum Sacramentum pœnitentiæ sit necessarium ad salutem, & medio necessario filium priuare, de nulla matre, nisi nouerca sit, credi potest.

Contrariam † tamen sententiam alij tuentur, imò 62 quod etiam tempore necessitatis, quamuis ab excommunicato, præciso, hæretico, schismatico & quouis alio quocumq; sacerdote possit recipi Sacramentum Baptismi, non tamen pœnitentiæ, nec Sacramentalis absolutio ob defectum iurisdictionis, quæ cum sit necessaria ad absoluendum, per excommunicationem eiusque denuntiationem est omnino extincta. Secundo ne hæreticus in prauam sectam, & desperationem pœnitentem inducat atque in suum errorem collabi faciat, prout fecerunt Iudæi cum Iuda proditore, cum ei pœnitenti dixerunt: Quid ad nos? tu videris: ut probat gl. in c. præter, vers. sed agentibus, & in verb. per manus, ibi, vel dic, 32. distinct. Deinde in hanc partem adduci solet S. Thom. in 4. senten. dist. 17. qu. 3. art. 3. quæst. 1. ad secundum, & distinct. 19. quæst. 1. art. 2. ad tertium, & 3. part. qu. 82. art. 7. ad secundum. Et eam expressè probat atque defendit Ioan. à Medin. in tractat. 2. de Pœnitentia, cap. 2. cui debeat fieri confessio, vers. aliud, & esse communem Theologorum sententiam fatetur Melch. Can. vbi supr. pag. 31. col. 1. in vers. at si quis communem sequi velit: & præterea Victor. vbi supra. Eandem Canonistæ probarunt in dict. cap. non est vobis, de sponsalibus, vbi Proposit. nu. 10. circa finem testatur, glossam contrariam ibi, iam supra pro prioriparte citatam, communiter reprobam, sequutus hanc secundam: & Nauarr. in cap. 1. in princip. num. 87. de pœnitentia, distinct. 6. & iterum in Manual. Latin. cap. 26. num. 26. dicens, glossam contrariam communiter reprobam, & gloss. dict. cap. præter, esse communiter approbatam. Hanc etiam sequitur Cordub. in suo tract. de casus de conciencia, quæst. 18. in 2. punct. in 1. dicto, in versic. Tambien digo.

Quid * tenendum in re hac admodum difficili? Ego 63 profecto (sub aliorum rectius sententiarum censura) existimo distinguendum inter excommunicatum denuntiatum, vel omnino notorium clerici percussorem, (nam de non denunciato vel de occulto, non est dubium, quin vitandus non sit, ut supra non semel admonuimus) & hæreticum: schismaticum, & alios omnino præcios: in priori etenim specie, nempe in excommunicato denun-

tiato, vel notorio omnino clerici percussore, veriore & certissimam atque tenendam existimo priorem sententiam, ut is in articulo mortis, alio legitimo deficiente ministro, possit audire poenitentem iam moriturum, ipsumque absolueret, atque proinde tam confessio quam absolutio valida sit, & non iteranda, per omnia supra adducta pro hac parte, quæ in hoc casu benè cōcludunt præcipue præfatum decretum Conc. Trident. *sess. 14. cap. 7.* dum vniuersaliter loquitur, nullum excipiendo: quilibet enim sacerdos habet auctoritatem iure diuino absoluendi in mortis articulo constitutum, secundum probabiliorē sententiam: nec enim est dare causam, quare fidelis in articulo mortis, præfente sacerdote Catholico, quauis excommunicato & denunciato, priuatur Sacramento necessario ad salutem iure diuino: nec esset minus intolerabile prohibere absolutionem in articulo mortis hoc casu, quam reseruare casus: hoc autem est contra determinationem Ecclesiæ: ergo & illud non est tollerandum, præsertim cum communiter homines illo tempore habebant attritionem. Præterea sicut Sacramentum Baptismi est necessarium ad salutem, ita & poenitentia Sacramentum est necessarium, non solum necessitate præcepti, sed etiam necessitate medij: Ergo sicut illud potest ab excommunicato recipi, ut est præd. ita & hoc: & ita ultra supra allegatos hanc sententiam probauit Nauar. in *Manual. Latin. c. 27. nu. 271.* ex suprad. decret. Concil. Trident. & quia probabiliter credi potest, piam matrem Ecclesiam non auferre excommunicato huiusmodi, nec suspendere iurisdictionem quoad mortis articuli tempus, quamuis ante prædict. Concil. communis contra tenuerit, quam ipse Nauar. quoque, immemor tamen præd. Concilij, sequutus fuit, *cap. 26. nu. 26. in d. Manual.* Atque idem * esse omnino existimo fortiori ratione in hæretico ante declarationem vel condemnationem Ecclesiæ, siue iudicis competentis, quandoquidem hunc etiam extra articulum extremæ necessitatis, supra resoluius non esse vitandum: In quibus † mihi placet sententia Magistri Palat. vbi supra aduersus Syluest. non solum nempe validam esse confessionem, absolutionemque Sacramentalem à præd. præstitam, sed imo teneri sic in mortis articulo cōstitutum confiteri eidem, alio non impedito deficiente, & quod ipse minister sic administrando non peccet, si tamen respiciat, & animo decernat iam Ecclesiæ parere mandatis, ut excommunicationem excutiat à se ipso. Addit * præterea hoc esse speciale in duobus prænotatis Sacramentis, propter eorum necessitatem, secus vero in ceteris, ut tenuit prius glof. in *d. c. non est vobis, de sponsalibus.* Articulus autem mortis in proposito quis dicatur, videndi sunt Syluest. *verb. confessor, l. §. sexto, Nauar. in Manual. cap. 27. num. 271. Corduban suo tractatu de casus de conscientia, qu. 18. in 4. dicto aduersus Dominic. à Soto in quarto, distinct. 28. qu. 4. art. 4.*

- 67 In secunda † specie, nempe in hæretico, schismatico & similibus omnino ab Ecclesia præcisus & declaratis, existimo veriore esse, & tenendam communem sententiam negatiuam supra positam, ut eisdem minimè licitum sit, confiteri, nec ab eis absolutio præstita valida existat, sed potius nulla: tum ex fundamentis supra pro hac eadem parte adductis: tum etiam quia huiusmodi omnino præcisus ab Ecclesia, de quib. est præfens sermo, nullam habent iurisdictionem, quia extincta est, quam ante cōdemnationem habebant: tum præterea propter maximum periculum, ne poenitentem hæresi coinquinent: quia licet aliquando ita fortis mente esse possit, & sibi talis videatur, ut hoc euiet, plerumq; tamen ut plurimum in huiusmodi articulo mortis constituti, cum in extremis laborent, non ita cauti esse possunt, ut omnia attentè circumspiciant, sicque veneno hæretici, saltem latenti, infici poterunt. Præterea * cum dicat scriptura, *Qui amat periculum peribit in illo, Eccles. c. 3. c. ad audientiam, de homic. & c. iuuenis, de sponsal.* Exponens namque se periculo probabili peccandi, peccat, & tale quidem peccatum,

quale periculum est, ut probat S. Thom. *d. quodlib. 8. art. 13. Nauar. in c. qualitas, nu. 18. de poenit. dist. 5.* non licebit etiam in articulo mortis sacerdoti hæretico confiteri, præsertim, quod maximè timendū sit ab hæretico & apostata, quod intentionem non habeat legitimam absoluendi: rectè igitur communis sententia prohibuit Sacramentum poenitentia ab hæretico, & schismatico esse recipiendum: quod etiam, quamuis dubius, probare videtur Dominicus à Soto *lib. 4. sententiarum dist. 18. qu. 4. art. 4. pag. 811. in l. & 2. col.*

Quod si exquiris rationem differentia inter sacerdotem excommunicatum, vel notorium omnino clerici percussorem ex vna parte, hæreticum condemnatum * vel apostatam, vel schismaticum ex altera, ea in promptu est: ille namque quamuis suspensam habeat iurisdictionem propter excommunicationem, membrum tamen Ecclesiæ est per fidem informem, quamuis manente excommunicatione ab Ecclesiæ communione segregatus sit, ut latè probat D. Couarru. in *dict. cap. alma mater, in initio 1. partis, num. 6.* At verò hæreticus apostata & schismaticus non solum vsu iurisdictionis suspensi sunt, verum etiam iurisdictionem eradicata fide funditus amiserunt, cum non sint membra Ecclesiæ nec fidem habeant: quandoquidem fidem Catholicam, quam professi fuerant, violarunt, atque susceptam per apostasiam deseruerunt: ergo si alius inueniri nequeat sacerdos in articulo mortis, perinde erit tunc iudicandum, ac si nullus esset, & moriturus contritionem peccatorum quam magnam possit, habere intendat.

Et quod hæreticus verè de Ecclesia non sit, probatur primo, quia hæresis diuisionem significat: ideoq; dicuntur hæretici, quia diuisi sunt ab Ecclesia. Secundo * ex D. Matth. ibi, *si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam Ethnicus, & Publicanus:* Ergo sicut Ethnicus non est in Ecclesia, ita neque hæreticus. Tertio, quia ut inquit Apostolus, *vnus Deus, vna fides, vnum Baptisma:* hæreticus igitur, qui nō manet in vnitatem fidei, non est in Ecclesia Dei. Sed & alijs pluribus auctoritatibus id comprobat D. Siman. *de instit. Cathol. tit. 24. nu. 42.* Accedit præterea quod † maiores nostri in 4. Conc. Toletan. dixerunt: *Non potest erga homines esse fidelis, qui Deo existerit infidelis:* quamobrem iure laudatur Theodoric. Afer, qui cum Diaconum haberet orthodoxum à se admodum dilectum, & in Arianismum conuersus esset, ut eidem Theodorico faueret, gladio eum interemit, dicens: Si Deo fidem sinceram non seruasti, quomodo mihi, qui homo sum, cōscientiam sanam præstabis: ut referunt Theodor. *li. 2. historiae Tripart. c. 22. Niceph. lib. 16. historiae Eccles. c. 3. Zonar. tom. 35. annal. in Imperio Anast. D. Siman. de Instit. Cathol. tit. 46. nu. 60.* Ergo verisimiliter timendum est, quod si moriens illi cōfiteatur, intentionem non habeat legitimam absoluendi: quinimo maximè verendum, quod virus in poenitentem euomat, quare merito, quod etiam in extrema necessitate non liceat confiteri hæretico, qui quidem per propriam culpam ab Ecclesiæ vnitatem diuisus est, ut in *c. sanè, 19. q. 7.* ut præter supradict. probauit etiam in nostra specie Nauar. in *c. 1. §. labore, num. 2. & 7. de poeniten. distinct. 6. vbi num. 8. idem existimat in schismatico illo, qui * putat Ecclesiam alibi esse vel esse posse, quam penes Petri successorem, is enim hæreticus est, ut in cap. schisma, 24. qu. 1.*

Sic Hermenegildus Rex, filius Leuigildi Regis olim Hispaniæ, qui ob Catholicæ fidei professionem ab hæreticis in carcerem coniectus, maluit oppetere mortem, quam communionem sacram è manibus Episcopi accipere, ut habetur in sua historia apud Beat. Greg. Magn. in *suis dialogis lib. 3. refertur in cap. fin. 24. quæst. 1.* Idem sentit Medin. in *sua summa, Instruction. de confessores vulg. nuncupata, ad fin. cap. 19. in princip.* dicens, idem quod Soto vbi supra, nempe quemlibet simplicem sacerdotem, Catholicum tamen, absolueret posse poenitentem in articulo mortis: Ergo hæreticus, cum Catholicus minimè sit, hoc ministerio uti non poterit. Dum † ergo Concilium Tridentinum

Tridentinū supra citatum disponit, in articulo mortis omnes sacerdotes, quoslibet pœnitentes absolueri posse, &c. Intelligendum esse videtur (salua censura S. matris Ecclesiæ) de sacerdotibus Catholicis, secus de hæreticis pro talibus ab Ecclesia declaratis & denunciatis.

- Ex superioribus iam satis perspicuè deducitur intellectus ad text. in c. ad probandum, de sententia, & re iudic. vbi probatur, quod sententia lata à iudice publicè excommunicato, est nulla: idem probat tex. in c. exceptionem, ad fin. de except. Et quamuis in d. c. ad probandum, dicatur, sententiā esse infirmādam atque cassandam, sicque innuatur esse validam: gl. ramen ibi, in verb. cassata, intelligit, * id est cassa & irrita nuntiata: est igitur nulla ipso iure sententia lata à iudice publicè excommunicato, vt ibi resoluunt Dd. & latè probat plures ita tenentes allegans Sebast. Vant. in tract. nullit. in rubr. de null. sentent. ex defect. iurisdic. ordinar. nu. 137. pag. 225. & sequent. & iterum in rubric. de nullitat. sentent.
- 74 ex defectu iurisd. deleg. num. 61. pag. 287. Quod * nedum procedit in sententia iudicis delegati publicè excommunicati, de quo loquitur, d. c. ad probandum, sed etiam iudicis ordinarij eodem modo excommunicati, vt probatur in dict. capit. exceptionem, in fine, quod generaliter loquitur, estque magis communis sententia secundum Ioannem Orosc. in l. & quia, num. 47. ff. de iurisdictione omnium iudicum, dicentem, quod decisio Rotæ 24. in antiquis, quæ contrariū probat, non est recepta. Idem tenet atque proficitur Antonius de Pallida in l. 1. nu. 52. C. de iuris & facti ignorantia.
- 75 Hæc namque * omnia intelligenda sunt hodie procedere, quando huiusmodi iudex, qui protulit sententiam, erat nominatim excommunicatus & denunciatus, vel notorius omnino clerici percussor: Hi namque excommunicati in præfatis duobus casibus sunt, qui iuxta formam atque tenorem Concilij Constantiens. vsu Ecclesiæ recepti, præcipiuntur vitari, non vero ceteri, siue generaliter vel simpliciter excommunicati, siue nominatim tantum, si non sint publicati vel denunciati, vel etiam notorius excommunicatus, præter notorium omnino clerici percussorem: hos namque ultimos vitare non tenemur, vnde sunt tolerati ab Ecclesia, suoque officio uti possunt, & valida erunt gesta per eos ratione publicæ utilitatis, argum. l. Barbarius Philippus, ff. de offic. prætor. Ea ita in terminis, quamuis non allegent dict. Concilij Constantiens. tenent & probant Felin. in c. Rodolph. num. 39. de rescript. & in c. fin. in fine, de except. & in dict. cap. ad probandum, col. 3. vers. adde etiam, num. 5. & Decius conf. 522. in causa electionis, num. 13. eosque referens Vant. vbi supr. in dict. rubr. de nullit. sentent. ex defectu iurisdic. delegat. num. 63. & Magist. Palat. in 4. sentent. distinct. 18. disputat. 4. in prin. vers. porro, pag. 347. colum. 2. vbi * quod tunc dicitur nominatim declaratus, quando in parochia excommunicati publicatur illum esse excommunicatum, vel in concione publica, vel à parochio publicè euulgatur coram plebe illum esse excommunicatum, vel à Notario Episcopi, vel alias: quæ omnia ex supra latè adductis comprobantur. Vnde * gloss. dict. cap. exceptionem, verb. publicè, dicens, publicè latam intelligi sententiā excommunicationis, si iudex eam tulerit in loco vbi publicè iudicare consuevit, presentibus officialibus suis, & partibus, vel altera absente per contumaciam, hodie non procedit, nec talis publicatio sufficit, cum ipsa debeat fieri in ecclesia, denunciando illum esse publicè excommunicatum, vt supra cum Cos. & alijs resoluimus.
- 76 Iudex tamen igitur occultè excommunicatus his modis, quibus eum à nominatim, & publicè excommunicato distinximus, bene poterit suo officio uti, validaque erunt ab ipso gesta & pronuntiata, fauore iuris publici, publicæque utilitatis, vt supr. aduertimus: cum enim toleratus sit ab Ecclesia, & communiter reputetur ab omnib. pro non excommunicato, non debemus eum vitare, vt in d. l. Barbarius Philippus, & in terminis probant gl. & doct. in d. c. exceptionem, & in d. c. ad probandum, & Syluest. latè in sua Summa, verb. excommunicat. 3. nu. 3. 4. & 5. estque cōmunis opinio, vt cum

Ricard. in 4. sentent. distinct. 18. art. 7. q. 1. in respons. ad secundum, & alijs testatur Victoria in sua Summa, tit. de excom. q. 16. in vers. occultè autem excommunicatus, Selua in tract. beneficij, 4. part. quæst. 4. nu. 30. vol. 15. tract. diuers. doct. fol. 54. quam latè probat Alf. à Cast. lib. 2. de potest. leg. pœnal. cap. 15. & vltimo in vers. alterum, quod circa occultè excommunicatos, col. 1920. & sequent. vbi ampliat, etiam si t postea manifestetur illum fuisse excommunicatū quando ille fecit: t qui inde etiam probat cum Innoc. in c. 1. de schismat. aduers. gloss. in cap. ab excommunicat. 9. quæst. 1. quod recipiens ordines sacros ab occultè excommunicato vel ab hæretico, si ab Ecclesia erat toleratus, non solum recipit Sacramentum, sed Sacramenti exsequutionem, vnde etiam postquam sibi id constiterit, poterit illius ordinis exercere absque dispensatione: quamuis cōtrarium, & sic cum gl. in d. c. ab excommunicato, teneat Petr. de Palu. & eum referens Beat. Ant. in tract. de excommunicat. c. 76. nu. 23. vol. 16. tract. diuers. doct. fol. 223.

Quæ t communis sententia Ricardi & aliorum, vt in distinctè & generaliter omnes actus ab occultè excommunicato gesti, siue sint ciuiles, siue spirituales, sint validi, magis placet Castro vbi supra col. 1922. quam distinctionem Innoc. & Abb. in cap. veritatis, de dolo & contum. tenentium, omnes actus occulti excommunicati valere, si non sunt spirituales, secus si sint spirituales, vt electio, quam plures referens sequitur Selu. vbi supra nu. 33. Sed nihilominus prædicta communis sententia Ricard. & aliorum verior videtur & tenenda, præmaximè attentis prædictis Concilijs Constantiens. & Basil. in verb. sup. citatis.

Ex quibus * rectè infertur ad decisionem quæstionis 81 difficilis & in iure controuersæ: An scilicet iudex occultè excommunicatus, ac proinde toleratus ab Ecclesia, vt in exemplis supra fictis, possit alterum excommunicare, & an sententia excommunicationis, vel alia ab eo lata, sit validæ? gloss. etenim, in summa 24. quæst. 1. negatiuam sententiā probauit, & gloss. in cap. infamis, gloss. final. 3. quæst. 7. idem voluit, item Anchar. & Francus in cap. pia, col. 3. de except. Anton. & Imol. in c. sciscitatus, de rescript. quos & alios referens eam magis communem testatur Doct. Couarr. in dict. cap. alma mater, 1. part. relect. §. 11. num. 4. de sentent. excomm. libr. 6. quamuis ipse contrarium probet, vt infra dicemus. Eandem communem sequitur simpliciter Iacob. de Ligni. in tractat. de censur. Ecclesiast. §. 22. num. 4. in fine, vol. 16. tract. diuers. doct. fol. 240. Probat etiam Syluest. in summa verb. excommunicatio, 1. num. 6. circa finem, & F. Ioseph. Angles in suis floribus Theolog. quæst. titulus de excommuni. art. 4. de his, qui possunt excommunicare, 2. concl. pag. 49.

Verum contraria sententia, & sic affirmatiua, verior est procul dubio & tenenda, nempe, quod quamdiu quis ignoratur esse excommunicatus, excommunicatio seu alia sententia eius, & alij actus teneant, ex supradict. circa intellectum d. c. ad probandum, de re iudicat. & præterea, quia cum hæc sint de iure positiuo, non censetur Ecclesia iudices vsu iurisdictionis priuare, quousque constet esse excommunicatos, & hoc propter bonum commune: nam alias actus latenter excommunicatorum irriti essent detecta excommunicatione, multique de statu suo dubitarent: & hac de causa Concil. Const. supra citatum ad subueniendum conscientijs timoratis fidelium statuit, vt excommunicati, exceptis illis duabus speciebus eorum, possent Sacramenta conferre, neque esse vitandos in diuinis nec extra. Præterea quia dignitas videtur excommunicari, non persona, argum. d. l. 1. Barbarius, & huius sententiæ videtur esse D. Thom. in 4. distinct. 18. q. 2. art. 2. ad 3. dum asserit, excommunicatum non posse excommunicare, quia priuatur iurisdictionis vsu: ergo cum habet eum vsu, prout excommunicatus occultus poterit excommunicare. Eodem modo intelligendus est tex. in cap. audiuius, 24. quæst. 1. vbi expressè probatur, quod excommunicatus nō potest excommunicare, in eo nempe excommunicato, qui suspensionem habet iurisdictionem, scilicet quia publicè excommunicatus est, vt in dict. ad probandum, hodie denunciatus, vel notorius omnino clerici percussor, vt prædiximus.

83 Hinc fit, † quod Episcopus publicè excommunicatus non poterit iudicem aliquem instituere, quia ille etiam est actus iurisdictionis: si tamen postquam eum instituit, excommunicetur, non cessat institutio, vt docet Soto in 4. dist. 22. q. 2. art. 1. pag. 955. col. 1. ad fin. & col. seq. qui hoc vltimum aliquo iuris adminiculo non probat: quinimò verum non videtur, & contrarium tenet gl. in c. 1. verb. *ipsius*, de offic. vicarij, lib. 6. nempe quod si Episcopus est excommunicatus, nec ipse nec ipsius officialis de causâ cognoscent, sed quod adiri debet Papa, vt peruideat: cuius rei ea est ratio secundum gl. præfatam, quia Episcopi & sui officialis idem est consistorium, vt in c. non putamus, de consuet. in 6. ideo merito vt suspensâ iurisdictione Episcopi propter excommunicationem ipsius, suspensâ quoque sit iurisdicção sui officialis, qui eam accepit ab eodem, quamuis ipse officialis non sit excommunicatus, argum. tex. in d. cap. 1. Quo fit, vt diuersum sit dicendum in delegato: Nam ipsius iurisdicção delegata, siue in totum, siue pro parte sibi sit commissâ non suspenditur per excommunicationem delegantis, cum non sit vtriusque idem consistorium: & quia delegante excommunicato, non appellatur ad eum à subdelegato, sed ad superiorem, hoc est ad primum delegantem, vt in c. si in cui, de offic. deleg. in 6. & in terminis ita tenet gl. si in d. c. licet, ibi, Quid si excommunicatur, & ibi Innoc. circa si. & Abb. nu. 8. præd. differentiam inter officialem Episcopi, Episcopo excommunicato, vt vtriusque sit suspensâ iurisdictionis, & delegatum, delegante excommunicato, vt possit procedere in causâ re non integra, expressè probant, & præterea Marant. de ordin.

84 iud. 4. p. pr. in 5. dist. iudiciorum, nu. 70. fol. 136. Et * in delegato, quod non reuocetur officium ipsius per excommunicationem delegantis, cum Innoc. vbi supra, tenet expressè Bart. in l. more, nu. 16. ff. de iuris. omn. iudic. quem ibi sequuntur omnes communiter Doct. vt affirmant Curt. lun. ibi nu. 89. & Io. Oros. nu. 39. in l. & quia, ff. eod. tit. Et in vicario Episcopi, ipso Episcopo excommunicato, vt impediatur de causis cognoscere tenet etiam expressè Roman. sing. 626. per tex. in d. c. 1. de offic. vicarij, lib. 6. vbi officiali Episcopi excommunicato, gesta per vicarios eiusdem officialis, qui ab eo tantum iurisdictionem receperunt, non tenent: nam sicut repellitur iudex, ita etiam officiales eius repelluntur.

85 Qua ratione, * si potestas vel capitaneus alicuius ciuitatis sit excommunicatus, eorum iudices impediuntur de causis cognoscere, per d. c. 1. secundum Rom. vbi supra, & Dec. in c. intellexerunt, in 1. notab. de iudic. Oros. vbi supra, nu. 44. post Purpurat. ibidem col. fin. quem refert. Rectè igitur ex supradictis probatur, quod Episcopo excommunicato, eius vicarius non potest de causis cognoscere aduersus Domin. à Soto vbi supr. nisi ipsum salues, intelligendo, quod ipse non renuit contrarium expressè, sed tantum dixit, quod si Episcopus, postquam instituerit iudicem, excommunicetur, non cessat institutio, quasi voluerit dicere, per excommunicationem Episcopi non extingui institutionem vicarij antea ab eo instituti: nos autem hoc non contradicimus, sed affirmamus, iurisdictionem huiusmodi vicarij esse suspensam per excommunicationem Episcopi, ita vt ea durante, de causis cognoscere minimè possit, iuxta veriore & magis receptam præfatam sententiam, quæ sunt diuersa. Sic * etiam eadem ratione, quando Episcopus est suspectus, censetur etiam in consequentiam suspectus eius officialis, secundum Abb. Imol. Fel. & alios in c. insinuante, de offi. deleg. sequitur Marant. de ordi. iud. 6. p. in 2. actu, tit. de appell. num. 28. pag. 559. & Rolan. d. Vallè conf. 16. nu. 8. lib. 2.

86 Sublata autem † excommunicatione Episcopi per absolutionem, ipsius vicarius poterit iurisdictionem exercere de causisque cognoscere, sicut ante excommunicationem præd. Iudex igitur occultè excommunicatus (vt ad nostrum propositum redeamus) quia non est priuatus vsu iurisdictionis, sed toleratus ab Ecclesia, quousque detegatur sua excommunicatio, rectè poterit ex-

communicare: & in terminis ita tenet & probat Palud. in 4. dist. 18. q. 2. art. 3. & Ricar. eadem dist. Sylu. in verb. excom. 2. in pr. Abb. in c. ab excommunicato, col. 2. nu. 5. de rescriptis Abb. & Fel. in d. c. ad probandum, nu. 1. vbi alios citat, idem Fel. in c. se verè, de senten. excommuni. Nauarr. in Manual. Latin. c. 27. nu. 7. vbi ampliat, etiam si excommunicatus excommunicationem ferat in fauorem eius, qui scit cum excommunicatum, D. Couar. vbi supr. d. nu. 4. id probans: eandem sequitur, & communem proficitur Selua vbi sup. num. 92. Eiusdem sententiæ est Victoria in sua summa, titu. de excomm. q. 16. quamuis credat, * quod per talem sententiam non priuetur excommunicatus suffragijs communibus, idque confirmare vult ex Concil. Constantiens. dum probat, illam indulgentiam non prodesse ipsi excommunicato: Ergo cum priuare suffragijs (inquit ille) pertineat ad auctoritatem ipsius excommunicantis, non debet releuari suffragijs, id est, bonis interioribus, quæ Deus præbet membris suæ Ecclesiæ: Nam benè priuat eum orationibus publicis, Missâ & officio diuino: hoc autem vltimum ipsius Victoriæ assertum verum non credo, quia si præd. excommunicatus occultus, quamdiu toleratur ab Ecclesia, potest excommunicare, excommunicatioque sua, siue sententia excommunicationis, valida est & operari debet omnes suos effectus, quandoquidem huiusmodi excommunicatus iudex habet vsu suæ iurisdictionis, vt est prædictum. Neque Victoriæ fundamentum aduersus hanc sententiam aliquid probat: nam quod excommunicatio illa lata ab excommunicato tolerato sit valida, non est propter eius bonum, nec ad auctoritatem illius pertinet, sed propter bonum Ecclesiæ, & publicam vtilitatem, quibus sic expedit.

Occultè etiam * excommunicatus licitè (saltem valide) poterit alteri facultatem concedere ad audiendas confessiones: publicè autem excommunicatus minimè, secundum Victor. vbi sup. quod verum esse existimo.

Vltimo * ex superioribus inferitur resolutio ad intellectum tex. in c. pastoralis, §. verum, in fin. de appell. vbi expressè probatur, quod excommunicatus non lucratur fructus sui beneficij vel præbendæ, dum excommunicatus existit, licet à sententia excommunicationis appellauerit: Nam, vt inquit rex. illi prouentus Ecclesiastici merito subtrahuntur, cui Ecclesiæ communio denegatur: qui tex. est mente tenendus, quia non est alibi ita expressus ad hoc: & ibi id notant Abb. & communiter Doct. in gl. in c. præter, 32. dist. Fel. in c. Apostolica, col. 5. de except. Ripa in c. 1. col. 12. vers. 8. notab. de iud. 10. And. in tract. de fructib. pag. 261. sub rub. quod excommunicatus fructibus sui beneficij priuetur, Marant. de ord. iud. 2. q. 3. p. 6. partis prin. nu. 168. decis. Rota 8. de sent. excom. in antiquis. Et ita fuit conclusum in Rota noua, vt refert Iac. Put. lib. 1. decis. 280. fol. 95. Lancel. de attenta 2. p. c. 12. limit. 22. nu. 1. & seq. Quia † inimicus Dei & Ecclesiæ, non debet de patrimonio Iesu Christi viuere, secun. Bal. in c. 1. col. 3. in 2. lect. de iud. arg. c. commissâ, de elect. lib. 8.

refert & sequitur Rebus. in praxi benef. in forma & declaratione noua prouis. in verbo, teque absoluentes, & c. num. 18. pag. 210. Et † quod excommunicatus durante excommuni-

catione non faciat fructus beneficij suos, & si quos cepit, teneatur ad eorum restitutionem, tradit ex d. c. pastor. §. verum, plures allegans Did. Perez in l. 1. tit. 5. lib. 8. ord. fol. 178. col. 1. in vers. nihilominus durante excommunicatione. Idem probat Paul. Borgal. in tract. de irregularis. & c. 6. pars.

in tit. quot sint effectus excommunicat. nu. 9. & seq. pag. 336. & in tit. an excommunicatus ab vno Episcopo, perdat fructus beneficij in aliena diocesi constituti, statim in princ. pag. 337. probat etiam eos perdere. Ad * hoc enim vt hæc decisio locum habeat, non

requiritur vt præd. excommunicatus sit etiam denuntiatus: tum cum per ipsam denuntiationem amplius non ligetur, vt inquit idem tex. ibidem: tum etiam per d. Concil. Basiliens. in finalibus verbis, ibi, Per hoc tamen huiusmodi ex-

communicatos, suspensos, interdictos, seu prohibitos non intendit in aliquo releuare, nec eis quomodolibet suffragari: Nam cum hæc acquisitio fructuum de qua agimus, si permissa foret, esset in fauorem ipsius excommunicati, & non alio-

rum,

rum, merito quod illa priuatur per solam excommunicationem ante denuntiationem.

24 Quod primo ꝑ procedit & ampliatur, vt excommunicatus auitat ipso iure præd. fructus, etiam absque eo quod in sententia hoc exprimatur, vt constat ex dict. §. verum, in sui generalitate, quia licet glo. ibi ver. subtrahantur, aliud teneat, cum qua transeunt Doct. vsque ad tempora Io. Andreæ exclusiue, communiter tamen doct. postea tenent, quod prædixi, aduersus d. gl. nempe non requiri quod hoc in sententia exprimatur, vt tenet Hostiens. in summa de sententia excommunicationis, in §. quis sit eius effectus, in vers. item quod nullum, n. 11. Specul. in tit. de suspen. & interdict. in fine, vbi refert, idem tenere Vincen. in c. quoties, de symon. & Host. vbi sup. Eandem sententiam aduersus gl. præfatam probauerunt Anton. de Butrio, col. 10. & Abb. in dict. §. verum, nu. 17. per tex. ibi, quem recte in hoc expendit, & ibi additio: sequitur etiam Imol. ibid. Philipp. Francus super eadem gl. Decius num. 9. & inquit Ripa in cap. 1. num. 17. de iudic. quod communis conclusio est, vt excommunicatus sit priuatus fructibus ipso facto: quam etiam sequitur Marant. de ordine iudic. 6. parte princip. in rubrica de appellat. num. 68. fortius ꝑ priuatur excommunicatus distributionibus quotidianis, secundum Imol. & Franc. vbi sup. & Petrum Duennas in regula 42. fallentia 8. & Didac. Perez vbi supra, col. 2. in 4. conclusione.

96 Secundo ꝑ præd. conclusio, quæ habet, vt excommunicatus fructus & distributiones quotidianas sui beneficii vel præbendæ non lucretur tempore quo est excommunicatus, adeo procedit, vt quamuis clerico deposito & suspensio à beneficio propter crimen, ex redditibus beneficii alimenta sint ministranda, ne cogatur mendicare in opprobrium ordinis clericali: excommunicato ꝑ tamen nihil ex redditibus ecclesiæ datur etiam si is egenus & pauper sit, vt probat gl. in dict. §. verum, in verb. subtrahuntur, per totam, præcipue in fine, & ibi omnes Doct. & est recepta secundum Nauar. in Manual. Latin. cap. 25. nu. 124. sequitur Didac. Perez vbi supra, & F. Lud. Lop. in suo instructorio conscient. 2. par. c. 97. in princ. & cum ea transeunt omnes, secund. Borgas vbi sup. nu. 13. gl. etiam in cap. cum Victorienis de elect. gl. in cap. studeat, 50. distinct. in verb. & sui, Dominicus in cap. præter hac 32. distinction. Abb. in cap. Apostolica, col. 3. num. ... de except. & ibi Felin. nu. 9. Estque receptissimū omnium consensu secundum Couarr. lib. 3. variarum resol. cap. 13. nu. 8. in vers. duodecim, ibi, Adeo sane, vbi etiam idem in eo qui actu & solemniter depositus sit, & ex auctoritate militia sacerdotali: Nam huic minime exhibenda sunt alimenta ex redditibus Ecclesiasticis, sicut nec excommunicato, auctore Felin. in cap. ex parte, de accusationib. num. 1. Communis igitur sententia supradicta, ea concedens deposito, procedit & loquitur ꝑ in deposito verbaliter per sententiam: secus si actualiter depositus sit, per supradicta: & ita tenet Imol. post alios in c. ad supplicationem, 2. col. de renunt. Felin. in d. c. Apostolica, nu. 11.

99 Ratio autem differentiæ inter clericum depositum vel suspensum, & ꝑ excommunicatum, quare illi alimenta sint præstanda ex redditibus Ecclesiasticis, huic vero minime, ea est, quia depositus non habet facultatem, nec in sua manu est, vt in dispositione liberetur, ideoque merito vt eidem in hoc subueniatur: excommunicatus autem habet in manu sua, vt absoluaturs comparando resipiscens à sua contumacia, cauendo stare mandatis Ecclesiæ, vel satisfaciendo cum possit, vt in c. ex parte, el. 1. de verborum significatione, & vbi satisfacere non potuerit per inopiam, liberabitur ab excommunicatione gaudere volens beneficio tex. in c. Odoard. miles, & ibi communiter Doctor. de solutionibus. Quod si illo omittat vt propter pudorem, sibi imputet, & sic merito alimenta denegantur eidem ex prædictis fructibus & redditibus Ecclesiasticis, quos ratione excommunicationis ipsius tempore iuste amittit, atque à iure ei subtrahuntur: ita Abb. & ceteri Doct. vbi supra.

100 Ex quibus primo inferitur, quod si quis sit suspensus propter contumaciam, à quo potest resipiscere, & non resipiscat, eidem etiam sicut excommunicato eadem ratione alimenta exhiberi non debent ex redditibus Eccle-

siasticis: ita Abbas in dict. §. verum, num. 17. & ibi Francus, super gl. final. & Decius num. 9. Nauarr. & Ludouicus Lopez vbi supra. Idem esset, vbi suspensus ob crimen, viuere posset de patrimonio suo vel propria industria, quia tunc nihil haberet de Ecclesiastico beneficio, secundum Baldum in dict. cap. cum Victorienis, post medium, per notata in dict. c. studeat, 50. distinct. & in l. si maritus, ff. soluto matrimonio, sequitur Felin. in d. c. Apostolica, nu. 10.

Secundo infero, ꝑ quod si excommunicatus esset im- 101 peditus ex aliqua iusta causa, vt non posset absolutionem petere (adde tu, vel obtinere, etiam si eam petat) vt si in longinquis partibus adsit, qui cum absolueret debet ac potest, ipse tamen excommunicatus faciat quod in se est pro illa absolutione obtinenda, sicque non sit in mora, esset sibi prouidendum hoc casu particulari alimentis ex redditibus Ecclesiasticis, sicut suspensio, eadem supradicta ratione: ita in terminis fertur tenere Ioan. de Lign. in Clement. vt hi qui diuinis, §. 1. quæst. 20. de etate & qualitate, & ibi Cardinal. idem vult num. 20. & expresse tenet & probat Decius in dict. §. verum, num. 9. Felinus in dict. capit. Apostolica, num. 10. vbi alios allegat: sequitur etiam Syluest. in summa, verb. clericus, 4. num. 17. & Beatus Antoninus Archiepiscopus Florentin. in tractatu de excommunicat. cap. 76. num. 16. volum. 16. tractat. diuers. Doct. fol. 223. vbi in idem citat Petr. de Palud. in quarto sentent. Sequitur etiam Gregor. Lopez in lib. 31. tit. 9. partit. 1. in gl. Las rentas del beneficio, ad finem, Nauarr. & Ludou. Lop. vbi supra.

Tertio deducitur, ꝑ quod in casu extreme necessitatis, 102 ne fame pereat excommunicatus, debet eidem subueniri ex fructibus beneficii: ita gloss. sæpe citata in dict. §. verum, verb. subtrahuntur, & ibi omnes Doct. secundum Decium ibidem dict. num. 9. Gregorium Lopez in l. 31. tit. 9. partit. 1. in gloss. Las rentas del beneficio, quod posse moderati affirmat Paulus Borgas vbi sup. num. 13. nisi ex tali confidentia excommunicatus malignaretur, quia tunc vtilius esurienti panis tollitur, vt ibi per eum.

Ex supradictis ꝑ omnibus iam deducitur regula verif- 103 sima & communiter approbata; Quod iuste excommunicatus, etiam ante denuntiationem non lucratur, fructus, redditus, nec distributiones quotidianas sui beneficii vel præbendæ, vt in d. c. pastoralis, §. verum, vbi gl. fin. circa finem, ibi, Si fuit iuste excommunicatus, & c. quæ est communiter recepta, vt testatur D. Couar. vbi sup. sequitur etiam Gigas de pension. quæstio 64. num. 1. & 9. volum. 15. tract. diuers. Doct. fol. 212. est communis, vt testatur Didac. Perez vbi supra, col. 2. in vers. iuste excommunicatus, vbi quod cessante excommunicatione, eos non recuperabit: sequitur etiam Borgas vbi sup. & approbatur in dict. l. 31. tit. 9. partit. 1. vbi inquit lex: Otro si puso por pena al Clerigo que fuesse descomulgado con derecho que non pudiesse demandar: las rentas del beneficio que deuia auer por aquel tiempo en que lo fue, nin pudiesse ganar otro de nuevo: facit optimus tex. in l. cum allegatis, C. de re milit. lib. 10. vbi Gordianus rescripsit, desertorem militiae, quamuis à Principe restitutus fuerit, stipendia tamen eius temporis, quo in desertione fuit, exigere non posse: Imo ꝑ vt asserit Sanctus Thomas 2. 2. q. 31. art. 1. excom- 104 municatis & Reipublicæ hostibus sunt beneficia subtrahenda, in quantum propter hoc arcetur à culpa, quem refert & sequitur Greg. Lop. vbi supra.

Fructus ꝑ autem præbendæ durante excommunica- 105 tione vel suspensione contingentes, in vtilitatem Ecclesiæ conuertuntur (& vt inquit Borgas vbi supra, num. 18. applicatur sacerdoti, qui medio tempore seruiat, ne Ecclesia debitis fraudetur officiis) distributiones vero quotidianæ præsentibus accrescunt, iuxta glossam in Clementin. 2. verbo suspensos, de vita & honest. cleric. & in Clementin. vt hi qui de etate & qualitat. verb. dimidia, sequitur Felin. alios referens in dict. cap. Apostolica, num. 12. de exceptionib. Decius in dict. §. verum, num. 9. post Praposit. ibi, Estque communiter approbata distinctio hæc secund. Couar. vbi supra dict. lib. 3. var. resol. c. 13. num. 7. vbi recte cum aliis, quos citat, id, quod prædiximus de distributionibus quotidianis, intelligit, ꝑ vbi sta- 106 tuto vel consuetudine Ecclesiæ certa quantitas est distri-

buenda inter eos, qui horis Canonicis diuinisque officiis præsentes fuerint; Tunc enim pars, quæ absentibus ob præsentiā deberetur, potius præsentibus competit iure non decrescendi quam accrescendi: quod hodie probatur *c. 3. de reform. sessio. 21. Sacri Concilij Triden.* Nec obstat eidem aliud *cap. 3. de reform. sessi. 22. eiusdem Concilij*, dum ibi probatur, *fabricæ Ecclesiæ, aut alteri pio loco partem amissam distributionum quotidianarum applicari*: loquitur namque expresse in distributionibus quotidianis, quas præsentes obtinent; sed quia competens sibi seruitium quolibet die statuto non impleuerint, amittunt illius diei distributionem, ideo merito in pœnam contumaciæ applicatur illa pars fabricæ Ecclesiæ, vel alteri pio loco: at vero præd. caput *sess. 21.* loquitur in casu, de quo modo agimus, nempe ut pars, quæ absentibus ob præsentiā deberetur præsentibus competat, qui est diuersus: secus si in Ecclesia institutum sit, ut cuilibet canonico qui præsens horis canonicis fuerit, detur certa ac diffinita quantitas; Nam tunc portio absentis, præsentibus minime dabitur, sed apud ipsam Ecclesiam manebit, hoc siquidem casu locus non est iuri accrescendi, quia præsenti certa debetur quantitas, absenti vero nulla.

Hæc tamen omnia intelligenda sunt & procedunt, cum ex patrimonio Ecclesiæ, cui ministratur, dantur redditus, & quotianæ distributiones ipsis ministris nulla facta diuisione reddituum inter ipsam Ecclesiam & capitulum. At † vero ubi patrimonium Ecclesiasticum in duas est diuisum partes distinctas, quarum vna ipsius Ecclesiæ ad eius fabricam, vestes aliaque ei necessaria propria atque applicata sit, altera vero ad ministrorum victum & laboris mercedem sit destinata, prout est illa, quæ communiter pertinet ad mensam capitularem, tunc etiam in redditibus principalibus distinctis à distributionibus quotidianis idem erit, quæ in ipsis distributionibus quotidianis, quoties certa reddituum quantitas constituta sit atque destinata ad hoc, ut inter ipsos ministros diuidatur, nam eo casu portio absentium portiones præsentium & personaliter ministrantium auget: & quæ in præmissa distinctione diximus in Ecclesiæ utilitatem conuertendū, hoc casu non ad ipsam pertinebit, sed vere cedit in patrimonium commune ipsorum ministrorum, non vero ipsius Ecclesiæ, cum ea alteram fructuum ac reddituum partem habeat ab hac distinctam; hæc vero solis ministris Ecclesiæ inseruientibus atque eidem interessentibus conuenit: quare hoc casu portio absentium, siue principalium fructuum, siue distributionum quotidianarum merito præsentibus & interessentibus accrescit, si certa quædam quantitas præsentibus tantum distributa atque constituta sit: secus si cuilibet præsenti detur definita quantitas, absenti vero nulla, tunc enim portio absentium, quam si præsentes fuissent, lucrarentur in mensa capitulo, remanet cum reliquis eiusdem fructibus inter omnes residentes respectiue pro suis præbendis & rata temporis suæ residentiæ diuidenda: hæc est inueteratissima atque immemorabili tempore obseruatissima consuetudo huius almæ Ecclesiæ Ciuitaten. suisque statutis & constitutionibus conformis, aliarumque plurium huius Regni: quæ etiam docet insignis Couarr. *vbi supra* qui eo tempore huius ciuitatis meritis Episcopus erat, præfatamque consuetudinem nostræ Ecclesiæ non ignarus id scripsit, eidem virtualiter nitens, quamuis eius expresse non meminerit.

108 Mensa † enim capitularis, redditusque ipsius, mensæ in qua inuitati ad comedendum sedent, assimilatur: sicut enim cibi apposti in hac ad edendum tantum pertinent ad sedentes ad eam, qui edere volunt, atque inter ipsos tantum distribuuntur, non vero non venientibus nec sedentibus, ita redditus atque fructus illius, qui ad victum & laboris mercedem Ecclesiæ ministrantium atque inseruientium destinati sunt, ad illos tantum pertinent, qui resident atque in eadem Ecclesia horis Canonicis diuinisque officiis interfunt, non vero absentibus: hinc est

ut portiones absentium, quæ sit præsentes forent eidem distribuere, ut præsentibus tantum statis horis, si distributiones quotidianæ sunt, accrescunt, vel si fructus principales sint (vulgo, *la gruessa*, nuncupati) in ipsamet mensa capitulo remanent inter residentes distribuendi, quibus hoc competit iure non decrescendi: quo fit, ut præd. fructus minimè absentium dici possint, sed præsentium, hoc est, residentium, cum in id ipsum in mensa sint, ut residentibus impartiantur: vnusquisque ergo beneficiatorum tantum capit, quantum residet respectiue pro numero & præbendarum & residentium: augentur igitur portiones residentium iure proprio per absentiam non residentium. Nam ita demum horum sunt fructus prædicti, si statuto tempore resederint, vel statis horis intersint, alias secus. Ex quibus decidenda venit quæstio illa satis difficilis * atque recens, *an pensio auctoritate Apostolica cum consensu beneficiati reservata ac constituta super fructibus aliquius præbendæ pro tempore vacationis eiusdem præbendæ, soluenda sit à capitulo Ecclesiæ fructibus illius præbendæ gaudente, necne, vel à nouo successore, postquam eidem fuerit prouisus?* 109

Nam primo videtur, capitulum ad eam soluendam teneri: fructus namque, atque portionem ad illam præbendam vacantem, tempore quo vacuit pertinentes, percepit, in suosque vsus conuertit ex consuetudine ac vi statutorum eiusdem Ecclesiæ: Ergo * ad pensionem tenetur, 110 quæ super dictis fructibus constituta est. Pensio enim est onus reale, annexum fructibus eiusdem præbendæ, hoc est ipsi Ecclesiæ vel præbendæ, & ab illius rectore intuitu ipsius ecclesiæ debetur, ut per Paul. de Castro *consil. 338 incipienti, quia exceptiones, col. vltim. vol. 1. sequitur Felinus in d. cap. ad audientiam el. 2. de rescriptis*: Collecta * enim, decima, 111 census & pensio, sunt onera realia, obligantque possessorem, *c. si quis laicus, 16. qu. 1.* vnde est, ut nouus possessor conueniri possit, ut præteritam pensionem insolutam soluat, ut in *cap. 1. de solut. l. Imperatores. ff. de public. & vectigal.* quia beneficium transit cum onere, ut in *dictis iuribus, & in cap. ex literis de pignor. & in cap. cum dilectus, de donat.* Et in terminis, quod successor in beneficio teneatur ad solutionem pensionis temporis antecessoris decursæ, tenet Philippus Francus in *cap. fin. in fin. de officio ordin. in 6. & probat latissime Gigas in tractatu de pension. Ecclesiast. quæst. 39. per totam, & iterum quæst. 43. vbi resoluit, esse in electione pensionarij, vel agere contra beneficij possessorem, vel contra heredem defuncti possessoris in casibus in quibus ipse antecessor erat obligatus, ut tenet Fridericus de Senis *consil. 81. quem refert, & sequitur Cardinal. in Clement. 1. quæstio. 11. de censibus.* Quo fit, * ut tunc demum possit agi pro pensione præteriti temporis contra nouum possessorem, quando nouus possessor posset recurrere contra heredes percipientis fructus, secus alias, nempe quando alius ex consuetudine illos recepit, quia cum tunc contra illum nouus possessor agere non possit, pensionarius non poterit eundem conuenire, ut tenet Rota noua secundum Iacob. Puteum *lib. 2. decisionum Rotæ, decis. 189. vbi num. 5. cum Gigante q. 62* tenet, quod successor non tenetur ad solutionem pensionis eo casu, quo eius prædecessor non teneretur. Consultat tamen Gigas *dicta quæst. 39. et 43.* quod semper creditor pensionis (intellige in casu quo potest) potius agit contra ipsum possessorem beneficij, * quam contra heredem defuncti prædecessoris, quia aduersus illum, cui literæ pensionis intimatæ fuerunt, procedi potest via executiua, contra hunc vero minimè, sed via ordinaria. Et ita dicit in facto obtinuisse in ciuitate Venetiarum: quamuis Cassiodor. *decis. 3. et 4. in rubrica de locat.* dicat esse passum dubium, an nouus possessor beneficij teneatur ad decursam pensionem in tempore prædecessoris, & quod nondum fuit in Rota decisus: nihilominus tamen opinio Doctorum supra relata verior & communis est, atque proinde tenenda in iudicando & consulendo. Quod si pensionarius † in casu permissio conuenerit nouum beneficij possessorum, poterit nouus possessor soluens, pro eo quod sic soluit, conuenire prædecessorem, si viuit, qui fructus percepit, 114*

percepit, & ad quem spectabat satisfactio illo anno oneris currentis, ex quo fructus percepit, *vt in d. c. fin. de offic. ordin. lib. 6. vt tenet ibidem Francus, & refert Gigas d. q. 39. nu. 5.*

Cum igitur pensio sit onus reale super fructibus beneficii impositum, consequitur, capitulum gaudens dictis fructibus tempore vacationis illius beneficii ad prædict. onus teneri, posseque ipsum ad id soluendum conueniri, non vero nouum successorem, cum hic non possit recurrere contra capitulum, quod vigore consuetudinis percepit fructus. Secundo, † quoniam fructus beneficii siue præbendæ; super quibus Ecclesiastica pensio, auctoritate Apostolica reseruata est, sunt obligati & hypothecati pro solutione pensionis, ideoque agi potest contra quemcunque siue quoscunque illorum possessores, siue sit vniuersalis, siue particularis successor, vt in terminis probat Lud. Rom. *conf. 338. inci. in casu proposito thematis*, cuius in hoc sententiam aduersus Paul. de Castr. & Fel. latissime probauit atque sequutus est Gigas *de pensio. eccl. vbi supra, quæst. 51. nu. 17. & sequentib.* Sed capitulum habet & possidet hos fructus: ergo poterit hypothecaria conueniri pro solutione pensionis tempore vacationis beneficii decursæ.

116 Tertio facit, † quia Ecclesia vacans, super cuius fructibus est appositæ annua pensio, tenetur ad solutionem pensionis, eamque soluere debet æconomus eiusdem Ecclesiæ, qui pro ea conueniri potest, vt late & bene probat Gigas *vbi sup. qu. 65.* vbi quod si vacatio Ecclesiæ diutina esset, tunc Ecclesiæ curator dari poterit, cum quo iudicium agatur: si vero Ecclesia collegiata sit, Capitulum ipsius conueniri poterit, cum etiam agere possit pro ipsa Ecclesia, cum consensu Episcopi ordinarij: & in solutione charitatiui subsidij † idem decidit Bellenzin. *in suo tractat. de charit. subsid. quæst. 7. in 1. part.* Quod † si ad alterum ex consuetudine pertineant illi fructus, contra eum agi potest, tenebiturque successor ad id actionem cedere secundum Iacob. Puteum *vbi sup. nu. 5.* Et ita videmus, quod

117 Camera Apostolica, † cuius sunt fructus sedium vacantium ipsarum Ecclesiarum, soluit semper pensiones ad illius fructus spectantes: Ergo cum beneficium siue præbenda Ecclesiæ Cathedralis vel Archiepiscopalis, vel etiam collegiata vacat, ipsa Ecclesia percipiens fructus tempore vacationis, tenebitur ac conueniri poterit ad solutionem pensionis illo tempore decursæ impositæ super prædictis fructibus.

118 Quarto facit, † quia quoties capitulum Ecclesiæ Cathedralis & similium, vigore statuti eiusdem Ecclesiæ, vel alterius concessionis debet habere & habet medietatem fructuum præbendarum duorum primorum annorum, nouorum residetium, tenetur soluere dimidiam partem pensionis super omnibus fructibus earumdem reseruatae atque impositæ, vt pluribus comprobat idem Gigas *vbi sup. quæst. 89. per totam*: Ergo ad idem tenebitur in totum, quoties capitulum omnes fructus præbendæ percipit atque illis fruitur vigore statuti vel consuetudinis, eo quod præbenda vacauerit.

119 Nihilominus tamen his non obstantibus (etsi passim hunc dubium vehementer esse existimem, dignumque vt si lis aliqua super eo contingat, agitari, concordia inita sopiatur) contrarium in puncto iuris verius esse existimo in quæstione proposita, nempe vt capitulum ad solutionem præd. pensionis minime teneatur ex ratione præd. *in vers. mensa autem, nu. 108.* quæ est radicalis atque substantialis difficultatem enérans: quia cum capitulum

† hoc casu iure proprio propter personalem residentiam atq; seruitium personalissimum prædictis fructibus, non tanquam alienis, sed propriis atque suis præbendis, iure non decrescendi addictis fruatur atque ipsos lucretur, consequitur non teneri ad solutionem pensionis super fructibus præbendæ illius consensu antiqui possessoris reseruatae, quoniam fructus hi percepti à capitulo tempore vacationis illius præbendæ oneratae, non sunt eiusdem præbendæ, sed ceterarum residentium, sicq; cessant

omnia fundamenta contrariæ partis, quæ in aliis beneficiis Ecclesiasticis, quæ habent suos distinctos & peculiares fructus atque redditus diuisos absque communione aliorum concludere possent: secus in his præbendis Ecclesiarum Cathedralium & similium, quæ mensam communem pro residentibus habent simul: præcipue quia consuetudine, etiam immemorali, iuari possunt ad non soluendam præd. pensionem, cum nunquam aut raro à capitulis petatur huiusmodi pensio, sed à modernis possessoribus.

Præterea, † capitulum huic pensioni reseruandæ minime consensit, nec est successor in præbenda vel beneficio, sed iure proprio capit fructus, sicut ceteros eiusdem mensæ: Ergo ad solutionem dictæ pensionis minime tenetur. Quod præmaxime procedit, si pensio sit reseruata, non solum super fructibus & redditibus beneficii siue præbendæ, sed etiam super distributionibus quotidianis eiusdem; quia cum hæ minime acquirantur, nisi per personalem residentiam, residentibusque accrescant, vt est prædictum, conicitur aperta mens reseruantis pensionem, vt tempore vacationis præbendæ, cum nullos fructus nec distributiones quotidianas habeat illa præbenda, capitulum eas percipiens iure proprio, ad pensionem non teneatur. Facit † etiam pro hac parte, quia communiter canonicatus, ceteræque præbendæ Ecclesiarum horum regnorum, quamuis pinguiissimi sint, semper in Romana curia æstimantur in valore annuo communi viginti quatuor ducatorum auri de Camera, & non plus, eo quæ si non resideantur, nihil valeant, sed ad capitulum fructus eorum iure proprio pertineant: Ergo cū deficiente possessore, canonicatus vel præbenda fructus non habeat, consequens est, vt pensio non debeatur pro tempore vacationis eorundem. Et post huius operis primam editionem, hanc nostram sententiam in fauorem capituli, & contra successorem in dignitate cuiusdam cantoriæ, postquam perceperit fructus eius, quibus possit pensionem soluere, late ex professo, sine vlllo dubio probat Nauarrus *conf. 49. de præbend. per totum.*

Quod si † præbenda vacans aliquos habuerit fructus, redditus atque proventus, distinctos ac separatos à mensa communi capitulari, vt contingit in aliquibus Ecclesiis huius Regni, in quibus singulæ quæque præbendæ habent præstimoniam, vel vestuaria annexa, cuius fructus non intrant in præd. mensa communi, vt in hac alma Ecclesia Ciuitaten. contingit, vel etiam in aliis, vbi præbendæ habent annexa quædam prædia, domus, fundos vel vineas, quorum redditus, nec administratio ad capitulum, nec eius mensam pertinent nec spectant, quoties præbendæ non vacant; his casibus cum cesset supradicta ratio, si capitulum, vacante præbenda, vigore statuti vel consuetudinis, alteriusve priuilegij illis bonis siue rebus vtatur ac fruatur, tenebitur quidem vsq; ad quantitatem fructuum illorum, quos perceperunt, pensionem tempore vacationis decursam soluere, iuxta supra adducta in tertio fundamento contrariæ partis, hocque casu limitanda venit meo iudicio præfata nostra de hac re sententia.

Non obstant modo fundamenta contrariæ partis supra adducta, quibus nuncupatim & sigillatim sic satisficit. Primo enim, quæ pensio sit onus reale, & sic transit cum fructibus penes quemcunque possessorem, vel successorem, hoc fatemur: negamus tamen, præbendam vacantem habere vlllos fructus, sed qui eiusdem essent, si possessorem residentem haberet, tempore vacationis proprii sunt aliorum residentium, suarumq; præbendarum: Ergo cum ipsi non habeant illud onus super fructibus præbendarum suarum, merito quod ad id non teneantur.

Secundum etiam fundamentum contrariæ partis non obest, quoniam etsi verum illud sit, quod adhuc expeditum non est, cum Paulus de Castro & Felin. contrarium late probauerint, attamen procedit in fructibus beneficii, super quibus pensio reseruata est: at hi fructus de quibus

quibus agimus, non sunt huiusmodi, sed mensæ capitularis atque ceterarum præbendarum residentium, ut est sæpius dictum & probatum: Ergo, &c.

Tertium etiam fundamentum nihil probat in proposito, quoniam agit in fructibus Ecclesiæ principalis vacantis, hoc est, Episcopalis vel Archiepiscopalis, & similibus, qui sunt proprii eiusdem, à mensa capitulari distincti ac separati, quos nullo modo lucrantur Canonici, nec ceteri beneficiati, sed Cameræ Apostolicæ sunt, qui durante vacatione illius Ecclesiæ currunt: tunc enim merito ut ex eisdem fructibus sic existentibus vacantis Ecclesiæ, siue sint Cameræ Apostolicæ, siue ad Curiam Regiam, vel certam personam vel communitatem ex priuilegio vel consuetudine immemoriali pertineant, soluantur pensiones, & ita videmus quotidie fieri ac practicari: non tamen inde sequitur, idem esse in præbendis Ecclesiarum Cathedralium & similibus, quarum fructus & redditus in communi mensa capitulari ponuntur, cum ceteris reliquarum præbendarum inter residentes diuidendi: cum enim præbenda huius mensæ vacat, nullus particularis eiusdem est resistens, sed ceteri præbendati, qui suas præbendas resident, eos consequuntur iure proprio, non vero alieno.

Quartum etiam fundamentum nobis non contradicit: quoniam si in casu ipsius capitulum percipit medietatem illorum fructuum, id contingit, non quidem iure proprio, sed tanquam alterius tit. sufficienti, nempe vigore statuti, consuetudinis, indulti, vel priuilegij Apostolici: nihilominus tamen illa medietas fructuum exit, atque diuiditur ab altera medietate pertinente ad possessorem, qui integros omnes fructus ratione suæ præbendæ, atque residentiæ habere debebat, & tamen medietas ex iustis causis sibi auferetur & capitulo applicatur, unde merito ut hoc casu medietatem pensionis capitulum soluere debeat, hinc autem minimè conuincitur, idem esse in nostro casu, in quo iure proprio, non vero tanquam alterius capitulum fruitur dictis fructibus.

Post primam huius operis editionem accepi, Romæ in hac quæstione cōtrouersa diuersum censi, & instanter agi nomine Ecclesiarum Cathedralium Hispaniæ, ut de causâ in Rota disputetur, & in earum fauorem decidatur: ideoque in re hac me subijcio declarationi Sedis Apostolicæ sacrique Palatii Auditorum.

Licet autem iuste excommunicatus, vel suspensus fructus sui beneficii non lucretur, nec distributiones quotidianas durante ipsa excommunicatione, vel suspensione, ut supra resoluiamus, num. 90. eum sequentibus, & nouissime idem probat cum communi Bartol. Vgolin. in tractat. de censur. Eccles. in tit. de excommunic. mai. tabula 2. cap. 12. per totum, vbi octo ampliaciones, & totidem declarationes congerit, estq. etiam communis opinio, ut ex Ripa affirmat Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 5. quæst. 6. nu. 7. Et ita fuit resolutum in vna Brixien. 6. Maij, ann. 1542. teste Puteo decis. 280. lib. 1. quem refert idem Flamin. lib. 4. de resignat. benefic. quæst. 3. nu. 52. de quo etiam late strenue agit Petrus Surd. in tract. de aliment. tit. 1. quæst. 81. fol. 74. & iterum tit. 7. quæst. 36. fol. 264.

124 Cum tamen † sua culpa sit excommunicatus, vel suspensus, etiam si fructus & redditus sui beneficii habere non debeat, pensionem tamen super eisdem fructibus reseruatam soluere tenebitur, si beneficii retinet possessionem, ut latissime pluribus comprobat in terminis Gigas in tractat. de pensio. quæst. 64. per totam ex Bar. Albevic. Angel. & Paulo Castrens. in l. inter quos, §. damni, ff. de damn. infect.

125 Idemque † esse in charitativo subsidio cum Bellenzin. in suo tractat. de charit. subsid. quæst. 33. quem refert & sequitur Gigas d. qu. 64. nu. 9. dummodo clericus excommunicatus retineat possessionem beneficii.

Hoc tamen intelligunt ipsi non procedere in clerico iniuste excommunicato, qui fructus beneficii non percipit, nam hoc casu charitativum subsidium soluere non

tenebitur. Addo ego, quod cum iniuste excommunicatus non amittat fructus sui beneficii, ut infra dicemus, num. 135. tenebitur quidem ex eis perceptis pensionem soluere.

Sed contra supradicta num. 124. cum sequentibus, tenet Vgolinus vbi supra; circa finem d. cap. 12. in versic. quare pensionarij, dicens, quod in prædict. specie pensionarij ex fructibus beneficii suas pensiones consequuntur, & Episcopus charitativum subsidium, quia non debet de suo excommunicatus soluere: Nam si excommunicatus priuatus sit fructibus ob suam culpam, culpa tamen ipsa non est causa immediata, quo minus habeat fructus, sed excommunicatio, quo casu ad onera quis non tenetur, iuxta glossam in d. §. damni, quam vltra Vgolin. vbi supra, sequitur Bald. in l. ult. col. 1. C. de bonis auctor. iud. possid. & ibi Cuman. argumento c. quia diuersitatem, de concess. præb. vbi Abb. nu. 11. notat, quod vbi non ipsa culpa, sed pænæ culpæ est causa proxima immediata impeditenti, minimè imputatur ei, qui culpam contraxit: Culpa igitur, quæ excommunicationem præcessit, non est immediata causa impeditenti, quo excommunicatus impeditur fructus Ecclesiæ percipere, & ex eis onera subire, sed ipsamet excommunicatio, quæ quidem culpa non est, sed pænæ culpæ: quo fit, ut verior appareat opinio præfata glossæ, Bald. Cuman. & Abbatis, quam Bartoli & aliorum qui cōtrarium probare conati sunt, secundum Didac. Couarr. lib. 3. variar. resolu. cap. 13. nu. 8. in vers. 12. ad fin. quam etiam glossæ opinionem probat Didac. Perez in l. 1. tit. 5. lib. 8. ordinamenti, pag. 175. col. 1. in vers. est etiam aliud, vbi dicit, quod pro rata fructuum, cum sit onus reale, tenebitur soluere percipiens fructus non excommunicatus, cum ex fructibus beneficii quis teneatur soluere pensionem & ratione beneficii, super quo impositum est tale onus, & sic non debet extendi ad propria bona excommunicati, quæ seorsum à beneficio possidet quocumque modo.

Quid tenendum? Ergo in hac re ita distinguendum cenſeo, scilicet, ut opinio prima Gigantis, Bartol. & sequacium procedat & vera sit in clericis iuste excommunicatis, qui præbendas obtinent in Ecclesijs Cathedralibus: cum enim pensio sit imposita super fructibus & distributionibus quotidianis Canonicatus, & præbendæ verbi gratia, tuncque temporis ratione excommunicationis ob non residentiam nulli sint fructus, nec distributiones quotidianæ dicti Canonicatus & præbendæ, consequens est, ut ipse excommunicatus de suo teneatur soluere pensionem. Opinio vero contraria glossæ in d. §. damni, & sequacium procedit, & verior apparet in ceteris beneficiarijs extra Cathedralia Ecclesia, qui non habent distributiones quotidianas, nec fructus suorum beneficiorum distributi sunt statis horis, in illis etenim merito, ut ex fructibus suorum beneficiorum, super quibus est pensio imposita, ipsa soluatur, ad quemcumque ipsi fructus pertineant, cum tunc existent & dicantur etiam fructus beneficiorum.

Neque primo membro distinctionis prædictæ obstat, quod culpa ipsa non fuit causa immediata, quominus excommunicatus haberet fructus, sed excommunicatio ipsa, quia negari non potest, quin culpa illa dederit causam immediatam excommunicationi, ob quam excommunicatus non lucratur ipsos fructus.

Nec etiam d. cap. quia diuersitatem, iuncta sua glossa, verb. suspensus, vbi licet, quis sua culpa inciderit in excommunicationem vel suspensionem, non imputatur ei, quod ex illa culpa processerit, quia procedit rectè in suo casu, ex ratione expressa in textu, ibi: A qua cisi fuerit sua culpa suspensus, non tamen ad ipsum capitulum ex illa culpa præbendarum erat donatio deuoluta, &c. At in nostra specie, propter culpam & excommunicationem beneficiarij Ecclesiæ Cathedralis nulli sunt fructus, nec distributiones quotidianæ sunt suæ præbendæ, sed ceterarum eiusdem Ecclesiæ: Ergo ex eis solui pensio non debet, cum non sint fructus beneficii super quibus imposita est pensio.

Non obstat glossa contraria in d. §. *damini*, quia ibidem à Doctoribus reprobatur, teste Giganti *vbi supra, in finali- bus verbis*. Vel secundo respondeo, posse procedere in secundo membro distinctionis prædictæ, non autem in primo ex ratione differentie de qua *supra*, & ita censeo, salua etiam declaratione Sedis Apostolicæ & domino- rum de Rota.

- 126 Superest † tamen vt aduertamus, aliud esse in oneribus propriis præbendæ vacantis, atque eidem coheren- tibus ex natura ipsarum; Hæ enim soluendæ quidem sunt ex fructibus, qui alias essent eiusdem præbendæ, si posses- sorem haberet residentem: & tamen propter eius defe- ctum pertinent etiam iure proprio ad capitulum: quia cum hæc onera sint coætanea ipsius præbendæ, quinimo ad ea subeunda fuerit præbenda cum suo titulo instituta ab initio; vtputa, cantoria habet onus regendi chorum cantorum, incipiendique cantus ipsos, ideo substituit succentorem, qui id munus exsequatur expensis suæ præ- bendæ, quia vt plurimum dignitas hæc confertur perso- næ graui, quæ hoc onus subire nescit, ea tamen lege ta- cita, vt sui loco alium clericum substituat, qui onera ad- impleat: aliæ vero præbendæ, habent annexum ordinem presbyteratu, vt in altari Missas cantent præbendati, aliæ vero Diaconatus, vt Euangelia canant, aliæ Subdiacona- tus, vt Epistolas dicant: & in Ecclesiis, vbi hic ordo serua- tus non est, præcipit sacrosanct. Concil. Tridentin. *sessio 24. cap. 12. de reformat. versic. Episcopus*, vt ab Episcopo id di- stribuatur singulis quibusq; præbendis. Hæc igitur onera quoniam necessaria sunt ad seruitia ipsarum præbenda- rum atque Ecclesiarum, capitulum, vacante præbenda, soluere tenebitur; quod ita demum lucratur eius fru- ctus, si pro præd. præbenda inseruiat: inseruire autem non potest, nisi præd. ministerium adimpleat: Ergo suis ex- pensis facere tenetur: quod prope in his terminis proba- uit Ioannes Copi in tractatu de fructibus, tit. 3. cap. 3. nu. 3. vol. 8. tract. diuers. doct. fol. 146. vbi in casu cap. tua nobis, de verborum significat. vbi probatur, quod priuilegium Summi Ponti- fici indultum Episcopo † pro reuelatione oneris debi- torum, vt fructus beneficiorum, quæ interim in sua diœ- cesi vacare contigerit, sibi liceat biennio retinere, com- prehendit præbendas ac alia beneficia, inquit Ioannes Copi, quod hoc casu, vt is onus sustineat, ad quem com- modum pertinet, Episcopus vel alius, qui fructus primi, secundi, vel aliorum deinceps annorum percipiunt, cu- rare debent, vt diuina obsequia peragantur, & ministrū constituere, cui necessaria subministrent. Si hoc igitur ita est, prout verissimum esse existimo, & in Ecclesiis Ca- thedralibus minister hic nouus creati non potest absque Summi Pontificis licentia præterquam succentor præfa- tus, qui cōsuetudine immemoriali cunctarum Ecclesia- rum ad seruitium ipsarum à cantore substituitur, conse- quitur, vt cum ipsum capitulum, præbenda vacante, pro ea inseruiat fructusque percipiat, ex eisdem expensas sol- uere teneatur illud onus adimplenti, siue is sit succentor, siue alius ex choro qui mandato capituli id faciat. Quare
- 127 † inique & contra ius expensæ siue salaria horum one- rum, durante vacatura eiusdem præbendæ, caussata ac debita successorii imponuntur, atque vt ea soluat ex pro- priis fructibus, cogitur. Nec consuetudine antiqua iusti- ficari aut colorari posse existimo, cum potius sit corru- ptela & violentia & in graue damnum ac præiudicium nouorum residentium, qui maxima paupertate primis annis laborant atque debitis premuntur; cum non gau- deant hic præbenda grossa primo anno residentie anna- lis, sed post mortem ipsorum sibi reseruetur statuto anti- quissimo eiusdem Ecclesiæ, auctoritate Apostolica no- uissime roborato: & sæpiissime exclamaui de hoc in capi- tulo huius almæ Ecclesiæ, & maior pars idem asserbat, sed ex aduerso contradicebant alij, quorum pars, etsi mi- nor, propter iurgia & contentiones vitandas, ac negli- gentiam eorum, quorum intererat, præualuit.
- 128 Idem esse * videtur in expensis factis in affigendis edi-

ctis, & alijs pro electione facienda prouidendorum ad Doctorales, Magistrales, ac lecturales præbendas, atque ad alios cantus: Hæ namque ex fructibus, quos percipit Capitulum tempore vacantiarum earundem, qui ad eas alias pertinerent, soluendæ videntur, non vero compu- tandæ postea electis. Sed in his subsisto, quoniam fru- ctus & distributiones, quos capitulum percipit, quia ad has præbendas vacantes pertinerent, si possessores resi- dentes haberent, iure proprio pro suo seruitio & resi- dentia capiunt, non vero alieno, vt est prædictum: suis ergo sumptib. non tenentur electionem facere, sed præ- bendæ vacantis, *argum. tex. in c. vt præterita, de electio. & in c. cupientes, §. ad hæc, de elect. lib. 6.* vbi probatur, quod expensæ necessariae, quas facit capitulum pro electione Prælati de bonis prælaturæ debent fieri vel reddi, hoc est, de bo- nis ad prælatū ipsius Ecclesiæ, de cuius electione agitur pertinentibus. Ex † quo textu duplex praxis colligitur in 130 huiusmodi expensis habendis: potest enim capitulū sede vacante de redditibus ipsius prælaturæ tantum capere, quod sufficiat pro expensis, vt innuit text. ibi, *De bonis Eccle- siæ Patriarchalis fiant totaliter*. Poterit etiam expendere capi- tulū de proprijs redditibus, & postea repetere ex bonis prælaturæ, puta à prælato nouiter creato: & hoc innuit text. *ille in verbo redduntur*, tenet Archid. in cap. final. 64. dist. sentiunt Doctores in dict. cap. vt præterita de electio. & ibi ex- pressius Abb. num. 1. & præd. secunda praxi vtitur semper capitulum huius Ecclesiæ in expensis factis pro electio- nibus præd. præbendarum.

Si ergo capitulum sede Episcopali vacante, deducit expensas necessarias, quas facit pro electione prælati de bonis prælaturæ, quæ sunt distincta à bonis mensæ capitularis, eodem modo expensæ, quæ fiunt pro ele- ctione canonicorum dictarum præbendarum, deduci debent à bonis earundem atque computari nouiter ele- ctis in fructibus & redditibus ad eos pertinentibus quos ratione propriæ residentie suos fecerint: cum vacanti- bus præd. præbendis, nulli fructus eisdem competant, sed ad capitulum residens iure proprio spectent, vt est prædictum, capitulum ergo suis expensis minimè face- re debet præfatas electiones, sed eligendorum, per su- prædicta.

Nec obstat, quod Vincentius in dict. cap. vt præterita, te- neat, quod expensæ pro electione prælati factæ vel fiendæ, debent fieri de bonis capituli, quia capitulum in eli- gendo exercet officium suum, & propriam utilitatem prosequitur, quia punitur, si non eligat, vt in cap. non pro defectu, de elect. sed expensæ tantum fiendæ pro electio- ne iam facta promouenda, hoc est, confirmanda, de- beant deduci de bonis prælaturæ, in quibus intelligit d. c. vt præterita. Pro quo etiam facit, quia ius eligendi prælatum, fuit concessum † capitulo in priuilegium, 131 cum olim ius prouidendi spectaret ad superiorem, iux- ta notata per gloss. in cap. quanquam, de elect. lib. 6. Sic etiam ius eligendi Doctorem vel magistrum in Ecclesijs Ca- thedralibus horum regnorum ad præbendas doctorales & magistrales competit Episcopis, & capitulis simul ea- rundem, ex indulto sedis Apostolicæ eisdem concessio per Sixtum IIII. Summum Pontific. anno Incarnationis Dominicæ 1474. Idibus Septembris, confirmato per Leon. X.

Capitulum ergo volens vt priuilegio, non debet ab alio requirere expensas, quia videtur potius eligere vtres iure suo, quam gerendo negotium alterius. Hæc nam- quæ opinio Vincentij singularis est: communiter enim Doctores ibidem indistinctè tenent contrarium, imo, quod omnes istæ expensæ, siue pro fienda electione præ- lati vel ea promouenda & confirmanda, fiant & deducan- tur de bonis prælaturæ, cum tex. ille generaliter hoc de- cidat, ibi, *Pro electionis negotio*, & ibi, *Fiant totaliter vel reddan- tur*: & quia iure & priuilegio vtatur capitulum eligen- do: attamen principaliter gerit negotium prælaturæ at- que eligendorum: ergo debet repetere expensas ab ipsa prælatura,

prælatura, vt in cap. cum pro causa, de procurat. officiumque capituli eidem damnosum esse non debet, vt in cap. cum expediat, de electio. lib. 6. & ita hanc sententiam probarunt aduersus Vincent. ibidem Compostellan. & ceteri scribentes, estque magis communis, vt testatur Abb. in proprio loco, nu. 5. dicens nu. 4. sibi placere hoc dictum Doctorem in dict. cap. cupientes, §. ad hac, de electio. lib. 6. præcipue Philip. Franc. num. 2. & Dominic. nu. 3.

- 132 Adeo, vt deficientibus * præd. bonis capitulum sede vacante possit recipere mutuum instante necessitate, pro negotio electionis prælati, ex talique mutuo obligatur futurus successor, iuxta gl. in d. §. ad hac, verb. aliunde, vbi Francus nu. 2. alios referens idem sequitur, addens, hoc procedere, etiam sine superioris licentia, quando de facili auctoritas eius haberi non potest, alias secus: non tamen poterunt secundum ipsum, pro negotio electionis alienari bona ad prælatum pertinentia, sed tantum fructus & redditus.

Ergo ita, & eodem modo capitulum pro electione facienda prædict. Canonicoꝝ expensas factas poterit iuste computare eisdem, atque à suis redditibus deducere, iuxta secundam praxim desumptam à dict. cap. vt præterita, præsertim si antiqua consuetudine hoc fuerit obseruatum, prout fit hic: Ciuitatenf. consuetudini enim in hoc, siue sit huiusmodi siue contraria, standum esse existimo.

- 133 Supradicta † autem regula communis, quæ habet, vt iuste excommunicatus non lucretur fructus, siue redditus sui beneficij, limitatur nunc primo, nisi sententia, qua iubetur absolui, loquatur de restitutione fructuum, vt in d. l. cum allegatis, C. de re milit. lib. 10. Ita tenet Felin. in d. c. Apostolica, nu. 12. de exceptionibus. Beatus Antonin. vbi supra, dicens, quod iuste excommunicatus absolutus, non ex hoc facit fructus suos, nisi cum eo super hoc circa medio tempore perceptos fuerit specialiter dispensatum: & Didac. Perez vbi sup. col. 2. in 3. concl. vbi loquitur in sententia Papæ.

- 134 Secundo limitatur supradicta regula, in † casu extreme necessitatis, quia tunc, ne fame pereat, subueniendum est ei debito modo ex redditibus beneficij, vt est prædictum, quia hoc in casu excommunicato potest fieri elemosyna: secus vbi non est tanta necessitas, vt resoluunt præfati Doctores. Quod procedit, etiam si culpa sua vel delicto in tali necessitate constitutus sit, iuxta gloss. optimam in c. sacrorum, 12. qu. 2. Dec. in dict. cap. pastoralis, §. verum, de appellationibus, nu. 9.

- 135 Terrio * limitatur præfata communis sententia in clerico iniuste excommunicato, is enim non amittit fructus seu redditus sui beneficij vel præbendæ, vt bene probat text. in cap. super causa, 2. quæst. 4. alias 2. quæst. 5. ibi: Tunc dictante iniustitia sine omni controuersia presbyter, quacumq; ob hoc iniuste amiserit, ac sacerdotium accipiat, & integra beneficia, vbi gloss. verb. beneficia, expresse tenet, & ibi Dominicus gloss. etiam fin. in dict. cap. pastoralis, §. verum, in versic. sed nunquid, ibi: Si iniuste potest, estque communis sententia Doctorum ibidem, secundum Couarru. vbi supra: sequitur D. Antonin. vbi supra d. nu. 16. & Ioan. Copi in tractat. de fructibus, cap. 5. volum. 8. tractat. diuers. Doct. fol. 165. vbi inquit, nullam dubitationem esse hoc casu, si constiterit, quod iniuste fuit excommunicatus, quin omnes fructus excommunicationis tempore percepti ei restitui debeant: tenet etiam Syluest. vbi supr. Borgas. etiam vbi supra nu. 14. 15. & 16. & probatur in dict. l. Regia, ibi: Con de recho, à contrario sensu, per quem ita tenet Didac. Perez vbi supr. col. 2. in 2. concl. vbi quod probata iniustitia, debent restitui fructus iniuste excommunicato: limitat Borgas. vbi sup. nu. 17. cum Raymund. nisi fuisset in mora petendæ absolutionis.

- 136 Hos autem fructus * recuperabit tunc iniuste excommunicatus per viam iustitiæ principaliter, querelando vel super hoc agendo, non vero per viam attentatorum, quamuis à sententia excommunicationis appellauerit: ita Ant. de Butr. Imola & Præposit. in dict. §. verum, super dictam

glossam final. & ibi Francus num. 21. & Lancelotus vbi sup. num. 4. Pendente vero quæstione super iniustitia vel nullitate censuræ, fortè deberent fructus cõseruari, quia facta absolutione, tanquam de censura non iusta, debent restitui absoluto iuxta supradicta: quod difficilius fieret fructibus iam consumptis, hoc autem in capitulo Ecclesiæ Cathedralis vel similis, cessare videtur, cum semper duret & sit soluendo, habeatque intentionem suam fundatam in dubio percipiendi fructus Canonici siue alterius conbeneficiati excommunicati, eos postea restitutorum, si fuerit condemnatum.

Hæc quarta limitatio ampliatur, vt † procedat non tantum in redditibus beneficij, quos iniuste excommunicatus, vel suspensus habere debet, sed etiam in distributionibus quotidianis, quas etiam percipiet, ita demum si tempore ipso excommunicationis præsens fuerit in loco, vt beneficium habebat, eratque solitus ante excommunicationem diuinis officijs in sua Ecclesia interesse: ita Felin. in dict. c. Apostolica, num. 12. de except. quem refert & sequitur D. Couarru. vbi supra, aduersus Dominic. in c. contumaces, 50. dist. tenentem indistincte contrarium, nempe vt ipsi non dentur vnquam excommunicato vel suspenso, etiam iniuste, quia non darentur eidem ante excommunicationem vel suspensionem, si diuinis non interesset. Cuius opinio solum procederet, in eo, qui ante excommunicationem non consuevit residere in Ecclesia, aut diuinis officijs interesse: at vero qui id consuevit facere, iniuste postea excommunicatus vel suspensus eas habebit: sequitur Didac. Perez vbi sup. col. 2. fol. 179. col. 1. vbi hoc etiam intelligit, dum tamen per excommunicatum non sterisset, quominus absolutus esset, nec mora ei posset imputari in petenda absolutione.

Sicut etiam † videmus idem in infirmo, qui licet distributiones quotidianas habere debeat, vt in cap. vnico, de cleric. non resident. in 6. ad si. in vers. qui vero, etiam si propria culpa in morbum inciderit, vt tenet Couar. vbi supra, in versic. septimo quotidiane: Attamen hoc procedit, estque intelligendum, quando ægritudo fuit causa absentiae, quia infirmus solitus erat tempore rectæ valetudinis officijs diuinis interesse, alias secus: ita tenet Ioannes Andreas, Abbas & communiter omnes Doctores in cap. ad audientiam, de clericis non resident. vt testatur Felinus in dict. cap. Apostolica, num. 12. & Couarru. alios referens, idem sequutus, vbi supra, in versic. 6. hoc ipsum: vbi in versiculo octauo, hoc intelligit, vbi † infirmus est præsens in loco vbi est Ecclesia: secus si ab illo absit, tunc enim nullo modo habet distributiones quotidianas cum etiam si sanus esset, eas non lucraretur tanquam absens, nisi consuetudine fuerit obtentum, vt infirmus, etiam absens, lucretur distributiones quotidianas, quia tunc ipsa erit seruanda, per textum in cap. cum non deceat, de elect. lib. 6. adiuncta interpretatione tex. in dict. cap. vnico, §. 1. secund. gloss. Ioan. Andr. & Dd. ibi, præcipue Dominicus. quam resolutionem sequitur Rip. tract. de peste, 2. part. nu. 145.

Si tamen infirmus † præsens sit in loco, vbi est Ecclesia vel beneficium iure communi, semota etiam consuetudine, lucratur distributiones quotidianas, vt constat ex capitulo vnico, in versiculo, statuimus, de clericis non residentibus, lib. 6. vbi ponit regulam generalem, in hunc modum: Statuimus, vt distributiones ipsæ quotidiane, in quibuscumque rebus consistant, canonicis, ac aliis beneficiatis & clericis Ecclesiarum ipsarum, qui eisdem officijs in ipsis Ecclesijs adfuerint, tribuantur, iuxta Ecclesiæ cuiuslibet ordinationem rationabilem iam factam seu etiam faciendam: & in prædicta regula non meminit consuetudinis, sed excipit infirmos, qui morbo impediendo non potuerunt diuinis officijs personaliter interesse, vt rectè deduxit aduersus Philip. Francum, Couarru. vbi sup. num. 8. in princip. Adde tamen, & quod soliti essent ante infirmitatem residere, vt est prædictum: nisi consuetudine legitima introductum sit, vt infirmus in oppido præsens, etiam si ante infirmitatem

tatem non esset solitus personaliter residere, atque diuinis officiis interesse, lucraretur etiã distributiones quotidianas, quia hoc casu sicut in proximo dicto valebit & seruanda erit præfata consuetudo.

141 Quo fit, vt † idem censendum sit in excommunicato vel suspenso iniuste, vt quamuis ipse tunc demum distributiones quotidianas habere debeat, si in loco vel oppido, vbi Ecclesia est, præsens sit & solitus esset antea residere; alias secus iuxta supradicta: attamen si consuetudo adsit, vt iniuste excommunicatus vel alias legitime impeditus, etiam absens à præd. loco vel oppido, ipsas lucretur, ea seruanda erit, sicut in terminis absentis à loco beneficij ex iusta causa decidit Ripa vbi supra, quem sequitur etiam Didacus Couarruias vbi supra.

142 Quinto, supradicta † communis regula, quæ habet; vt iuste excommunicatus non lucretur fructus sue præbendæ vel beneficij, limitari poterit in canonico præbendato vel alio beneficiato, qui ob causam Ecclesiæ suæ excommunicatur: contingit enim sæpissime, quod Episcopi, siue alij prælati, vel iudices delegati Apostolici, excommunicant capitulum vel canonicos singulos, aliosq; beneficiatos suæ Ecclesiæ, vel alterius, pro causis vel præ eminentiis suarum Ecclesiarum, vel pro debito aliquo capituli: si hoc fiat iniuste, non est dubium, nisi quod lucrentur fructus per supradicta in quarta limitatione. Si vero iuste, adhuc idem probo, quousque conuincantur iuridice, quia pro vtilitate & defensione iuris suæ Ecclesiæ id patitur, existimans iustam causam fouere, quare ipsius fructibus atque prouentibus merito priuari non debet: sicut enim, vbi quis pro amico molestias, damnaq; patitur & ad suam instantiam detentus in carcere existit aliquo temporis spatio, æquum & iustum est, vt sibi id à præd. tertio satisfiat, atque ita fit per homines boni nominis; quanto melius id fieri debet per Ecclesiam, quoties ipsius beneficiatus pro eius causa, quam iure defendere irrequisitus tenetur, excommunicatione feritur, nulla siquidem maior amicitia est, quam Ecclesiæ erga suos.

143 Secundo, quia ita † videmus de iure esse, quod clerici accedentes ad sedem Apostolicam pro negotiis suarum Ecclesiarum (cum tales prosequentes vtilitatem earumdem, censentur residentes) fructus beneficiorum suorum, quæ obtinent in eisdem ecclesiis, & etiam aliorum, quos possent recipere in ipsis Ecclesiis residendo, integre recipere debent (quotidianis distributionibus duntaxat exceptis) vt in cap. cum non deceat, 30. de elect. lib. 6. vbi gloss. & Doct. cuius text. ratio generalis idem concludit in clericis absentibus à loco sui beneficij, in quamcunque aliam partem eant, quam ad sedem Apostolicam pro negotiis suarum Ecclesiarum, cum id fuerit contingentia facti in casu illius text. potius quam iuris specialis introductio.

144 Quinimo & absentes † ab Ecclesia pro vtilitate ipsius, lucrentur etiam distributiones quotidianas, vt probat expresse text. in dict. cap. vnico, in versic. qui vero, de cleric. non residentib. libro 6. ibi: Aut euident Ecclesiæ vtilitas excusaret: sicque text. in dict. capit. cum non deceat, in exceptione præfata de distributionibus quotidianis & dict. c. vnic. in eisdem videntur contrarij.

145 Sed pro vera † huius articuli resolutione & illorum iurium concordia & intelligentia est obseruandũ, quod canonici siue alij clerici absentes à loco, ciuitate vel oppido, in quo Ecclesia est, pro negotiis vel vtilitate ipsius Ecclesiæ, distributiones quotidianas minime lucrentur: & hoc casu loquitur manifeste text. in dict. cap. non deceat, vt ex eius contextura apparet: præsentibus vero in prædict. loco, ciuitate, vel oppido occupati, siue impediti, pro vtilitate & negotiis Ecclesiæ, prædictas distributiones quotidianas habere debeant; & in hac specie loquitur & procedit dict. capit. vnico, sicut fuit etiam supra idem conclusum in infirmo. Hoc tamen limitatur, nisi consuetudine fuerit obtentum, vt absens etiam à loco pro vtilitate Ecclesiæ ipsas lucretur, iuxta glossam & alios Doctores in

Can. Quæst. Lib. I. c

dicto capit. vnico, quos refert & sequitur Didacus Couarruias vbi supra, in versicul. octauo, & illud de consuetudine sequitur etiam Archid. & Francus in dicto capitulo vnico, & Paulus Parisius consilio 32. numer. 20. volumine 4. In † hac autem alma Ecclesia Ciuitatensi inuolabiliter obseruatur, vt canonici absentes ab Ecclesia, & etiam ab vrbe, cum licentia capituli, pro negotiis & vtilitate Ecclesiæ, lucrentur omnes fructus & distributiones quotidianas respectiue pro tempore absentiae, præter illas, quæ matutinis horis statutæ sunt, quas nec infirmus, nec alius quiuus lucretur, nisi corporaliter, vere & actualiter præsens sit in choro: nec in huiusmodi absentibus vel infirmis fit vlla distinctio, si ante absentiam vel infirmitatem erant soliti residere, nec ne, sed constitutionibus & consuetudine antiquissima dictæ Ecclesiæ eas indistincte lucrentur præfatæ personæ: si tamen infirmus in ciuitate adsit, alias si extra infirmat, literas testimoniales infirmitatis mittit capitulo, à quo vere ægrotantibus conceditur licentia.

Cum † igitur hæc ita se habeant, quod absenti pro negotiis & vtilitate Ecclesiæ fructus præbendæ atque residentiae concedantur, merito vt idem dicendum sit in absentibus ab Ecclesia per excommunicationem pro causa & iuris defensione, & in vtilitatem ipsius Ecclesiæ: hocque præcipue procedet, si in ipsa Ecclesia adsit constitutio, qua hoc caueatur atque sanciat, nempe, vt excommunicatus pro causa Ecclesiæ, fructus suæ præbendæ lucretur, quia cum hæc constitutio maxime iuri communi conueniat, vt supra vidimus, merito sustinenda atque omnino seruanda est, prout ea adest & seruatur in hac Ecclesia Ciuitatensi.

Sexto eadem † communis regula limitari poterit, vt procedat, nõ solum in excommunicato pro causa Ecclesiæ, vt modo dicebamus, sed etiam si aliquis canonicus, vel alius beneficiatus, ob seruitium sui Episcopi, nempe existens suus Prouisor & Vicarius generalis Episcopatus: ob eam causam vel ob defensionem iurisdictionis Episcopalis excommunicetur à Metropolitano, vel alio iudice Apostolico, siue iuste siue iniuste. Nam Episcopus duos canonicos in suo seruitio habere & occupare, ad idq; eos compellere potest, & ipsi in eo existentes, integre lucrentur fructus suarum præbendarum; cum absentes dici non debeant, sed præsentibus, qui cum Episcopo, pro suo & ipsius Ecclesiæ seruitio commorantur, vt probant tex. in c. de cetero, & in c. ad audientiam, de cleric. non resident. & vtrouique gloss. & Doctores notant, quod qui est in seruitio Episcopi seruire Ecclesiæ intelligitur: Episcopus enim est in Ecclesia, & Ecclesia in Episcopo, cap. scire debes, 7. quæst. 1. Præterea Episcopus est caput, capitulum autem membra, quæ non licet à capite recedere, c. cum non deceat, de præscript. Ergo eadem ratione, qua supra conclusimus, excommunicatum propter causam Ecclesiæ, lucrari fructus suæ præbendæ, compellimur idem dicere in excommunicato pro seruitio Episcopi, prout est eius Prouisor & Vicarius generalis, quando ob id excommunicatur. Hocque præmaxime procedit, si constitutione Ecclesiæ caueatur: fieri enim super eo constitutio potest, cum hoc dici non possit contra ius, sed imo secundum ius, per prædicta, vel saltem præter ius, quo casu constitutio Ecclesiæ plurimum poterit atque operabitur.

Et à fortiori † idem erit dicendum in Prouisoribus & Vicariis generalibus, à capitulo sede vacante deputatis, excommunicatis ratione officij, cum ob causam suæ Ecclesiæ, cuius est iurisdicção, sint excommunicati.

Septimo † & vltimo limitari etiam poterit præfata communis regula in canonica vel alio beneficiato, qui accepit iurisdictionem aliquam Apostolicam sibi delegatam vel commissam, & ob eam causam excommunicatur iuste vel iniuste: nam cum prædict. causæ non committantur, nisi huiusmodi personis Ecclesiasticis, præcipue iudicibus in Synodo prouinciali deputatis, & per hoc seruire

C

seruire videantur Ecclesiæ vniuersali, hoc est, Romanæ, à qua iurisdicção prefata emanat, merito, vt ob eam excommunicati lucrentur fructus suarum præbendarum, sicut ceteri, de quibus supra, *argum. text. in cap. cum dilectus, de cleric. non resid. vbi commorans in seruitio Papæ, lucratur fructus suæ præbendæ: & quamuis maior ratio illo in casu, quam in nostro adsit, eadem quoque militare videtur, præmaxime si hoc constitutione eiusdem Ecclesiæ caueatur, per supradicta.*

S V M M A R I A.

- 1 *Excommunicatus à iudice, an possit per confessarium absolui virtute Bullæ Cruciatæ, vel iubilæi, satisfacta parte in vtroq; foro.*
- 2 *Factum iudicis, reputatur factum partis: & quomodo hoc intelligatur, num. 16.*
- 3 *Principis beneficium siue priuilegium, est latissime interpretandum.*
- 4 *Actus in dubio potius debet interpretari, vt valeat, quam pereat.*
- 5 *Verba debent impropriari, vt actus valeat.*
- 6 *Princeps in dubio non præsumitur vti plenitudine potestatis.*
- 7 *Hoc fallit, quando alias actus sine plenitudine potestatis non valeret.*
- 8 *Plenitudo potestatis, dicitur res odiosa.*
- 9 *Confessario asserenti se absoluisse aliquem à sententia excommunicationis, quam incurerat, credendum est, sed contrarium, num. 17.*
- 10 *Quando in Bulla vel iubilæo, datur facultas absoluendi aliquem à sententia excommunicationis, satisfacta parte, in foro conscientie res est clara.*
- 11 *Idem quando in eis dicitur in vtroq; foro.*
- 12 *Sed si nihil dicatur respectu cuius fori sit intelligenda absolutio, in foro tantum conscientie intelligitur.*
- 13 *Absolutus in animæ iudicio, etiam pœnitentia per acta, potest in exteriori foro accusari & puniri.*
- 14 *Stylus vetustissimus est Romana Curia, à tempore Benedicti XII. vt quādo in sacra Pœnitentiaria gratia in foro conscientie petitur, absolutio confessori committatur literis laniatis & nullis testibus adhibitis, nec vlla tunc sit compositio pecuniaria cum Datario: secus si in foro fori gratia petatur, quia tunc gratia cum Datario componenda est.*
- 15 *Iudici excommunicanti præiudicium inferretur, si absq; ipsius licentia cum satisfactione partis absolutio fieret in vtroq; foro.*
- 18 *Motus proprius Pij V. anno 1568. 15. Calend. Decemb. latus circa supradicta, declaratus.*
- 19 *Absolutio à censuris in vtroq; vel in altero foro virtute iubilæi facta, intelligitur tantum quoad effectum consequendi iubilæum, eo autem consequuto, censura reincidentur.*
- 20 *Absolutio in foro conscientie tantum parte non satisfacta parum prodesse ad consequendum iubilæum, contradicente parte vel parocho aliove sacerdote, cui excommunicatio innotesceret.*

C A P V T II.

An excommunicatus à iudice, possit per confessarium absolui virtute Bullæ Cruciatæ, vel iubilæi, satisfacta parte, in vtroque foro, vel tantum in interiori.

A Doctissimis & viris frequenter dubitari contingit: An excommunicatus à iudice, possit per confessarium absolui virtute Bullæ Cruciatæ vel iubilæi, satisfacta parte, in vtroq; foro, vel tantum in interiori?

Hæc quæstio maximi momenti est, sæpissimeque in dubium refricatur: quoniam si partem affirmatiuam elegeris, sequetur inde, quod huiusmodi absolutus, si sacra egerit, non erit irregularis & præterea poterit diuinis interesse, ceteraque facere tanquam integre absolutus: sin autem negatiuam veriore existimaueris, huiusmodi

celebrans erit irregularis, & ab ordine, in quo ministraverit, suspensus nec interesse diuinis poterit, alias punietur, ceteraque excommunicatis publicis interdicta prohibebuntur: quod si diu in excommunicatione permanferit, puniri poterit iuxta formam & pœnas legis Regiæ, de qua infra, annuente Deo, agemus.

Et primo videtur, quod debitor excommunicatus à iudice, satisfacto creditore, ac de ipsius consensu possit absque mandato iudicis, qui eum excommunicauit, virtute Bullæ Cruciatæ, vel alterius priuilegij Apostolici absolui à confessario ab illa excommunicatione, non solum in foro conscientie, sed etiam in exteriori, ita quod absolutus hoc casu à sacerdote, in vtroque foro remaneat absolutus atque securus, etiam si in prædictis Bullis hoc expresse minime contineatur; si tamen excommunicatum à iure vel ab homine, satisfacta parte, absolui in eisdem permittatur, quia intelligi debet in vtroque foro, & sic integre: Quandoquidem Summus Pontifex, qui est ordinarius ordinariarum, ac supremus omnium, in præfatis literis concesserit facultatem confessario absoluendi excommunicatum ab omni excommunicatione lata à iure vel ab homine, satisfacta parte: soluto igitur debito creditori, qui est pars, cui satisfieri debet, iudex, qui excommunicauit, nec ipsius officiales conqueri debent, nec se reputare offensos, quandoquidem ipsi ad instantiam & vtilitatem tantum eiusdem partis iam satisfactæ prædictam excommunicationem fulminarunt atque decreuerunt: excommunicatio autem ipsa iam sublata est auctoritate superioris: filere igitur tunc debet & iudex præfatus, quandoquidem pars est satisfacta, consensumq; præbuerit absoluendi excommunicatū: factum enim iudicis, reputatur factum partis, vt in l. si ob causam, & ibi Doctores, C. de euic. Tiraq. in tract. de vtroq; retract. tit. 1. §. gloss. 14. num. 13.

Secundo, quia Principis beneficium siue priuilegium latissime est interpretandum, vt in l. beneficium ff. de const. Princip. & in l. 28. tit. 34. part. 7. Ergo absolutio prefata in vtroque foro prodesse debet, quia alias si à iudice Ecclesiastico puniri posset atque in præfatas pœnas incurreret, absolutio nullius aut paræ vtilitatis esset; imo captioni occasio daretur, calumniis atque vexationibus, & dum Princeps Ecclesiasticus fidelibus fauere studet, verteretur illis in odium ingensque damnum, quod abhorere videtur ab intentione Summi Pontificis.

Tertio, quia cum in Bullis & priuilegiis Apostolicis huiusmodi non exprimitur, in quo foro præstanda sit absolutio, in dubio in vtroque intelligendum est eam profuturam, vtpote fauorabilior sit sic absolutis ac priuilegiatis: alias namque nullum eis priuilegium concederetur: & in & dubio potius debet actus interpretari, vt valeat, quam pereat, vt in leg. quoties, l. 2. ff. de reb. dub. verba & enim impropriari debent, vt actus valeat, vt in cap. constitutus, vbi gl. in verb. iuxta ratam, de religiof. domib. l. si olei, vbi Bart. C. locat. Decius in rubr. de probat. in Decretal. col. 2. in fin. num. 4. vbi plura in proposito. Imo sunt & intelligenda verba largissimo modo & omni meliori quo fieri potest, vt actus valeat secundum Abb. conf. 63. num. 8. lib. 2. Et licet Princeps in dubio non præsumatur vti plenitudine potestatis, secundum Bald. in l. bonorum, post princ. num. 2. C. qui admitti. & ibi additio Paul. de Castro conf. 317. viso & examinato puncto, col. 2. post med. n. 2. lib. 1. Capolla conf. vltim. col. 7. post med. Decius in lib. in testamento, num. 11. C. de testam. mil. hoc tamen fallit, quando alias sine plenitudine & potestatis actus non valeret, secundum Paul. Castrensis conf. 414. in facto presenti, col. 3. circa med. lib. 1. additio Bald. vbi supra in dict. l. bonorum, Decius in l. in testamento, nu. 11. de testam. milit. & tamen plenitudo potestatis dicitur res odiosa, vt in decis. Rotæ 21. alias 331. supposito facto, num. 2. in vers. modo licet Papa in nouis, Curt. Senior consil. 9. colu. penult. circa fin. vtrumque refert & sequitur post alios plures Symon Crauet. consil. 222. nu. 9. Ergo cum Papa possit concedere præd. priuilegium, vt satisfacta parte confessarius possit absolvere excommunicatum ab homine in vtroque foro, de quo non est

non est dubium, & generaliter indulgeat in prædictis bullis, ut confessarius possit absolvere excommunicatum à iure vel ab homine, satisfacta parte, intelligendum est in dubio de absolutione in utroque foro, ut actus pleno iure valeat, & excommunicato plenius proficiat: alias enim, si in foro tantum interiori animæ intelligeretur valere, non satis esset consultum excommunicato, cum posset in foro exteriori puniri ob pœnas, quas incurreret celebrando, vel administrando in ordine, quem habet, vel interessendo diuinis, vel etiam ex diuturna mora in præfata excommunicatione, & præterea, quia à diuinis excluderetur, donec absolutionem eiusdem iudicis excommunicantis demonstrasset, sicque ei nihil prodesset absolutio: quod non est dicendum.

9 Et in proprijs terminis hanc partem affirmatiuam tenet & probat expressè Barthol. à Medin. in sua Summa, Instrukcion de Confessores, c. 12. Del modo como el Confessor ha de absolver al penitente, ad fin. ubi consulit sic absoluto, ut habeat penes se schedulam subscriptam à confessario absolutionis præfatæ, virtute Bullæ Cruciatæ, vel alterius priuilegij, parte satisfacta, ut iudex, qui eum excommunicauit, non possit eum calumniare, si viderit eum rem diuinam audire, quia ¶ credendum est confessario hoc casu, secundum Cardin. conf. 2. de testibus, ad fin. Sicuti standum est confessario asserenti aliquem esse emendatum de crimine, iuxta gl. in cap. 1. verbo, innocentis, de except. ubi Felin. num. 3. alias gloss. & Doctores allegat, suntque communiter receptæ: sequitur idem Felinus in cap. testimonium, de testib. num. 36. in repertorio, verbo, emendato, fol. 41. col. 2. ad fin.

10 His tamen omnibus non obstantibus, contraria sententia & sic negatiua, imo quod huiusmodi absolutio minime admittenda sit in foro exteriori iudiciali, nec eam excommunicato prodesse, quoad exterioris iudicij effectus, sed tantum in foro interiori animæ, nisi in literis Apostolicis dictum sit, quod ea in utroque foro vim obtineat, longè verior & tenenda est, tanquam fortioribus fundamentis probata, distinguendo ac considerando tres casus. Primo, quando in ¶ præd. Bullis vel alio priuilegio Apostolico expresse fit mentio, quod in foro conscientie possit fieri prædict. absolutio, & tunc res est plana, quia constat de intentione Summi Pontificis limitata ad forum conscientie, ac proinde in foro exteriori denegata videtur: quia inclusio vnius est exclusio alterius, argum. l. cum prator, cum simil. ff. de iudic. & limitata causa limitatum parit effectum, ut in l. age cum Geminiano, Cod. de transact. cum simil. & in claris non est locus coniecturis, ut in l. continuum, §. cum ita, ff. de verborum obligation.

11 Secundo, quando ¶ in literis Apostolicis continetur ac conceditur facultas confessario absoluendi in utroque foro, prout in eisdem quibusdam in casibus exprimitur, & tunc etiam res est clara: imo ex hac nostra sententia comprobatur in alijs casibus, ubi id non exprimitur, cum manifeste distinguere velit Summus Pontifex forum interius ab exteriori.

12 Tertio, quando ¶ in literis Apostolicis nullius fori fit mentio, sed simpliciter indulgetur, ut quis possit absolui per confessarium à sententia excommunicationis, quam incurrit à iure vel ab homine, satisfacta parte, prout regulariter dicitur in bullis Cruciatæ, & in hoc casu vere consistit nostra quæstio: & cum de absolutione à confessario facienda loquatur, consequitur in foro pœnitentia-
li tantum, hoc est, animæ, locum habere præfatam absolutionem, non vero in iudiciali, sicut cetera in eisdem bullis contenta, hancque esse mentem Summi Pontificis: si enim aliud veller, expressisset, prout moris est exprimere regulariter, quoties in utroque foro suam concessionem prodesse vult: ex quibus satis fit fundamentis contrariæ partis: nam etiam si beneficium Principis latissime sit interpretandum, & in dubio magis, ut actus pleno iure valeat, quam debiliore, id tamen verum est, ubi ex verbis concedentis, ac iuxta materiam subiectam de contraria mente legislatoris non constaret: argument.

Can. Quæst. Lib. I. c

l. non aliter, ff. de legatis 3. & in l. si vno, ff. locat. ergo cum hic constet mentem Summi Pontificis eam esse, ut circa forum animæ loquatur ex supradictis, in eo tantum valere debet absolutio, & sic sustinetur & non perit, non vero in foro exteriori, ultra & præter intentionem concedentis.

13 Secundo, principaliter ¶ hæc eadem sententia probatur, quoniam absolutus in animæ iudicio, etiam pœnitentia peracta, potest in exteriori foro accusari & puniri, iuxta gloss. in capit. de his, de accusat. gloss. vnica, in fine, communiter ibi approbata secundum Couarr. libr. 2. variar. resolut. cap. 10. num. 3. ubi agit, an etiam idem sit in pœnitentia publica: quæ communis sententia procedit absque dubio, etiam si virtute bullarum vel iubilæi, quis fuerit absolutus à confessario à suis peccatis & excessibus, quantumcunque grauib. & enormibus: illa enim concessio & priuilegium, respectu tantum fori interioris locum habet, ut manifeste patet ex eisdem literis Apostolicis: ergo absolutio ab excommunicatione, lata à iudice, satisfacta parte, permessa in eisdem literis, eodem iure censeri debet, quandoquidem eius respectu aliud non exprimitur, nec differentia sit vlla inter absolutionem à peccatis & à censuris, sed à prædictis omnibus iubetur absolui per confessarium, sumens bullam vel iubilæo gaudere volens: absolutio ergo omnium supradictorum intelligi debet in foro pœnitentia-
li, non vero etiam in exteriori: quia cum absolutio à criminibus non tollat accusationem in foro exteriori, ita nec absolutio ab excommunicatione satisfacta parte, tollet eandem in exteriori foro: vna enim determinatio respiciens plura determinabilia, pariformiter debet determinare, ut in l. iam hoc iure, cum similibus, ff. de vulgari & pupillari. Quod si instes, plures determinationes dari, in proposito in bullis, vel iubilæo, vnam respectu nempe peccatorum, alteram respectu censurarum, adhuc idem, quod prædiximus, existimo; cum eadem ratio in vtraque concurrat & militet, atque eadem intentio concedentis sub vna eademque bulla & dispositione contineatur: quare etsi plures sint determinationes, omnes tamen sub vnica concessione Apostolica comprehenduntur: & cum concedens in neutra fori differentiam faciat, omnes in eodem foro interiori intelligendæ sunt: plures enim sunt differentie inter vtrumque forum, ut probatur in pluribus iuris partibus, & maxime in capit. quia plerumque, de immunitate Eccles. & bene per Ludouicum Gomez. in regul. de non iudicando iuxta formam supplicationis, questione 14. in versiculo, breuiter prædictis non obstantibus: ubi quod iste conscientie forus à contentioso, sicut cælum à terra differt.

14 Tertio, huic ¶ opinioni fauet stylus vetustissimus curiæ Romanæ, à tempore Benedicti XII. Nam in sacra Pœnitentia, quando gratia in foro conscientie petitur, absolutio confessori committitur literis laniatis & nullis testibus adhibitis, nec vlla tunc fit compositio pecuniaria cum Datario, & ita practicatur: secus est, quando quis vti vellet gratia in foro fori, quia tunc gratia cum Datario componenda est: ita Gomez ubi supr. quem refert & sequitur D. Couarr. in capit. alma mater, 1. part. relect. §. 12. num. 16. versic. quinto de sentent. excommunic. in 6. ubi ad idem allegat Paul. Paris. conf. 67. num. 12. lib. 4. referentem, inueteratum etiam similem stylum curiæ Romanæ, nempe, quod Romanus Pontifex non consuevit per iubilæum aut Bullas confessariis committere ea, quæ forum contentiosum concernunt, sed tantum ea, quæ ad pœnitentie forum & conscientie purgationem spectant: ex hoc enim stylo mens concedentis apertior fit, nempe quod in dubio in foro interiori concessio intelligatur facta.

15 Quarto ¶ & vltimo, quia si aliud diceremus, præiudicium inferretur iudici excommunicanti, plurimumque detraheretur auctoritati iurisdictionis Ecclesiasticæ fori exterioris, si publice excommunicatus & denunciatus, secrete per sacerdotem ab eo ad confessionem electum absolutus

absolutus ingerat se diuinis, quasi in contentum iudicis, qui eum excommunicauit: cui quidem iudici congrue non satisfactum est, etiam si excommunicatus parti satisfecerint, cum eidem iudici parere recusauerit, sicq; opus habeat eidem quoq; satisfacere ob suam contumaciam, ob quam offensa est publica auctoritas: quæ satisfactio fiet petendo ab eo licentiam, vt absoluator, sibi que desuper concessa. Princeps autem nunquam videtur alteri priuilegium seu quid aliud concedere cum præiudicio tertij, vt in l. 2. §. si quis à Principe, cum simil. ff. ne quid in loco public. alioqui Ecclesiasticus ordo peruerteretur, si vnicuique sua iurisdictio non obseruaretur, cap. peruenit, 11. quæst. 1. & in terminis nostræ quæstionis, etsi eam dubiam existimet, hanc partem præuia deliberatione, pluribusque iuris fundamentis probauit atque defendit ex professo D. Couarr. vbi supra, dict. num. 16. per totum, & late optimeque probat, dicens, hoc sine dubio recipiendum esse, *Le-desm. in 2. part. 4. libri sentent. quæst. 26. artic. 1. columna penult. & fin. fol. 353.* secundum impressionem Conimbricæ factam, & eam libenti animo tanquam verissimam amplector, & scio aliis doctissimis viris etiam placere. Et nouissimè post huius operis primam impressionem secundum eam consuluit Nauarr. consil. 23. de pœnit. & remis. vbi plura alia in eius fauorem addit: & iterum in transitu consil. 11. de sentent. excommun.

16 Nec obstat, quod † in publice excommunicato & denuntiato nullius effectus erit prædict. gratia, quia si non remanet absolutus in foro exteriori, absolutio in interiori nullam vtilitatem sibi affert, cum in exteriori possit & debeat vitari atque puniri, si se ingerat diuinis. Nam respondeo, quod Papa nihil plus concessit, quam in foro interiori, vt ex supradictis patet, & satis est, quod in eo actus valeat, ne dicamus eum omnino perire. Poterit igitur excommunicatus hoc casu facilius, satisfacta parte, licentiam adipisci à iudice, vt absoluator, interim vero se absteineat. Erit etiam eidem prædict. concessio & indulgentia maximo ex vsu, nempe si sit occultus excommunicatus, tunc enim cum esset scandalum, sufficit ei absolutio in foro animæ facta, si iudex aliud non poscat nec ab eo petat. Non etiam obstat, quod factum iudicis censetur factum partis, quoniam hoc est diuersum à nostra materia: procedit enim in eum sensum, vt illa pars, cuius bona venduntur ob causam iudicati, ea euincere non possit, imò si ab alio iure euincantur, tenebitur ipse de euictione: licet enim iudex vendiderit, perinde est, ac si ipse debitor vendidisset: & hoc est, quod probat dict. l. si ob causam, & quod ibi notant Doctores, & Tiraquel. vbi sup. quod nihil probat contra nostram præfatam sententiam.

17 Non etiam obest dictum † Cardin. vbi sup. nam verum minime est: quia non est credendum confessario asserenti aliquem ab excommunicatione absoluisse, quia obstat iuris regula de excommunicato remittendo ad suum excommunicatorem, qui causa cognita eum absoluat, & ita aliis constet fuisse absolutum, vt recte probat Ledesm. vbi sup. contra Cardin. & respondet dictis glo. in contrarium allegatis, in primis negare veras esse, Decium ibi in fine, & præterea loqui in diuerso casu, vt ibi per eum.

18 Hæc † tamen vera sunt recteque procedere videbantur, quousque Sanctissimus Dominus noster Pius V. Iubileo anno Incarnationis Dominicæ 1568. 15. Calend. Decembris, sui Pontificat. anno 3. lato, incipient. Grauiissima maximeque pericula, &c. sub titulo, Iubileum ad implorandum diuinum auxilium, suam, prædecessorum, atque successorum in similibus gratiis, & indulgentiis mentem declarauit his verbis. Declarantes insuper, tam presentes, quam alias quascumque super concessione similium indulgentiarum à nobis, & prædecessoribus nostris hæcenus emanatas, & in futurum quomodolibet emanandas literas, Christi fidelibus, ipsis nisi ad earum effectum in foro conscientia, & pœnitentia consequendam dumtaxat, non autem in foro fori, aut cōtentioso, nisi satisfecerint iis, propter quæ censura

in eos lata fuerint vllatenus suffragari, eosdemq; Christi fideles illis iuxta huius nostre declarationis formam & tenorem tantum, & non aliter, nec alio modo vti, aut eis se iuuare quoquomodo potuisse aut posse; quinimo eos in illas postmodum incidisse, & in futurum reincidere, sicque ab omnibus quauis auctoritate fungentibus censeri & iudicari debere, irritumque & inane quicquid secus à quoquam quouis prætenu aut colore, scienter vel ignoranter, attentatum forsan est hæcenus, vel in posterum contigerit attentari: videtur enim ex supradict. noua declaratione, quod satisfactio re ipsa exhibita præcedente, valeat absolutio virtutē Bullæ siue indulgentiæ in vtroque foro. Eademque ratione idem videtur dicendum, quando satisfactio partis necessaria non esset, veluti si non esset pars, sed censura imposita fuerit à iure propter delictum puniendum: tunc enim cum non requiratur satisfactio partis, absolutio quoque virtute iubilei in vtroque foro valere videtur contra sententiam, quam supra fundauimus atque probauimus: & præd. iubileum est inter motus proprios, qui sunt impressi Visco ann. 1570. vbi compilator illorum ex se addit; Fuit hoc volumine insertum propter generalem & perpetuam declarationem Pontificiam circa absolutionem à censuris virtute cuiuscunque iubilei, quæ solum iudicatur prodesse in foro interiori ad effectum consequendi iubileum, non vero in exteriori absq; debita satisfactione, prout in ea continetur. Postea tamen Bulla quadam Cruciata Gregor. XIII. Pontificis Maximi, Regno Portugaliæ concessa, declaratum fuit expresse. *Que las absoluciones hechas por virtud de aquella Bula, despues de satisfecha la parte delas descomuniones, o de otras censuras, latis ab homine vel ferendis, no valga à ninguna persona Ecclesiastica, o seglar, in foro iudiciali, &c. antes que alcance de su iuez absolucion.* sicque in excommunicatione ab homine lata expresse videtur approbari ibidem sententia Cou. & nostra supra fundata, quamuis illa non sit perpetua nec generalis constitutio & declaratio, sed gratia illis Regnis facta: in excommunicatione vero à iure præsupponitur ibidem valere absolutionem virtute d. Bullæ facta in vtroque foro. Quid dicend.

Certè matura ac diligenti consideratione de hac re habita, adhuc defendo, veriorē & tenendam esse sententiam Couarru. quam prædiximus, nempe absolutionem excommunicationis ab homine lata, parte satisfacta, virtute Bullæ Cruciata impensam, tantum valere, atque intelligendam fore suum effectum sortiri in foro interiori conscientia, non vero exteriori, per omnia supradicta. Nec obstat præd. iubileum Pij V. cum sua noua, generali † & perpetua declaratione iam supra relata, quæ profecto nobis videbatur in supradictis magnum obicem ponere: Quoniam absolutio illa censurarum virtute illius declarationis facta, & in posterum facienda, quæ parte non satisfacta prodest in foro interiori tantum, ipsa vero satisfacta in vtroque, vt ibi expresse cauetur, & modo ex verbis d. declarationis deduximus, procedit tantum ad effectum dumtaxat consequendi iubileum, quo consequuto, statim excommunicati præfati reincidunt in priorem excommunicationem, ampliusq; non gaudent præd. absolutione: Itaque quamuis præd. absolutio, satisfacta parte cōcessa, profit in vtroque foro ad consequendum iubileum, hocque casu, hoc est, quoad præd. effectum consequendi iubileum, nostra de hac re sententia non procedat, quoniam absolutio, satisfacta parte præstita virtute d. nouæ declarationis profit in vtroque foro ad effectum consequendi dumtaxat iubileum, quam declarationem non vidit Antõn. de Cordub. in suo tract. de casode conscientia, quæst. 20. in 3. puncto, vbi aliter in proposito loquutus est: attamen consequuto iubileo, statim excommunicati reincidunt in præfatam priorem excommunicationem, vt expressissimè in eodem iubileo Pij V. eiusque generali & perpetua declaratione in verbis supra relatis cauetur. Quinimo hoc ipsum ad literam est quod Pius V. ibidem declarauit, non vero quid aliud, vt constat ex literæ contextura, ibi: Nisi ad earum effectum in foro conscientia, & pœnitentia consequendum dumtaxat, & ibi,

& ibi, *Eosdemque Christi fideles, illis, iuxta huius nostre declarationis formam & tenorem tantum, & non aliter nec alio modo rti, &c.* & ibi, *Quinimo eos in illas postmodum reincidisse & in futurum reincidere debere sicq, ab omnibus, &c.* ergo absolutio illa est ad reincidentiam transacto iubileo, non vero in totum: quo fit, ut potius illo iubileo, ipsiusque noua declaratione, nostra de hac re sententia videatur probata quam correctæ: quoniam si absolutio virtute iubilei facta à censuris latis ab homine, præcedente partis satisfactione, vel etiam ipsa deficiente, non est tanti momenti ac vigoris, ut consequuto iubileo valeat in neutro foro, sed potius excommunicatio ipsa prior reincidatur, ut ibidem expresse cauetur, consequitur, necessariam esse aliam legitimam absolutionem, quandoquidem præcedens non fuit in totum, sed ad reincidentiam. Quod si instes, quid operatur satisfactio partis ad iubileum consequendum facta, quando quidem absque ea absolutio valet in foro interiori? Respondeo libenter, hunc effectum eam inducere, nempe, quod cum aliquis est excommunicatus nominatim & publice denunciatus ad instantiam partis, parum sibi prodesset absolutio excommunicationis in foro interiori, quandoquidem parochus & alij sacerdotes, quibus innotesceret excommunicatio, quinimo & pars, ad cuius instantiam excommunicatio lata fuit, impedire possent eidem communicationem in diuinis, sicque eum excludere ab Ecclesia, & Sacramentorum receptione ac iubilei consequutione: at vero satisfacta parte, cum absolutio prosit in utroq; foro, quamuis ad effectum duntaxat consequendi iubileum, nullo modo ab aliquo impediti poterit consequi prædict. iubileum: iustissime enim atque sanctissime, sicut in ceteris, Pius V. in hoc processit, nolens creditoribus in aliquo obesse, sed tantum iudici excommunicatori, qui cum habeat iurisdictionem emanatam ab eadem sede Apostolica, eidem iure optimo potuit hoc casu præiudicare, quamuis id non in perpetuum, sed tantum ad consequendum iubileum duntaxat fecerit motus suo solito in gregem sibi à Deo commissum feruentissimo pietissimoque zelo, ut omnes Christi fideles iubileum consequi possint. Magni igitur habenda est præfata Summi Pontificis generalis & perpetua declaratio ad prædictum effectum, pro ut ipsa sonat, & compilerator summavit in suo illo breui compendio supra relato. * Hæc dicta sunt, salua censura sacrosanctæ matris Ecclesiæ, eiusque Summi Pontificis, cui in omnibus me subiicio. *

His mirum in modum concinit Bulla Cruciatæ Gregorij XIII. Regno Lusitanæ concessa iam supra relata, quæ expressa est in fauorem nostræ & Couar. sententiæ: Non enim sunt contrarij Pius V. & Greg. XIII. in prædict. suis concessionibus. nec hoc ullo modo dicendum est, quia diuersæ sunt. Prima enim Pij V. loquitur in absolutione à censuris ad reincidentiam, quoad effectum consequendi iubileum duntaxat, ut prædiximus non semel. Secunda autem Gregor. XIII. quoad absolutionem in totum virtute Bullæ Cruciatæ faciendam, ut ipsa tantum prosit in foro interiori etiam satisfacta parte, non vero in exteriori, nisi consequuta absolutione sui iudicis excommunicatoris. * Prædicta incaute legit Emanuel Roder. in explicatione Bullæ Cruciatæ, §. 9. num. 55. vers. ultimo, & iterum in summa. 1. tom. cap. 83. vers. 9. siquidem nobis falso imponit hic tenere, absolutionem excommunicationis virtute Bullæ Cruciatæ satisfacta parte impensam non prodesse in foro exteriori, stante dict. motu proprio Pij V. sine licentia iudicis qui excommunicauit: cuius contrarium ipse ibi probat ex litera d. motus proprii, ibi, *Nisi satisfecerint*, dicens: nos huic literæ insufficienter respondere, aliterque eam intelligere quam sonet. Inprimis namque dico, me expresse tenuisse hic, prodesse præd. absolutionem satisfacta parte, quoad forum etiam contentiosum, ut patet expresse ex supradictis, nu. 18. & 19. Contendimus tamen hoc tantum procedere quoad effectum consequendi iubileum: sed eo consequuto,

Can. Quæst. Lib. I. c

statim reincidi excommunicationem eandem, ampliusque non gaudere sic absolutum præd. absolutione: quod ad finem declarauit dictus motus proprius, ibi: *Quinimo eos in illas postmodum reincidisse, & in futurum reincidere, &c.* Qua in parte non excipit, quando parti fit satisfactio, sicut supra exceperat, quoad effectum iubileum consequendi: Ergo in utroque casu prædicto consequuto iubileo, scil. satisfacta parte, vel non satisfacta, reinciditur excommunicatio prior. Hoc autem non gustauit Emanuel, nec eius meminit, nec quicquam de reincidentia ibi locutus est. Mea igitur intelligentia literalis est. Debit ergo religiosus religiosè loqui, & omnia integrè referre, cunctaque rimari priusquam iudicaret. Quare teneo nihilominus meam priorem sententiam, ut verissimam, salua in omnibus declaratione Sedis Apostolicæ, & correctione sanctæ matris Ecclesiæ, cui me submitto.

S V M M A R I A.

- 1 An virtute Bullæ Cruciatæ absolui possit quis ab irregularitate contracta ratione peccati? & nu. seqq.
- 2 Absolutio ab irregularitate ratione peccati contracta, est reseruata Summo Pontifici.
- 3 In generali concessione absoluedi à quibusuis peccatis, censuris, & pœnis non continetur absolutio vel dispensatio ab irregularitate.
- 4 Aliud est absoluere, aliud est dispensare.
- 5 Qui in foro conscientie potest absoluere, dispensare non potest.
- 6 Irregularitas duplex est: vna, quæ in pœnam peccati est imposita, altera, quæ incurritur citra culpam: sed est alia species irregularitatis, quæ ex homicidio, vel membri mutilatione contrahitur, ob dolum, vel culpam à priori absolui potest virtute Bullæ Cruciatæ: à posterioribus minimè.
- 7 Absolutio ab irregularitate contracta ratione peccati, quæ virtute Bullæ Cruciatæ fieri potest, procedit tantum in foro interiori: secus in exteriori.
- 8 Episcopus potest dispensare in irregularitate occulta.
- 9 Secus si sit publica vel deducta in iudicio.
- 10 Casus hic contentus nu. 9. practicus.

C A P V T III.

An virtute Bullæ Cruciatæ absolui possit quis ab irregularitate.

INsignis occurrit quæstio: An virtute Bullæ Cruciatæ possit quis absolui à irregularitate contracta ratione peccati? nempe, ut si quis excommunicatus celebret, ut in tit. de cler. excomm. minist. vel si excommunicatus ordines suscipiat, ut in c. 1. de his qui furtim ordi. suscep. vel ab Episcopo excommunicato, ut in c. gratia, & in c. statumimus, 1. qu. 1. & propter alia complura peccata? Et quod non possit, probatur. Primo, quoniam absolutio vel dispensatio super huiusmodi irregularitate est reseruata Summo Pontifici, ita, quod alius præter ipsum, vel cui ipse specialiter id commiserit, ab ea absolui, vel dispensare minimè possit, ut probat tex. in cap. 1. in final. verbis, de sentent. excomm. lib. 6. & in c. 1. vers. sciturus, de sententia & re iudic. gl. & Doct. in c. 3. in verb. moniti, & in c. latores, gl. final. de cler. excomm. minist. l. 5. tit. 5. part. 1. in vers. E aum mas, &c. Nec Episcopus potest super ea dispensare, præcipue si deducta sit in iudicio, quia tantum in occultis id potest, ut in decreto de reformat. Concil. Trident. sess. 24. cap. 6. Cum ergo hoc in bulla expresse non concedatur, sed tantum quod confessarius electus possit absoluere pœnitentem ab omnibus peccatis suis, pœnis & censuris Ecclesiasticis, etiam reseruatis sedi Apostolicæ, & quotannis legi solitis in Bulla Cœnæ Domini, consequens est, ut ab huiusmodi irregularitate absoluere non possit præd. confessarius.

Præmaximè, quia in generali concessione absoluti à quibusuis peccatis, censuris & pœnis, non continetur absolutio, vel dispensatio ab irregularitate, ut tenent

Dominicus & Alexand. *per illum tex. in c. minor, 50. distinct.* Villadieg. in *tract. de irregul. col. 43. in fine*, ubi loquitur in potestate, quæ per Bullas Papæ datur ad absoluendū, quem refert & sequitur Nauar. in *Manual. Latin. cap. 27. n. 194.* & latius probat ibidem n. 250. addens, hunc etiam esse stylum curiæ, vt per præfatam facultatem in Bullis concessam dispensandi à quibuscumque votis, & absoluendi à quibuscumque censuris, non censeatur concessa facultas dispensandi ab irregularitate, nisi exprimat, * Idem Nauar. *nouissime conf. 18. n. 2. de symon.* * solet Papa excipere illa, quæ ex bigamia & homicidio nascuntur: ergo hoc non expresso, virtute præfatæ clausulæ dispensari non poterit super irregularitate. Secundo; hæc eadem pars probatur, quia
 4 † aliud est absolvere, aliud dispensare, vt docet Borgas. *de irregul. 6. par. tit. de schismat. n. 19. adeo, vt qui † in foro conscientiæ potest absolvere, dispensare non possit, secundum eundem Borgas. d. 6. par. tit. de fortileg. nu. 11.* Ergo cum super irregularitate non cadat absolutio, sed sola dispensatio, eaque reseruata sit Papæ, nec vigore dict. Bullæ liceat dispensare, sed tantum absolvere à peccatis & censuris: & irregularitas non sit censura, sed pœna, consequitur, vt ab irregularitate dispensare non liceat: & in terminis ita tenet Nauarr. ubi supra, præcipue d. nu. 250. dicens, quod cum nullo irregulari dispensare potest confessarius electus per Bullam Papæ, quæ habet clausulam absoluendi à qualibet censura: * & *consil. 66. nu. 1. de sentent. excommunic. lib. 5.* Idem ante eum tenuit D. Soto *lib. 5. de iustitia & iure, quest. 1. art. 4. colum. final. in vers. ex his, ibi, quapropter*: & Ledesinus in secundam quarti libri, *quest. 26. art. 2. in tract. de irregul. in 4. regul. fol. 363.* & cum opin. Nauarr. ubi sup. dicens esse etiam Canonistarum, transire videtur F. Ludouic. Lopez in *suo instructor. conscient. 2. part. c. 92. col. 724.*

Nihilominus supradictis non obstantibus, contraria sententia in terminis de quibus agimus, nempe in irregularitate ratione peccati sacrilegij cōtracta, vt in exemplis supra fictis, eisque similibus, vt virtute bullæ Cruciatæ in verbis supra relatis, etiam si non dicatur in ea, quod possit absolvere confessarius à pœna, sed tantum ab omnibus peccatis & censuris Ecclesiasticis, etiam reseruatis, &c. vt à præd. irregularitate absolvere possit, mihi semper verior visa est & tenenda, sicut & aliis doctissimis viris Theologis, cum quibus rem hanc contuli. Et hoc
 6 primo, quoniam duplex est irregularitas, vna † nempe quæ in pœnam peccati est imposita, vt in casibus supradictis, & hæc proprie dicitur effectus censuræ, quoniam à censura originem suam ducit, nempe ab excommunicatione vel suspensione, in qua erat, qui ob exercitium vel receptionem ordinis efficitur irregularis, vel propter excommunicationem Episcopi ordinantis: quare merito, vt hoc casu in Bulla Cruciatæ, qua confertur confessario facultas absoluendi ab omni censura Ecclesiastica, illo nomine includatur irregularitas ratione prædicti peccati contracta.

Altera est irregularitas, quæ incurritur citra culpam, vt propter bigamiam vel effusionem sanguinis, etiam licitam, vt cum iudex iuste suspendere facit reum, vel aduocatus eum accusat, vel procurator contra eum sollicitat, testisue verum testimonium fert, ex quibus mors rei sequitur; vel propter orbitatem membri, aut scditatem corporis: & hæc non est censura, ideoque merito sub illo nomine non continebitur in Bulla Cruciatæ, atque proinde ab ea confessarius absolvere, nec dispensare poterit, quantumcunque eidem facultas concedatur absoluendi à quibuscumque peccatis, pœnis & censuris; cum hæc irregularitas, nec sit pœna, nec censura Ecclesiastica, nec etiam culpa, sed inhabilitas quædam. Quare non est opus absolutione, sed habilitate, quæ nomine absolutionis non intelligitur. Idemque erit in alia specie irregularitatis, quæ ex homicidio vel membri mutilatione contrahitur dolo vel culpa, quæ impedit sacros ordines recipere propter defectum perfectæ lenitatis, quæ in

ordinando requiritur propter indecentiam, quæ est in effundente sanguinem ad sacrum ministerium; Hæc enim irregularitas sine dubio etiam non comprehenditur in d. facultate absoluendi à peccatis & censuris: quamuis enim à culpa & peccato hoc casu delinquens pœnitens absolui possit virtute d. Bullæ Cruciatæ cum satisfactione debita, habilitari tamen minime potest ad ordines suscipiendos sine Papali dispensatione: itaque in his duabus speciebus posterioribus irregularitatis, præter primam, minime dubium est, confessarium non posse absolvere nec dispensare cum pœnitente super præd. irregularitate, quæ citra culpam, vel cum ea, propter defectum perfectæ lenitatis contrahitur: in priori autem specie irregularitatis, quæ ratione peccati & sacrilegij contrahitur, quia procedit à censura, verior efficitur præfata sententia affirmatiua, vt ab ea absolvere possit confessarius virtute Bullæ Cruciatæ, per supradicta: ex quibus remanet satisfactum fundamentis prioris partis, quæ vere in posterioribus præfatis speciebus irregularitatis concludunt, in quibus nos etiam idem probamus, nempe in eis confessarium minime dispensare posse virtute Bullæ Cruciatæ: secus in priori, de qua est nostra principalis questio. Non etiam obest, quod super irregularitate non cadit absolutio, sed dispensatio, quæ minime conceditur confessario in præd. Bulla. Nam respondeo, quod suspensio vel irregularitas ratione peccati contracta, tollitur quibuscumque verbis, & sic confessarius virtute Bullæ debet ab ea absolvere, vt tenet F. Bartol. à Medina in *sua summa, Instructio de confessoribus vulgo dicta, lib. 2. c. 12. in forma absolutionis ab irregularitate, fol. 305. col. 2.*

Et ita hanc partem in terminis nostræ questionis tenet & probat Domin. Soto in *4. sententiarum, distinct. 22. quest. 3. artic. 1. pag. 965. col. 2.* & Medina ubi supra, lib. 1. §. 9. fol. 50. idem Medina 2. quest. 69. art. 4. & Ant. à Corduba lib. 5. questionarij, in tit. de indulgent. quest. 43. in 4. dubio, & in sua summa De casis de conciencia, quest. 28. ad fin. ubi tamen dicit, securius esse occurrere ad ordinarium, qui potest eum absolvere: intellige si est occultus irregularis, alias secus, vt in decret. de reforma sancti Concil. Trid. sessio. 24. cap. 6. ubi excipitur irregularitas, quæ oritur ex homicidio voluntario, & deducta ad forum contentiosum. Post * huius operis primam editionem hanc opinionem probabilem fatetur nobiscum Emanuel Roder. in explicatione Bullæ Cruciatæ, §. 9. num. 64. eamque probarunt magistri Victoria, Cano, & Bannes, vt nouissime nos hic citans refert Henricus in *summa Theolog. mor. lib. 7. de indulgent. c. 13. nu. 6. in prin.* ubi licet dicat falsam, tandem in vers. *que sententia*, affirmat, quod ea ob auctoritatem grauium Doctorum. & probabiles rationes, admittenda esset in praxi, vt probabilis, si urgente casu non esset facilis recursus ad Episcopum aut Nuntium pro dispensatione. At vero hæc vltima adiectio illius auctoris propria est, non vero nostra, nec eorum qui hanc partem tuemur. Quinimo si nostra sententia tenenda est in praxi vt probabilis, ob auctoritatem grauium Doct. adiectio præd. superflua est, & non vera, etiam si confessarius virtute Bullæ Cruciatæ absolvere non posset à præd. irregularitate, prout Henricus existimabat, difficilis recursus ad superiorem, iurisdictionem non tribueret aut facultatem dispensandi. Tenenda igitur est indistincte nostra præfata sententia, vt valde probabilis tantorum virorum assertione & iudicio probata, tametsi nouissime D. Sahagum in *c. at si clerici, §. de adulteriis, n. 122. cum seqq. de iudiciis*, opinionem contrariam cum Nauarro & sequacibus probet ex eo, quod irregularitas non sit proprie censura, *c. quærenti de verb. signif.* Sed hoc non obest, quia hæc irregularitas est effectus censuræ, quoniam à censura originem suam ducit, vt prædiximus.

Nec idem Soto contrarium in hac specie probauit in *lib. de iustitia & iure, loco supra citato*: nam recte inspectus loquitur in irregularitate secundæ speciei, de qua supra mentionem fecimus, nempe illa, qua citra culpam contrahitur propter

propter indecentiam ad sacrorum administrationem, vt constat ex verbis proximè præcedentibus eiusdem: in qua specie nos quoque supra probauimus, & Corduba *vbi supr.* non posse confessarium absolueri pœnitentem virtute Bullæ Cruciatæ à præd. irregularitate, cum non sit censura, sed inhabilitas quædam & indecentia. Superest igitur, vt præfatus auctor non sit sibi contrarius: nam in dict. i. loco tenuit & retulit vnum membrum tantum distinctionis, quâ fecit in dict. 1. loco l. 4. alterū vero nostrę quæstioni conueniens non expressit, vnde circa illud recurrendum est ad eundem in d. lib. 4. distinct. 22. quæst. 3. art. 1. vbi nostram sententiam expressè probauit. Nauarr. autem supra in contrarium allegatus in sua generalitate nostrę sententię repugnat, attamen eius fundamenta, vt prædixi, tantum concludunt in secunda specie irregularitatis supradictę, in qua nos idem, quod ipse, probamus.

- 7 Superiora tamen * rectè procedunt atque cōcludunt in foro pœnitentiali, in quo facultas absoluendi per bullam confessarijs concessa tantum videtur, tam à peccatis, quam à censuris, cum ipsa confessario loquatur, vt supra latè resoluiamus, *cap. præced.* at vero in foro exteriori verius videtur, vt confessarius virtute Bullæ Cruciatæ vel alterius priuilegij Apostolici (nisi in eo exprimatur, quod in vtroque foro absolueri vel dispensare possit confessarius ab huiusmodi irregularitate) non possit ab eo absolueri nec dispensare, nisi tantum in foro interiori, *per supradicta*, quamuis nullus, quem viderim, hoc tangat, est tamen iuri, rationique consentaneum, tum ex supradictis, tum etiam, quia licet in absolutione ab excommunicatione, attenta d. noua constitutione Pij V. satisfacta parte aliud prædixerimus, illam nempe valere atque effectum suum operari in vtroque foro, illud tamen verum est, quoad effectum consequendi iubileum dumtaxat, non vero in totum: & præterea irregularitas, de qua agimus, licet proueniat ex censura, habet quiddam plus in foro exteriori delendum, nempe impedimentum canonicum, quo ligatus est clericus in eodem foro, vt celebrare minimè possit, quod non tollitur absolutione, sed dispensatione & habilitatione: & ita Ecclesia in foro exteriori nunquā introduxit formam absoluendi ab irregularitate, sed dispensandi: dispensatio autem huiusmodi non conceditur in Bulla confessario, sed absolutio: ergo, &c. Et licet quoad forum interius hæc irregularitas, de qua agimus, tollatur quibuscumque verbis, siue dicat sacerdos, *absoluo*, vel *dispenso*: attamen respectu præfati impedimenti canonici irregularitas in foro exteriori tolli non potest, nisi per expressam dispensationem, habilitationem atque restitutionem ad exercitium ordinum: hanc autem facultatem confessarius non habet: ergo &c. à censuris autem habet facultatem absoluendi satisfacta parte, ideo merito, vt absolutio ab eisdem censuris virtute Bullæ tantum in foro interiori prosit, & virtute iubilei, attenta dicta constitutione generali, & perpetua Pij V. in vtroque foro valeat & teneat, quoad effectum tantum consequendi iubileum ad reincidentiam, *vt c. præced.* resoluiamus: quo fit, vt si hæc irregularitas, de * qua agimus, sit occulta, Episcopus possit in ea dispensare, vt cauetur in supra allegato Concilij Tridentini decreto. Idem & confessarius virtute Bullæ Cruciatæ, in foro tantum conscientię, iuxta secundam partem affirmatiuam supradictam, veriorē & tenendam. Si t̄ vero sit publica, vel deducta in iudicio, minimè poterit Episcopus in ea dispensare, *vt in d. c. 6. Conc. Trident.* nec confessarius virtute Bullæ Cruciatæ, quoad forum exterius, sed quoad interius tantum: quare si sic absolutus celebraret, posset puniri à iudice Ecclesiastico & prohiberi sub grauibus pœnis, ne amplius id faciat absque dispensatione & habilitatione: quæ dispensatio à Summo Pontifice, cui est reseruata, vel ab eius Nuntio atque Legato delatere ad id mandatum habente impetranda est.

10 Et hunc casum iam habui in praxi, cum essem Præepi-

scopus, sede Episcopali vacantē huius Episcopatus Ciuitatens. Contigit enim, quod quidam sacerdos, quem pro quibusdā criminibus atq; excessibus detentum habebā in palatio Episcopali, & cui præceperā sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, & alijs pecuniarijs, ne ab ea captura discederet, fracto carcere pœnisiq; spretis aufugit, & in fuga publicè celebrauit: postea captus & in carcerem reductus, atque à præd. irregularitate, eo quod excōmunicatus celebrasset, accusatus à promotore fiscali, petebat, vt punitione condigna præcedente, cum absoluerem à præd. irregularitate. Respondi me id non posse, quandoquidem & publica, & in iudicio deducta erat præd. irregularitas iuxta d. decret. Concil. Trid. In stabat autem ipse fretus iudicio grauium Theologorum affirmantium contrarium, eo quod decretum Concilij præcitatum intelligendum esse asseriebant in duobus casibus à se exceptis, ante satisfactionem & punitionem delicti: at vero ipsa præcedente credebant, me posse dispensare in præfata irregularitate: nihilominus eis semper iure restiti, dicens, nullo modo me posse dispensare super præfata irregularitate publica, & in iudicio deducta, quamuis delictum possem punire: tum quia Concilium indistinctè prohibet Episcopo eam dispensationem irregularitatis publicæ & in iudicio deductæ, nec excepit aut permisit punitione facta: tum quia iure communi reseruata sit Summo Pontifici, vt supra est dictum: nec ab sententia potui vnquam flecti aut diuertere, vtpote meo iudicio verissima. Tandem delata ad Nuntium Hispaniarum, mihi causam remisit, committens ac mandans virtute facultatis Apostolicæ, quam ad hoc sufficientem se habere affirmauit, vt sine præiudicio accusationis præfata, ac imposita eidem clerico suspensione ab exercitio suorum ordinum per aliquod temporis spatium, & alijs pœnis pro modo culpæ, eo quod excōmunicatus celebrasset, arbitrio meo moderādis, cū eo dispensare super præd. irregularitate, atque ad exercitium suorum ordinum habilitarem, ac super retentionē etiam sui beneficij dispensarem: & ita exsecutus fui, vtens in impositione pœnarum potius misericordia quam rigore, ex iustis causis meum animum mouentibus: sicque mea sententia præualuit atque vera apparuit aduersus tenentes contrarium. Laus Deo.

S V M M A R I A.

- 1 *Vsus forensis apud tribunalia Ecclesiastica receptissimus est, vt iudices præcepta iudicialia decernant sub pœna excommunicationis lata sententiæ, vt quis ad iudicium accedat, vel aliquid aliud agat intra certum terminum: hoc tamen videtur contra ius, vt in num. 3. & seq. sed defenditur num. 8. & seqq.*
- 2 *Sententiæ excōmunicationis pro futuris culpis non est in quenquam infligenda.*
- 4 *Sententiæ excommunicationis lata, non precedente trimonitione, non est nulla, sed iniusta.*
- 5 *Excommunicatio generalis potest in hunc modum ferri: Quisquis furtum fecerit, sit excommunicatus.*
- 6 *Generalis excommunicatio à canone vel statuto ferri potest, tam pro præteritis, quam pro futuris culpis.*
- 7 *Statuta condere est iurisdictioni.*
- 8 *Cap. Romana, §. caueant, de sententiæ excommunic. lib. 6. interpretatur.*
- 9 *Cap. à nobis, el. 1. de sent. excommunicat. intellectus.*
- 10 *Sententiæ excommunicationis generalis ferri potest ab homine in eos, qui tale crimen commiserint, quoties illud in aliqua vrbe, oppido vel prouincia ita frequens sit, vt merito pro quiete & securitate, ac bono regimine Reipub. generalis monitio atque animaduersio requiratur.*
- 11 *Idem erit, quoties ob præcedentem causæ cognitionem vel aliud, iudex futuram contumaciam coniectura verosimili præsumit, vt in exemplo hic ficto.*
- 12 *Vsus forensis supradictus admittendus hodie videtur propter frequentissimam*

frequentissimam hisce temporibus quoad iudiciales citationes contumaciam, modo caute, & non temere ea iudices videntur.

- 13 Hinc est, vt eadem praxis introduxerit, vt semper causa vel specialis, vel generalis in præd. senten. exprimat.
- 14 Consuetudine inueterata introductus est præd. vsus forensis, quia non est dubium derogari posse d. §. caueant.
- 15 Consuetudine tolli potest solemnitas cap. 1. de sent. excom. lib. 6. quia habet, vt sententia excomm. in scriptis feratur.
- 16 Consensus excommunicandi satis rationabilis causa est, vt is, transacto termino solutionis debiti, excommunicari possit.
- 17 Consentiens personaliter constitutioni pensionis sub solitis censuris & pœnis, potest excommunicari a iudice competente ea conditione, si pensionem die constituto non soluerit, etiamsi ipsi litera pensionis intimata non fuerint.
- 18 Clausula: Si senseris te grauatum, compareas responsurus, iustificat excommunicationem: nam si reus compareas, resoluitur in simplicem citationem.
- 19 Excommunicari quis potest ea conditione, si intra certum terminum non satisfecerit: huiusmodi tamen sententia, appellatione medio tempore interposita, suspenditur.
- 20 Quod procedit, etiamsi in sententia excommunicationis dicatur, nisi satisfeceris creditori intra mensem, ex tunc excommunicatus sis.
- 21 Aduerbium: Ex nunc, licet sit præsentis temporis, futurum tamen denotat effectum.
- 22 In hac sententia excommunicationis conditionalis, adueniente die vel conditione, ipsa excommunicatio statim locum habet absque aliqua denuntiatione.
- 23 Excommunicatio prædicta non retrahitur ad diem pronuntiationis.
- 24 Appellatio medio tempore interposita suspendit excommunicationem latam in prædicto casu.
- 25 Appellatio prædicto casu satis est, quod interponatur ante conditionis vel diei euentum, etiam post lapsum decem dierum datorum ad appellandum alias regulariter.
- 26 Appellatio præd. non suspendit excommunicationem, quoties debitor ab initio consensit, vt post diei vel conditionis aduentum posset excommunicari, si non solueret.
- 27 Appellatio ex causa probabili inter terminum executorialium, vel monitorij interposita, suspendit effectum eorundem.
- 28 Possessio beneficij, virtute executorialium contra possessorem decretarum, non est capienda inuito nec renitente possessore, (quamuis alias possit propria auctoritate cap.) aliter capta possessio iure attentati reuocatur, iuxta stylum & praxin Romanae curiae, & num. 29. Casus practicus in vna Archidiaconatus Sabugal. Ciuitatens. refertur.
- 30 Monitio generalis sufficit ad excommunicationem generalem ferendam: hoc tamen fallit, vbi excommunicatio ferenda est aduersus participantes cum excommunicato, quia tunc necessaria est monitio specialis nominatim eorum, qui monendi sunt, nec generalis sufficit, alias erit nulla ipso iure, vt in num. 13. quod intelligendum est, quoties quis excommunicat participantes cum excommunicato à se ipso: secus si cum excommunicato ab alio vel à iure, vt in num. 32.
- 32 Praxis recepit, vt generalis excommunicatio feratur aduersus participantes cum excommunicato generali monitione præmissa aduersus ius Canon. nihilominus tamen nisi feratur specialis, vt est prædictum, non ligat.
- 33 Sententia pastoris, siue iusta, siue iniusta, est timenda.
- 34 Excommunicatus iniuste, respectu causae, non est priuatus communibus & generalibus suffragiis Ecclesiae.
- 35 Sententia excommunicationis iniusta ex defectu notabili ordinis iuris, ligat in vtroque foro.
- 36 Sententia excommunicationis nulla non est timenda, nullitatis causa publicata.
- 37 Excommunicatio nulla, nec in anima iudicio, nec in exteriori vllum effectum habet, si constet eam esse nullam: quomodo autem non sit seruanda, docetur, nu. 8.
- 40 Excommunicationis nullitas quibus ex causis contingat.
- 41 Nullitas excommunicationis si sapientibus nota sit, vulgus autem ignorat, potest excommunicatus coram illis sapientibus

eam non seruare: in publico vero eam seruare debet, quousque scandalum rationabiliter sedauerit.

- 42 Quare si quis publice excommunicetur, & nulliter denuntietur, ex aduerso publice ipse sufficientem causam nullitatis ad euitandum scandalum: quo facto, si aliquis tunc scandalizetur, non erit scandalum pusillorum, sed Phariseorum.
- 43 Praxis excommunicandi nominatim participantes cum excommunicato, vt iuridica sit.

C A P V T . IIII.

Quo iure procedat communis praxis, qua iudices Ecclesiastici præcepta iudicialia sub pœna excommunicationis pro futuris culpis solent decernere.

VSus Forensis † apud Ecclesiastica tribunalia receptissimus est, vt iudices præcepta iudicialia decernant, præsertim ea, quæ in id destinantur, vt quis ad iudicium accedat, vel aliquid aliud agat intra quindecim dies (aliud-ue terminum) quos pro canonica monitione tripartitos designant, sub pœna excommunicationis maioris ipso facto statim ex die præcepti incurrenda, si illud agere omiserint. Verum hæc praxis vniuersalis plurimum iuris Pontificij sanctioni aduersari videtur. Innocentius enim IIII. in Concilio Lugdunensi, cap. Romana, §. caueant, de sententia excommunicationis, lib. 6. Caueant, inquit, (loquens in iudicijs Ecclesiasticis) ne tales sententias excommunicationis, siue specialiter, siue generaliter, in aliquos pro futuris culpis, videlicet, si tale quid fecerint, vel etiam pro iam commissis sub hac forma, si de illis intra tale tempus minimè satisfecerint, proferre præsumant: nisi mora in exhibenda satisfactione, vel culpa seu offensa præcesserit, quibus merito ad iniungendam satisfactionem huiusmodi, & taliter prohibenda similia inducantur. Ex † quo tēx. manifestè deducitur, prout ibi communiter & alibi Doct. probant, pro futuris culpis minimè debere sententiam excommunicationis in quenquam infligi, cum tanta censura, tamque grauis afflictio præsentem culpam exigat. Nam licet possit ab initio vnica monitio tribus distincta dilationibus pro trina solemnī monitione assignari, vt in cap. constitutionem, de senten. excommunicationis, lib. 6. in vers. statuimus, ibi, siue vna pro omnibus, vbi gloss. communiter recepta secundum Couarr. in cap. alma mater, 1. part. §. 9. num. 5. eodem titul. & lib.

Attamen, quod † ab initio & principio præcepti statim sub conditione futuræ offensæ, atque contumaciæ excommunicatio, prout ex nunc, feratur & pronuntietur, iniquum prorsus atque ab omni iuridica ratione alienum videtur. Quare merito Petrus Anchar. conf. 60. licet in specie huius praxis non meminerit, illam tamen abhorret, quia improbat sententiam excommunicationis iuxta eam latam à iudice: & esse contra d. §. caueant, expresse affirmant Dd. in c. 2. de testib. cogen. præcipue Anton. de Bur. Imol. Abb. & Felin. quamuis Panorm. ibi eam defendere conetur. Vnde Romanus in l. si quis accepto, ff. de condit. ob caus. dixit, quod si iudex absoluit à sententia excommunicationis, vel banni, eo addito: quod si vnquam absolutus talia de nouo attentauerit, in eisdem pœnas reincidat, talis adiectio non valet, per d. c. caueant, quia talia præcepta debent sequi culpam, non vero præcedere: & in terminis præd. praxis, quod talis comminatio sub pœna excommunicationis sit nulla, tenet Io. de Anania in c. 1. de sagit. col. penult. in vers. ex prædictis: verius tamen est, non esse nullam, sed iniustam, quia sententia pastoris, siue iusta, siue iniusta, timenda est, vt in c. sententia pastoris, 11. quest. 3. & in terminis ita tenet Ancha. vbi sup. Ioan. And. ante nu. 1. Dominici. nu. 3. in d. §. caueant, & sentiunt Doct. in c. à nobis, l. 1. de senten. excommunicat. & tenent omnes in dict. §. caueant, secundum Fel. in dict. cap. 2. nu. 1. de testib. cogen. sequitur D. Couar. in dict. cap. alma mater, in 1. parte relect. §. 10. nu. 5. vers. & sanè. Sic etiam sententia excommunicationis lata, non præcedere trinam monitionem, non est nulla, sed iniusta, tēx. in d. cap. Romana, §. porro, in vers. sed nec de senten. excommunic. lib. 6. ibi, iniustas querit

nouerit esse illas: vbi gloss. verb. iniustas, hoc expressim tenet, quam ibi Doctor. sequuntur, glo. etiam in c. sacro, verb. probari possit, de sentent. excommunic. & in c. 1. de excess. pralat. dicit communem Couarr. vbi supr. §. 9. num. 7. & Nauarr. in c. cum contingat, pag. 114. de rescrip. Dom. Soto in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 2. col. 3.

- 5 Si ergo huiusmodi præcepta, non t præcedente mora, sunt iniusta, quo iure procedet præfata praxis vsu frequentissima, de qua supr. nihil enim præstat, si eam probari contendas in c. 2. de const. in 6. & in dict. cap. à nobis, el. 1. de sentent. excommunicat. in Decret. vbi probatur, excommunicationem generalem posse in hunc modum ferri: *Quisquis furtum fecerit, sit excommunicatus*. Nam iura hæc procedunt in excommunicatione lata à canone vel statuto, quæ mature profertur: lex enim semper monet, delictum nō
- 6 * admitti, potestque respicere futura, & frequentissimè id facit: ideo tam pro futuris, quā præteritis culpis proferri potest generalis excommunicatio à canone vel statuto: tex. vero in d. §. caueant, loquitur in sententia excommunicationis pro futuris culpis vel satisfactione, lata ab homine, ad quem tractus futuri temporis non spectat, vt in l. quemadmodum, ff. de iudic. & in l. 1. ff. de vsur. ita gl. in d. §. caueant, verb. futuris, ad fin. quam ibi sequuntur Doct. præcipuè Io. Andr. item, & Ioan. Monachus nu. 4. las. in l. si vnus, §. pactus ne peteret, in prin. ff. de pact. Nauarr. in Manual. Latin. cap. 27. num. 9. Couarr. vbi supr. §. 9. nu. 5. vers. trina vero, & testatur communem idem in §. 10. num. 1. Quæ conciliatio inter præd. iura, etsi mire conueniat literæ d. c. 2. de constitu. verissimaque in se sit atque tenenda: attamen ad text. in dict. cap. à nobis, el. 1. vera non est, quia expressè loquitur in excommunicatione ab homine lata pro futuris culpis, vt probant illa verba:
- 7 Si quis ita pronuntiauerit, loquitur etiam in iudice * delegato, qui statuere minimè potest: cum statuta condere sit iurisdictionis, Bart. in l. omnes populi, nu. 3. ff. de iustis. & iur. Tiraquel. de primogenit. quæst. 16. nu. 2. delegatus autem iurisdictionem propriam non habet. sed in causa sibi commissa delegantis iurisdictione utitur, l. 1. §. qui mandatum, ff. de offic. eius cui mandat. est iurisdic. formamque mandati tenetur obseruare: text. in c. cum dilecta, de rescrip. l. diligenter, ff. mandat. quare tex. in d. c. à nobis, intelligi debet ac declarari per d. §. caueant, nempe, vt sententia excommunicationis ab homine pro futuris culpis proferri non debeat, nisi ex causis, de quibus in d. §. caueant, vt statim referemus, sustinendo praxin communem de qua supra.

- 8 His tamen non obstantibus praxis, & vsus forensis supradictus, qui communis est omnibus tribunalibus Ecclesiasticis, defendi iure potest, si verba text. in d. §. caueant, ad amissum perpendamus. Duo enim præcepta cum singulis specialibus fallentis, & altera vtrique præcepto communi, ibi constituuntur. Primum est huiusmodi: *Caueant iudices, ne sententias excommunicationis, siue specialiter, siue generaliter, in aliquos pro futuris culpis proferant, nisi culpa, vel offensa præcesserit* (hæc est prima fallentia, secundo loco posita in illo text. quæ tamen primo præcepto conuenit) tunc enim propter culpam vel offensam, quæ præcessit casum, potest in futurum excommunicatio à iudice proferri, ne amplius illa culpa vel offensa committatur, vt existimant gloss. ibi, verb. culpa, & verb. offensa. Secundum præceptum ita se habet: *Caueant etiam, ne pro præteritis culpis prædictas sententias excommunicationis in aliquos proferant sub ea conditione ac forma, si de illis intra certum tempus minimè satisfecerint, nisi (& hæc est 1. exceptio siue fallentia posita in textu) mora in exhibenda satisfactione præcesserit*. Tertia vtrique præcepto communis limitatio est, nisi alia rationabilis causa subsit, quæ in ipsis sententiis exprimenda præcipitur. Hoc sit præhabito, praxis nostra atque vsus forensis in prædictis exceptionibus nititur atque robur suum ab illis recipit: etenim si præcedente culpa vel offensa casum, vel mora satisfactionem, possunt iudices similes sententias excommunicationis speciales, vel generales in aliquos proferre, vt ibidem probatur iuxta verba illius text. præd. modo declarata, hoc ipsum est, quo practici vtuntur: nam ob culpam vel

offensam commissam aut moram præcedentem cauere solent sub præd. pœna excommunicationis latæ vel ferendæ, vt aliquis ad iudicium personaliter accedat vel aliquid aliud agat. Secundo hoc magis perspicuum efficitur, si alio modo consideremus sensum, atque intelligentiam verborum, d. §. caueant, nempe ibi esse præceptum, ne iudices Ecclesiastici incipiant ab excommunicatione latæ sententiæ conditionaliter, nempe excommunico Petrum, Martinum, vel Ioannem, vel etiam omnes, si quid tale fecerint, vel si non satisfecerint parti à se iam læsæ intra tale tempus: hoc enim merito iure est prohibitum, quia cum sententia excommunicationis proferri non possit, nisi pro culpa mortali & contumacia, vt infra latius agemus c. 7. de agitat. taur. merito, vt mora vel contumacia non præcedente, iudices præd. forma prolationis vti non possint. Præterea cum à iure quoque ciuili prohibitum sit, ne ab executione incipiatur, vt in l. si cum nulla, ff. de iud. l. 1. C. de execut. rei iudic. sed ita demum præd. forma vtantur, si culpa vel offensa aut mora in exhibenda satisfactione præcesserit, hoc est, incipiendo non ab executione conditionali, vt prædiximus, sed à dispositione, nempe, quod prius præcipiant Petro, Martino, vel Ioanni, vel omnibus, ne quid tale faciant, vel vt intra certum tempus coram se compareant, satisfaciant-ue parti læsæ, vel aliquid aliud faciant, vel non faciant, sub pœna excommunicationis latæ vel ferendæ sententiæ, si contrarium fecerit: Hæc enim forma conceptionis verborum (hoc est) contumacia & offensa, id est, contemptus iudicis à parte habitus, & mora satisfactionis præcedit sententiam excommunicationis, vnde constat, quod mora ista vel culpa præcessit per monitionem contentam in præcepto, sicque iuxta praxin præfatā adiicitur vna monitio pro trib. trina monitione dierum constituta, quod fieri potest, vt probauimus.

Quod si hæc omnia alio adminiculo indigeant, vt praxis communis firmius in iuris fundamentis radicata maneat, recurramus ad tertiam limitationem generalem d. §. caueant, nempe quoties aliqua rationabilis causa subsistit faciendi præcepta suprad. quibus practici vtuntur: hocque * modo intelligendus est tex. qui videbatur alias contrarius, in d. c. à nobis, el. 1. de sentent. excommunic. qui cum precipuè hoc non agat, an iudices præd. forma excommunicandi vti possint, sed an ea generalis, nempe: *Quisquis furtum fecerit, excommunicatus sit*: extendenda sit generaliter ad omnes, qui non sunt de iurisdictione proferentis: & respondet, quod hac sententia non nisi subditi sui ligantur, nisi fortè plus contulerit maior & largior auctoritas delegantis, merito præsupponendum est, præd. excommunicationem generalem, de cuius requisitis pro sui iustificatione ibi non agitur, iuxta iuris regulas latam fuisse, id est, in casibus à iure permissis: Nam cum de vno quæritur, cetera præsupponuntur habilia, vt in cap. 1. de atat. & qualib. lib. 6. sicque iura iuribus concordanda sunt, vt in l. vnica, C. de inoffic. dotib. & in cap. cum expedit, de elect. lib. 6.

Causa * autem iusta, ob quam prædictæ excommunicationes generales ferri possunt, erit, quoties aliquod delictum in aliqua vrbe, oppido, vel prouincia, ita frequens sit, vt merito pro quiete, & securitate ac bono Reipubl. regimine generalis monitio, atque animaduersio requiratur, tunc enim poterit sententia excommunicationis generaliter ferri ab homine, ad imitationem legis vel canonis, in eos, qui illud crimen commiserint: Nam cum moneantur ab ipso iudice, ne id committant, & nihilo minus minimè vereantur contumaci animo scelus ita uetitum perpetrare, iustè excommunicantur, donec satisfactione præmissa absolutionem ab Ecclesia humiliter postulauerint. Idemque dici potest, quotiescumque aliquod crimen verosimilibus coniecturis committi timetur, tunc enim ad illud obuiadum cautè generalis ab homine fertur excommunicatio in eos, qui id delictum commiserint: sicut in vsu forensi, & praxi inductum est, quod istæ excommunicationes

communicationes generaliter ab homine proferantur pro futuris culpis, vt docet Dn. Couarru. in dict. capit. *Alma mater*, prima parte relect. §. 10. num. 1. in versicul. *caussa* vero, ex cuius dictis noster secundus intellectus ad d. §. *caueant*, iam supra assignatus, quamuis nouus, probari poterit. Hinc fortè exiuit praxis etiam hodierna discernendi iudices Ecclesiasticos chartas, vulgò dictas, *De descomunion*, Latine monitorias, pro rebus furto subtrahtis, quoties nescitur, qui eas furatus fuerit, de quibus infra alio c. agemus.

- 11 Similiter * iusta causa in proposito sententiam excommunicationis specialem pro futuris culpis proferendi assumi potest, vel ex eo, quod ob præcedentem causæ cognitionem vel aliud, iudex futuram contumaciam coniectura verosimili præsumat, vel si vocatus ad iudicium, velis, qui monendus est, ita procul distet à loco iudicij, quod maximis dilationibus & forsan periculis locus foret, si separatim præmitterentur monitiones, ac deinde sententia excommunicationis pronuntiaretur, secundum Abb. in cap. 2. de testib. cogend. quinimo, vt ait Couarru. vbi
- 12 *supr. nu. 5. versic. ceterum*, & propter frequentissimam * hisce temporibus, quoad iudiciales citationes contumaciam, & mille tergiuersationes, quibus hominum malitia quotidie crescens locum facit, admittenda videtur, & probanda hæc forensis consuetudo, modo cautè, non temerè ea iudices vtantur. Hinc est, vt * eadem praxis introduxerit, vt semper causa, vel specialis vel generalis in prædictis sententijs exprimat, nempe, *que parezca à se saluar de cierta informacion contra el hecha, o para ser informado del de cosus que conuienen al seruicio de Dios nuestro Sennor*, vel ob aliam causam rei, de qua agitur, conuenientem.
- 13 Quod † si omnino aliquis certus de iusticia huius praxis esse velit, consideret, consuetudine inueterata ita introductum esse, quam non est dubium derogare posse text. in d. §. *caueant*, quamuis ipse contrarius esset eidem praxi: siquidem & forma aut solemnitas statuta in c. 1. de senten. excomm. lib. 6. vbi quod sententia * excommunicationis in scriptis feratur, tolli consuetudine forensi potest, secundum Ægidium Bellamer. decis. 243. & 339. Castodor. decis. 2. tit. de pension. num. 11. super regul. cancel. quos refert, & sequitur in proposito nostro Couarru. vbi *supr. dict. vers. ceterum, ad fin.* Ex superioribus igitur satis superque remanet probata atque defensata praxis communis præfata.
- 14 Quibus addendum * duxi, consensum excommunicandi satis rationabilem causam esse, vt is, transacto termino solutioni debiti appposito, ea expressim pactione adiecta, *vt si non solueris intra illum terminum*, consentit in ipsum statim ferri sententiam excommunicationis: in hoc etenim casu pro futura culpa absque monitione poterit excommunicari, præsertim quia tempore præd. consensu terminum illum ad soluendum constitutum acceperit pro canonica monitione, vt voluerunt gl. verb. *promulgaret*, & Io. And. in cap. P. & G. de offi. deleg. & ibi Host. Imol. & Abb. sequitur alios allegans Couarr. vbi *supr. nu. 4. vers. illud vero per totum*, vbi secus esse existimat cum communi, quoties in præd. casu adijceretur, vt illo termino finito, *si non solueris*, excommunicari absque vlla monitione possit, quasi pactum illud iniquum sit, & contrarium Canonici sanctionibus, quæ ad vtilitatem publicam trinam canonicam monitionem exigunt præuiam ad iusticiam excommunicationis.
- 15 Ex quo † etiam defendi iure poterit stylus Romanæ curiæ aduersus eum, qui personaliter consensit constitutioni pensionis sub solitis censuris & pœnis: nam excommunicatur à Romano Pontifice vel ab eo, qui eius potestate ad hoc fungitur, ea conditione, *si pensionem die constituto non solueris*, etiam si ipsi literæ pensionis intimatæ non fuerint, hoc enim fit ex consensu ipsius excommunicandi: secus si consensit per procuratorem, quia tunc ante intimationem non afficitur excommunicationis sententia, vt testatur Cassiad. decis. 2. de pensionibus, super regul. can-

cel. & 12. de rescript. quem refert, & sequitur Nauarr. in Manual. Latin. cap. 27. nu. 272. in vers. 12. & Couarr. vbi *supr. in d. c. alma mater*, 1. part. relect. §. 10. nu. 4. propè fin. in vers. sic sanè, & iterum ibid. nu. 7. in vers. quibus quidem, vbi allegat in hoc Gigas. de pension. quest. 94.

Vnus tamen † casus est, in quo etiam absque aliqua 18 causa profertur præceptum siue monitorium pœnale, scil. quando fuit iustificatum cum causula: *Si senseris te grauatum, compareas responsurus*, alias iudex excommunicat illum, nisi alterum horum fecerit, iuxta gl. sing. in cap. ex parte. el. 1. gl. si. ad si. de verb. signif. Nam si reus compareat, resoluitur in simplicem citationem, & iter communiter practicatur per causidicos, quia petunt dictum præceptum reduci ad simplicem citationem, secund. Bart. in l. 1. C. de execut. rei iud. & fuit adinuenta hæc praxis pro faciliiori exitu iudiciorum, secund. Abb. in d. c. ex parte, & illam gloss. sequitur plures allegans balat. Rub. de benef. vacant. in curia, §. 15. & hanc sententiam communis amplectitur practica secundum Ang. in §. curare, nu. 10. Instit. de actio. estque magis communis secundum Ias. in l. nequicquam, §. vbi de decretum, nu. 6. ff. de offi. proconsul. vbi Ioan. Oros. inquit hanc opinionem, & à curiæ Romanæ consilio, & à Doctoribus approbatam esse, & plures referens eam sequitur Mexia in l. Regia Toleti, de los terminos, 11. fundament. 1. partis num. 1. Rebuff. 1. tom. constitut. in tract. de lit. obligat. art. 6. gloss. nu. 4. & Ans. Gabr. lib. 6. commun. opin. titul. de citat. conclus. 1. Quare si iudex incipiat à præcepto executiuo, facto sine causæ cognitione, quando in eo non est clausula iustificatiua, est ipso iure nullum, & potest sperni, & quamuis citatus non compareat, per hoc non incidit in pœnam præcepti, secundum Bart. vbi *supra*, & est magis communis conclusio secund. Ias. etiam vbi *supra*, plures allegantem.

Denique ex † superioribus dubitari poterit de intel- 19 lectu text. in cap. præterea, de appellat. vbi permittitur posse quem excommunicari ea conditione, *si intra viginti dies Sempronio non satisfecerit, aut quantitatem debitam ei non soluerit*: Quamuis huiusmodi sententia excommunicationis appellatione medio tempore interposita suspendatur, vt ibidem probatur. Ecce igitur ibi textum expressum, vbi pro futura culpa potest quis excommunicari conditionaliter: *Si intra decem dies creditori suo non satisfecerit*: Quod expressim aduersari videtur omnib. quæ supradicta sunt, nisi eum intelligamus iuxta præcedentia, vel quod mora, trina canonica monitione præmissa, præcesserit in nõ satisfaciendo in ea specie: vel quia hoc diuinare videatur, quod hodie, vt sententia excommunicationis conditionalis in casu illius text. sit iusta, debeat præcedere mora in exhibenda satisfactione, culpa vel offensa, vt in d. c. Romana, §. caueant, de sententia excommunic. lib. 6. Nam per illum text. suppleri atque intelligi debet text. in d. c. præterea, de appellat. vt tenent ibi Abb. & ceteri: quod vt prædiximus satis verificabitur, si iudex incipiat præcipiendo debitori, vt intra nouem dies, alium-ue terminum, quem ei assignet, trina canonica monitione præmissa, & c. Sempronio satisfaciat vel debitum soluat, sub pœna excommunicationis maioris latæ sententiæ: sicque intellectus text. ille in d. c. præterea, non differt à d. c. caueant, quinimo similes sunt hæc iuris Pontificij responsiones. Verius tamen videtur intelligendus text. in dict. cap. præterea, absque aliqua suppletionem, nempe, quod ideo ibi sententia excommunicationis conditionalis proferri potest absque aliqua monitione: quia dies ibi appositus interpellat pro homine, vt declarat Lopus allegatione 62. incip. prælatus regularis, quem refert & sequitur Decius in proprio loco nu. 2. vbi agit, an idem sit, quando non apponitur tempus certum, sed simpliciter quis excommunicatur, nisi satisfecerit Sempronio, & c.

Verum † quia text. in d. cap. præterea, optimus est in proposito, nonnulla obseruanda sunt circa illius praxim: & primo text. illius decisionem procedere non solum eo casu, quo loquitur, nempe cum quis excommunicatur, suspenditur, vel interdicitur simpliciter, *si intra certum tempus*

- tempus creditori suo non satisfecerit* : sed etiam si iudex dicat: *Nisi satisfeceris creditori intra mensem*, ex nunc excommunicatus sis, quia per hoc non videtur excommunicatus à tempore sententiæ, sed tunc demum post conditionem impletam: * quia licet aduerbium, *Ex nunc*, sit præsentis temporis, l. 1. §. *nunc tractemus*, ff. de tutel. & rat. distrab. futurum tamen denotat effectum, ut in terminis tenet Bald. in c. 1. nu. 16. de mil. rassall. qui contum. est, sequitur Gaud. Pap. decis. 558. & Dec. in d. c. præterea, nu. 10.
- 22 Secundo, † obseruandum est in hac sententia excommunicationis conditionalis, quod adueniente die, vel conditione, ipsa excommunicatio statim locum habet absque aliqua denuntiatione, ut in c. licet, de sent. exc. lib. 6. gloss. & Dd. in cap. sepe, de appellat. idem in cap. ut super, de appell. lib. 6. est communis secundum Dec. consil. 145. nu. 5. Couar. in d. cap. alma mater, 1. part. §. 10. nu. 6. versic. in hac autem.
- 23 Tertio, † obseruandum est in præmissa specie, quod adueniente die vel conditione, excommunicatio, quæ ex tunc vires suas obtinet, non vero antea, non retrahitur ad diem pronuntiationis, quia æquitas omnino deficit, quæ causam præbet fictioni retrahentiæ & alijs, ut in l. qui in vtero, ff. de stat. hom. & in l. postumini, ff. de captiu. & postlim. reuers. in princ. Bart. in l. si is, qui pro emptore, nu. 67. ff. de vsucap. æquum autem non est, ut excommunicatus sub conditione veræ contumaciæ, eo tempore iudicetur excommunicatus, quo nondum contumax est, imo tunc gaudebat dilatione sibi concessa ac proinde fuit admissus ad Catholicam fidelium cõmunionem: Ergo adueniente conditione non potest habitis iam suffragijs, & cõmunionem præcedenti priuari, & etiam si ante aduentum conditionis appellatum non sit, nequaquam retrahitur excommunicatio postea adueniente cõditione, cum ipsa nusquam affecerit personam debitoris, in quem profertur, nisi tunc demum, cum dies vel conditio euenerit, nec prius lata censetur, ut probant Dd. in d. c. præterea, & Nauar. in Manual. Latin. cap. 27. nu. 272. versic. 10. & tradit receptissimum Couar. vbi supra, num. 6. Cui addo aliam non infimam rationem, nempe voluntatem ac mentem iudicis excommunicantis in proposita specie eam esse satisque perspicuam, ut debitor ante aduentum conditionis vel diei minimè sit excommunicatus, sed tantum postea: ergo hæc omnino est attendenda atque obseruanda.
- 24 Quarto, † ex d. cap. præterea, deducitur, quod appellatio in casu ipsius medio tempore (hoc est ante aduentum conditionis vel diei) interposita suspendit sententiam excommunicationis latam, ut communiter omnes ibidem adnotarunt, & Ancharan. consil. 240. sequitur Dec. consil. 214. nu. 5. Dd. in cap. is cui, §. ult. de sententia excommunicat. in 6. Paludan. in 4. sententiar. dist. 18. qu. 1. col. 3. versic. 6. concl. Syluest. verbo, excommunicatio, 2. num. 1. & 16. communis secundum Couar. d. §. 10. nu. 4. qui nu. 6. in versic. in hac autem, ibi, ex quibus apparet, ampliat, ut in hoc casu excommunicatio post appellationem minimè habeat effectum nec vires assumat, licet post appellationem deserta sit, vel appellationi fuerit renuntiatum.
- 25 Quinto, * aduertendum est, quod licet alias à sententijs conditionalibus appellandū sit intra diem, & tempus à iure constitutum, hoc est, decem dies à pronuntiationis tempore numerandos, ut notatur in cap. quoad consultationem, de re iudic. attamen sententia censuræ sub conditione vel in diem lata, ut in casu d. c. præterea, satis est, quoad effectum suspensionis, quod appelletur ante conditionis vel diei euentum, etiam si decem dies dati ad appellandum fuerint elapsi, ut voluit gloss. in d. cap. præterea, verb. impedire, ibi, & ita sententia, quam sequuntur & approbant omnes ferè ibidem, præter Abb. nu. 8. qui professus eam esse communem, tenet contrarium, nempe nullam esse differentiam inter has sententias, sed quod tempus appellandi hoc casu, sicut in reliquis, currat à tempore promulgationis sententiæ priuatis quibusdam rationibus, quibus satisfaciunt Franc. & Dec. in d. cap. præterea, num. 7.

qui communem sequuntur, affirmans Dec. ab ea non esse recedendum: sequitur etiam dicens, ita ferè omnium consensu esse obtentum in d. c. præterea, Couarru. vbi supra, nu. 4. sequitur eam dicens communem contra Panorm. Nauar. in Manual. Latin. cap. 27. nu. 272. versic. 11. Et ratio est differentię est secundum Dec. quia in excommunicatione contumacia requiritur, quæ reperitur tempore conditionis purificate, non vero tempore sententiæ: unde cum excommunicatio propter contumaciam incurram tempore conditionis, vel diei aduentus, in specie d. cap. præterea, non retrahatur ad tempus sententiæ, ut supra cum communi probauimus, consequens est, ut tempus ad appellandum incipiat intra decem dies, antequam grauet sententia excommunicationis, hoc est, ipsa incuratur, id est, ante aduentum conditionis vel diei, etiam si plures sint transacti à tempore pronuntiationis ipsius sententiæ.

Hæc † tamen cõmunis sententia limitanda erit, quod 26
ries debitor ab initio consensit, ut post diei vel conditionis aduentum, si non soluerit, possit eo ipso à iudice excommunicari, ut contingit in eo, qui tempore constitutionis pensionis hoc cõsentit, ut supra meminimus: tunc enim ratione huius consensus non poterit, qui consensit, appellare ab hac sententia excommunicationis, pendente conditione, nec ante diem, secundum Innocent. Ioan. And. Bald. Panorm. & alios in cap. P. & G. de offic. delegat. sequitur alios allegans D. Couarr. in d. cap. alma mater, 1. part. relect. §. 10. nu. 40. ad fin. Et quando proceditur via exsequutiua pro pensione, iuxta stylum in similibus seruari solitum, quod regulariter admittatur appellatio, nisi aliqua iusta causa subsistente, tenet Gig. de pension. quæst. 95. tit. 5. vol. 15. tractat. fol. 224.

Vltimo, * ex text. in d. c. præterea, de appellat. dixit eleganter 27
Ægid. Bellam. decis. 160. incip. si à tempore publicationis, quod si intra dies contentos in monitorio vel exsequutorialibus, qui dantur ad aliquid faciendum vel implendum, ille, contra quem monitorium, vel exsequutoriales diriguntur, appellauerit ex causa probabili, quæ probata debet legitima reputari, iuxta notata in cap. ut debitus, de appell. cum similib. talis appellatio suspendit effectum monitorij vel exsequutorialium: quod etiam tenet Anchar. consil. 241. quos refert & sequitur Palat. Rub. de benefic. vacan. in curia, §. 15. col. penult. & fin. addens, quod hoc remedium appellationis erit vtile contra mandatum vel præceptum Papæ vel cuiuslibet alterius iudicis vel superioris, etiam si causæ cognitio & citatio præcessissent, resq; discussa foret & iudicata, ut Ægid. videtur loqui: si autem cum tertio non fuit habitalis nec causæ cognitio adhibita, & monitorium pœnale emanat contra ipsum, quo caueatur, ut dimittat beneficium, illudque restituat Titio infra decem dies, alium-ue terminum, alias eum excommunicat Papa vel eius delegatus, &c. inquit Palat. Rub. vbi sup. §. 14. in versic. si igitur monitorij pœnale, &c. quod quamuis tertius ille, contra quem dirigitur monitorium illud, non obtemperet, nullam excommunicationem incurrit, nisi forsan tale præceptum emanasset, quod etiam parte præsentē & inuita præcipi potuisset, quia tanto magis fieri potest parte absente & inuita, ut ibi probat, addens, quod tertius possessor, qui prætendit se habere ius, & nunquam fuit citatus, poterit de iure suo excipere & non obtemperare, & si opus fuerit, appellare, & quod hæc oppositio & appellatio iuuabit eum, & alios similiter non parentes, vtpote Capitulum, & singulares de Capitulo, quibus forsan mandatum dirigebatur: quoniam si mandatum non tenuit quoad principalem, consequenter non tenebit quantum ad alios, quibus, ut exsequutoribus, dirigitur, vel intimatur, ut quotidie fit.

Imo † etiam si quis lite controuersa sententiam, & ex 28
sequutoriales obtinuerit aduersus possessorem beneficij, licet de iure possit propria auctoritate, non tamen inuito nec renitente possessore, possessionem beneficij capere, præsertim, quia solet in eisdem literis exsequutorialibus potestas

potestas hæc capiendi possessionem propria auctoritate concedi, *vt tradit Rota in nouis 417. & Felin. in cap. de cetero, col. vlt. de re iudic. Couarr. lib. 3. var. resolut. cap. 16. num. 7. in versic. quod si quis.* Attamen stylus, & praxis Romanæ curiæ introduxit, iurę attentatorum reuocari possessionem propria auctoritate apprehensam, vel etiam obtentam auctoritate exsequutoris electi, nisi ante eius apprehensionem exsequutoriales ipsæ literæ ostensæ atque intimatæ fuerint victo possessori, & postea reproductæ cum intimatione Auditori in Rota, qui solet quatuor citationes decernere, monens eum, vt doceat cur non paruerit, aut legitimè se excusaret, eum declarat incurrisse in censuras & alias pœnas in exsequutorialibus contentas, & successiue proceditur ad aggrauationem, reaggrauationem, interdictionem, & vsque ad brachium sæculare inclusiue: ac si apertè dicat, eum prius non habendum pro excommunicatione, imò pro tolerato, & ita habetur canonice possessio, non alias: nam licet exsequutoriales excommunicet, *vt ex tunc,* & etiam mandent denuntiari excommunicatū, in omnibus tamen intelligitur conditio, *si non paruerit:* Quod autem non paruerit sine iusta causâ, non priusquam fuerit lata declaratoria præcedentibus prædictis citationibus, ceterisque supradictis constabit: ita colligitur ex Felin. Rotæ quondam auditore *in cap. ad probandum, nu. 6. de re iud. refert expressè Guiller. Cassad. decis. 6. in tit. de causâ possess. & propriet. nu. 10. & 11.* vbi limitat, nisi loco exsequutorialium decernat Papa mandatum exsequutium, vt in quibusdam causis fit: eundem stylum refert & probat Ludouicus Gomez *in reg. de subrogan. colligant. quæst. 4. in versic. & licet ista de iure, pag. 367.* vbi dicit, quod si hodie delerentur illa verba, *propria auctoritate,* posita in exsequutorialibus, stylus Rotæ magis iustificaretur: sed etiam si non deleantur, possunt sustineri, per tex. *in cap. si beneficia, de præbend. lib. 6.* & quod etiam si stante prædicto stylo pro vero, capiens possessionem per exsequutoriales, dicatur quasi attentare, attamen intrusus non dicitur, ex quo habet titulum coloratū, & sufficit secundum Abb. *in c. cum nostris, de concess. præbend.* Eundem stylum latius probat idem Gomez *in reg. de annali possess. quæst. 44. pag. 385. in versic. quod etiam ex stylo hodierno,* dicens ita praticari, & quod non caret hæc praxis auctoritate aut ratione: idem Gomez *in reg. de triennial. possess. quæst. 27. versic. sic etiam, pag. 800.* Huius etiam praxis meminit Couarr. *vbi supra,* licet referat ex supradictis, non adeo firmum & stabilem esse hunc stylum, quin quandoq; contrarium obtentum & pronuntiatū fuerit, quod ipse deducit ex Gomez *vbi supra,* cum tamen Gomez, adhuc probet præfatum stylum, ac praxin Romæ, affirmans absque dubio, quod ita praticatur: id quod nouissimè testatur Otaviâ. Vestr. *lib. 8. in Romana aula actionem, cap. vlt. num. 16. & seqq. fol. 270. & seq.* vbi in summa admonet, quod exsequutores in partibus, quibus subdelegatur exsequutio earundem literarum (secundum morem, qui in Palatio inuoleuit) dumtaxat literas exsequutoriales condemnato ac intrusis intiment, & primam partem ipsarum literarum dumtaxat, videlicet & ante dict. monitionis canonicæ ad parendum rei iudicatæ, infra 30. dierum terminum exsequantur: & vbi literæ exsequutoriales fuerint legitimè intimatæ, non procedatur ad vltiorem exsequutionem coram dictis exsequutoribus, sed habita relatione legitimæ intimationis earundem litterarum, reproducantur literæ vna cum relatione intimationis in curia coram Auditore: & ibi latè agit de forma vltioris processus & exsequutionis.

29 Et * hunc casum iam vidimus in praxi in vna Archidiaconatus de Sagubal Ciuitat. Nam fuit condemnatus in contumaciam, & per cōtradictas D. Ioan. de Sylua modernus possessor, ad instantiam cuiusdam clerici Palentin. diœcesis, vt dimitteret dictum Archidiaconatum, & in possessionem eiusdem mitteretur præfatus clericus Palentin. diœcesis. Tandem exsequutoriales literæ super hoc exhibitæ fuerunt in hoc Capitulo Ciuitaten. cui au-

ditor Rotæ iudex causæ præcepit sub pœna excommunicationis latæ sententiæ in singulos de Capitulo, vt intra sex dierum spatium easdem literas exsequerentur, atque in possessionem dicti Archidiaconatus mitterent dictum victorem, ac condemnatum de possessione amouerent: & cum eisdem literis à victore requisitum fuit præfatum Capitulum super earum vera & actuali exsequutione, vt præfertur facienda, & cum dictus condemnatus ibidem tanquam canonicus interesset, cui etiam intimatæ fuerunt exsequutoriales, contradixit, reclamauit, & protestatus est, atque ab exsequutione Capituli appellauit, sicque spoliatus fuit sua possessione, & aduersarius missus in eandem auctoritate dict. literarum Apostolicarū, & iuxta ipsarum tenorem. Tandem causâ perducta ad Regalem Cancellariam Pincianam, idem D. Ioânes fuit reintegratus, restitutus atque manurentus in sua possessione, iuxta præfatum stylum praximque Romanæ Curie, quæ in hac causâ per Auditores Regios fuit obseruata: contradicente enim victo, non erat sibi auferenda possessio, sed exsequutoriales eidem intimatæ reproducendæ coram eodem auditore, à quo emanarant, & discernendæ erant citationes in forma suprad. ad vltiorem processum, iuxta tradita Felin. & cæteros *vbi supra,* ad canonicæ possessionis obtentionem. Caueat igitur pars vincens, ne post contradictionem requirat exsequutorem siue Capitulum, vt reum virtute dictarum exsequutorialium à possessione amoueat seque mittat in possessionem, nec vltius ad exsequutionem earundem procedat, sed exsequutoriales cum intimatione legitimè facta, eidem auditori producat ante captionem possessionis, vt præfatus stylus seruetur: alias enim omnia erunt attentata, & dum breuius sibi consulere vult, longiori mora immoderatisque sumptibus afficietur. Capitulum autem ipsum, si nihilominus à parte instetur, vt ad exsequutionem procedat earundem exsequutorialium, quâuis non seruata forma & stylo, vt euitet timorem incurrendi sententiam præfata excommunicationis, si in præfato sex dierū spatio prædictas literas non exsequuantur, sicque periculo se exponat excommunicationis, poterit eas omnino exsequi, sibi que pars imputet, qui ad hoc Capitulum vel alium exsequutorem requisierit. Si tamen subsistente iusta causâ, Capitulum possessori velit iuste fauere, visa contradictione atque reclamatione ipsius, poterit supersedere in vltiori exsequutione earundem literarum, quandoquidem ipsa suspenditur ex præfata possessoris contradictione: & ad maiorem cautelam, si requisitum fuerit, vt vltius procedat in exsequutione exsequutorialium, iuxta ipsarum tenorem appellet ab eisdem, durante dicto termino sibi concessio in prædictis literis ad exsequutionem ipsarum, antequam in præfata sententiam excommunicationis incurrat, quæ non incurritur iuxta suprad. stylum, & præd. appellatio iure suspendit eandem sententiam excommunicationis, vt est expressum *in d. c. præterea, de appell.* hocq; facto omni scrupulo & timore carebit. Denique addendum † duxi, quod 30 in casibus in quibus generalis excommunicatio ferenda est, sufficit monitio generalis, *vt in cap. vlt. de elect. in 6. in clement. 1. de iudic. Felin. in cap. 2. num. 8. de constitut. & in cap. exhibitæ, de iudic. col. 2.* Hoc tamen fallit, vbi excommunicatio maior ferenda est aduersus communicantes cum excommunicato: nam tunc necessaria est monitio nominatim specialis eorum, qui monendi sunt, nec generalis sufficit, *vt in cap. constitutionem, de sentent. excommunicat. lib. 6. & ibi gloss. verbo, nominatim, & Dd.* vbi statuitur, ita demum esse monitionem canonicam in hoc casu, si alijs rite seruatis, eos, qui monentur, exprimat nominatim: & postea inquit text. requiri tres monitiones vel vnam pro tribus, cum interuallo aliquorum dierum, nisi facti necessitas aliter suaserit moderandum, nempe, quia partes sunt ad rixam vel arma paratæ, nec curant monitiones eius, *iuxta gloss. fin. ibi.*

Qua † ratione speciale quidem est, vt in hoc casu excommunicatio

communicatio lata absq; prædicta canonica monitione, sit nulla ipso iure, vt probat tex. in *cap. statuimus*, eod. tit. de *sentent. excommun.* in 6. in §. *quod si ex loquutione*, ibi, aliter autem in participantis excommunicatio prolata non teneat, & ibi gloss. in verbo, non teneat, communiter approbata, hoc expressim notat Felin. in *cap. cum sit Romana*, num. 15. de *appellat.* Sot. in 4. *distinct.* 22. art. 2. in 3. *conclus.* circa fin. pag. 938. col. 2. Nauar. in *Manual. Hispan. cap.* 27. num. 36. vbi testatur veram & communem. Quod intelligendum est, quoties quis excommunicat participantes cum ex-

32 † enim excommunicatio lata sine monitione, licet sit iniusta, non tamen est nulla ipso iure : ita Ioan. Andr. Dominic. & Franc. in d. *cap. statuimus*, Couarru. alios referens in d. *cap. alma mater*, in 1. part. *relection.* §. 3. num. 6. Pro quo est textus singularis in *cap. præsent.* de *sent. excommun.* in 6. in verbo, à se, quem text. ad hoc reputat singularem Perusin. in *cap. peruenit*, 1. de *appellationib.* qui eandem sententiam probat : & præterea Nauar. vbi supra, d. num. 36. & in *Latin. cap.* 27. num. 4.

Hostiensis autem in d. *cap. statuimus*, contrarium supradictis tenet, † existimans, sufficere generalem admonitionem, quoties in genere ferenda est excommunicatio aduersus communicantes cum excommunicato, & Abb. in d. *cap. peruenit*, 1. aduersus glossam d. *cap. constitutionem*, verbo, *nominatim*, quæ expresse ait, tutius esse dicere, quod hodie in genere excommunicatio in participantes ferri non possit, per textum ibi, vt prædiximus, & sic sit sublatum, quod dicitur in *capit. quod in dubiis*, in fin. de *sentent. excommunicat.* nihilominus praxis recepit opinionem præfatam Hostiensis & Abbatis aduersus prædicta iura, vt testatur Couarruias & Nauarr. vbi supra. Frequentissime enim, imo fere semper fertur sententia excommunicationis maioris generalis aduersus participantes cum excommunicato ad partis petitionem, generali monitione præmissa. Nihilominus tamen, inquit Nauarr. vbi supra, quod sicut iudices sunt in possessione ferendi dictas literas contra participantes sine solemnitate præfata illorum iurium; ita etiam subditi sunt in possessione non parendi illis, tanquam nullis, & non habendi se pro excommunicatis maiori excommunicatione, ad effectum se abstinendi à diuinis & obrinendi absolutionem? & quod ita videtur non esse derogatum illis Capitulis, quorum forma seruatur in Lusitania, quia ibidem non discernuntur præfatæ literæ contra participantes excommunicatis, nisi monitione nominatim præcedente eorum, qui monendi sunt; iuxta prædicta iura: alias enim lata excommunicatio est nulla, vt supra fuit conclusum. Nec obstat, quod ex supradictis consequetur, illas literas generales contra communicantes excommunicato latas, esse superuacaneas, quia potest dici, quod proderunt ad effectum perueniendi ad interdictum & brachium seculare, iuxta text. cum ibi notatis, in *cap. 1. de offic. ordin.* Nec etiam obest, quod in aliquibus regionibus adsit consuetudo dandi denuntiatorium contra eos, qui non sunt confessi tempore debito Paschali, excommunicando vicinos participantes cum eis, quæ excommunicatio censetur valida & ligat, quia illa non datur contra participantes cum excommunicatis ab ipso denuntiante, sed cum excommunicatis à constitutione Synodali, quia denuntians non excommunicat, sed tantum declarat excommunicatum, arg. l. *heredes palam*, §. *sed si notam*, ff. de *testament.* sicque in ea residet Nauar. sententia, vt non obstante prædicta praxi iuri contraria, excommunicatio præfata generalis, sine speciali monitione nominatim facta, lata aduersus communicantes excommunicatis ab eodem iudice non liget, cum populus sit in possessione non parendi eidem, tanquam nulli, Pro quo † facit; Nam quamuis sententia pastoris, siue iusta siue iniusta, timenda sit, vt in *cap. sententie pastoris*, & in *cap. qui iustus est*, versic. 1. 11.

Can. Quæst. Lib. I. c

quæst. 3. imo si quis eam contemserit, peccabit mortaliter secundum S. Thom. in 4. *distinct.* 18. art. 1. ad 4. & ibi Palud. quæst. 1. & Durand. estque communis ibi sententia Dd. secundum F. Martin. Ledesmium in secundam, 4. quæst. 27. art. 4. fol. 337. & est communis omnium opinio secundum D. Couarruiam in d. *cap. alma mater*, 1. part. *relection.* §. 7. num. 5. versic. *tertia conclusio*, loquentem in excommunicatione, vtcunque iniuste lata sit, deficiente causâ & culpa ipsius excommunicati : & in præcedenti secunda conclusione tenet, quod hic iniuste excommunicatus non est priuatus communibus & generalibus suffragiis Ecclesiæ Catholicæ, per textum in *cap. illud plane*, 11. quæst. 3. & quod hæc est communis opinio? quia licet excommunicatio iniusta tollat dispositiones quasdam ad gratiam gratum facientem, quæ possent facilius contingere per communionem cum fidelibus, per participationem & perceptionem Sacramentorum, per auditionem diuinorum officiorum, quibus omnibus exterius priuat excommunicatio iniusta; non tamen tollit gratiam ipsam gratum facientem, cum hæc per peccati mortalis culpam subtrahatur: quod tamen non datur in excommunicatione iniusta, ratione causæ, & ideo non priuatur suffragiis Ecclesiæ, quoad eius communem intentionem: sicque sententia Diui Thomæ ibi per eum allegati, huic communi assertioni non obest. Eandem primam comunem sententiam, vt excommunicatio iniusta, etiam ratione causæ, sit valida, timenda & seruanda, late probat, affirmans esse comunem, plurimosq; eam tenentes allegans F. Ant. à Cord. lib. 1. *questionar.* q. 43. in vers. *opinio* 2. vbi eam sequitur, non tantum, vt in publico seruanda sit prædicta excommunicatio, sed etiam in secreto, aduersus Couar. & alios, quia ligat quoad Ecclesiam militantem, non quoad Deum, vnde secundum ipsum & comunem, quam refert, non priuat gratia & bonis spiritualibus, quæ à Deo sunt immediate, nec fructu communionis suffragiorum Ecclesiæ, licet bene priuet communionem corporali, vel exteriore Sacramentorum, atque fidelium aliisque actibus legitimis & exercitio eorum: quamuis contraueniens eam non seruans, incurrat pœnas iuris. Eandem comunem sententiam, quod excommunicatus iniuste ratione causæ, teneatur seruare prædictam excommunicationem in publico & secreto, alias incidat in pœnas iuris, quamuis non priuetur communibus suffragiis Ecclesiæ, tenet & probat Victoria in sua *summa*, tit. de *excommunicat.* quæst. 7. & ita est tenendum, quamuis Caietanus 2. 2. quæst. 7. art. 4. ad secundum, teneat, quod hic excommunicatus iniuste ratione causæ, quia innocens est, possit communicare sine scandalo in secreto: id quod ex epicheya concedit Victoria vbi supra, & latissime cum Caietano & Paludan. probat. F. Martinus Ledesmius in secundam quarti, quæst. 23. art. 4. per tot. vsque ad fin. dicens esse hoc probabile, vt prædictus excommunicatus, licet falso probatus sit nocens, non peccet participando occulte & sine scandalo cum aliis in Sacramentis, nec publice sine scandalo & contemtu, quamuis teneatur quærere alia remedia iuris, alias peccaret: & quod quantumcunque publice cum scandalo ingerat se Sacramentis, non peccat nec celebrando efficitur irregularis quoad Deum: communis tamen sententia supradicta Doctorum in hoc est tenenda.

Si † vero sententia excommunicationis tantum est iniusta ex defectu notabili ordinis iuris, ligat in vtroque foro secundum omnes, vt testatur Cordub. vbi supra, in 2. puncto, in versic. si vero.

Quamuis † igitur hæc ita se habeant in sententia excommunicationis iniusta, fallunt tamen atque locum minime habent in sententia excommunicationis nulla: quam quidem non oportet timere, quia cum sit nulla, iam non est sententia nec excommunicatio, neque quoad Deum, neque quoad Ecclesiam, vt docet Paludan. in 4. sentent. distinct. 18. quæst. 1. versic. quantum, ad tertium, concl. 2.

D

- concl. 2. & Beatus Antoninus Archiepiscopus Florent. in sua summa, 3. part. tit. 24. cap. 73. dicentes, excommunicatum nulliter denuntiatur publice, non teneri abstinere à diuinis nec ab alia hominum communione legitima, modo nullitatis causa publicata fuerit per eum: quos & alios auctores refert & sequitur Nauar. in prelect. cap. cum contingat, de rescript. remed. 3. pag. 160. cum seq. idem tenet Dominic. a Sot. in 4. distinct. 22. quest. 1. artic. 3. in versic. nec vero secunda, pag. 943. col. 2. vbi in versic. 4. & quinto, loquitur in terminis d. cap. constitutionem, & d. cap. statuimus, de quibus nunc agimus, & tenet, quod sententia excommunicationis aduersus participantes lata ante monitionem canonicam, de qua ibi, non sit sententia nec habeat causam ut timeatur, nec de illa loquitur d. cap. sententia pastoris, idem in terminis probauit F. Antonius à Cordub. lib. 1. questionar. quest. 43.*
- 37 *in princ.* Excommunicatio tamen nulla, nec in animæ iudicio, nec in exteriori vllum effectum habet, si constet eam nullam esse, ut est omnium consensu receptum secundum Couar. vbi supra, d. num. 5. in princ. in versic. & hac quidem, sequitur etiam Angelus de Clauas. in sua summa, excommunicatio. 3. §. 19. vbi intelligit hoc verum, quando notorie constat esse nullam; alias enim si hoc non constaret, quoad Ecclesiam esse timenda, ipsamque contemnens peccaret mortaliter possetque excommunicari. Idem dicit Syluestr. in summa, verbo, excommunicatio, 2. num. 1. in fin. & Ledesmus vbi supra in princ. & Cordub. vbi supra, paulo post princ. quest. affirmans cum aliis, quos refert, hoc casu, si constiterit excommunicato tamen excommunicationem esset nullam, si non aliter possit innocentiam suam tueri vel iudicialiter probare, licite posse interim non seruare eam in secreto, scandalo vitato, etiam Missam & alia diuina celebrando, & etiam publice in ea solum regione & loco, vbi excommunicatus ignoratur, nec probabiliter creditur, quod ibi cito diuulgandus sit: quod verum existimo eo casu, quo excommunicatus huiusmodi credit nunquam diuulgandum, alias secus: si enim, quamuis non cito, crederet diuulgandum, non liceret ei, quia daret scandali occasionem. Debet tamen igitur constare notorie, secundum supradictos, de nullitate sententiæ excommunicationis, ad hoc, ut ipsa non sit timenda nec obseruanda, ut præter eos tradit, plures referens Mexia in l. Regia Toleti, de los terminos, in 5. fundam. 2. part. num. 31.
- 40 Nullitas tamen autem contingit in proposito, ob defectum iurisdictionis prædictam sententiam proferentis, vel quia profertur post appellationem legitime interpositam, vel quia continet intolerabilem errorem iuris diuini, vel humani, vel facti notorii communiter omnibus, vel quia fuit lata contra participantes cum excommunicatis, monitione nominatim facta non præcedenti, vel ob alium defectum, propter quem ipso iure sit nulla, ut latius prosequuntur Doctores supra citati, præcipue Paludan. vbi supra, versic. quantum, ad quartum, & Cordub. in princ. d. quest. vbi quinque casus congerunt, in quibus est sententia nulla: octo refert Paulus Borgas. de irregularitate, 6. part. quest. 12.
- 41 Quare tamen si sapientibus notum sit, sententiam esse nullam ex aliqua causa supradictarum, vulgus autem ignoret, potest in occulto coram illis sapientibus eam non seruare: in publico vero eam seruare debet, quousque scandalum rationabiliter sedauerit: vnde si quis publice
- 42 excommunicetur & nulliter denuntietur, ex aduerso publicet ipse sufficientem causam nullitatis ad euitandum scandalum: quo facto, si aliquis tunc scandalizetur, non erit scandalum pusillorum, sed Phariseorum, ut colligitur ex præfatis auctoribus.

Cum igitur excommunicatio generalis lata aduersus communicantes excommunicato, monitione speciali, & nominatim facta minime præcedente, sit ipso iure nulla, ut supra est dictum: Ergo licet praxis eam formam introduxerit excommunicandi generaliter communicantes cum excommunicatis, non vero nominatim, pote-

runt participantes eidem se non habere pro excommunicatis publicando nullitatem prædictæ sententiæ ad sedandum scandalum, si aliquod subortum fuerit, hocque faciendo, poterunt deponere scrupulum atque præfate sententiæ nulli non parere, quoadusque nominatim excommunicentur: præcipue cum vsus hocidem introduxerit, secundum Nauar. vbi supra, in d. Manual. & cum excommunicatio supradicta generalis, quoad alia, ut prædixi, operari queat. Quod si aliquis adeo timidus sit, ut practice scrupulum deponere non possit, abstineat se à communicatione cum excommunicatis, parendo sententiæ: quod si aliud fecerit, petat absolutionem ab eodem iudice, eaque vtatur & caueat, ne iterum incidat contra propriam conscientiam: iure tamen verius & receptius est, ut prædixi, requiri monitionem specialem nominatim factam eorum, qui monendi sunt, ne communicent cum excommunicatis, ad hoc ut aduersus eos ob hoc sententia excommunicationis maioris ferri possit, prout fit & seruatur in Lusitania: praxisque tunc erit meo iudicio, ut pars dicat & nominet personas certas, quibus sit præcipiendum sub pœna excommunicationis maioris, ne communicent cum excommunicatis, & iudex eisdem præcipiat, ut intra trium vel sex dierum spatium, quos pro tribus canonicis monitionibus eisdem assignat, se abstineant à communione illorum, eisdemque minime communicent sub pœna excommunicationis maioris late sententiæ, quam ex tunc aduersus illos pronuntiat, si contrarium fecerint, hocque illis intimetur, quia facto, transacto illo termino, si excommunicatis communicauerint, præfata censura in eos lata ligati manebunt.

S V M M A R I A.

- 1 Episcopus siue eius Vicarius generalis, potest absolvere subditum à sententia excommunicationis lata à iure, nulli tamen reseruata.
- 2 Idem est excommunicatione lata per constitutionem inferioris, confirmata tamen à Romano Pontifice.
- 3 Idem obseruandum est in suspensione lata ob contumaciam, & non in pœnam, sine termino & reseruacione.
- 4 Episcopus non potest absolvere à suspensione lata in pœnam alicuius delicti, etiam à iure, siue temporalis siue perpetua sit.
- 5 Limitatur tamen in suspensione imposita ob adulterium vel alia minora delicta.
- 6 Episcopus non potest absolvere à suspensione temporaria intra tempus.
- 7 Suspendio ad tempus lata, tollitur elapso illo tempore absque aliqua absolutione.
- 8 Interdictum ad tempus latum, lapso tempore cessat.
- 9 Episcopus non potest dispensare circa suspensionem triennij, quam incurrit parochus, qui interfuit matrimonio clandestino.
- 10 Episcopi nequeunt contra Concilia dispensare.
- 11 Episcopus potest absolvere à sententia excommunicationis, quæ ob manuum violentarum iniectionem in clericum, ob leuem & modicam iniuriam incurritur.
- 12 Ita levis iniuria potest esse ex iniectione manuum proiettarum in clericum, ut non perueniat ad peccatum mortale, sed veniale.
- 13 Non incurritur eo casu sententia excommunicationis, cum ea non incurritur, nisi ob peccatum mortale.
- 14 Iniuria levis quæ dicatur in proposito, ut Episcopus à sententia excommunicationis ob eam absolvere possit, relinquitur arbitrio Episcopi.
- 15 Extrauagans, quæ Ioanni XXI. tribuitur, quamuis male, refertur, declarans, quæ percussio dicatur levis in proposito.
- 16 Enormis læsio in proposito quæ dicatur: excessus notorius, quando dicatur enormis læsio, ibidem, numero 17.
- 18 Levis est percussio, à qua absolvere potest Episcopus, colaphus, quem impiegit capellanus perpetuo canonico Ecclesiæ Arætinæ.
- 19 Percussiones clericorum, qui sibi ipsi in itinere pugnos & pedes

pedes impegerunt, leues sunt.

- 20 Parochus an soluere possit subditum à sententia excommunicationis maioris, cuius absolutio alteri non est reseruata? & num. seq.
- 21 Inferior potest absolvere à sententia excommunicationis lata per constitutiones Episcoporum & aliorum inferiorum, quando alteri non est reseruata.
- 22 Suffraganei possunt absolvere à sententiis latis per Concilia prouincialia, quinimo & sui Sacerdotes id possunt.
- 23 Religiosis est prohibitum absolvere excommunicatos à canone, nisi in casibus à iure expressis, propter priuilegia Sedis Apostolica concessa.
- 24 Par ius, & soluendi & ligandi est.
- 25 Excommunicatio est meri imperij.
- 26 Absolutio ab excommunicatione, est etiam meri imperij.
- 27 Absolutio à sententia excommunicationis maioris, est reseruata solis Episcopis.
- 28 Concordia in questione principali inter vtramq; opinionem assumitur.
- 29 Facultas in diplomate Cruciate concessa ad absoluendum ab excommunicatione, satisfacta parte, non est amplior, quam verba sonant: vnde absolui non poterit virtute Bullæ, qui ob impotentiam soluere non possit, quamuis hic quoad Deum sit absolutus.
- 30 Nomine partis in proposito non intelligitur iudex, vt in exemplo hic posito Episcopi præcipientis sub pœna excommunicationis alicui, vt irer ad processionem vel quidpiam aliud faceret, quod non fecit, nam posset hic, inconsulto Episcopo, per priuilegium Cruciate absolui, nisi perseueret in rebellionem, retinendo concubinam contra præceptum Episcopi, hic namque, quousque eam relinquat, non potest absolui.
- 31 Hic excommunicatus, non data rebellionem, non tenetur soluere iura iudici nec tabellioni, ad hoc, vt possit absolui.
- 32 Appellatione sententiarum veniunt excommunicatio, suspensio & interdictum.
- 33 Prælatus proprius potest absolvere ab excommunicatione incursa à iure, extra suum Episcopatum & parochiam.

CAPVT V.

Parochus an possit absolvere sibi subditum à sententia excommunicationis maioris à iure lata, nulli reseruata?

Episcopus † siue eius Vicarius generalis, regulariter potest absolvere subditum à sententia excommunicationis lata à iure, nulli tamen reseruata: text. est celebris in cap. nuper, de sentent. excommunic. in §. in secunda, ibi, *Quamuis enim & tunc non iudicis, sed iuris sententia excommunicato communicans sit ligatus*: quia tamen conditor canonis, eius absolutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem aliis relaxandi: qui text. ad hoc singularis est secundum Cardinal. ibidem & Barbat. in cap. 2. de solut. notat Abb. in cap. graue, col. vlt. num. 13. de præbend. late Felin. in cap. pastoralis, §. præterea, num. 9. de offic. ordinari. Abb. Felin. & Dec. in cap. at si clerici, §. vlt. de iudic. refert plures Nauar. in Manual. Latin. cap. 27. num. 39. vbi proprium Prælatum intelligit, Papam, Episcopum, Capitulum sede vacante, & alium quemuis Prælatum exemptum Ecclesiæ regularis aut secularis, qui dicuntur habere iurisdictionem quasi Episcopalem, iuxta glossam receptam in clement. 1. de rebus Eccles. non. alien. & etiam quiuis alius non exemptus habens iurisdictionem in foro exteriori: estque communis opinio, vt testatur Didacus Couarruias in cap. alma mater, 1. part. relict. §. 12. num. 4. de sentent. excommunic. lib. 6. Amplians, † vt etiam procedat in excommunicatione lata per constitutionem inferioris, confirmatam tamen à Romano Pontifice: idem lateque differit, an sit in excommunicatione lata per sententiam hominis generalem, alteri absolutione minime reseruata: qui cū Imol. in d. cap. graue, col. 4. aduersus alios, quos refert,

Can. Quest. Lib. I. c

partem affirmatiuam probat, ob generalem permissionem text. in d. cap. nuper. Idem obseruandum est † in suspensione lata ob contumaciam, & non in pœnam delicti absolute, sine termino & reseruatione, siue iure communi siue particulari confirmata, vel non confirmata per Papam, ab ea namque Episcopus siue eius Vicarius absolvere poterit, argument. d. cap. nuper, & cap. ex literis, de constit. secundum Innocent. in cap. 2. de solut. gloss. in clement. 1. §. verum, verbo, excommunicationis sententia, ibi, *sed quid si tempus, de heretic. estq; communis secundum Nauar. in d. Manual. cap. 27. num. 162.*

Ex † quo primo deducitur, quod Episcopus non potest absolvere à suspensione lata in pœnam alicuius delicti, etiam à iure, siue temporalis siue perpetua sit, vt tenet gloss. in cap. cupientes, §. ceterum, verbo, suspensos, de elect. & probat bene Abb. in cap. 2. de solut. & in cap. tam literis, de testib. quem ibi sequuntur Aretin. & Felin. altius respondens, quam in d. cap. nuper, & in d. cap. pastoralis, §. præterea, vbi aliud dicit, eo quod non satis perpenderat dicta Panormitani, vbi supra, ab omnibus recepti, qui ea diligenter expenderunt, vt refert Abbatem sequutus Nauar. vbi supra, d. nu. 162. aduersus Syluestr. in summa, verbo, suspensio, quest. 8. & alios, qui sibi ipsis contradicunt, dum sequuntur Abbatem tenentem contrarium eius, quod ipsi tenent: sed præfatam primam deductionem sequuntur alij allegati per Didacum Couarruiam in 4. de sponsalib. 2. part. cap. 6. in princ. num. 15. Limitatur † tamen in suspensione imposita ob adulterium aut alia minora delicta, tunc enim in ea Episcopus poterit dispensare, iuxta notata in cap. at si clerici, §. de adulterio, de iudic. tenent Abb. & Nauar. vbi supra.

Secundo † ex superioribus fit, Episcopum non posse absolvere à suspensione temporaria intra tempus, pro quo est imposita, iuxta suprad. gloss. in clement. 1. §. verum, de heretic. verbo, excommunicationis, in versic. dic. contra, quam ibi sequuntur omnes, & Bernard. Diaz. de Luc. in sua pract. crimin. canonic. cap. 67. Dicit singularem Abb. in c. quamuis sit graue, de excessib. Prælat. idem in d. cap. tam literis, colum. 2. de testib. vbi asserit eam esse communiter approbatam, tamen ab ea discedat: sequitur Felin. in d. cap. nuper, & Henric. Botteus in tract. de Synodo Episcopi, 3. part. artic. 5. num. 14. volum. tract. diuersor. Dd. fol. 235. & Couarr. vbi supra, d. num. 15. referent esse communem ex Abb. vbi supra.

Hæc † tamen suspensio ad tempus lata, tollitur elapso illo tempore in ea designato, absque aliqua absolutione, gloss. in clement. 1. de decim. versic. donec, dicens, secus esse in excommunicatione ad tempus lata: sequitur plurimos referens & affirmans hanc esse communem opinionem, Couar. vbi supra, num. 16. aduersus Alciatum probare nitentem, † idem esse in excommunicatione, quod in suspensione. Ampliatque Couarruias præfatam communem in interdicto ad tempus lato: Nam lapso tempore, illud cessabit, absque iudicis relaxatione vel absolutione, iuxta glossam insignem in cap. non est vobis, de sponsal. à qua Doctores ibi non recedunt, etsi Ripa in cap. 1. notabil. 6. de iudic. in interdicto diuersum esse opinetur.

Tertio, ex supradictis decerpitur verus intellectus ad textum in cap. cum inhibitis, §. fin. de clandestin. desponsat. vbi probatur, † quod Sacerdos parochialis aut quilibet, etiā regularis, qui interfuerit matrimonio clandestino, suspendendus est ab officio per triennium aut grauius puniendus, si culpæ qualitas postulauerit: Nam etsi Cardinal. & Præposit. ibidem, num. 11. existimauerint, Episcopum absolvere posse ab illa suspensione, cum non sit reseruata Papæ, iuxta dict. cap. nuper, & doctrinam Innocentij in d. cap. 2. de solutionib. communiter approbatam, vt supra vidimus: attamen cum pœna hæc suspensionis temporaria sit, nempe ad triennium, & præterea non ob contumaciam, sed in pœnam delicti, non poterit circa eam Episcopus vllō modo dispensare nec eam ante tempus tollere, vt supra est dictum: & ita in terminis

D 2

d. §. fin.

d. §. fin. aduersus Cardinal. & Prepositum tenet Bernardus Diaz. *vbi supra*, quem summis laudibus allegat & sequitur Couarruias *vbi supra*, nu. 14. & 15. addens tertiam rationem, eam nempe, quod illa sit constitutio à Concilio

10 condita: † & Episcopi nequeunt contra Concilia dispensare, ex frequentiori sententia Dd. in d. cap. at si clerici, §. fin. de iudic. *vbi Felin. num. 5. tradit late Petr. Duen. in reg. 248. & Pet. Rebuff. in tract. nominat. 5. quest. num. 35. fol. 130. ad fin.*

11 Quinimo † etiam si regulariter absolutio ab excommunicatione, quæ à iure incurritur ob manu violentarum in clericum iniectionem, reservata sit Summo Pontifici, *vt in cap. si quis suadente Diabolo, 17. quest. 4. & in cap. 1. de sententia excommunicat.* attamen Episcopus ab ea absolueret potest, quæ non ob enormem, sed modicam & leuem iniuriam incurritur, *vt est textus expressus, vbi notant omnes, in cap. peruenit, de sentent. excommunic.* Quod † non

12 solum in proprio Episcopo locum habet, verum etiam in quocunque alio extraneo Episcopo procedit, in cuius diœcesi percussio contigerit, *vt notat Innocent. in cap. quod clericus, de foro compet. sequitur alios allegans decisio Capella Tolosan. 231. incipient. item fuit questum. si Catalanus, & Ferdinandus de Loazes in allegat. iuris pro Marchion. de los Velez. in 1. dubit. in ult. sue part. fundam. num. 96. pag. 229.* Quod si ita leuis illa sit, quæ non peruenerit ad peccatum mortale, sed ad veniale tantum (nam iniuria leuis, etiam animo leuiter vlscendi & iniuriam inferendi, † veniale peccatum est, *vt ex Sancto Thom. docet Couar. lib. 1. variar. resolut. cap. 1. num. 2. idem Couar. in cap. alma mater, 1. part. relect. §. 9. num. 2. de sent. excom. in 6.*) nusquam percussor clerici, etiam animum vlscendi & iniuriam inferendi habens, ea iuris excommunicatione afficitur, quia tunc quamuis sacrilegium sit, est tamen leue ratione materiæ, atque ideo peccatum solum veniale & non mortale, pro quo solum potest incurri excommunicatio. Canon autem si quis suadente, supra citatus expresse supponit sacrilegiū, secundum completam sacrilegij rationem, & non secundum quid, quale est propter veniale peccatum, cum non debeat quis excommunicari, nisi ob culpam mortalem, eaque deficiente, minime incurratur sententia excommunicationis à canone generali vel particulari lata, *vt resoluit Nauar. in Manual. Latin. cap. 27. num. 9. & infra latius dicemus cap. de agitatione taurorum: & in terminis tenet Caietan. in sua summa, verbo, excommunicatio, cap. 10. in versic. quartus est, sequitur Nauar. vbi supra, nu. 90. idem latius in cap. inter verba, 11. quest. 3. col. 139. & Didac. Couarru. d. §. 9. num. 2.* Quinimo etiam si iniuria leuis aut nocumentum leue fiat animo grauiter iniuriandi aut nocendi, quamuis peccatum mortale sit & sacrilegium mortale; non tamen incurritur prædicta censura, quia actio exterior, quæ punitur, de se leuis est, atque ideo per eam non incurritur censura illius canonis, qua non punitur animus, sed factum exterius: ideo si factum sit leue nec ex malo animo apponatur aliqua circumstantia exterior, qua factum exterius iam non censeatur leue, non incurritur præfata censura.

Dubitari tamen solet, quæ dicatur leuis percussio clerici, *vt possit Episcopus absolueret huiusmodi percussorem ab excommunicatione?* Et † in hoc, quia certa regula dari non potest, relinquitur arbitrio Episcopi & etiam confessorij, qui habet facultatem Episcopi, *vt resoluit Hostiens. in d. cap. peruenit, ab omnibus receptus secundum Nauar. in d. cap. 27. num. 93. vbi quod debent iudicare, habita ratione circumstantiarum, personarum, locorum & temporum, cauendo ne iudicent leuem eam, quæ enormis est, iuxta sententiam Abbatis in d. cap. peruenit. latius Syluest. in summa, verbo, absolutio, 4. num. 1. vbi hoc dicit esse iudicandum ex variis circumstantiis personarum, locorum & temporum, & ante eum Caietan. vbi supra, in versic. demum circa calcem, & Beatus Anton. Archiepiscopus Florent. in sua summa, in 3. part. tit. 24. cap. 1. §. 3.*

15 Existat † tamen de hac re optima extrauagans, quæ Io-

anni XXII. tribuitur, & male, quia ante eius tempus illam allegauit Hostiens. *vbi supra*, cuius exemplum iam diu Romam adducendum curauit Nauar. *vbi supra*, eam referens in hunc modum, *Perleſtis*, &c. Respondemus, percussorem leuem esse pugni, palmæ manus, pedis, digiti, aut baculi aut lapidis, quæ nullam maculam, nec suffillationem carni relinquit, nec abscindit membrum sine effractione dentium, sine auulsione multorum capillorum, sine effusione multi sanguinis. Nolumus tamen dicere, quod huiusmodi leuis percussio, *vt pugni aut vnguis, fiat atrox ob multæ sanguinis effusionem: ad iudicandum tamen, quæ læsio sit leuis, mediocris, aut enormis, volumus diligenter perpendi, non solum factum, sed etiam qualitatem eius, & modum percutiendi & lædendi cum omnibus suis circumstantiis loci, personæ & aliis: personæ, si est magister, iudex, prælatus, pater, patronus, aut dignitas percussus iniuste à subdito aut ab alio se viliori: quia ex hoc censetur interdum graues iniuriæ, quæ ex se sunt leues aut mediocres: & quia conditio negotij non patitur integram determinationem huius rei, relinquimus tuo arbitrio, *vt declares, quæ sit leuis & quæ enormis iniuria, admonentes, vt potius declares in dubio esse percussorem grauem & ab ea non posse absolueret, quam declarando leuem esse, occasionem præbeas lædendi statum Ecclesiasticum.* Hucusque sunt verba extrauagantis, quam etiam in idem allegauit, tribuens eam Ioanni XXII. Couarru. d. §. 9. nu. 2.*

Quo fit † primo, enormem esse læsionem, qua quis 16 interficitur, vel membrum ei abscinditur, aut inutile vel quasi ad suum munus efficitur, & illam, ex qua defluit multum sanguinis ex alia parte, quam naribus, vel alias vnde facile solet erumpere sanguis: præterea illam, quæ fit in proprium Episcopum aut Abbatem, aut quæ magno scandalo est populo, *vt cum Innocent. in cap. cum illorum, de sentent. excommunic. probat Nauar. vbi supra, dict. num. 92.*

Secundo † inferitur, non esse idem iudicium de quo 17 libet excessu notorio, nec de ea læsione, quæ inferitur in foro vel audientia publica coram iudice, aut in oculo aut in facie aut in dormitorio, nisi quando percussio est in se notabilis & gignit aliquod magnum scandalum, *vt aduersus gloss. & Syluest. credit Nauar. vbi supra, dict. num. 92.*

Tertio, ex † supradictis probanda venit opinio Lapi, 18 allegat 76. concludentis leuem esse percussorem, à qua possit absolueret Episcopus Aretinus, vel eius Vicarius, habens ab eo ad hoc sufficiens mandatum, colaphum, quem manu vacua impexit Capellarius quidam perpetuus dict. Ecclesiæ Aretinæ, cuidam canonico in eadem Ecclesia absq; sanguinis effusione, tum ex di. cap. peruenit, tum etiam ex dict. extrauagant. & Doctor. communi traditione: tum præterea, quia absolui possunt per Episcopum à percussione mediocri, non tamen enormi, clerici simul viuentes in collegio, *vt quoniam, de vita & honestate clericorum, & ibi notat Abb. col. 2. & religiosi à suis prælatis, vt in cap. monach. de sent. excommunic.* Ergo cum percussor & ipse percussus essent in eadem Ecclesia socii, vnus Canonicus & alter Capellanus perpetuus, & singulis diebus in eadem Ecclesia ad officia & alios actus simul seruiebant, & in ipsa Ecclesia venerunt de verbis ad verbera, & sic ad dictam percussorem, merito quod tanquam communiter ac simul viuentes reputentur in proposito, ad hoc *vt eos tanquam de iniuria mediocri possit absolueret Episcopus diœcesanus, vt in dict. cap. quoniam præcipue cum potius dici possit leuis iuxta tenorem dictæ extrauagantis, ibi. Palma manus, &c.* Et ita merito hanc opinionem probauit Nauar. *vbi supra, d. n. 92.* quam accepi in praxin obseruatam fuisse.

Quinto † inferitur, eisdem rationib. veram esse Car- 19 din. sententiam conf. 42. quem refert & sequitur Nauar. *vbi supra*, existimantis, percussiones clericorum, qui sibi ipsis mutuo pugnos & pedes impeerunt in tinere, esse leues, à quibus possit absolueret Episcopus.

Superest nunc, *vt † ad casū dict. cap. nuper. de sentent. exco-* 20 *munic.*

munic. à quo paululum digressi sumus, reuertamur. Est igitur insignis quæstio in proposito illius tex. *an sacerdos proprius, curam animarum habens, possit absolvere subditum à maiori excommunicatione iuris Pontificij vel Episcopalis, absolutione alteri minime reservata?* Nā quod possit, probat ille text. recte expensus, ibi; *In secundo vero casu à suo Episcopo, vel à proprio sacerdote poterit absolutionis beneficium obtinere:* nam etsi loquatur in absolutione ab excommunicatione minori, ratio tamen generalis illius text. idem concludit in sententia excommunicationis maioris à iure. Primo, quatenus æquiparet potestatem Episcopi & parochi in absoluendo ab huiusmodi excommunicatione nemini reservata: ergo poterit parochus absolvere, vt Episcopus ab excommunicatione maiori, lata per canonem etiam pontificium. Secundo, quia hæc potestas absoluendi hoc casu concessa Episcopo & parochio, tantum dependet ab eo, quod conditor canonis excommunicationis absolutionem sibi specialiter non retinuerit: nam eo ipso concessisse videtur facultatem alijs relaxandi, vt in *d. c. nuper.* Ergo idem procedet, siue excommunicato iuris sit minor, siue maior. Tertio, quia excommunicatio est censura, quæ à iure imponitur ratione peccati rationeque illius incurritur: ergo quantum est ex natura excommunicationis, quicumque habet iurisdictionem absoluendi ab illo peccato, habebit etiam iurisdictionem absoluendi ab ea censura, imposita pœnitentia: sed parochus habet iurisdictionem absoluendi à peccatis mortalibus subditos: ergo & ab illa excommunicatione: & ita hanc partem probarunt Innoc. & Hostiens. in dict. cap. nuper. & sanctus Thomas in 4. sententiarum, distinct. 18. quæst. 2. dubio 3. Est communis secundum Maiores ibi, & sequuntur Summistæ, vt constat ex Syluest. in Summa, verb. absolut. 1. quæst. 5. & alijs, quos refert Didacus Couar. in d. c. alma mater, 1. part. relect. §. 12. n. 5. vbi refert etiam esse communem, dicens in rigore disputationis satis defendi posse hanc Theologorum sententiam, quam etiam communem esse profitetur Nauar. in dict. manual. Latin. c. 27. num. 39. dicens iuxta eam pridie consuluisse: eam etiam probat Dominicus à Soto in 4. distinctione 22. quæst. 2. art. 3. pag. 961. vbi loquitur in excommunicatione lata à canone vel Concilio: Idem probavit Paludan. distinct. 18. quæst. 21. art. 1. in excommunicatione lata ꝑ per Episcoporum & aliorum quorumcunque inferiorum constitutiones, vt ab ea inferior absolvere possit, quando alteri non est reservata: quod & probat, plures referens, amplians in sutione & interdicto Henricus Bottheus in tractatu de Synod. Episcop. 3. part. articul. 5. num. 1. & 2. volum. 2. tractat. diuers. doctor. fol. 234. & Petrus Duennas in regula 252. Idem est in sententijs latis per concilia prouincialia: nam ꝑ ab illis possunt suffraganei absolvere, secundum Archid. in Summa, 17. distinct. in finalibus verbis & ibi Gemin. & Præposit. Collectar. in cap. græue, num. 12. de præbend. Et non solum possunt absolvere ipsi suffraganei, sed etiam sacerdotes sui, vt tenet Præpositus & Alexand. per text. ibi. in cap. si quis autem, in 2. notabil. 18. distinct. vbi limitat in aliquibus casibus, quos referunt & sequuntur Henric. Bottheus & Duennas vbi supra. Sed pro contraria ꝑ parte primo facit text. in Clement. 1. de priuileg. in princip. & in extrauagant. 1. obseruent, eodem tit. vbi prohibetur religiosis, ne absoluant excommunicatos à canone, præterquam in casibus à iure expressis, vel per priuilegia sedis Apostolicæ concessis eidem: ergo ad superiores spectat absolutio ab excommunicatione lata à canone. Secundo, pro eadem ꝑ parte facit in cap. verbum Dei, de pœnitent. distinct. 1. vbi inquit textus, quod Dominus par ius & soluendi esse voluit, & ligandi, qui vtrumque pari conditione permisit: Ergo qui soluendi ius non habet nec ligandi, & econtra, qui condemnare non potest, absolvere non potest, vt docet gloss. ibi: sed parochus non habet ius ligandi, ergo nec absoluendi ab excommunicatione. Tertio ꝑ facit, quia sicut excommunicatio est meri imperij, vt notat Innocen. in cap. transmissam, in finalibus verbis, de elect. & ibi Car-

dinal. quæstion. 7. & Abb. colum. final. idem Cardin. in cap. quoad sedem, quæst. 2. & in cap. pastoralis, 3. notabil. de offic. ordinarij, & in c. perpendimus in repet. column. 17. versic. circa hoc, de sententia excommunicat. Bertach. in tractat. de Episcopo, 1. part. lib. 4. quæst. 11. Abb. in d. c. quoad sedem, colum. fin. & in c. cum contingat, colum. 5. versic. & nota, eodem tit. vbi dicit, quandoque etiam non esse meri imperij, scilicet, quando profertur ad instantiam partis, Purpur. in l. imperium, n. 136. ff. de iurisdic. omn. iudic. ita etiam ꝑ absolutio ab excommunicatione, est meri imperij, auctore Purpura. in l. iu-
bere cauere, colum. 4. versic. ampliatur tertio, ff. de iurisdic. omnium iudic. sequitur alios referens Henricus Bottheus in tractat. de Synodo Episcop. 3. part. artic. 5. nu. 6. volum. 2. tractat. diuers. doct. fol. 235. Sed parochus non habet merum ꝑ impe-
rium: ergo absolvere non potest à præd. excommunicatione. Et in terminis, quod absolutio ab excommunicatione maiori sit reservata solis Episcopis, tenet gloss. in cap. 2. verb. referuntur, de pœnitent. & remiss. lib. 6. communiter per omnes ibi recepta, vt testantur Henric. Bottheus & Couarr. vbi supra, ille numer. 5. hic. dict. §. 12. num. etiam 5. plures auctores huius secundæ partis referentes: & inquit Couarruias ibi, quod communis praxis eam recepit, & respondet ad text. in dict. cap. nuper, (vbi etiam Abb. tenet hanc secundam partem) intelligendum fore in absolutione ab excommunicatione minori, quoad sacerdotem parochialem, & quoad Episcopum in absolutione ab excommunicatione maiori, propter distinctionem iurisdictionis.

Quid * tenendum? Porro vtraque opinio ex supra-
dictis probabilis videtur: mihi tamen prior communior & verior atque tenenda videtur, intelligendo tantum in foro pœnitentiali, quo casu respectu parochi loquitur text. in d. c. nuper, cui præcipue nititur præfata sententia commun. Theologorum, vt constat ex eo ibi, *Possint per confessionem à simplici sacerdote, &c.* Nam in foro exteriori tenenda est absque dubio secundæ sententia supra relata, etiam communis: & in terminis ita noue tenet Nauar. vbi supra, d. cap. 27. num. 39. cuius in hoc concordia mihi verissima videtur, addendo cum sancto Thoma, quod præd. sacerdos simplex non potest, hoc facere sua auctoritate, sed vt commissarius deputatus, vt in d. c. nuper. in fine, qui ad hoc est quasi expressus: cum bulla autem Cruciatæ indubium est, sacerdotē alias approbatum ab Episcopo posse ab excommunicatione maiori vel minori, à iure vel ab homine, satis facta parte, absolvere: quæ nos autem superius diximus, procedunt absque bulla alioue priuilegio, præter in dicto cap. nuper, contentum Maxime ꝑ tamen aduertendum est, quod facultas in diplomate Cruciatæ ad absoluendum ab excommunicatione concessa, satisfacta parte, non est amplior, quam verba sonant: cōsequitur ergo, quod virtute dictæ bullæ, si aliquis esset excommunicatus pro furto vel alio debito, si non esset soluendo, absolui non posset ab excommunicatione, licet quoad Deum esset absolutus propter impotentiam: illud namque arbitramentum, an excommunicatus possit soluere, nec ne, Papa nemini sacerdotum commisit, sed soli iudici excommuniicanti reseruatur: sicut ꝑ nec virtute bullæ sacerdos potest absol-
uere ad reincidentiam: ita Dominicus à Soto in 4. distinct. 22. quæstion. 2. art. 3. pag. 960. col. 2. vers. præterea, vbi etiam addit, quod nomine partis non intelligitur iudex, & ideo si alicui Episcopus præcepisset, vt sub pœna atque sententia excommunicationis iter ad processionem vel quidpiam aliud faceret, quod non fecit, posset hic, inconsulto Episcopo, per priuilegium Cruciatæ absolui, si tamen non perseveret in rebellionem, sed sit res, quæ iam transiit: nam si præceperit, vt relinquat concubinam, quousque eam relinquat, non ꝑ potest absolui: neque tenetur soluere iura iudicum vel tabellionum, licet à iudice minime absolueretur, nisi eis solutis; nihilominus tamen absolui potest per diploma Cruciatæ, sine eorum solutione. Secus si condemnatus iam esset ad soluendam

aliquam pœnam, siue pecuniariam, siue aliam : & ita est tenendum, quamuis Magister Medin. in sua Summa, lib. 2. cap. 12. fol. 303. teneat, quod licet opinio Dominici Soto vbi supra, cuius meminimus supra num. 20. sit valde probabilis, contraria tamen & sic affirmatiua, probabilis etiam sit & mitis, & quod ita sequi potest: nam mihi opinio Soto præd. verior videtur, & tenenda, non vero contraria. Et * quamuis contrariam prius tenuisset Nauar. in manual. c. 27. n. 47. & 48. tandem in fine d. num. 48. citat Sotum vbi supra, dum tenet nostram opinionem, quam supra dict. n. 29. tenuimus, & cum ea remanet : præsertim quod ipse Nauarr. dict. num. 47. loquitur in articulo mortis, quo casu nulla datur referuatio. vnde minus recte eū generaliter sine mentione articuli mortis refert & sequitur, ad prædicta non aduertens, nouissime Emanuel Roderic. in explicatione bullæ Cruciatæ, §. 9. n. 52. *

32 Non obstant † tex. in d. Clem. 1. & in di. extrauag. 1. §. obseruent, de priuileg. pro secunda parte adducti, quoniam loquuntur in religiosis, qui non possunt absoluerè à sententiis statutorum Synodaliū, vt in d. Clement. 1. & appellatione sententiarum veniunt excommunicatio, suspensio & interdictum, secundum gloss. ibi, verb. sentent. cuius est opinio communis secundum Henr. Bortum vbi supra nu. 4. aduersus Cardinal. ibi tenentem, appellatione sententiæ ibid. possint comprehendere tantum sententiæ excommunicationis, non vero suspensionis & interdicti. Non obstant secundum & tertium fundamenta secundæ partis, quia procedunt in foro exteriori, in quo & nos idem fatemur: & præcipue, quia licet parochus excommunicare nequeat, auctoritate tamen, qua potest absoluerè à peccatis, potest & ab excommunicatione nemini referuata: ad quam absolutionem ex natura rei sequitur suffragiorum restitutio. Quibus addendum duxi, quod prælatus proprius † potest absoluerè ab excommunicatione incurſa à iure extra suum episcopatum & parochiam, secundum Feder. de Senis conf. 16. & Abb. in c. graue, col. 3. de præben. communiter receptum secundum Nauar. vbi supra, dict. n. 39. in fine.

33 Superiora intelligenda sunt & procedunt in absolutione ab excommunicatione maiori à iure vel statuto Episcopi incurſa nemini referuata; alias enim ille, cui est referuata, debet eam concedere secundum omnes; excommunicatus tamen ab homine, ab eo solum potest absolui aut eius successore, superiore vel delegato, vt in c. pastoralis, §. præterea, de offic. de leg. præterquam in casibus relatis à Nauar. vbi supra, n. 40.

S V M M A R I A.

- 1 Parochus potest absoluerè suos subditos à sententia excommunicationis minoris, quæ regulariter à iure infertur.
- 2 Sacerdos quilibet, etiam absq. priuilegio, idem facere potest: sed contra n. 7.
- 3 Presbyteri in sua ordinatione accipiunt facultatem absoluerè di à peccatis, saltem in habitu.
- 4 Illa habitualis & inefficax facultas reducitur in actuale & efficacem, per legitimam subiectionem pœnitentis.
- 5 Conſitens autem legitime se illi subiicit, si cum licentia expressa vel tacita proprii sacerdotis id faciat.
- 6 Credendum est hanc licentiam tacitam habere à lege vel legislatore, eos, qui venialiter tantum peccauerunt, imo nunquam fuisse presbyteris id ademptum.
- 7 Contritio de venialibus necessario habenda non est, nec confessio facienda.
- 8 Hodie post Concilium Tridentinum nullus, etiam regularis, potest confessiones secularium, etiam sacerdotum audire, nec ad id idoneus reputatur, nisi aut parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneus iudicetur, & approbationem, qua gratis detur, obtineat.
- 9 Hodie post dictum Concilium Tridentinum, Doct. vel Licentiatus in Theologia vel iure Pontificio, non poterit audire confessiones, nec predicare absq. licentia Ordinarij.

10 Simplex sacerdos potest absoluerè à peccatis venialibus, & quæ ratione id possit.

11 Diaconus, & non solum simplex sacerdos habens iurisdictionem, potest absoluerè ab excommunicatione minori, multo magis quam à maiori.

C A P V T VI.

Absoluerè quis possit à sententia excommunicationis minoris?

Sacerdos curam animarum † habens, potest absoluerè sibi subditos à sententia excommunicationis minoris, quæ regulariter à iure fertur, prout contingit propter participationem cum excommunicato: text. est expressus in c. nuper, de sentent. excommunicationis, vbi omnes communiter Doctores hoc profitentur, & S. Thom. in 4. sentent. distinct. 18. quæst. 2. art. vlt. Syluest. alios allegans in Summa, verb. absolutio. 1. num. 2. & Couarr. in cap. alma mater, 1. part. §. 12. num. 6. Dominic. à Soto in 4. distinct. 22. q. 2. art. 3. pag. 960. col. 1. in versicul. tertium.

Dubium † tamen est; An idem etiam possit facere quilibet simplex sacerdos, etiam si non sit parochus proprius ipsius excommunicati, deficiente bulla Cruciatæ, vel alio priuilegio Apostolico, vel etiam licentia Ordinarij, cuius virtute niti possit sacerdos absolvens? Nam si illud adesset, res proculdubio erit in part. m affirmatiuam. In dubio igitur præfato videtur, etiam absque priuilegio Apostolico, vel licentia Ordinarij, pars affirmatiua verior, eo quod quilibet simplex sacerdos non parochus possit quemcunque à peccatis venialibus absoluerè, vt est communis omnium atque concors sententia, vt ex infra allegandis apparet, qui id probant, etiam post Concilium Tridentinum, de quo infra: quilibet enim sacerdos, ipso quidem iure diuino, vel humano, habet iurisdictionem ad præstandam absolutionem sacramentalem à venialibus peccatis, illaque absolutio est verum Sacramentum secundum omnes. Presbyteri enim in sui ordinatione accipiunt facultatem absoluerè di à peccatis, saltem in habitu, vt tenet Hostiens. in Summa de pœnitent. §. 3. Parorm. in Clem. 1. de priuileg. post Collect. in cap. omnis, verbo, proprium, q. 12. de pœnit. & remiss. Et est communis opinio secundum Stephanum Aufrer. in addis. ad Capell. Tholos. decis. 221. Nauar. eos referentem in c. placuit, num. 25. de pœnit. distinct. 6. vbi cum eisdem tenet, quod illa habitualis & inefficax facultas † reducitur in actuale & efficacem, per legitimam subiectionem pœnitentis. Conſitens autem legitime se illi subiicit, si cum licentia expressa vel tacita proprii sacerdotis id faciat: & † credendum est eos, qui venialiter tantum peccauerunt, habere hanc licentiam tacitam à lege vel legislatore, imo nunquam fuisse presbyteris id ademptum, quia nulla † est tunc necessaria eruditio nec prudentia in confessario ad medicandum & consulendum pœnitenti, qui tantum venialia peccata habet, sed sola scientia pronuntiandi verba sacramentalia, vt docet Nauarr. ibidem, num. 23. addens, quod neque contritio de venialibus habenda † est necessario, nec confessio facienda, vt omnium fere est vna sententia in dict. c. omnis & in 4. distinct. 17. & Victor. in Summa de confess. quæst. 128. & tradit S. Thom. in 3. part. quæst. 87. art. 1. dum definit ad eorum deletionem sufficere quandam virtutalem pœnitentiam, etiam talem, quæ ad deletionem mortalium non satis esset: & secundum hanc doctrinam Diui Thomæ intelligendus est Nauarr. modo citatus, tenens generaliter, non esse necessariam contritionem de venialibus: hoc siquidem de illa pœnitentia, quæ de mortalibus est necessaria, intelligendum est, non vero de virtuali, quæ ad venialia requiritur, vt optime explicat S. Thomas vbi supra. Ergo quemadmodum sacerdos electus ab eo, qui tantum venialia peccata habet, potest cum absoluerè ab illis, ita & ab excommunicatione minori, quæ propter illa venialia incurrit. Et in terminis hanc partem affirmatiuam tenere videtur

videtur gloss. in c. si quem, quod est penult. de senten. ex-
commun. gloss. magna, ibi, Cum vero a canone infligitur minor
excommunicatio, per simplicem sacerdotem potest absolui, & sine
iuramento, vel aliquo mandato: sed eam ex professo proba-
uit Nauar. ind. c. placuit, dict. n. 25. & in manual. Lat. c. 27. n. 39.

His tamen non obstantibus, contraria sententia est
verior, communis & tenenda, imo quod ab excommu-
nicatione minori absolvere minime possit simplex sacer-
dos, qui non sit parochus proprius excommunicati; Nam
ipsi propria parochi, qui potest absolvere a peccato mor-
tali vel superiori, reservatur. Excommunicatio enim mi-
nor vere est censura & vinculum Ecclesiasticum, quod
incurritur à iure: censura autem est actus iuridicus, ac
proinde non potest absolutio ab ea fieri, nisi per eum,
qui iurisdic. habeat. Nec obstat, quod quilibet sacerdos,
etiam non proprius pœnitentis, possit eum absolvere à
peccatis venialibus, iuxta receptissimam & veram omni-
um sententiam supra memoratam: quoniam, etsi hoc
possit facere simplex sacerdos ab alijs venialibus, non ta-
men potest absolvere eum à participatione cum excom-
municatis. eo quod quamvis participatio illa sit pecca-
tum veniale, absolvere ab illo, antequam à censura & ex-
communicatione minori, esset recipere ad Sacramen-
tum eum, cui prohibitum est recipere Sacramenta, quare ab
illo peccato eum absolvere non potest, qui non valet à
censura absolvere: unde cum participatio hæc sit excom-
municationi subiecta, ad quâ soluendam iurisdic. ne-
cessario requiritur, quæ tamen eidem simplici sacerdoti
deficit, is nihil facit, si ab ea absolvere prætentat: non sic
à reliquis peccatis venialibus, simplicibus non habentibus
annexam censuram; ab eis siquidem absolvere poterit,
quia pœnitens se ei submittit in materia non necessario
confitenda, qualis est peccatum veniale, hoc siquidem
homo non tenetur confiteri: ex quo enim confitens pec-
cata venialia solum habet, obtinet, ut se possit confitendo
submittere, cui maluerit sacerdoti, quia nulli tenetur de
illis confiteri: quia quamvis ad venialia remittenda vtra-
que potestas requiratur, satis est, si præfuerit potestas or-
dinis, quia ad venialium peccatorum absolutionem po-
testas iurisdictionis per legitimam pœnitentis subiec-
tionem aduenit: non tamē ex hoc est privilegiatus, ut pos-
sit à quo sacerdote maluerit, absolui a vinculo Ecclesia-
sticæ censuræ, quinimo tenetur de ea querere & obtine-
re absolutionem, ante absolutionem à quibuscunque
peccatis & cuiuscunque Sacramenti si ceptionem, &
propterea oportet recurrere ad ministrum Ecclesiæ, ha-
bentem alias potestatem iurisdictionis. Ita in terminis
tenet Caietanus in sua Summa, verbo, absolutio ab excommu-
nicatione, ultimo, pagin. 20. 21. & in verbo, excommunicatio
minor, quæ inducat, incommoda, pagin. 344. cuius sententia in
hoc principalis, etsi à ceteris post eum recepta & proba-
ta sit, ut infra videbimus, eius tamē ratio atq; fundamen-
tum ipsam non conuincit. Nam primo supponit, confes-
sario ad absolvendum à peccatis venialibus, tantum suf-
ficere solam, quam à confitente, qui sibi subiicitur, acci-
pit potestatem, absq; alia iurisdictione: hoc autem verum
non est, cum notissimum sit, ad absolvendum, etiam à
peccatis venialibus tantum, requiri iurisdictionem: hanc
tamen habet simplex sacerdos ex submissione legitima
illi facta pœnitente, ut modo in priori parte præcedenti
dicebamus: sola igitur submitissio pœnitentis, nisi legitima
fuerit, ex qua legislatoris licentia tacita colligatur, ut iu-
risdictio competat, non sufficit ad absolvendum peccata
venialia, cum ex Concilio Florentino minister huius Sa-
cramenti sit sacerdos, habens auctoritatem absolvendi
ordinariam, vel ex commissione superioris: pœnitens
autem dare iurisdictionem non potest: argument. leg. pacto
priuatorum, C. de iurisdictione omnium iudicum, cum similibus,
sed à lege vel homine, qui publica fungatur auctoritate,
danda est: & ita hodie declaratum est per sanctum Con-
cilium Trident. sess. 3 cap. 15. vbi habetur, quod quamvis
presbyteri in sua ordinatione à peccatis absolvendi po-

testatem accipiant, decernit tamen sancta Synodus, nul-
lum, etiam regularem, posse confessiones secularium,
etiam sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari,
nisi aut parochiale beneficium aut ab Episcopis per exa-
men, si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneus
iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat
priuilegiis, consuetudine quacunque etiam immemora-
bili non obstantibus: per quem textum ita tenet Victo-
ria in sua Summa, titu. de confess. quæst. 150. & F. Anton. de Cor-
dub. in suo tracta. de casis de conciencia, quæst. 10. & 16. vbi ex-
presse tenet, quod hodie post illud decretum Concilii
Doctor vel Licentiatus in Theologia, vel iure Pontifi- 9
cio, non poterit audire confessiones nec prædicare abs-
que licentia Ordinarii: quia etsi habeat scientiam ad hoc
necessariam, ut sit idoneus absque nouo examine, non
tamē habet iurisdictionem necessariam ad absolvendum
nec auctoritatem necessariam ad prædicandū ante præd.
licentiam & approbationem Ordinarii: Ergo, ut eam ha-
beat, necessaria est sibi prædict. licentia & approbatio,
quamvis in præd. personis notorie habilibus, atque iam
rigoroso examine probatis ad recipiendos suos gradus
non requiratur nec sit necessariū nouum examen: quan-
do quidem illud arbitrio relinquitur Episcoporum, ut
iudicent, an sit necessarium, necne, ad præd. licentias
concedendas, ut constat ex eodem decreto Concilii Tri-
dentini.

Ad absolvendum igitur pœnitentem à peccatis veni-
alibus, quibus solum irretitus est, necessaria est iurisdic-
tio, quam quilibet simplex sacerdos, etiam non parochus,
tacite habere censetur à iure, ad absolvendum à peccatis
venialibus per legitimam confessuri subiectionem, quæ
scilicet, cum facultate sit legis vel hominis iuri consona,
ut prædicebam ex Nauar. in d. c. placuit, n. 23. & postea n. 27.
Caietanus igitur vbi supra, aliud sentiens, vel non est au-
diendus vel suspendendus per supradicta, ut intelligatur
de legitima submissione pœnitentis, quæ sufficiens sit ad
tribuendam potestatem confessario necessariam atque
requisitam ad absolvendum pœnitentem, peccata tan-
tum venialia confitentem.

Secundo, ratio Caietani & ceterorum supra relata ad
concludendum, quod etsi quilibet simplex sacerdos, eti-
am non parochus, absolvere possit à venialibus, non ta-
men à sententia excommunicationis minori, non vide-
tur sufficiens; Quando quidem, ut vidimus, sicut ad ab-
soluendum à præd. censura requiritur potestas clauium
atque iurisdic. ita etiam ad absolvendum à peccatis
venialibus illa necessaria, ut supra probauimus: ergo si-
cut simplex sacerdos potest ab illis absolvere, ut omnes
fatentur, poterit etiam ab ea excommunicatione mino-
ri: quod est contra sententiam Caietani & sequacium.
Quid dicendum? Certe ratio hæc, quæ mouit Nauar. ad
improbandum præfatam sententiam Caietani, adeo sub-
tilis visa fuit D. Couar. in loco statim citando, ut necessa-
riam existimarit, eam lectorem perpendere, ut in hac
controuersia iustiore ac veriore sententiam eligeret,
sicque finit articulum præsentem.

Nihilominus tamen sententia Caiet. supradicta re-
ceptissima est atque in ore prope omnium Theologo-
rum: & quamvis ab ipsis aliter non probetur, quam ut
prædictum est, ipsa est tenenda. Nec obstat ratio Nauar.
vbi supra contra eam adducta; quoniam etsi ad absol-
uendum à peccatis venialibus sufficiat iurisdic. quæ 10
prouenit ex submissione pœnitentis legitima, ut ipse fa-
tetur, utpote fiat cum facultate legis vel hominis tacita
iuri consona, vel quia illam habeant à iure diuino vel ab
Ecclesia ad peccata venialia absolvenda, & nunquā fue-
rit sacerdotibus ademta, hoc tamen non ita reperitur ad
absolutionem ab excommunicatione maiore vel minori
impendendam, imo contrarium, nempe ad eam requiri
iurisdictionem, quæ necessaria est ad absolutionem morta-
lium, prout est illa, quam habet parochus, vel alius, cui
est expresse delegata à superiore: ideo etsi fateamur ad
D 4 vtrumque

utrumque requiri iurisdictionem ac legitimam potestatem & facultatem, nempe tam ad absoluendum à sententia excommunicationis minoris, quam à peccatis venialibus: minor tamen requiritur ad absolutionem venialium, quam ad absolutionem ab excommunicatione minori; Quandoquidē nemo tenetur confiteri peccata venialia, attamen tenetur se absolvere ab excommunicatione minori, ut Sacramenta Ecclesiæ suscipere possit absque peccato mortali: Merito igitur ut maior facultas requiratur ad tollendam excommunicationem minorem, tanquam necessariū ad suscipienda Sacramenta, quam ad tollenda simplicia venialia per absolutionem: quando quidem hæc absolutio à venialibus non est necessaria ad suscipienda alia Sacramenta: quinimo peccata venialia pluribus modis tolluntur, nempe aqua lustrali, hoc est, benedicta, oratione Dominica, punctione pectoris, actu licito charitatis: at vero absolutio ab excommunicatione minori necessaria est ad suscipienda Sacramenta, habet enim quid amplius excommunicatio minor, quam simplex veniale peccatum absoluendum. Et ita merito sententiam Caietani, quæ habet, ut quilibet simplex sacerdos non parochus, non possit absolvere à prædict. excommunicatione minori, quā prius sensit Diuus Thom. in 4. dist. 18. q. 2. artic. 5. dicens, quod ab excommunicatione minori absolvere ille valet sacerdos, qui absolvere potest à participatione cum excommunicatis; insinuans ab illa non posse absolvere, nisi illum, qui iurisdictionem habeat in subditum, ex professo probat & sequitur Frater D. a Soto in 4. dist. 22. quest. 2. artic. 3. fol. 560. col. 1. Sylvest. in summ. verb. absolutio, 1. num. 3. est communis secundum Victoriā in sua summa in tit. de excommunicatione, quest. 18. quæ est finalis, & secundum D. Conarru. in cap. alma mater, 1. par. relect. §. 12. n. 6. Magist. Micha. Palat. in 4. dist. 18. disputa. 3. pag. 336. F. Ioseph. Angles in suis Florib. Theologic. q. 2. parte, in quest. de excommunicatione in 2. difficultat. qui possint ab excommunicatione absolvere, pag. 52. Nec gloss. in d. c. si quem, expressa est pro contraria parte, ea siquidem loquens in simplici sacerdote, intelligenda est & supplenda, dum tamen sit parochus excommunicati, iuxta communem: sic etiam tex. in d. c. nuper, de sentent. excommunic. appellat simplicem sacerdotem, parochum excommunicati: solus Nauar. tenet contra communem, subtili, quam prædiximus. ratione: verum eidem existimo sufficienter satis factum, & ideo amplius non est dubitandum, sed communis intrepide tenenda, nempe quod simplex sacerdos, non parochus, nec alias habens iurisdictionem, absolvere possit à sententia excommunicationis minoris, quamvis diuini (& non solum simplex sacerdos habens iurisdictionem) id possit in foro contentioso, multo magis quam potest absolvere à maiori excommunicatione, quoniam utriusque absolutio non spectat ad potestatem ordinis, sed iurisdictionis secundum Caiet. & Victoriā & Sylvest. ubi supra.

S V M M A R I A.

- 1 Pius Quintus suo motu proprio, Roma dato Cal. Nouemb. ann. 1567. prohibuit agitationem taurorum.
- 2 Sed & antea quibusdam idem placuit, ex rationibus, de quibus hic & in numeris seq. aliis contrarium, ut in num. 9.
- 3 Torneamenta de iure canonico sunt prohibita, adeo, ut qui in eis moritur, quamvis confessione & communione sacramentis, non sit in loco sacro sepeliendus.
- 4 Illiciti sunt ludi, in quibus, ut plurimum occisiones & magna vulnera contingunt.
- 5 Exercens in arena operas suas cum bestia detenta, peccat mortaliter, & aspiciens est infamis.
- 6 Clericis etiam ante Motum proprium Pij V. non licebat tauricidiis interesse.
- 7 Clerici non debent interesse ludis, ostentationibus, duellis, executionibus damnatorum ad mortem, clandestinis matrimoniis, & aliis voluptuosos seu inhumanis actibus laicorum. Prælati non debent ire ad videndum ludos, de quibus hic, eo-

dem n. 7.

- 8 Clericus ludum mortaliter malum spectans, peccat mortaliter.
- 9 In Dominicis & aliis festiuis diebus minime hodie licet tauros agitari in circo vel in foro, sub pœna excommunicationis maioris late sententiæ aduersus principes, communitates & respublicas, earumque rectores.
- 11 Ordinarius loci procedere potest aduersus supradictos contrarium facientes.
- 12 Nec ipsi forum ecclesiasticum declinare poterunt, quod laice sint, agitur siquidem de peccato publico coercendo.
- 13 An superiora procedant in taurorum agitatione ita moderata, ut ex ea probabiliter credi possit non secutura notabilia nocumenta personalia?
- 14 Per calles tauros agitari chordis longis cornibus vel pedibus ligatos, non est prohibitum.
- 15 Dominicis vel aliis festiuis diebus non licet tauros agitari per calles chordis non ligatos, portis ciuitatis clausis, ita ut tauri, licet velint, exire non possint.
- 16 Clericis tam regularibus, quam secularibus beneficiatis, vel in sacris ordinibus constitutis, prohibitum est hodie quibuscunque diebus taurorum agitationibus interesse, sub pœna excommunicationis, non tamen est lata sententiæ, sed ferenda, ut in n. 17.
- 18 Clerici taurorum agitationibus interessentes, an peccent mortaliter, vel venialiter tantum, late discutitur, & n. sequent.
- 19 Peccatum mortale secundum Ricard. de Sancto Victore triplicatione distinguitur.
- 20 Lex humana iusta & de re graui aliquid statuens, quando obliges transgressorem ad culpam mortalem vel venialem.
- 21 Intentio legislatoris Ecclesiastici, vtenis in sua lege verbo præceptiuo aut prohibitiuo, est obligare transgressorem ad culpam mortalem, nisi aliquo signo vel verbo significetur aut exprimitur contrarium.
- 22 Sententiæ excommunicationis siue lata à iudice, vel a iure, in dubio intelligitur de maiori.
- 23 Sententiæ excommunicationis non debet imponi, nisi pro culpa & peccato mortali, siue sit a iure, siue ab homine, ut in n. 24.
- 25 Lege lata, cui adiecta sit excommunicationis pœna, euidenter colligitur intentionem fuisse obligandi ad mortalem culpam. Quod procedit, licet non sit lata sententiæ, sed comminatoria, ut in n. 28.
- 26 Excommunicatio gladius censetur spiritualis.
- 27 Nulla maior pœna est in Ecclesia quā excommunicatio, quamuis ex fine sit medicinalis.
- 29 Excommunicatio non incurritur, ubi quis certus est propter aliquam circumstantiam non peccasse mortaliter, & n. 30.
- 31 Excommunicatio infligi potest pro re futura prohibenda, etiam si alias non esset peccatum: declaratur num. 32.
- 33 Propter inobedientiam præcepti iusti superioris, & contrauentionem pœnæ excommunicationis, mortaliter peccatur.
- 34 Clerici occulte mutatis vestibus, facieque tecta videntes tauros agitari, grauius peccant, idque hodie non licet, num. 38.
- 35 Periculosum est decidere, quod quid tale sit in particulari peccatum mortale, necne, si auctoritas expressa ad id non adsit.
- 36 Motus proprius Sixti V. super agitatione taurorum Episcopo Salmantino directus contra præceptores docentes non peccare clericos interessentes taurorum agitationibus, & contra ipsos clericos.
- 37 Hodie non est dubitandum de obseruantia Motuum propriorum Pij V. & Gregor. XII. super agitatione taurorum laicorum, sed omnino esse obseruandos, non admissa tacita tolerantia, nec consuetudine in contrarium.
- 39 Docere non licet, clericos licite vel sine peccato posse interesse taurorum agitationibus.
- 40 Episcopus Salmantinus recte procedere potest iuxta tenorem dicti Breuis aduersus clericos & præceptores contra præfatam constitutionem & literas Apostolicas facientes, docentes vel asserentes, monitione præmissa.
- 41 Breue Sixti V. non suffulit ordinariis locorum facultatem procedendi contra clericos prædictis agitationibus interessentes.
- 42 Clerici in duobus casibus, videntes taurorum agitationes, excusantur,

cusantur, vt hic & n. 43.

44 *Declaratio S. D. N. Clementis Pape V III. & suspensio censurarum per Motus proprios Pij V. & Gregorij X III. aduersus clericos taurorum agitationi interessentes latarum.*

CAPVT VII.

De Taurorum agitatione.

1 **S**ANCTISSIMVS ille ꝑ vniuersalis Ecclesiæ Pastor atque Pontifex Maximus Pius V. inter alia, quæ Catholicæ Ecclesiæ saluberrima decreta, pientissimo animo edidit, considerans spectacula, vbi tauri & feræ in circo vel foro agitantur, à pietate & charitate Christiana aliena esse; ac volens hæc cruenta turpiaque dæmonum & non hominum spectacula aboleri, & animarum salutem quantum cum Deo possit, prouidere, illud constitutione perpetuo valitura statuit, prohibens & interdicens omnibus & singulis Principibus Christianis; quacunque, tam ecclesiastica, quam mundana, etiam Imperiali, Regia, vel quauis alia dignitate fulgentibus, quouis nomine nuncupentur, vel quibusuis communitatibus & Rebus publicis sub excommunicationis & anathematis pœnis ipso facto incurrendis, ne in suis prouinciis, ciuitatibus, terris, oppidis & locis huiusmodi spectacula, vbi taurorum, aliarum ferarum bestiarum agitationes exercentur, fieri permittant: militibus quoque ceterisque aliis personis, ne cum tauris & aliis bestiis in præfatis spectaculis ipsi, tam pedestres, quam equestres congregari audeant, interdicit: quod si quis eorum ibi mortuus fuerit, Ecclesiastica carere sepultura præcipit: clericis quoque tam regularibus, quam secularibus beneficia Ecclesiastica obtinentibus, vel in sacris ordinibus constitutis, sub excommunicationis pœna, ne eisdem spectaculis interfint, similiter prohibuit: omnesque obligationes, iuramenta & vota à quibusuis personis, vniuersitate vel collegio de huiusmodi taurorum agitatione, etiam (vt ipsi falso arbitrantur) in honorem Sanctorum seu quarumuis Ecclesiasticarum solennitatum & festiuitatum (quæ diuinis laudibus spiritualibus gaudiis, piisque operibus, non huiusmodi ludis celebrari & honorari debent) hæcenus factus & facta, seu in futurum fienda (quæ & quas omnino prohibuit) cassauit & annullauit: ibique mandat omnibus principibus, vt præmissa omnia in suis dominiis ac terris exactissime seruari faciant: atque ibidem vniuersis prælatis, locorumque ordinariis, vt in suis diocesis, præd. suas litteras, sufficienter publicari faciant, & præmissa etiam sub pœnis & censuris ecclesiasticis obseruare procurerent, non obstantibus, &c. prout latius in Motu proprio originali eiusdem Pontificis continetur, dato Romæ, anno 1567. Calend. Nouemb.

2 Itaque iuxta ꝑ tenorem præfati Motus proprii agitationis taurorum est omnino prohibita: quod etiam ante hanc Pontificiam decisionem quibusdam placuit, ea nempe ratione, quod torneamenta iure canonico prohibentur, quia ꝑ inde mortes hominum & animarum pericula sæpe proueniunt, adeo vt, qui moritur, quamuis confessus & sacra communione munitus decedat, non sit in sacro loco sepeliendus, vt in c. 1. & 2. de torneamentis. Sed agitatio taurorum torneamenti similis videtur: ergo prohibita: arg. l. illud. ff. ad leg. Aquil. Secundo ꝑ quia illiciti sunt ludi, in quibus, vt plurimum, occisiones & magna vulnera contingunt, qualia in hac agitatione contingere videntur, quia videntur homines manifesto se exponere periculo, & sic peccant, iuxta illud Eccles. c. 7. & in c. ad audientiam, de homic. & in c. iuuenis, de sponsalibus. Qui amat periculum, peribit in illo: præsertim cum non videatur sufficere diligentia aliqua ad cauendas mortes & damna, quæ ex isto ludo eveniunt, tam ex tauris, quam ex iaculis in eos missis, ex quibus non solum tauri irritatione, verum ipsi homines taurorum agitatores moriuntur, istæque mortes, non raro, sed sæpe ac sæpissime & fere communiter eueniunt, eueni-

reque est probabiliter sperandum: ergo noxius & culpabilis est ludus hic taurorum agitationis: arg. l. nam ludus, ff. ad l. Aquil. Tertio, quia inficiari nemo valet, quod ille actus inhumanus sit & antiquam redolens barbariem, vtpote ex eo plures sequantur hominum interitus, tantoque soleant iucundiora reputari similia spectacula, quanto seuerior fuerit in homines taurorum ferocitas iaculis laceffita. Quarto facit gl. in c. qui venatoribus. 86. dist. dicens, quod ꝑ exercens in arena operas suas cum bestia detenta, peccat mortaliter & qui aspicit, est infamis: quæ gl. secundum l. quam allegat, videtur agere de locante ad hoc operas suas, non vero quando sit virium exercendarum gratia. Quamuis hoc quoque in torneamenti sit prohibitum, vt in d. c. 1. de torneamentis. Huc accedit, quod * eiusmodi 6 agitationis taurorum spectaculum multorum peccatorum occasionem præbet, nempe superbiæ, vanæ gloriæ, luxuriæ, gulæ, iræ & similium: & in terminis hæc partem probauit Greg. Lopez in l. 57. tit. 5. par. 1. Auend. in 2. par. c. c. prætor. c. 10. n. 12. sanctissimaque erit lex, quæ hanc agitationem taurorum prohiberet, quoniam raro debita cautela & moderamine exercetur, vt existimat Nauar. in manuali. Latin. c. 15. n. 18. vbi refert præfatum Motum proprium, dicens esse huiusmodi hoc est, sanctissimum: & hæc prima pars hodie approbata est in præd. motu proprio. Ex quibus eadem à fortiori procedit in clericis, quibus non licet maxime sacerdotibus, tauricidiis interessere, vt est probabilis opinio secundum Bernard. Diaz de Luc. in sua præf. crim. canonica, c. 66. de public. spectacu. id probans, quia Iustinianus Imperator non solum Episcopis, sed etiam presbyteris, diaconibus, subdiaconibus, & lectoribus, ac omnibus aliis cuiuslibet venerandi collegij, ad quodlibet spectaculorum spectandi gratia venire prohibuit certis sub quibusdam pœnis, vt in authent. de sanctiss. episc. §. interdicimus, colla. 9. ex quo text. & ex ca. sententiam sanguinis, ne cleric. vel monach. post Laurent. & Cardin. in Clem. ne in agro, §. porro, col. 2. de statu monachorum. decidit, quod ꝑ clerici non debent interesse ludis, ostentationibus, duellis, executionibus damnatorum ad mortem, clandestinis matrimoniis & aliis voluptuosis seu inhumanis actibus laicorum: Quare merito d. l. 57. partit. disposuit, que los Perlados no deuenir a ver los juegos, assi como à lancar, o bohardar, o lidiar los toros, o otras bestias brauas, ni yr a ver los que lidián, & ibi Greg. Lopez in gl. Lidiar los toros, hæc etiam partem in clericis cum Bernard. vbi supra probauit: & generaliter, * quod clericus 8 ludum mortaliter malum spectans, peccet mortaliter, probat tex. in c. 2. de vita & honest. cleric. Nauar. in manuali Latin. c. 19. n. 14. vbi plura circa hoc Syluest. ceteriq; Summistæ in verb. ludus, vbi quando venialiter & quando mortaliter peccent inspectores ludorum atque spectaculorum. Iustissime igitur Pius Quintus clericis prohibuit sub excommunicationis pœna, ne taurorum agitationi interfint.

Sunt tamen, qui ex aduerso, ante Motus proprii constitutionem, contrariam partem probauerint, * agitationem nempe taurorum per se malam non esse, adhibitis debitis circumstantiis ex parte rectorum Reipublicæ, quorum auctoritate tauri agitantur, præmittendo diligentiam & sollicitudinem, ne in loco, vbi tauri sunt agtandi, sint personæ, quibus verisimiliter periculum timeatur venturum, vt sunt senes, pueri, fœminæ, mente capti, claudi, & alij infirmi; alias peccarent: hocque communiter fieri solet atq; præcaueri præconio, antequam taurus in foro publico impellatur, quo annuntiatur exitus tauri, vt omnes sibi caueant: quod si hoc præuenito, mors aliqua vel damnum aliud sequatur, non venit rectoribus imputandum, cum id sit præter intentionem & post adhibitam sufficientem diligentiam: ipsi vero; qui per se tauros in platea agitant, siue pedestres, siue equestres, & ad currendum contra se eos irritant, non peccabunt, si prope securitatis locum habeant, vbi se facile possint veniente tauro recipere, alias peccabunt temere taurum irritantes, & eum sperantes viribus aut industriæ propriæ fidentes:

fidentes: assitētes autem & inspectores agitationis taurorum, si id causa recreationis & voluptatis faciant, nec latentur de damno illic eueniente, aut peccato vel negligentia rectorum, si qua in eis sit, aut de currentium temeritate, etiam non peccabunt: de ceteris autem factis illic contingentibus, quæ culpa carent, lætari licite poterunt. Ita Ioann. a Medina in suo *C. de restitutione*, q. 21. ad fin. de reb. per ludum acquisi. vbi ex hoc infert, posse sub statuto iuramento firmato taurorum agitationem cadere, cum per se mala non sit, & quod tales apponi possunt circumstantiæ, quod bona & studiosa reddatur: quam sententiam probare videtur d. l. Partita 57. quandoquidem ibi refert agitationem taurorum, eamque non improbat: & Nauar. in *Manual. Latin. c. 15. n. 18. ad fin.* vbi tenet, quod agitatio taurorum cum moderamine & debita cautela, de se non est peccatum, quamuis sanctissima esset lex, quæ illam prohiberet, quoniam raro debita cautela & moderamine exercetur: & reuera in tota Hispania ante Motus proprii Pij V. constitutionem frequentissima erat, quando ab Ecclesia eiusque Summo Pontifice atque vniuersali pastore tolerata, non vero condemnata existerbat. Nunc vero iustissimis de causis ea est prohibita per eundem, sicque amplius de huiusmodi re dubitandum nec disputandum est, sed firmiter adherendum decisioni atque prohibitioni Summi Pontificis, cum declaratione nouissima Sanctissimi D. N. Gregorij XIII. eiusdem Pij immediate successoris die 25. Augusti, an 1575. edita, qua quoad laicos sublata sunt pœnæ, & censuræ Pij V. dummodo in dieb. festiuis tauri non agitentur, & prouiso per eos, ad quod spectabit, quod exinde alicuius mors, quoad fieri poterit, sequi non possit: in reliquis autem ab his, præ à Pio V. constituta fuerunt, nihil immutat: quarum constitutionum, aliquorumq; ex supradictis pro & contra, quamuis nihil differat, meminit Ioan. Garfia Gallæcus in *tract. de expensis & melior. c. 21. n. 29.*

Circa quarum Pontificiarum constitutionum praxin atque intelligentiam multa obseruanda sunt.

- 10 Primo, in † Dominicis & aliis diebus festiuis minime licere tauros agitari in circo vel in foro sub pœna excommunicationis latæ sententiæ aduersus Principes, tam Ecclesiasticos, quam seculares, communitates & respubl. earumque rectores illud permittētes, iuxta tenorem vtriusque Motus proprii, tam Pij V. quam Gregorij XIII. Summorum Pontificum. Nec etiam licet militibus seu aliis personis pedestrib. siue equestribus, in præd. diebus cum præd. tauris seu aliis bestiis in præfatis spectaculis congregari, quia eis hoc est prohibitum: quod si quis eorum ibi mortuus fuerit, carere debet Ecclesiastica sepultura, quæ cum sit pœna, habebit locum, etiam si moribundus Sacramento Pœnitentiæ atque Eucharistiæ munitus decedat: argumento tex. in d. c. 1. & 2. de torneamen. vbi hoc idem
- 11 deciditur in decedentibus in torneamentis, quæ † iure canonico sunt prohibita, sicut nunc taurorum agitationes in festis diebus. Quod si præd. Principes seculares, Respublicæ, earumque rectores & iudices contra fecerint, contra eos Ordinarius loci procedere poterit ratione peccati atque excommunicationis ipso facto incursum ad declarationem & aggrauationem, eorumque punitionem pœna pecuniaria arbitraria, eo quod iustam legem transgressi sint: argum. l. nemo martyres, C. de sacros. Eccles. & ibi gl. Paul. de Castr. n. 2. & Ioan. Orosc. n. 4. in l. legis virtus, ff. de legib. sicque quotidie in praxi seruatur: nec ipsi poterunt Ecclesiasticum tribunal declinare, nec* subterfugere, eo quod laici sint, agitur siquidem de peccato publico coercendo; qua ratione per viam denuntiationis Euangelicæ contra eos à iudice Ecclesiastico procedi potest: arg. c. nouit ille, cum materia, de iud. Marant. de ordin. iud. 4. part. princip. 11. distin. n. 12. Sylua nupt. lib. 3. in princ. n. 58. vol. 6. tractat. diuers. doct. fol. 41. Denique & peremptorie, quia per præ. motum proprium Pij V. mandatur vniuersis prælatis, locorumque ordinariis, vt præmissa etiam sub pœna & censuris Ecclesiasticis obseruare procurent: erunt igitur iudices compe-

tentes aduersus laicos ad eorum punitionem hoc casu pœnam aliquam arbitriariam eisdem imponendo.

Secundo* obseruandum est, quod si credimus Nauar. 13 vbi supra, constitutio hæc (salua sanctæ sedis Apostolicæ censura) limitari potest, ne procedat in agitatione taurorum vel aliarum ferarum ita moderata, vt probabiliter credi possit ex ea non sequutura notabilia nocumenta personalia, puta mortes, vulnera, ossium rupturas: aliaq; id genus, quia tunc cessat ratio finalis, quæ mouit legislatorem, nempe quia frequenter ex huiusmodi agitatione consequebantur talia, vt colligitur ex proœmio eius, vnde solet causa legis finalis conici, vt in l. fin. ff. de hered. insti. cum similib. Tum etiam, quia licet prohibita sint absolute torneamenta, eo quod inde mortes hominum & animarum pericula sæpe proueniant, vt in c. 1. de torneam. & supr. est dictum, permittuntur tamen illa, quæ cum moderatione præd. fiunt, vt vsus totius Christiani orbis obseruat, quia in eis cessat ratio prohibitionis, vt in extrauag. 1. de torneamen. tradit late idem Nauar. dict. cap. 1. §. n. 9. refert & sequitur nouissime F. Ludouic. Lopez in suo instructorio conscient. 1. part. c. 70. ubi inuehit contra Ioan. à Medin. vbi supra, eo quod nimis licentiosè loquatur, absolute licitam esse agitationem taurorum, præcipue stante dicto Motu proprio Pij V.

Hæc tamen limitatio, si tauri in circo vel in foro (vt prohibet dictus Motus proprius) agitentur, non video, quomodo procedere valeat, quandoquidem adhiberi non potest cautela adeo moderata, quin illa damna, quæ Summus Pontifex considerauit, consequi possint: quare cum ipse non distinguat, nec nos distinguere debemus, argum. l. de pretio, ff. de Public. in rem act. & l. non distinguemus, ff. de arbi. præmaxime cum in hoc casu militet eadem ratio prohibitionis: non igitur licebit in diebus festiuis tauros agitari in circo vel in foro quocunq; modo. Et quamuis Nauar. vbi supra asserat, se non audere damnare, etiam post hanc extrauagantem, taurorum agitationes, vt præfertur moderatas, licet adhuc arbitretur longe melius loco illarum vti aliis ludis licitis, de quibus in Gallia & Lusitania, vt ibi per eum: attamen ego non auderem approbare agitationes taurorum vlllo modo in foro vel circo clauso factas contra expressam prohibitionem summi Pontificis adeo sanctam & iustam, cum ex eis, licet moderatis, eadem damna frequenter sequi possint, quæ ex non ita moderatis: vt constare potest ex illo exemplo ab eo adducto, nempe in tauris cornuum cuspidibus præcis, & præterea coercita nimia agitantium temeritate, tutisque refugiis opportune constitutis, quia hoc casu multi viri eruditione, pietate & religione clari, qui damnabant agitationes taurorum eo modo, quo communiter fiebant, illas approbarunt: hoc namque, etsi ante constitutionem Pij V. procedere recte posset, quo tempore ab Ecclesia non erat facta aliqua declaratio in hoc, nec prohibita taurorum agitatio, sed adhuc sub iudice lis erat, quinimo frequentissime fiebant præd. agitationes taurorum, hodie tamen cum sit expresse generaliter & indistincte prohibitum in diebus festiuis agitari tauros in circo vel in foro: tum ob damna, quæ inde prouenire solebant, euitanda: tum etiam ob honorem festorum, quæ potius diuinis laudib. spiritualibus gaudiis, piisque operibus, non huiusmodi ludis celebrari & honorari debent, minime procedere potest præfatorum virorum sententia seu permissio: cum etiam si cuspides taurorum præscindantur, si ipsi agilitate ferocitateq; polleant, vt communiter ferociore ad hoc quæruntur, possint homines ita in altum leuare atque proiicere, vt exitu eos mori contingat, & præterea eos in terra ita pedibus ac manibus terere ac conculcare, cornibusque, quamuis præcis cuspidibus, percutere, vt eadem prope damna inde sequantur, ac si communi modo tauri agitentur. Extra forum † autem vel circum clausum, sed per calles agitari 14 tauros chordis longis pedes vel cornua ligatos, non existimo prohibitum per d. constitutionem, ideo erit permissum,

missum, meritoque nemo etiam post eam damnat, ut refert Nauar. *vbi supr.* quoniam tantum prohibetur agitari tauros in diebus festiuis in circo vel in foro: ergo extra præd. locum & cum præfata cautela cõsetur permissum iuxta veriorẽ sententiam Methymnæ & aliorum, ante præd. Motum proprium, quam supra retulimus: prohibitum enim vno loco & modo, alio loco & modo censetur permissum per locum ab speciali, & arg. l. cum prætor, cum similib. ff. de iudic. & in hoc exẽplo & casu consensio cum Nauarro.

15 Ex quibus ¶ iam deducitur, minime licere in diebus festiuis agitari tauros chordis nõ ligatos per medios calles oppidi vel ciuitatis, portis ipsius clausis, ita ut tauri, licet velint extra exire, non possint, quia ex hoc dici potest, eos agitari in circo, quamuis latiori, licet non in foro, cum d. constitutio expressit: prohibeat eos agitari in circo vel in foro: ergo nec in circo neque in foro id licebit. Præmaxime quia maiora damna atque frequentiora ex hoc consequi possent ex frequentissima senum, infantium & mulierum exsistentia per calles, qui quandoque non ita velociter sibi cauere possunt sicut in foro, sicque & verba & mens legislatoris hoc casu concurrunt atque expressim conuenire videntur: ergo & ipsius dispositio atque prohibitio locum habere debet, argum. l. 4. §. toties, ff. de damn. infecto. Si autem portæ oppidi vel ciuitatis esset apertæ, ita ut taurus exire posset per eas, secus videtur dicendum, quia cessant supradicta inconuenientia, & agitatio modicum durare potest.

Tertio obserua, quod in diebus non festiuis hodie ex declaratione Greg. XIII. permissa est agitatio taurorum etiam in circo vel in foro, cum cautela & moderamine debito.

16 Quarto præ oculis * semper habendum est, clericis, tam regularibus, quam secularibus, beneficia Ecclesiastica obtinentibus, vel in sacris ordinibus constitutis, prohibitum esse sub excommunicationis pœna eisdem spectaculis, hoc est, taurorum agitationibus, interesse, hocque non solum diebus festiuis, sed quibuscunque aliis illi agitentur, etiam à Greg. XIII. permissis, ut patet expresse ex priori Pij V. constitutione, quæ omni tempore id prohibet sub præd. pœna, quod Gregor. non sustulit, nec moderatus est in clericis, sed tantum laicis, militibusque quarumcunque; militiarum, non tamen sacris initiatis ordinibus concessit atque indulgit in dieb. non festiuis tauros agitare cum debita cautela atque moderamine, ceteris à Pio V. statutis in suo robore permanfuris: clerici itaque nullo tempore, etiam laicis permissis, poterunt agitationib. taurorum interesse, etiam in fenestris, nec aliis tutis locis, sub pœna excommunicationis: & hoc iustissimis de causis, quarum nonnullas expressit antea Bernard. Diaz de Lugo, *vbi supra*, ducens honestum & æquum, ut hoc synodali decreto per omes diœceses prohiberetur, pœna condigna contra facientibus imposita. Gauderet ergo nunc præsul Christianissimus, si viueret, videns hanc Summorum Pontificum saluberrimam constitutionem id generaliter prohibentem quibuscunque clericis beneficiatis, vel in sacris ordinibus constitutis, sub pœna excommunicationis: & non immerito lex partitæ supra relata idem Episcopis prohibuit: hodie generaliter ad õnes clericos beneficiatos vel in sacris constitutos prorogatum est sub præd. excommunicationis pœna.

17 Sed an ¶ hæc pœna excommunicationis, quæ clericis interessentibus agitationibus taurorum imponitur, sit latæ sententiæ, vel ferendæ, nemo dubitabit: quoniam etsi verba illa, *Similiter prohibemus*, insinuent ipso facto incurri per relationem, quæ sit ad superiora, vbi ipso facto excommunicantur Principes & communitates, atque respublicæ permittentes agitationes taurorum, aliarumque ferarum bestiarum in suis prouinciis, ciuitatib. terris, oppidis & locis, cõtra interdictum & prohibitionem præfatam Summi Pontificis; attamen sensus verus præd.

verborum, *Similiter prohibemus*, non est iste, nec enim referuntur ad pœnam excommunicationis ipso facto incurrendam, sicut in præcedentibus, sed tantum ad prohibitionem, hoc est, ut sicut in superioribus prohibuit principibus, communitatibus, rebus publicis, &c. *ne in suis prouinciis*, &c. eodem modo sicque similiter prohibet clericis, ne præd. spectaculis intersint: ita ut aduerbium illud, *Similiter*, non referatur ad pœnam, id est, non simili pœna, sed ad prohibitionem, ut sicut prohibitum est laicis, ita & clericis: hocque patet. Primo quia non dixit *sub eisdem pœnis suprapositis*, sed de nouo adiecit *sub excommunicationis pœna*, nec addit, *latæ sententiæ*, prout fecisset, si illud veller. Secundo, quia ante verba, *Similiter prohibemus*, est coma huiusmodi, denotans separationem à præcedenti pœna excommunicationis: similitudo igitur prohibitionis non est in pœna latæ sententiæ, sed in prohibitione. Consequitur ergo ex supradictis manifestissime, clericos interessentes taurorum agitationibus, non esse excommunicatos ipso facto, sed posse ob id excommunicari, hoc est, declarari ab ordinario excommunicatos ob contrauentionem Motus proprii, & sic veniunt excommunicandi iuxta gl. communiter approbatam in c. 1. de sagitt. ut testatur Ang. de Claus. in summa, verbo, excommunic. 2. nu. 8. sequitur alias gl. & doct. allegans Didac. Perez in l. i. tit. 5. li. 8. ordinam. pag. 180. col. 1. vers. quæri solet, & Bernar. Diaz. de Luc. in reg. 263. * Et in nostris terminis ita tenet post primam huius operis editionem visus Petrus à Nauar. lib. 2. de restitutio. c. 2. n. 304. *

18 Superest nunc ¶ ut ad illam difficilem, frequentem tamen quæstionem deueniamus; An clerici prædicti, quia agitationibus taurorum intersunt, peccent mortaliter, vel tantum venialiter? In qua videtur dicendum, venialiter eos tantum peccare: videtur enim materia leuis, clericos huiusmodi spectaculis interesse ad inducendum peccatum mortale, sicque eos priuare vita æterna. Nulla enim lex humana, quantumlibet iusta sit, obligare potest illius transgressorem ad culpam mortalem, nisi sit circa materiam talem, quæ possit sufficientem causam præbere ad iniungendam talem obligationem: quia legislator nihil sine legitima causa & ratione præcipere potest: arg. Clem. Pastoralis, de re iud. & in l. fin. & ibi glo. & communiter doct. C. si contrarius vel vtil. publ. idque ratione naturali probatur, quia longissime ab ea distat, ut de quacunque re leuissima possit ab homine statui lex aut dari præceptum obligans illius transgressorem ad mortalem culpam: quoniam si ita res se haberet, multo maior & crudelior esset politiæ spiritualis seueritas, quam corporalis: lex etenim humana in corporali & humana politia non potest pro aliqua leui culpa hominem ad mortem corporalem obligare; ergo in politia Ecclesiastica & spirituali non poterit lex pro qualibet leui culpa hominem ad mortem spirituales ordinare, cum pia mater Ecclesia totis suis virib. homines ad cælum perducere intendat. Consequentia probatur auctoritate Diui August. li. 21. de Ciuit. Dei, c. 11. vbi mortem spirituales in politia spirituali comparat morti corporali in politia mundana, his verbis: *Quod est de ista ciuit. mortali, homines supplicio prima mortis, hoc est, de illa ciuit. immortalis, homines supplicio secunda mortis auferre*: sicut ergo in politia mūdana nulla lex mortis pœna afficit aliquem nisi pro graui Principis aut reipubl. offensa, ut est crimen læsæ Maiestatis, hæresis aut homicidium, aliudue simile peccatum, ita etiam nulla lex poterit aliquem ligare ad mortem spirituales, nisi pro re magni momenti, quæ valde Deum aut proximum offenderet: ergo quamuis Motus proprius Pij V. prohibens clericos interesse agitationib. taurorum iustissimus sit, ut prædiximus, videtur tamen ex supradictis non obligare clericos contrauenientes ad reatum peccati mortalis, cum ipsi interfuerint huiusmodi spectaculis decenter & honeste, in locoque tuto absque vllo scandalo, cum tunc non videatur grauis offensa, quæ sine scandalo & absque præiudicio proximi fiat, gratia potius recreationis & voluptatis, quàm contentus

contemptus mandati superioris.

- 19 Præterea, peccatum † mortale (secundum Ricard. de Sancto Victore in tract. de differentia peccati mortalis & venialis) triplici ratione distinguitur: mortale est, quod non potest committi sine graui læsione proximi: mortale est etiam, quod non potest committi sine magno contemptu Dei. Cetera vero omnia videtur venialia ex quib. verbis iuxta Ricard. sententiam illud potissimum colligitur, grauem semper oportere esse rem & vehemeter, aut noxiam aut offensinā, circa quam peccatum possit mortale committi: modicam vero & leuem proximi offensinam non esse peccatum mortale, sed veniale, vt ex eo deducit Frater Alfons. à Castro lib. 1. de potest. l. pœnal. c. 5. in 2. documento.

Denique quia clerici communiter & publice adsunt præd. spectaculis, nec puniuntur in quamplurimis partibus horum regnorum, sicque tacita tolerantia videtur eos excusare, vel quod in hoc prædict. Motus proprius non sit receptus: tum etiam, quia sine scandalo interfendo in fenestris secreto, vel publice, habitu decenti atque honesto gratia delectationis sive voluptatis, dum tamen de damnis ibi contingentibus non gaudeant, non videntur peccare, saltem mortaliter; secus si in foro ipso vel circo, vbi tauri agitantur, ipsi pedestres, multoq; fortius si equestres assistant agitationi taurorum, præmaxime si tanquam laici iacula in tauros iniiciant, aliaque similia faciant: hoc enim indecens atque ab habitu clericali omnino alienum est, scandalumque manifestum sic præbentes peccabunt proculdubio mortaliter: & ita hæc partem audiui tenere nonnullos viros literis & doctrina consummatissimos, quorū sententia & opinione quamplures clerici nisi tauros agitari vident absque vllō scrupulo conscientia: alij vero spreto omni timore Dei id faciunt.

- His tamen omnibus non obstantibus, prout vere non obstant, in præsentī quæstione semper existimaui, atque nunc libenter decerno, clericos habentes beneficia Ecclesiastica vel in sacris ordinibus constitutos videntes agitationes taurorū, etiam secluso scandalo, peccare mortaliter attento tenore Motus proprii Pij V. eiusque verbis, ex seqq. fundamentis. Primo, quia lex humana † iusta & de re graui aliquid statuens, obligat illius transgressorem in foro conscientia: ad culpam mortalem aut venialem, iuxta variam legislatoris voluntatem, quæ ex varijs ipsius l. verbis conici potest, & non aliunde, nisi forte ipsemet legislator posset de hac re consuli, & sua voce exprimere voluntatem, iuxta doctrinam sancti Thomæ prima secunda, q. 96. art. 5. communiter recepti à Theologis ibidem, & Canonistis in c. 1. de constitu. secundum Nauar. in Manual. Hispan. l. c. 23. nu. 46. & in Latino, n. 48. probat latissime Alfonsus à Castro lib. 1. de potest. l. pœnal. c. 4. per totum. Supradicta autem constitutio prohibens clericos interesse taurorum agitationibus, est iusta, bonos mores concernens, & pro re graui, talique declarata lata, vt constar ex principio dict. Motus proprii, ibi, Nos igitur considerantes hac spectacula, vbi tauri, & fera in circo vel foro agitantur, à pietate & charitate Christiana aliena esse, ac volentes hac cruenta turpiaque demonum & non hominum spectacula aboleri, & animarum saluti, quantum cum Deo possumus prouidere, &c. Constatque de voluntate & intentione legislatoris ex verbis ipsius volentis, contrauentores ad culpam mortalem obligari, vt infra latius considerabimus: ergo obligat clericos contrauenientes ad peccatum mortale.

- 21 Secundo, hæc † pars probatur, quoniam intentio cuiuslibet legislatoris Ecclesiastici, vtentis in sua l. verbo præceptiuo aut prohibitiuo, est obligare ad mortalem culpam transgressorem, nisi per aliquod signum vel verbum exprimat aut significetur contrarium, vt tenet communis in c. nam concupiscentiam. de constit. & probatur in Clem. exiui de paradiso, §. cum autem, de verb. signifi. quo in loco Pontifex non dicit, hoc esse peculiare in regula fratrum Minorum, quam ibi interpretatur, sed ad illius interpre-

tationē præsupponit tanquam ex iure manifestum, quod verba significantia præceptum, & verba illis æquipollentia habent vim exprimendi obligationem ad culpam mortalem, per quem text. hoc tenet Castro vbi supra c. 5. in vers. quicquid in iure canonico, & Nauarr. in d. Manual. Latin. c. 23. num. 50. vbi affirmat, quod vsus Ecclesiasticus & communis interpretatio conciliorum, Pontificum, aliorumque prælatorum & doctorum habet, omnia & singula verba præceptiua & prohibitiua in l. Ecclesiastica significare, in dubio conditorē eius habere animum obligandi ad mortale, nisi aliud in ea positum contrarium indicet, per tex. in d. Clem. exiui, §. cum autem. Sed d. Motus proprius vtitur in hoc verbis præceptiuis atque prohibitiuis, vt constat ex eodem ibi, Prohibemus & interdiciamus, & iterum ibi, Similiter prohibemus, nec adest verbum in eo contrarium significans, imo quod enixius demonstret transgressores obligari ad mortale, vt infra dicemus: ergo clerici videntes taurorum agitationes contra prohibitionem præfatam peccant mortaliter.

Tertio, & peremptorie hæc pars ex eo verissima efficitur atq; irrefragabiliter comprobatur, quod eisdem clericis sub excommunicationis pœna prohibetur in d. Motu proprio, ne eisdem spectaculis interfint: nam verissimū est in iure, quod excommunicatio maior (prout in dubio de ea intelligentur, etiam si non exprimat, vt in c. penult. de sent. excommunic. quod † procedit non solum in sententia excommunicationis prolata à iudice, sed etiam à iure, quia verba debent intelligi secundum communem consuetudinem, cap. ex literis, de sponsal. l. Labeo, ff. de supellect. leg. vnde quia communis vsus habet, vt accipiat de maiori, sic faciendum est, secundum Angel. de Clauas. in summa verb. excommuni. 2. num. 9.) non debet imponi nec ferri, nisi † 23 pro culpa & peccato mortali, vt in c. nemo, & in c. nullus, 11. qu. 3. id que optime admonet Leo Papa huius nominis primus in epist. 67. ad Episcopos per Viennensem prouinciam constitutos: estque communis * opinio secundum 24 Victoriam in sua summa, tit. de excommunic. q. 5. Quod procedit in sententia excommunicationis non solum à iure, sed etiam ab homine; Nulla siquidem est infligenda, nisi pro mortali culpa, sicuti docuerunt Theologi, præcipue S. Thomas in 4. senten. dist. 18. q. 2. ad 3. q. & post eum ceteri, & hæc est omnium concors sententia, vt plures referens affirmat D. Couar. in c. alma mater, 1. part. relect. §. 9. n. 1. Ergo cum Summus Pontifex imponat pœnam excommunicationis clericis prædictis spectaculis interessentibus, consequitur manifestissime, eius mentis atque intentionis esse, vt contrauenientes clerici culpam mortalem incurrant.

Ex quo † deducitur manifestissimi, lege lata, cui adiecta 25 sit excommunicationis pœna, euidenter colligi, legislatoris intentionem fuisse obligare transgressorem ad mortalem culpam, etiam si verba præceptiua vel æquipollentia in ea non adsint, sed illa, Decernimus, statuimus, ordinamus, volumus, sancimus, &c. alias enim si legis conditor huiusmodi intentionem non habuisset, iniqui talem pœnam contra legis transgressores adiecisset: qua ratione vel lex est censenda iniusta (quod minime est dicendum in proposito) vel intentio obligandi ad mortalem culpam eiusque † obligatio necessario deducitur: excommunicatio 26 enim gladius censetur spiritualis, cap. dilecto. de sententia excommunic. cap. venerabilem, qui filij sint legit. & ibi Abb. notatur in c. cum non ab homine, de iudic. & in cap. corripiantur, 2. q. uest. 3. vbi secundum August. nulla in Ecclesia maior pœna est, quam excommunicatio, quamuis ex fine † sit medicinalis, vt in cap. cum medicinalis, de sentent. excommunic. lib. 6. tradit late Couar. in c. alma mater, in initio, n. 9. de sentent. excommunic. lib. 6. & in terminis hanc deductionem, de qua supr. n. 25. faciunt atque probant omnes, præcipue Caietan. super Thomam prima secunda, quest. 96. artic. 4. & Domin. à Soto in 4. distin. 22. quest. 1. art. 2. in versic. ex his sequitur, Alfonsus à Castro d. lib. de potest. legis pœnal. dict. c. 5. versic. quicquid in iure canonico. ibi Si verba talia sint, & iterum, c. 12. ibi. Si illa pars legis, D. 27 Couar.

Couar. vbi supra in vers. primum sane, & Nauar. in d.c. 23. n. 52. Cum igitur hæc ita se habeant, lexque nostra Pontificia contra clericos verbis prohibitiuis vtatur, simulq; pœnam excommunicationis adiciat, manifestissimum fit, & à fortiori, clericos violatores huius cōstitutionis peccare quidem mortaliter, nihilq; aliud expressius in proposito esse potest, quam hoc. Hocque tertium fundamentum cum sua deductione adeo premit, vt nullā habeat nec habere possit securam euasione: asserere namque supradicta procedere, quando pœna excommunicationis à iure vel ab homine ipso facto vel latæ sententiæ

28 infligitur, secus si tantum comminatoria sit, est † falsū, nullibi siquidem id probatur, quinimo contrarium expresse tenet Nauar. *vbi supra* in *Caier.* quem refert, nempe superiora procedere, siue pœna excommunicationis imponatur ipso iure, siue non: colligiturque præterea ex Soto *vbi supra*, loquente in comminatione excommunicationis, & Syluestro etiam *vbi supra*, & ratione etiā paret: nam quis pater filio suo comminaretur mortē corporalem, nisi pro iniuria, aut scelere quod mortem mereretur? quomodo ergo Summus Pontifex, piissimus Pater & Ecclesiæ caput, Christique Vicarius comminaretur excommunicationem, quæ mortem spirituales supponit, filiis charissimis, nisi pro culpa, quæ digna esset tali pœna?

29 Nec etiam † præstabit dicere, quod quoties propter aliquam circumstantiam & qualitatem actus constiterit transgressionis culpam, alioquin mortalem, veniale esse, non est locus excommunicationi canonis vel iudicis, sed tantum, quando transgrediens legem vel præceptum, mortale crimen cōmiserit, quia cum sententia iuris non sit iniusta, potest homo ira formare conscientiam suam, quod vbi non peccat mortaliter, nunquam incurrit sententiam iuris; quia iniuria dicitur omne id, quod non iure fit: non debet autem, vnde iura nascuntur, inde nasci iniuriæ occasio, *l. meminerint, C. vnde vi*, quare cum sit iniuriola excommunicatio, quæ fertur sine mortali, nō est sententia iuris, vbi non est mortale, & ille solus iudicio Ecclesiæ est præcidendus, qui iudicio Dei creditur præcisus: sed sine peccato mortali iudicio Dei non creditur præcisus: Ergo, &c. vt notant Paludan. *in 4. dist. 18. quæst. 1. art. 2. concl. 2.* & Adrian. *in 4. in tract. de clauib. quæst. 3. in versic. fortassis obijcies, & Syluest. in summa, verbo excommunic. 1. notab. 3. prope si. expressius n. 11 & eos referens D. Couar. vbi supra in vers. 2. Nauar. in manual. latin cap. 27. n. 9.* ac proinde in proposito clericos sine scandalo causa recreationis & voluptatis videntes agitationes taurorum, non gaudentes nec lætantes de damnis ibi contingentibus propter hanc circumstantiam excusari à peccato mortali, quasi pie credendum sit, Summum Pontificem hoc casu loquutum minime fuisse in sua prohibitione, sed tantum quando clerici insolenter atque nimis licentiose, sicque cum scandalo præd. spectaculis interfunt. Nam cū Summus Pontifex motus maxima huius agitationis taurorū detestatione, tanquam à caritate & pietate Christiana alienæ, eidemque summe noxiæ, generaliter & indistincte omnino prohibuerit sub pœna excommunic. præd. clericos eisdem spectaculis interesse, cōsequitur manifestissime, eos obligare voluisse ad culpam mortalem, si quoquomodo etiam sine scandalo eisdem intererint; alias enim grauissima pœna excommunic. imposita, nec similiter expressa prohibitio Pontificis aliquid operaretur: quandoquidem etiam his deficientibus. sed tantum præd. verbis non præceptiuis appositis, quæ alias non obligant ad culpam mortalem, sed tantum venialem transgressores, ratione tamen solius scandali obligarentur ad culpam mortalem: hoc autem non est dicendum, quia esset contra supra dicta iura ac communē doctorum traditionē & verum sensum verborū: igitur præd. euasio sustineri non

30 potest nec est alicuius momenti. Præterea, ea in † hunc sensum accipienda est, vt ex præfatis auctoribus colligitur, nepe vt quoties homo certus est, nō peccasse mor-

taliter contra obedientiam Ecclesiæ, tutā subinde conscientiam habeat, nullam incurrisse excommunicationē iuris apud Deū, nec esse priuatū Ecclesiæ suffragiis, prout intelligit Soto *vbi supra in vers. secundum corollarium*, & Palud. & Syluest. *vbi supra*. dicēs, secus esse in sententia hominis, quia interdū tenet, etiam si itretiat innocentē, puta, quādo error nō exprimitur in sententia, quia tunc ligat quoad Ecclesiam, nō quoad Deum, vt per ipsum verb. *excom. 2. in princ. in 8. casu. Clauas. verb. excom. 3. n. 12.* Eandem declarationem sequitur Armilla aurea *in summa, verbo excommunic. 1. n. 8.* Hoc autem in nostra quæst. conuenire minime potest; Quandoquidem nulla probabilitas, non dici certitudo, haberi potest, quæ intentio Summi Pontificis fuerit id prohibendi tantum, quando clerici cum scandalo præd. spectaculis interfuerint, non vero alias; cum potius cōstet contrarium ex præfatione constitutionis, à qua causa finalis ipsius allumenda est, vt in *l. fin. ff. de hered. instit. cum similib.* Nam in d. præfatione, vt prædiximus, reputantur huiusmodi spectacula à pietate & charitate Christiana aliena, ac tanquam cruenta, turpiaque demonum & non hominum spectacula vult illa aboleri, itaque malitia ipsa solum est in præd. spectaculis, absq; alia accidentali causa, & ideo eisdem interesse prohibentur clerici: Ergo etiam deficiente scandalo in interessentia huiusmodi clericorum committitur peccatum mortale. Et quamuis ex declaratione sæpe dicta Greg. XIII. liceat in diebus nō festiuis tauros agitari, clericis tamen nulla indulgētia in hoc concessa fuit, sed imo in eisdem remansit in suo robore prohibitio Pij V. vt est prædictum.

Quarto & ultimo † hæc nostra sententia comproba-³¹ tur ex alia Syluest. *verb. excommunic. 1. nu. 11.* dicentis, quod etsi sententia excommunicationis à iure vel ab homine infligi non possit, nisi pro peccato mortali & in contumacem, vt est prædict. atque id certissimum, hoc tamen intelligitur, quando quis excommunicatur propter culpam præteritam vel præsentem, secus vero si pro re futura, à qua prohibetur sub pœna excommunicationis cōminatoria, vel latæ sententiæ, tunc enim non oportet illud esse in se mortale, imo nec veniale: peccat tamē mortaliter, qui cōtra facit, ratione præcepti inclusi. Idem est, quando ponitur excommunicatio contra illud, quod de se non est malum, vt quod ante annum professio non recipiatur in mendicantibus, quia tūc sufficit, quod actio, alias licita, rationem habeat inobedientiæ: ita etiam Syluester *vbi supra in versic. quod intelligo*.

Hoc tamen dict. † Syluestri quamuis corruere videatur ex tertio fundamento supra adducto, & his præterea quæ eidem adiecta fuerunt, cum de iure sit verissimum, indistincte pœnam excommunicationis, siue à iure, quod pro re futura prædict. pœna vtitur, non vero pro præterita nec præsentem, siue ab homine, ferri non debere, nisi pro mortali culpa: attamen si res, quæ leue aut nullum esset peccatum, præcepto iusto prohibeatur, mortale erit peccatum, contrarium agere, quia ipso præcepto facta est res illa materia necessaria virtutis obedientiæ: mortale autem est agere contra materiam necessariam alicuius virtutis, veluti cum prælatus præcipit diem festum agere alicuius facti, aut vigiliam ieiunare de nouo: nam ante præceptum nullum erat peccatum, postea vero mortale peccatum est.

Ex quib. † recte infertur ad nostrum propositum, vt³³ quāuis esset res leuis, clericos interesse huiusmodi spectaculis taurorum, attamē propter inobedientiam præcepti superioris, & contrauentionem pœnæ excommunicationis impositæ contrarium facientibus peccabunt mortaliter: & cum Summus Pontifex prius disposuerit materiam, eamque aptam fecerit, existimando grauem, vt pro ea, tanquam pro mortali culpa contraueniens, excommunicari possit, sicque postea in decisione sub pœna excommunicationis id prohibuerit, remanet res proculdubio contra clericos in hoc articulo, vt mortaliter peccent contrafacientes.

Præmaxime, quia quoties superior motus aliqua iusta causa aliquid præcipit vel prohibet faciendum, licet illud in se ante præceptum non sit culpa mortalis nec venialis, attamen aliqua rationabili causa motus id præcipit vel prohibuit sub pœna excommunicationis: Tunc et si excommunicatio nō cadat super culpa ante præceptum mortali, attamen quum iam sit facta materia præcepti, eo ipso fit materia necessaria alicuius virtutis, cum antea non esset, & ideo contraveniens ex inobedientia peccabit mortaliter: & in terminis hanc nostram sententiam principalem, quamvis eam non ita fundet, sed simpliciter in pœna excommunicationis imposita, alijsq; lenibus rationib. probauit post d. Motum proprium Pij V.F. Ludou. Lopez in suo *instructor. conscientia* 2. part. capitul. 32. col. 235.* & Petr. à Nauar. lib. 2. de reſtitut. capit. 3. numer. 302. cum seqq. & ante eum D. Spino in suo *specul. testament. gl. 2. num. 28. & 29.**

Non obstant modo adducta pro contraria parte, quia primum de leui materia iam cessat, quādoquidem Summus Pontifex Pius V. eam grauem atque ad pœnam excommunicationis imponendam sufficientem esse declarauit atque iudicauit, vt est prædictum.

Non etiam obest, quod clerici communiter interesse soleant prædictis spectaculis, & sic quod tolerantia videatur eos excusare; Nam respondeo, non inde consequi, esse licitum, cum sit expresse prohibitū: Nam ita etiam videmus, furta, adulteria, fornicationem, homicidia, & alia similia esse tam iure diuino quam positiuo prohibita, & nihilominus sæpissime perpetrantur. Præterea frequenter vbique clerici puniuntur ob id, quod taurorum agitationi intersint: Ergo quamuis quandoque non puniantur, non ob id censetur eidem motui proprio derogatum, nec tacita dissimulatio inferiorū clericis quicquam prodest ad excusationem obseruantia præcepti superioris & peccati mortalis, quod ob violationem præcepti eiusdem incurrunt: nec etiam possunt allegare, quod dict. Motus proprius non fuerit receptus: Contrarium siquidem est verius, quandoquidem fuit receptus, estque iam diu consuetudine obseruatus & virtute eius plurimi clerici eidem contravenientes sunt puniti atque quotidie vbique puniuntur, quoties iudici de nuntiatur: nec quod clerici videant agitationes taurorum absque scandalo quid præstat; scandalum enim si adsit, augebit peccatum, quod si deficiat, remanebit peccatum mortale, quod ex inobediētia præcepti pœnalis excommunicationis committitur, vt est † prædictum: imo si occulte mutatis vestib. facieque tecta clericus intersit taurorum agitationi, maiorem causam præbebit scandali illis, qui eum agnouerint, grauiusq; peccabit, quod non solum agat contra hoc præceptum, sed quod etiam se personare ausus est contra canonum præcepta, & raro adeo occulte hoc fit nec fieri potest, quin pluribus innotescat: tandem fit fraus legi iustæ, adhucque ratio finalis prohibitionis supra expensa militat hoc casu; peccabunt igitur clerici mortaliter agitationi taurorum hoc etiam modo interessentes. Non obstat denique illud de lege & politia humana, quæ nunquam ob leuem culpam obligat ad mortem corporalem: Ergo nec spiritualis: quoniam hic non adest leuis culpa, sed grauis, vt superius deduximus, ex quo etiam diluitur vltimum, quod pro priori parte fuit adductum fundamentum ex doctrin. Ricard. de S. Victore, circa distinctionem peccati mortalis à veniali, quandoquidem in proposito constat ex verbis præceptiuis & adiectione pœnæ excommunicationis de intentione legislatoris, volētis obligare transgressores ad culpam mortalem, vt supra probauimus sufficienter.

Præterea illa † distinctio Ricard. non est vsquequaque tuta nec certa. Alij enim aliter in hoc distinguunt, prout facit Syluest. in *summ. verb. peccatum*, n. 3. & ceteri *Summistæ*. Quinimo periculosum est decidere, quod quid tale sit in particulari peccatum mortale, necne, si aucto-

ritas expressa ad id non adsit, vt ex S. Thom. in *quod libr. 9. art. 5. & Maior. in 4. dist. 15. q. 6. col. 5.* refert Nauar. in *Manual. Hispan. capit. 27. numer. 269.* Remanet igitur ex supradictis satis probata nostra hæc secunda & tenenda sententia, quod clerici interessētes taurorum agitationibus in circo vel in foro, quamuis honeste & in loco tuto atque sine scandalo, peccent mortaliter. Et ita resoluius atque definiuimus omnes Theologi & Canonistæ huius admodum illustris atque antiquissimi capituli Ecclesiastici Ciuitatens. ad instantiam & requisitionem eiusdem capituli, pro rescribendo epistolæ capituli Placentini, quæ ad nos fuit delata consultationis super hoc dubio: & ita responsum esse à maiori parte doctorum vniuersitatis Salmantinæ, mihi renuntiavit illustrissimus illius ciuitatis Præsul Dominic. Hieronymus Manrique.

Hæc cum æquo animo & veritate duce scripta essent, ita hodie approbata sunt à Sanctissimo D. N. D. Sixto V. summo Pontifice, Breui suo præfato Illustrissimo Præsuli Salman. directo in hunc modum: *Venerabili fratri Episcopo Salmantic. Sixtus Papa Quintus. Venerabilis frater salutem & Apostolicam benedictionem.* Nuper siquidem † ad nostram notitiam peruenit, quod alias, postquam felix recordat. Pius Papa Quintus prædecessor noster, sua perpetua valitura constitutione spectacula & ludos taurorum prohibuerit, ac tam laicis, quàm clericis secularibus, & quorumvis ordinum regularibus, ne eisdem spectaculis & ludis interessent, sub certis inibi contentis pœnis interdixerat; & deinde pia memoria Gregorius P. Papa XIII. etiam prædecessor noster, per quasdam suas de super confectas literas prædictam constitutionem & pœnas in ea contentas, clericos tam seculares, quàm regulares, non tamen laicos & milites quarumque militiarum sacris ordinibus non initiatos comprehendere declarauerat, prout in constitutione ac literis prædictis plenius continetur; Nonnulli vniuersitatis studij generalis Salmantin. præceptores, tum sacra Theologia, tum iuris ciuiliſ professores, non solum agitationibus taurorum & spectaculis prædictis se ostentare non verentur, sed etiam clericos in sacris ordinibus constitutos, dum agitationibus & spectaculis prædictis contra prædict. constitutionem intersunt, nullum reatum committere, sed licite illis adesse posse asserunt atque publice in suis lectionibus docent: vnde multi tua diocesis clerici contra constitutionem & literas prædict. licet à te super illarum obseruatione, etiam propositis edictis requisiti atque coacti fuerint, eisdem ludis interesse non desistunt. Nos vt Romanorum Pontificum præcepta, prout decet, inuiolabiliter obseruentur, providere volentes fraternitati tuae etiam tanquam nostro & sedis Apostolicae delegato liberam facultatem atque auctoritatem tribuimus, vt tam prædict. præceptores, ne aliquid contra constitutionem, & literas prædict. docere seu asserere, quam, quoscunque clericos in eiusdem Gregor. prædecessoris literis comprehensos, ludis, seu agitationibus, ac spectaculis prædictis aliquo modo interesse audeant, seu presumant, Apostolica auctoritate monendi, ac illis præcipiendi atque mandandi, nec non contra inobedientes, cuiuscunque qualitatis fuerint, ipsis prius etiam per edictum publicum, constituto summarie & extra iudicialiter de non tuto accessu, citatis, ac vt pareant, sub sententiis & censuris Ecclesiasticis, etiam pecuniariis pœnis moderandis & applicandis, requisitis, ad incursum censurarum & pœnarum huiusmodi declarationem & executionem, omnibus & quibuscunque necessariis & opportunis tibi visis remedijs procedendi & quicquid decreueris & mandaueris exsequendi, ac totali executioni vsque ad omnimodam partitionem demandandi, omni & quacunque appellatione ac recurſu & reclamatione postpositis: inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis, non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis ac dicta vniuersitatis statutis & consuetudinibus, etiam ab inmemorabili tempore pacifice obseruatis, ac iuramento, confirmatione Apostolica vel quauis firmitate alia roboratis, priuilegijs quoque, indultis & literis Apostolicis contra præmissa concessis, approbatis & innouatis, &c. Datum Roma apud Sanctum Petrum, sub annulo piscatoris, die 14. April. 1586. Pontificatus nostri anno primo.

Deinde 17. die Mensis Iunij eiusd. anni, idem Hieronymus Salmantic. suum publicum edictum & monitorium iuxta tenorem

norem dictis Breuis Apostolici ac cum eius insertionem, decreuit, tanquam ordinarius & etiam tanquam delegatus Apostolicus, aduersus omnes & quaslibet personas Ecclesiasticas, quibus prædict. literis ac mandatis Apostolicis Pij Quinti & Gregorij XIII. prohibitum existit, spectaculus & ludus taurorum adesse, ne ipsis intersint & in omnibus adimpleant atque obseruent easdem prohibitiones & constitutiones Apostolicas sub pœna excommunicationis maioris & aliis condignis pro modo culpæ. Insuper & omnibus lectoribus & cathedraicis eiusdem vniuersitatis, tam laicis, quam clericis, secularibus & regularibus, ne in posterum dicant, vel doceant prædict. clericos posse assistere prædict. spectaculis videreque ludos taurorum sine reatu peccati, nullo modo nec forma nec aliqua cautela: quod si id docuerint, consuluerint, vel aliquo modo publicauerint, id emendent ac declarent, ita vt huiusmodi perniciofa opinio penitus à republica eradicetur sub prædictis pœnis, absolutionem prædictis censurarum sibi vel superiori suo reserua-
uit.

37 Ex quo nouissimo † breui Apostolico plura notabilia colliguntur. Primo, iam hodie non esse dubitandum de obseruantia motuum priorum Pij Quinti, ac Gregorij XIII. Summorum Pontificatus super agitatione taurorum latorum, sed omnino esse obseruandos, non admissa tacita tolerantia nec consuetudine in contrarium.

38 Secundo, clericis † comprehensis in dictis literis Apostolicis nullo modo licere interesse prædictis ludis & agitationibus taurorum: quo sit, nec sine scandalo, etiam mutatis vestibus, publice, nec secreto nec alio quouis modo id eis licere.

39 Tertio, nulli † præceptori licere aliquid docere vel asserere contra constitutionem & literas prædictis Apostolicas, quo sit, vt nullo modo licitum hodie sit eisdem dicere, licite vel sine peccato clericos posse interesse taurorum agitationibus dummodo sine scandalo adsint. Quinimo cum non debeant aliquid dicere contra præfatam constitutionem, consequitur debere fateri, peccare mortaliter clericos contra ipsius prohibitionem taurorum agitationibus interessentes, cum ex contrario sequeretur, iniustam esse prædictam constitutionem comminatem grauissimam pœnam pro leui culpa: Tum etiam, quia si aliud dicerent, aliquid docerent vel assererent contra eandem; quod est prohibitum: Tum, quia cum tam grauis pœna sententiæ excommunicationis maioris sit imposita, quamuis non ipso facto incurrenda, clericis contrarium facientibus, & præterea inobedientia tam iusti mandati superioris supremi interueniat, nullo modo fas erit dicere, contrauenientes mortaliter non peccare.

40 Quarto, præfatum † Hieron. Episcopum Salman. recte procedere posse iuxta tenorem breuis aduersus clericos & præceptores aliquid contra præfatam constitutionem & literas Apostolicas facientes, docentes, vel asserentes respectiue, præmissa monitione, quam suo edicto generali præfato promulgauit.

41 Quinto * addo, d. Breue Apostolicum minime sustulisse aliis ordinariis in suis diœcesibus facultatem & auctoritatem procedendi contra clericos prædictis agitationibus & ludis taurorum interessentes à Pio V. sua constitutione concessam, quinimo eam confirmat atque conseruari vult, vt constat ex illis verbis; Nos vt Romanorum Pontificum præcepta, prout decet, inuiolabiliter obseruentur, prouidere volentes, &c. & vt melius obseruetur, committit Episcopo Salman. vt monitis prius præceptoribus, ne aliquid contra præfatam constitutionem & literas Apostolicas docere vel asserere præsumant, & clericis, ne eisdem ludis & agitationibus taurorum aliquo modo intersint, aduersus inobedientes sub sententiis & censuris Ecclesiasticis, etiam pecuniariis pœnis moderandis & applicandis, procedat, &c. Quo sit vt singuli ordinarii in suis diœcesibus vigore facultatis sibi concessæ à Pio V. & Grego. XIII. possint aduersus clericos prædictis spectaculis taurorum quoquo modo interessentes

comprehensos in literis Apostolicis eorundem Pontificum, procedere, imo ad id teneri, vt tam sancta & salubria animabus fidelium præcepta superiorum exsequantur: præmittere tamen deberent generale edictum monitorium in valuis Ecclesiæ Cathedralis affigendum, vt nunc præcepit Summus Pontifex Sixtus Episcopo Salmant. in præfato suo Breui, quo ipse Episcopus usus fuit, vt deinceps omnes clerici à similibus spectaculis præcaueant.

Possset tamen † moderari superior nostra principalis 42 sententia, quoties clerici existentes in suis domibus, vel in aliis circumuicinis, vel etiam in callibus eiusdem vici-
nitatis, vel in suis Ecclesiis, vel alibi extra forum vel circum vbi tauri agitantur, illac contingit tauros transire, tunc enim eos videndo non existimo peccare mortaliter, quia non sunt inobedientes nec contraueniunt motui proprio de hac re agenti, alio tamē casu & loco quam hoc prohibente clericos agitationibus taurorum interesse, sicque propter hanc circumstantiam & qualitatem actus, quæ diuersum casum à prohibito constituit, constat, transgressionis culpam, alioqui mortalem, non esse huiusmodi, & ideo non esse locum excommunicationi præfatæ, quæ non incurritur nisi ob culpam mortalem: hic autem casus est præter intentionem legislatoris: ergo non obligat ad culpam mortalem, ex supradictis, in vers. nec etiam præstabit dicere, n. 29. nisi clerici per calles ex proposito tauros agitent & consulto illic ob id interessent, vt viderent eos ab aliis agitari: tunc enim ratione scandali & periculi, cui se exponunt, peccarent mortaliter.

Quinimo si * clericus habeat domum suæ habitatio- 43 nis in foro vel in circo vbi tauri agitantur, etiam si semel atque iterum vel pluries domo sua reclusus casu videat taurum agitari, dummodo ex proposito & cum mora id non fiat, sed potius ex negligentia quadam, non peccabit mortaliter, quia iure suo vititur domi existendo, nec tenetur illic oculos claudere, aut in occulto & abscondito se reponere, ne omnino, cuspides tauri videat: quamuis melius faceret si ab illius cubiculi ingressu, quo fenestræ in foro vel circo, quo tauri agitantur, exeunt, se illo tempore abstineat. Hæc sic dicta fore vellem, vt nullo modo, vel in minimo, aliquid asserere vel docere videar contra præfatam constitutionem & literas Apostolicas; Eo enim sum libentissimo animo, vt in omnibus eisdem paream atque sedis Apostolicæ mandatis obtemperem, quibus semper deditissimus fui & ero, tanquam filius obedientiæ: quod si in aliquo forsan superiores nostræ moderationes contrariæ prædictis literis Apostolicis sunt; vel aliquo tempore esse apparuerint, eas statim reuocō, vt, ac si non dicta fuissent, habeantur. * Post † huius ope- 44 ris primam editionem Sanctissimus Dominus Noster Clemens Papa VIII. hanc, quæ sequitur, fecit declarationem:

Clemens Papa VIII. Ad futuram rei memoriam. Suscepti numeris ratio postulat, vt quæ à Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris ad animarum salutem pie & prudenter statuta fuerant, cum ad illarum perniciem aliquo pacto redundasse conspiceretur, de his, pro locorum ac temporum conditione, vt decet immutandis, matura consultatione adhibita, cogitemus. Prisca siquidem illa consuetudo, qua varia ludorum genera statim anni temporibus ad publicam letitiam populo spectanda proponebantur, in diuersis quoque Christiani nominis prouinciis olim usurpabatur, quorum illi inter præcipuos erant, in quibus armati milites cum feris bestiis ad virium & audaciæ ostentationem congregiebantur. Quod in Hispaniarum sane Regnis, vbi taurorum agitationes fieri consueverant, adeo receptum fuerat, vt ad illarum spectacula omnium fere ordinum homines conuenirent: Quoniam vero felic. record. Pius Papa V. Prædecessor noster ex eiusmodi congressibus & spectaculis, non modo corporum, sed animarum pericula frequenter oriri acceperat, de salute gregis Dominici sollicitus, vt illis, quantum cū Domino poterat, occurreret, perpetua sua constitutione omnibus & singulis Principibus Christianis, aliisque personis in eadē constitutione tunc expressis

sub excommunicationes & anathematis poenis, ipso facto incurrendis, prohibuerat, ne in suis prouinciis, terris, oppidis ac locis, huiusmodi spectacula, ubi tauri & alia fera agitantur, fieri permitterent: militibus quoque, ceterisque personis aliis, ne cum iis congrederentur, interdixerat, & si in congressu occumberent, ut Ecclesiastica sepultura carerent, sanciuerat. Clericis demum, tam regularibus, quam secularibus, beneficia Ecclesiastica obtinentibus, vel in sacris ordinibus constitutis, sub excommunicationis poena, ne eisdem spectaculis interessent, similiter vetuerat. Et deinde piæ memor. Gregorius Papa XIII. & Prædecessor noster, carissimi in Christo filij nostri Philippi, Hispaniarum Regis Catholici, qui Regnorum suorum utilitate, quæ ex ea taurorum agitatione prouenire solita erat, motus id sibi supplicari fecerat, precibus inclinatus, excommunicationis, anathematis, aliarumque Ecclesiasticarum sententiarum & censurarum in ipsius Pij Prædecessoris constitutione contentas poenas in eisdem Hispaniarum Regnis, quoad laicos & fratres milites tantum, quarumcunque militiarum & præceptorias ac beneficia ipsarum militiarum pro tempore obtinentibus modo dicti fratres milites, sacris ordinibus initiati non essent, & agitationes taurorum festis diebus non fierent, & per eos, ad quos spectabat, prouideretur, ne inde alicuius mors, quoad fieri posset, sequeretur, abstulerat & amouerat, aliaque circa præmissa necessaria & oportuna statuerat & decreuerat, sicuti in singulis literis dictorum Prædecessorum, quarum tenores præsentibus pro expressis haberi volumus, Calendis Nouembris Pontificatus sui anno secundo, nec non vigesima quinta mensis Augusti, anni M. D. LXXV. Pontificatus item sui anno quarto, expeditis latius continetur. Ceterum, quia sicut idem Philippus Rex nobis, & per literas & per dilectum filium nobilem virum Antonium, Sueſſæ Ducem, suum apud nos Oratorem, nuper exposuit, vsu compertum fuit, poenas in eisdem Pij Prædecessoris literis expressas, graues quidem illas & timendas, nondum tamen (quod sane optandum fuerat) præfatos congressus & spectacula in eisdem Regnis Hispaniarum sustulisse, tum propter antiquum eius gentis morem, quo milites, tum equites, tum pedites, ita congregientes ad bellica munera acriores redduntur, tum ob insita quasi à natura, vniuersis eius regionibus hominibus eorundem congressuum & spectaculorum cupiditatem, qua adeo tenentur, ut nisi vi maxima ab illis arceri possint: & cum sicut eadem expositio subiungebat, quam plurimi in eisdem Hispaniarum Regnis in censuras & poenas præfatas inciderint, in easque possum incidant, & ob id grauiora, quam antea peccata, suadente humani generis hoste, ibidem perpetrentur, ita ut quæ ad medelam & salutem parata fuerant, in duriores morbum conuersa, ad perniciem inualeſcant: idcirco idem Philippus Rex nobis supplicari fecit, ut in præmissis prouidere ex benignitate Apostolica dignaremur. Nos considerantes, poenas omnes, excommunicationis præsertim & anathematis, salutares esse debere, quod eo consilio adhibende sint, ut omnes illarum timore perterriti, eas res quæ prohibentur, omnino euitent: & animaduertentes, commemoratas censuras & poenas, parum in dictis Hispaniarum Regnis hæcenus profecisse, atque hoc tempore non solum animabus non mederi, sed plurimum obesse, quinimo materiam scandali plerisque asferre, his sane malis ac periculis pro debito pastoralis officij, quantum cum Domino possumus, occurrere cupientes, auctoritate Apostolica tenore præsentium excommunicationis atque anathematis, ceterasque poenas in dictis literis contentas, quoad omnes in illis expressos, in Regnis Hispaniarum duntaxat, Monachis & fratribus mendicantibus, ceterisque cuiuscunque ordinis & instituti regularibus exceptis, tollimus & amouemus, easdemque Pij Prædecessoris literas ad terminos iuris communis, cui per præsentis non intendimus in aliquo derogare, perpetuo reducimus ac restituimus, reductasque & restitutas esse decernimus & declaramus, non obstantibus præmissis, nec non ceteris constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, aliisque contrariis quibuscunque. Volumus autem, ut huiusmodi taurorum agitationes in eisdem Hispaniarum Regnis festis diebus non fiant, & per eos, ad quos spectat, prouideatur, ne inde alicuius mors, quoad fieri poterit, sequatur. Clericos vero seculares, beneficia Ecclesiastica obtinentes, vel in sacris ordinibus, seu in Ecclesiastica dignitate constitutos, in dictis Hispaniarum Regnis existentes, per præsentis monemus & hortamur in Domino, ne paterna hac nostra & Sedis Apostolica benignitate abutantur, sed memores non-

neris & vocationis suæ, eam vtriusque rationem habeant, ut nihil quod à propria dignitate, & à sua ceterorumque salute alienum existimetur, vllò vnquam loco admisſisse arguantur. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die decima tertia Ianuarij, millesimo quingentesimo nonagesimo sexto, Pontificatus nostri anno quarto. Locus † annuli Piscatoris. M. Vestrus Barbanius. *

S V M M A R I A.

- 1 Locatio rerum Ecclesiæ vltra triennium est prohibita sub variis poenis per Paulum Venetum Pontificem Maximum.
- 2 Lex ad hoc vt valeat atque liget, necessarium est, vt ab initio fuerit recepta.
- 3 Legem tunc dicitur non fuisse receptam, quando Principe sciente per aliquos actus contrarios excluditur, eo autem ignorante, vbi per decennium lex negligitur, nec vllò pacto admissa fuerit.
- 4 Extrauagans, ambitione, de rebus Ecclesiæ non alienand. Pauli Veneti est seruanda, vbi fuit à principio recepta.
- 5 Iure antiquo res Ecclesiæ ad modicum tempus, hoc est, intra decennium, locari poterant.
- 6 Extrauagans, ambitiose, de rebus Ecclesiæ alienan. an sit in vsu, & num. 7.
- 8 Apud Hispanos dubium est, an prædicta extrauagante sit derogatum; Quandoque enim admissa est, quandoque neglecta.
- 9 Standum est in hoc consuetudini loci siue prouinciæ, vt in quibus locis ipsa extrauagans recepta sit, & quoad id, in quo recepta fuerit seruetur, in aliis vero partibus, vbi ipsa in totum, vel in parte recepta non fuerit, vel contrarium obseruatum, obseruantia huiusmodi & legitima consuetudini stetur.
- 10 Legitima consuetudo in proposito erit quadragenaria, cum suis requisitis.
- 11 Ciuitatensi à tempore immemoriali prædia & fundi mensæ capitularis atque fabricæ eiusdem Ecclesiæ, ad nouem annos locantur.
- 12 Idem in Cauriensi ciuitate.
- 13 Fundi & res Ecclesiæ, si eius sint conditionis, vt ex eisdem quolibet triennio vnicus tantum fructus percipiatur, poterunt in nouem annos locari.
- 14 Extrauagans prædict. an habeat locum & procedat non solum in bonis Ecclesiarum, sed etiam in locatione fructuum siue reddituum beneficiorum? & numero 15.
- 16 Beneficia sunt bona Ecclesiastica.

C A P V T VIII.

Extrauagans, ambitiose, de rebus Ecclesiæ non alienandis, inter extrauagantes communes declaratur.

PAVLVS † Venetus Papa Secundus, anno Domini 1546. Calend. Martij, omnino prohibuit locationem & conductionem rerum Ecclesiæ vltra triennium, variis adscriptis poenis, & inter eas annullationis actus & excommunicationis censura, tam in alienantem, quam in recipientem, vt in præfata extrauagant. continetur.

Sæpe * tamen vidi in praxi dubitari: An fuerit recepta, vel si fuit recepta, an deinde contraria fuerit consuetudine sublata? necessarium namque est ad hoc, vt lex valeat, quod ab initio recipiatur, alias nullam vim obtinet, vt in cap. in istis, §. leges, 4. distinct. vbi Dominicus notat, leges à Principe dari ea conditione & intentione, vt non aliter obligent, quam si fuerint à Republica receptæ: ad idem l. de quibus, ff. de legibus, gloss. in capit. 1. de treuga, fide & pace, & in l. rem non nouam, §. patroni, C. de iudic. tradit bene Syluest. in summa, verbo, lex, num. 6. per totum, est communis secundum Didacum Couarru. lib. 2. variar. resolut. cap. 16. num. 6. in versic. quinio sent, &c. Sic itaque videmus, quam plures leges

leges huius Regni non esse in usu, imo contrarium in praxi esse introductum, quia ab initio non fuerunt receptæ à subditis: quamuis enim lex sæpe sit in viridi obseruantia, vt in *l. Arriani, C. de heretic. & Manich.* attamē hoc fallit, si ab initio non fuerit recepta, per *supradicta*.

3 Quatenus t̄ autem attinet ad nostram extrauagantē vbiunque non fuerit recepta, manifestum est, non esse seruandam: & tunc dicitur, legem non fuisse receptam, quando, Principe sciente per aliquot actus contrarios excluditur, eo autem ignorante, vbi per decennium lex negligitur, nec vllō pacto t̄ admissa fuerit, secundum *Imol. & Felin. num. 13. in d. cap. 1. de treuga, fide & pace, & l. as. in d. §. patroni*, quos refert & sequitur *Cauarru. vbi supra*, & in terminis dictæ extrauagantis eam esse seruandam, vbi fuit à principio recepta, sicut in ciuitate & diœcesi Florentina, tenet *Anton. de Pet. in tract. de iurisdic. Episcop. cap. 2. vol. 2. tract. num. 10. & seq. fol. 201.* Testatur tamen in multis locis, præcipue in diœcesi Imolensi & aliibi, à principio nō fuisse receptam, vt ius scriptum: idem, quod liget omnes, si usu recepta sit affirmat *Albert Troci. de vero & perfecto cleric. c. 50. lib. 2. n. 9. vol. 2. tract. diuers. Dd. fol. 254.* At in proposito non cōstat, quod recepta nō fuerit: quinimo cōtrarium præsumendū est, cum sit lex iusta & pro maiori parte recepta, vt ex infra allegadis patebit.

5 Vnde t̄ recurrendum est ad alterum asylum; An postquam fuerit recepta, contraria consuetudine sit sublata, ita vt in hoc antiquum ius sit seruandum, nempe, *cap. nulli, de reb. Eccles. non alien. clement. 1. eod. tit. vbi res Ecclesiæ locari non possunt ad longum tempus, sed ad modicū, hoc est intra decennium, vt ibi notant gloss. & D. Couarru. late d. cap. 16. num. 1.* Quinimo Concilium Tridentinum irritat locationes rerum Ecclesiæ ad longum tempus factas, vt patet in *sess. 25. cap. 11.*

6 Qua * in re Bertach. in *tract. de Episc. 36. quæst. vol. 2. tract. diuers. Dd. fol. 178. num. 109. in fin.* inquit, quod præfata constitutio vbiq̄ seruatur, & esse in obseruantia testatur *Auend. lib. 1. cap. 4. prator. num. 40. dicens*, quod quotidie emanant literæ Apostolicæ de ea mentionem facientes & de eius obseruantia monentes, & alias, quibus idem derogatur: Ergo si non esset admissa, non esset necessarium eidem derogare, *argum. l. decem. ff. de verbo. obligat. & cap. ad dissoluendum, de desponsat. impub. ** & eam fuisse usu receptam & obseruari, affirmat *Petrus Benint. decis. 13. num. 9.* & eum referens *Beccius consil. 92. num. 11. lib. 1. dicens*, se vidisse obseruari in Senatu Montisferrati.*

7 Rursus, t̄ Syluest. in *sua summa, verbo, alienatio, num. 15.* inquit, non esse moribus vtentium receptam. Idem in aliquibus testatur idem Syluest. *verbo. excommunicatio, 7. num. 83.* & de eius valore & obseruantia videtur dubitare *Trocius de profess. cleric. cap. 50. in fin. & Caietan. in sua summa, cap. 75. de excommunicatione, ad fin.* inquit; Notandum, quod hæc decretalis non est recepta vbiq̄, & quod alicubi videtur recepta nō taliter sed quoad aliquid, ideo vbi non est recepta, & similiter quantum ad illud, in quo alicubi non est recepta, neminem damnes, eo quod nisi consensu vtentium lex fuerit firmata, pro non lege habetur: admonet igitur, cautum debere esse confessarium, vt sciat consuetudinem patriæ, quoad hoc, & quod illam sciet à curia Episcopi: quæ dicta Caietani refert & sequitur *Summa Armil. aur. in sum. verbo, excommunicatio, 62. & verbo, locatio, num. 5. & Nauarr. in Manual. Latin. cap. 27. num. 150.* addens, quod idem eadem ratione debet perpendere iudex fori exterioris, & credit nullibi esse omnino receptam: quia in nullo loco est usu recepta priuatio beneficiorum, de qua in *d. extrauagant.* & quod in Lusitania non videtur recepta, quoad locationem in solos tres annos, quia passim videt fieri locationes in quatuor: at vero in Salmantica affirmat, iam pridem ipsum tulisse sententiam ex probatis coram se, irritam & nullam fuisse quandam locationem in plures quam in tres annos factam: clericū autem, qui eam fecit, non de iurisdictione excommunicatum, iuxta antiquum ius, *cap. 1.*

Can. Quæst. Lib. I. c.

ne *Pralat. vic. suas*, nec per consequens irregularem, eo quod celebrasset post illam locationem absque absolutione: sicque credit in paucis locis esse receptam quoad pœnas extrinsecas, & in multis quoad dispositionē principalem & pœnam intrinsecam nullitatis alienationis & locationis factæ in plures quam in tres annos: idem etiam in effectu affirmat *D. Episcopus Sarmient. in suo lib. de reddit. Eccles. 1. part. cap. 2. num. 20. cum Caietan. & Syluest. vbi supra*, quos ibi referens, inquit, quod illa constitutio extrauagans non vbiq̄ recepta est, ideo excommunicatio cessat in loco, vbi non constat fuisse expresse receptam: quod & testatur *Ant. à Cordub. in sua sum. de casus de consciencia, quæst. 103.* addens, quod in Archiepiscopatu Toleran. valet dicta constitutio, quantum ad irritationem contractuum, locationum vltra triennium, & quod hanc practicam sequuntur visitatores. Idem refert & sequitur nouissimè *F. Lud. Lop. in suo instruct. conscient. 2. part. c. 49.* Ordines tamen mendicantium vltra triennium possunt locare sua prædia cum licentia suorum prouincialium, vt in *compend. suorum priuileg. vulgo mare magnum, continetur in tit. de locatione*, vt referunt *Auendan. & Anton. à Cordub. vbi supra*, cuius priuilegij tenor videndus & attendendus est, cum casus contigerit, vt obseruetur ad vnguem.

Hac t̄ igitur diuersitate atque consuetudinum varietate attentata, recte ac verissime docet *Couarruias vbi supra*, apud Hispanos dubium esse, an prædictæ extrauaganti, ambitiose sit derogatum: vidit etenim sæpe eam adduci & tractari in aliquot controuersis, & quandoque admissam, quandoque neglectam fuisse, ac proinde iudicis examinationi hoc dimittit.

In summa, quæstio est de facto, non vero de iure, quia hoc certissimum est, nempe non valere locationem rerum Ecclesiæ vltra triennium, vt in *d. extrauag.* illud vero dubium atque incertum est, in quibus nempe locis recepta illa sit, & quoad quid, in quibus vero non: Quare nihil aliud affirmare possum post longum laborem atq; relationem t̄torum virorum, nisi quod ipsi resoluunt, 9 nempe standum esse in hoc consuetudini loci siue prouinciæ, vt in quibus locis ipsa extrauagans recepta sit, & quoad id, in quo recepta fuerit, seruetur: in aliis vero partibus, vbi ipsa in totum, vel in parte recepta non fuerit, vel contrarium legitima consuetudine in iudicio probata obseruatum, huic obseruantia atq; legitimæ consuetudini stetur. Varietas autem facti & consuetudinis, vt colligo ex supradictis auctoribus, magis ac potius consistit in nullitate vel validitate locationis rerum Ecclesiæ vltra triennium, quam in censura excommunicationis, ceterisq; pœnis: Nam quoad eas certius est, non esse in usu, in maiori parte horū Regnorum dict. extrauag. itaq; contrauenientes excommunicationem nec ceteras pœnas incurrunt, ac proinde nec irregularitatem celebrando absque absolutione: quia cum pœna sint odiosæ, eas vsus nō recepit: at vero quamuis quoad nullitatem contractuum locationū vltra triennium diuersitas locorum esse videatur, frequentius tamē admissum videtur, vt recepta sit ipsa extrauagans, prout in dubio, alio non probato admittenda est ac iuxta eam iudicandum: vbi tamen legitime probata fuerit consuetudo immemorialis, vel alia legitima in contrarium, seruanda erit, vt ex omnibus supradictis colligitur, & ex *Roch. de Curt. in cap. fin. de consuet. fol. paruo 51. col. 1. relato à nostris, vbi supra*, quamuis ipse hoc apud eum non inuenerim * Et quod huiusmodi locatio valeat, quando res est solita locari ad longum tempus, tenet *Grat. consil. 96. num. 14. lib. 1. Paris. consil. 98. num. 7. lib. 4. prout eos refert & sequitur Bec. vbi supra, num. 2. **

Dubium * tamen est; Quæ consuetudo dicetur legitima in proposito, vt eidem *Paulina extrauag. iam recepta derogatum sufficienter in proposito videatur?* In hoc resoluo, legitimam esse illam consuetudinem, quæ quadraginta annorum continuorum spatio, & vltra cum suis ceteris requisitis præscripta & cōfirmata fuerit, vt in *c. fin. de consuet. ita in terminis tenent.*

tenent Ant. de Pet. & Couar. vbi supra.

11 Et in hoc Episcopatu Ciuitaten. saltem in urbe ipsa, quæ est caput † totius diocesis, video semper locari prædia & fundos huius almæ Ecclesiæ, tam mensæ capitularis, quam fabricæ ipsius Ecclesiæ, regulariter ad nouem annos, hocq; inuiolabiliter obseruatur, & audio ita fuisse semper obseruatum absque vlllo dubio à tempore immemoriali, idemque esse in reb. aliarum Ecclesiarum huius ciuitatis, quod liquidissimo probari poterit: quare nō dubito, hoc probato, hic locum non esse præfatæ Paulinæ decisioni, nec respectu pœnarum, nec ipsius principalis decisionis, quamuis non audierim, in iudicio deductam vnquam hic fuisse nec super eo disceptatum: si ergo consuetudo legitime præscripta aliquid potest in proposito, vt potest ex suprad. cum ea, que hic adest, immemorialis sit, videtur omnino seruanda probata in iudicio.

12 Et † iuxta supradictam resolutionem respondi ad casum, de quo fui cōsultus de quadam locatione ad sex annos facta defunctæ cuiusdam capellani Episcopatus Cauriens. in iudicio deductum, ibi enim, † vt mihi renuntiaturum fuit, eadem cōsuetudo immemorialis, quæ hic, pollet ac viget. Præmaxime, quod illa defuncta consistebat præcipue in cultura & in tota prædicta locatione sex annorum, bis tantum rumpi debebat, duoque, nō vero ampliores redditus pensionis frumenti domino reddendi erant: Ergo ipsi nondum complebant vnā locationem trium fructuum, cum tamen vltra tres sit prohibita locatio, quo casu valet similis huic locatio, etiamsi vltra tres annos fiat, dum tamen vltra tres fructus conductor, nec locator, toto illo tempore recipiat ex natura rei atq; conditione, iuxta id, quod recte post alios in proposito deducit Couarru. vbi supra, in versic. tertio extrauagans, resoluens, eam esse intelligendam in rebus Ecclesiæ, quæ quotannis coluntur, vt ex eis fructus quolibet anno colligatur, alioqui si res Ecclesiæ eius sint conditionis, vt ex eisdem quolibet triennio vnicus tantū fructus percipiat, poterunt in nouem annos locari; Ergo cum in casu præmissi ad ipsum contigerit, locatioque tantum facta fuisset ad sex annos, valida erit, præmaxime attenta consuetudine immemoriali dicti Episcopatus.

14 Super est † modo, vt videamus: An constitutio præfata Paulina (data ipsius obseruantia) loquatur atque procedat non solum in rebus Ecclesiæ, vt hæc vltra triennium locari non possint, sed etiam in fructibus beneficiorum? Verbi gratia; Prælati, Canonici vel alius beneficiatus, an possint fructus sue dignitatis, præbende, vel beneficii vltra triennium locare, ad vitam nempe vel ad modicum tempus, hoc est, intra decennium? & hoc eis licere videtur. Primo, quoniam d. extrauagans loquitur tantum in locatione rerum Ecclesiæ vltra triennium, vt constat, ibi: Bonorum Ecclesiasticorum, iuncto text. ibi, Ecclesiarum euidentis utilitate: non autem in locatione fructuum beneficiorum, qui locari possunt, vt in cap. querelam, ne Prælati, vices suas, & ibi Dd. Secundo, per text. in l. 9. tit. 17. part. 1. vbi expressim cauetur, Prælatos aliosque clericos posse locare fructus suarum Ecclesiarum atque beneficiorum ad vitam: quia licet hi fructus proueniant ab spiritualibus, spiritualia ipsi non sunt, & ibi Greg. Lopez. in gloss. arrendar, refert Abb. in d. cap. fin. ne Prælati vices suas, notantē super gloss. 2. & est in num. 4. Rectorem Ecclesiæ posse locare fructus pro tempore vitæ suæ: & in terminis hæc partem videtur tenere Fredericus de Senis consil. 123. & nominatim Didac. Couar. d. lib. 2. variar. resolut. cap. 16. num. 6. ad fin. versic. sexto, dicens, quosdam hoc opinari, & cum ea opinione ipse remanet: sed intrepide hanc partem tenet & probat Auendan. d. lib. 1. cap. 4. prator. nu. 42. in versic. item, quæ supradicta sunt.

15 Sed † meo iudicio contraria sententia est verior & tenenda, imo quod etiam fructus beneficiorum non possunt vltra triennium locari, nec Prælati, siue alius beneficiatus possit ad vitam, ad longiusve tempus quam triennium eos in firmam dare, & hoc per dictam extrauag.

Paulinam recte inspectam, quæ non solum in bonis & rebus Ecclesiæ loquitur, sed etiam in fructibus beneficiorum: agit enim in præfatione in principio in bonis immobilibus & pretiosis mobilibus Deo dicatis, ex quibus Ecclesiæ, monasteria & pia loca reguntur, illustranturq; ac eorum ministri sibi alimoniam vendicant: & postea in decisione prohibet omnium rerum & bonorum Ecclesiasticorum alienationem, omneque pactum, per quod ipsorum dominium trāsferatur, concessionem, hypothecam, locationem & conductionem vltra triennium, &c. His namque verbis nō solum bona propria ipsarum Ecclesiarum, quarum fructus in vtilitatem fabricarum conuertuntur, vltra triennium prohibentur locari, sed etiam illa, ex quibus Ecclesiæ ipsæ & pia loca reguntur illustranturque, & eorum ministri sibi alimoniam vendicant: Ergo fructus beneficiorum locari non possunt vltra triennium; omnia enim prædicta, bona sunt Ecclesiastica atque de patrimonio Iesu Christi Domini nostri, Deoque dicata; post diuisionem tamen factam à Simplicio Summo Pontifice, circa annum Domini 470. Quarta enim pars omnium fuit applicata fabricis Ecclesiarum pro ipsarum seruitio, vestibus & ornamentis; Quarta etiam Episcopis, alia quarta ministris Ecclesiarum, reliqua pauperibus, vt resoluimus in nostro lib. 2. pract. quest. quest. 114. num. 7.

Omnia igitur bona supradicta Ecclesiastica sunt nihilominus, & de his loquitur tex. ille in d. extrauag. ambrosio, his verbis; Omnium rerum & bonorum Ecclesiasticorum, &c. quia non exprimit nec restringit Ecclesiarum, sed generalius Ecclesiasticorum, vt vtraque bona comprehendat: nam legis siue constitutionis decisio debet intelligi ac declarari iuxta præfationem & proœmium, vt in l. fin. vbi communiter Dd. ff. de hered. instit. cum similib. Verum hoc expressius comprobatur ex eadem Paulina constitutione inferius in casibus exceptis in secunda exceptione, ibi, Ac de fructibus & bonis, quæ seruando seruari non possunt, pro instantis temporis exigentia, &c. intelligendo eorundem bonorum Ecclesiasticorum, de quibus supra loquitur, qualia sunt præbendarum & beneficiorum Ecclesiasticorum, vt infra probatur. Exceptio igitur hæc firmat regulam in contrarium, vt in l. nam quod liquida, cum similib. ff. de pen. te-gat. nempe, vt quoties fructus & bona vltra triennium seruari possint, non possint vltra concedi vel alienari: sed fructus beneficiorum percipiendi, imo, qui post triennium nasci debent, non est opus vt antea alienentur, nec vlla tunc est temporis exigentia, vt alienentur antequam nascantur: Ergo vltra triennium alienari nec locari possunt: quinimo, nisi expresse in verbis præcedentibus extrauagantis, esset permessa locatio intra triennium, iuxta hanc solam exceptionem illa videretur prohibita, nisi tantum, quoties seruando seruari non possent, pro instantis temporis necessitate: attamen cum iam ex præcedentibus indistincte ad triennium licita sit concessio, locatio & conductio bonorum Ecclesiasticorum, pro hoc triennij tempore valida ac permessa erit, vltra vero non, etiamsi sit fructuum beneficiorum: Quandoquidem illi etiam ac cetera bona, quæ seruando seruari non possunt, prohibentur alienari, nisi pro instantis temporis exigentia, quæ cōseruatio absque temporis exigentia in fructibus nondum natis, minime vltra triennium extenditur, prout est notissimum. Quo fit, vt cum Ecclesia Cathedralis, collegiata, vel Archiepiscopalis habeat quamplurima bona immobilia fructifera mensæ, siue dignitatis Episcopalis vel Archiepiscopalis, vel Abbatiae, & præterea decimas aliosque redditus Ecclesiasticos pro sustentatione Prælati, ac tantæ dignitatis illustratione, nec non & alia bona separata, decimas etiam & alios redditus Ecclesiasticos, pro mensæ & sustentatione Canonicorum ceterorumque Ecclesiæ ministrorum, Prælati huiusmodi, nec Capitulum vel singulares personæ ipsius, poterunt fructus suæ Prælatiæ, mensæve Capitularis, nec suarum præbendarum in totum, vel pro parte, vltra triennium

nium locare, cum hæc sint bona Ecclesiastica, iuraque spiritualia & redditus Ecclesiastici, vt communiter nuncupantur: Ergo vltra triennium locari non possunt, stante dicta Paulina ipsiusque obseruantia, vbi contrarium non fuerit legitima consuetudine præscriptum.

Idem est in ceteris Ecclesiarum parochialium & aliarum beneficiatis; hi enim cum bonis & redditibus Ecclesiasticis fruuntur, eos vltra triennium, vel iure ipso postulante, locare minime poterunt.

Pro quibus omnibus, vltra verba Paulinæ in idem expensa facit, quia in proposito ante dictam extrauagantem, sicut bona Ecclesiastica ad longum tempus locari erant prohibita & permissa tantum ad modicum tempus, ita etiam & fructus & reddituum venditiones, nisi ad modicum tempus, vt est *tex. expressus in clemen. 1. in fin. de reb. Ecclæs. non alien.* Eadem igitur est ratio prohibitionis vltra tempus permissum, & permissionis intra idem tempus respectiue locationis bonorum Ecclesiasticorum, atque ipsorum reddituum & fructuum: Ergo idem ius in vtrisque in proposito statuendum est: & in terminis nostris hanc sententiam ante nos expresse tenuit ac probauit, quamuis breui sermone Boerius *decis. 224. num. 2.* Nec Couarruias allegatus pro contraria parte, eam intrepide tenet, nec affirmat, sed asserit, quosdam id opinari: ipse autem licet cum ea opinione transire videatur, eam non audet, nec affirmare nec damnare. Fredericus autem de Senis *d. consil. 123.* non agit in terminis dictæ Paulinæ, nec eam allegat. Dicta vero lex *partita 9. tit. 17. part. 1.* pro priori parte allegata, & Gregor. Lopez, *ibi. cum Abb.* non etiam ob stare videntur, quoniam illa lex fuit condita multis annis, antequam faciretur dicta constitutio: quod patet, quia liber legum Partitarum fuit inceptus anno Incarnationis Dominicæ 1251. vt in prologo eius exprimitur, & sic 217. prope annos, antequam dict. extrauagans ederetur: Abbas vero & Gregorius huius Paulinæ non meminerunt: remanet solus pro contraria parte Auedanius, qui profecto nimia audacia, non vero ea moderatione, qua insignis Couarruias ab ea relatus vtitur, eam affirmat, præcipue cum agat de re non euidenti, imo cum periculo contraueniendi Pontificiæ decisioni: & præterea supponit vnum, quod maxima suspitione falsitatis non caret, nempe quod beneficia licet sint de Ecclesia, non tamen sunt bona Ecclesiastica, idque probare nititur argumentis minime efficacibus. Contrarium siquidem est verius & comprobari potest ex latissime traditis ac digestis, quamuis in aliud propositum, à doctissimis viris D. Nauar. & D. Francisco Sarmient. in suis libell. de reddit. Ecclesiast. & in apolog. eiusdem nominis ab eodem D. Nauar. composita: quis enim vnquam dubitauit, beneficia eorumque bona esse Ecclesiastica? Profecto videtur absurdum contrarium asserere; Nam quamuis in his clerici habeant solum vsum fructum eorum, dominium aut pertinet ad ipsam eorum Ecclesiam, aut id ipsos in communi, ideo non possunt alienari, vt in *tit. de rebus Ecclæs. non alienand. & alibi sæpius.* Sunt enim spiritualia, vt in *d. l. 9. tit. 17. part. 1.* igitur nec locari vltra triennium, vt in dicta Paulina. Quod si replices, esto, quod bona ipsa ex quibus redditus proueniunt, vltra triennium locari non possint, quia sunt Ecclesiastica, quicquid dicat Auedan, fructus tamen & redditus ipsorum clericis competentes, cum potius sint quid temporale, vt in *d. l. 9.* poterunt intra decennium vel ad vitam locari, vt habet prima opinio: respondeo: nec hoc quidem licere, cum vtrumque comprehendatur in *d. Paulina extrauag.* & præterea, cum nihil interfit, saltem in re, inter locationem bonorum ipsorum, vel redditus eorum, vtroque enim casu minime alienantur bona ipsa in locatione intra decennium, vt in *l. non solum, ff. locat.* & nihilominus locatio prædictorum bonorum tantum est permissa intra triennium, non vero vltra: Ergo & fructuum locatio eadem ratione, vt in *d. clement. 1. in fin. de rebus Ecclæs. non alienand.* vbi in proposito, bona ipsa & fructus atque redditus earundem æquiparantur, vt ad mo-

dicum tempus locari possint: Ergo hodie vltra triennium id fieri non poterit, cum ex dicta Paulina hac terminus sit huic negotio præfixus.

S V M M A R I A.

- 1 Ordinati per symoniam sunt suspensi ab exsequutione suorum ordinum, & electiones & omnes aliæ prouisiones beneficiorum, symoniace factæ, sunt nulla ipso iure, & prouisi non faciunt fructus suos, sed eos in foro conscientie tenentur restituere, & singuli ex supradictis, qui dando vel recipiendo symoniam committunt, item & mediatores sunt excommunicati & absolui non possunt, nisi à Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo.
- 2 An ad hoc, vt superiora procedant, requiratur consummatio symonia conuentionalis ab vtraque parte? & num. seq.
- 3 Symoniacus de iure communi regulariter priuari debet per sententiam.
- 4 Quando duo sunt à iure equiparata, pœna, quæ adiicitur in vno, videtur adiecta in alio.
- 5 Excommunicatio est maior pœna, quæ est in Ecclesia.
- 6 Excommunicatio dicitur mucro Episcopi, & est maxima pœna, sique non debet infligi pro leuibus criminibus, sed pro peccato mortali.
- 7 Anima pretiosior est omnibus rebus.
- 8 Symonia ex sola traditione rei spiritualis ob pretium committitur ad incurrendam sententiam excommunicationis, licet pretium non soluatur: secus est econuerso, quia traditione pretii, si res spiritualis non tradatur, non committitur symonia subiecta censuris Ecclesiæ, quamuis incurratur crimen symonia.
- 9 Collatio beneficii facta sub pacto de aliquid ob id dādo, est nulla, etiamsi pretium non tradatur, sed tantum promittatur: contrarium tamen, tam respectu nullitatis collationis, quam excommunicationis, praxis recepit, vt in num. 10. & 11.
- 11 Vbi est varietas opinionum, non peccat non seruans ius præcepti.
- 12 De temeritate argui non potest, qui sequitur maiorum sensum.
- 13 Communis opinio in dependentibus ab interpretatione prudentium plene excusat & sequenda est, nec ab ea recedere licet, nisi sit euidenter falsa.
- 15 Clericus celebrans post completam ab altera parte symoniam, ante implementum alterius, non incurrit irregularitatem.
- 16 Translatio dominij beneficii per symoniam collati & pretij per symoniam dati, non impeditur iure naturali, nec diuina, sed humano.
- 17 Casus practicus.

C A P V T I X.

Extrauagans, Cum detestabile, de symonia, inter communes declaratur.

EXSTAT & alia eiusdem Pontificis Pauli Veneri constitutio, anno 1464. 9. Calend. Decembris lata in ordinatos per symoniam, vt à suorum sint ordinum exsequutione suspensi, & præterea annullat ipso iure electiones & omnes alias prouisiones dignitatum, personatum, officiorum Ecclesiasticorum & beneficiorum symoniace factas, ita vt sic prouisi non faciant fructus suos, sed in foro conscientie teneantur ad restitutionem eorum, & quod singuli ex supradictis, qui quomodolibet dando vel recipiendo symoniam commiserint, aut quod illa fiat, mediatores extiterint seu procurauerint, sententiam excommunicationis incurrant, à qua, nisi à Romano Pontifice pro tempore existente, non possint absolui, præterquam in mortis articulo constituti. Offert se tamen in proposito statim in limine illa quæstio; An præfata constitutio, ad hoc vt procedat, pœnaque eius & nullitas tituli collationis atque sententiæ excommunicationis locum habeant;

beant, requiratur consummatio symoniæ conuentionalis ab vtraque parte, & sic quod sit symonia realis, an vero intelligenda sit etiam in symonia conuentionali tantum?

3 Et videtur in conuentionali tantum quoque extrauagantem illam loqui, locumque habere non solum in reali: quoniam symoniacus de iure communi regulariter priuari debet per sententiam, non vero ipso iure priuatus existit, vt in cap. 2. de confess. text. cum gloss. in cap. per inquisitionem, de election. Abb. in cap. inter dilectos, vltim. colum. de excessib. Pralat. sed per dict. extrauagant. cum detestabile, ipso iure sunt imposita dictæ pœnæ, vt constat ex proœmio ipsius, aggrauante scelus symoniacæ prauitatis, tanquam detestabile, sicque arguitur mens legislatoris, argument, l. final. ff. de hered. instit. volentis augere pœnam indifferenter, ex quo indistincte statuit, & hoc ob criminis frequentiam: Ergo cum non distinguat symoniam conuentionalem à reali, in vtraque loquitur & procedit.

Secundo, quia paria sunt ad inducendam symoniam, dare pecuniam seu aliud temporale, vel promittere, vt in cap. super hoc, de renuntiat. & ibi Imol. & Abb. Si ergo Paulina supradicta loqueretur tantum in symonia reali, sequeretur, quod quando duo casus sunt æquiparati à lege veteri, lex noua loquens in vno, non haberet locum in alio: quod est contra communem resolutionem Doctorum, quam tenet gloss. in l. si quis seruo, C. de furtis, communiter approbata. Præterea, vbi duo sunt à iure æquiparata, pœna, quæ adiicitur in vno, videtur adiecta in alio, secundum Abb. in cap. 2. de mut. petit. colum. 3. & in cap. de multa, de prabend. colum. 5. num. 18. pro quo est text. cum gloss. in cap. si postquam, in fin. de election. in 6. Nec textus in d. extrauagant. in §. statuentes, videtur supradictis obstare, quatenus de datione & receptione loquitur, hoc namque ad pœnam duntaxat excommunicationis adiungit, non vero ad pœnam priuationis, de qua in §. precedenti iam edixerat.

Nec etiam obest, quod maior & grauior sit pœna excommunicationis, quam priuationis beneficiorum; illa siquidem ligat animam, cap. per venerabilem, in versic. cuius sententiam, &c. qui filij sint legitimi, cap. Romana, in §. in vniuersitate, de sententia excommunicat. in 6. & vt inquit Diuus Augustinus, nulla maior est pœna excommunicatione in Ecclesia, vt in capit. corripiantur, 24. quæst. 3. & dicitur mucro Episcopi in cap. visis, 16. quæst. 2. & est maxima pœna, sicque non debet infligi pro leuibus & criminibus, sed pro peccato mortali, vt in c. non asseramus, in fin. 24. q. 1. & in c. nullus, & in c. nemo Episcoporum, & in c. Episcopi, 11. quæst. 3. Anima tamen pretiosior est omnibus rebus, vt in l. sancimus, C. de sacrosanct. Eccles. cap. cum infirmitas, de penit. & remiss. Si ergo extrauagans prædict. cum detestabile, in pœna excommunicationis, quæ est grauior ceteris, restrinxit & declarauit, vt ipsa incurratur, quando aliquid datur vel recipitur, à fortiori idem videtur voluisse in pœna leuiori, quæ est præcedens priuationis, scilicet beneficii, argum. text. in authent. multo magis, C. de sacrosanct. Eccles. & in capit. cum in cunctis, in princ. cum ibi notatis, de elect. Nam responderi potest; Primo, quod in pœnis benigna est interpretatio facienda, vt in reg. in pœnis, de reg. iur. in 6. & non valet argumentum de maiori ad minus, vt in authent. quas actiones, cum ibi notatas, C. de sacrosanct. Eccles. Secundo, quia non sequitur ad pœnam excommunicationis pœna priuationis; Quia licet sententia excommunicationis ferri non debeat, nisi pro peccato mortali: non tamen omne peccatum mortale est priuatione beneficii dignum, etiam si propter huiusmodi peccatum sequatur excommunicatio, Consequitur igitur ex supradictis, quod quamuis ad incurrendam sententiam excommunicationis contra symoniacos in ordinibus & beneficiis requiratur datio vel receptio: attamen ad annullationem tituli vel collationis beneficii per symoniam adepti, ea non requiritur, sed sufficit symonia tantum conuentionalis, vt d. extra-

uag. in d. versic. per electiones vero, &c. & expressius in Concilio Constantiensi in hæc verba: Electiones autem, postulationes, confirmationes, & quauis prouisiones symoniacæ Ecclesiarum, Monasteriorum, personatum, officiorum & beneficiorum Ecclesiasticorum quorumcunque deinceps factæ, nullæ sint ipso iure, nullumque per illas ius cuiquam acquiratur, nec promoti, confirmati aut prouisi faciant fructus suos, sed ad illorum restitutionem, tanquam inique ablati percipientes teneantur: statuentes, quod dantes & recipientes, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, etiam si Pontificali aut Cardinalatus præfulgeant dignitate, &c. Ergo cum in hoc Concilio Constantiensi nihil dicatur de datione, quoad priuationem, sed quoad excommunicationem, collatio beneficii symonia, siue reali, siue conuentionali tantum facta, est ipso iure nulla, licet quidam (vt infra dicitur) intelligant d. extrauag. cum detestabile, in symonia reali, videlicet cum aliquid datur, vt is sit priuatus: secus in symonia conuentionali tantum: Ita hanc partem ex dicto Concilio Constantiensi aduersus illos tenet & probat Petr. Rebuff. in sua praxi benefic. in tit. de symonia in resignat. num. 8. & 9. pag. 496.

Quinimo tamen & ad incurrendam prædictam sententiam excommunicationis propter symoniam in beneficio vel alia re spiritali adhibitam, sufficit, quod ex parte rei spiritalis actus consummetur, videlicet traditione reali & actuali beneficii, quamuis ex parte emtoris actus non sit consummatus traditione pretii minime facta, quia sufficit conuentio pretii soluendi, licet ipsum non sit solutum, dummodo beneficium sit traditum: pro quo facit eadem extrauagans, ibi, Dando vel recipiendo, quod si pretium quoque sit solutum, indubium est, symoniam omnino punibilem committi: secus si res spiritalis non tradatur, etiam si pecunia pro pretio fuerit data; Nam ob hoc non incurritur symonia subiecta censuris Ecclesiæ, quamuis incuratur crimen symoniæ: Pœnæ siquidem restringendæ sunt ad actus consummatos: ita in terminis tenet & probat Caietan. in sua summa, verbo, symonia, in versic. ex eo autem quod actus, &c. pag. 612. & in secunda secunda, quæst. 100. artic. 6. ad sextum. & Domini. Soto lib. 9. de iustitia & iure, quæst. 8. art. 1. pag. 826. vbi addit præterea, quod in priori casu, nempe cum collatio beneficii fit sub pacto de aliquid ob id dando, est nulla, etiam si pretium non tradatur, sed tamen tantum promittatur, quia secundum assertionem Sancti Thom. dare rem spiritualement pro aliquo temporali obsequio exhibito vel exhibendo, symonia est, quia illic est expressa emptio & venditio: qui enim credito vendit, vere vendit: Collatio namque non dependet ex futuro contingenti, sed supposito pacto protinus absolute fit: quare iam inde est symonia, quicquid postea subsequatur, videlicet, siue pretium solvatur, siue secus: alias nunquam sub pollicitatione committi posset vsura: quod est falsum, sed in vtroque casu Caietani supra relato committi symoniam subiectam censuris Ecclesiæ, iuxta iuris obseruantiam, semota Curie consuetudine, tenet & probat Palatio in sua praxi Theolog. de contract. lib. 2. capit. 73. pag. 143.

Supradictis tamen non obstantibus contrarium est in praxi tenendum, imo quod neque nullitas tituli siue collationis beneficii Ecclesiastici inducatur nec excommunicatio incurratur per symoniam conuentionalem, nisi reuera realis efficiatur, nempe per veram & actualement traditionem beneficii, itidem & dationem pecuniæ vel alterius rei temporalis pro spiritali, ita quod traditio siue collatio beneficii, per pactum solum, symoniacum non sufficiat, si res temporalis itidem non tradatur contra Caietanum & Sotum vbi supra, nec etiam traditio pretij conuenti, vel alterius rei temporalis pro spiritali, nisi collatio beneficii fiat; Itaque vtrumque copulatiue requiritur ad hoc, vt collatio beneficii per symoniam factam sit nulla, & sententia excommunicationis incurratur. Pro qua sententia ponderatur tex. in d.

trauag. cum deestabile, in §. perfectiones. ibi, Dando vel recipiendo symoniam commiserint : Nam cum loquatur non magis de donatione vnus, quam datione alterius: & Caietanus & Sor. *vbi supra*, fateantur, non sufficere dationem pretij, nisi ad dationem beneficij perueniatur, eadem ratione cogendi sunt dicere, non sufficere dationē beneficij sine datione pretij vel alterius rei temporalis, vt prædictæ pœnæ incurrantur.

- 11 Præterea, † quicquid sit de iure, stylus Rotæ Romanæ prædictæ extrauagantem interpretatus est atque recepit, quoad eius pœnas in sola symonia reali, non vero in conuentionali, & quod si aliter verba sonent, saltem quoad tuitionem conscientiæ, sufficiat hanc interpretationem
- 12 fuisse vsu præscriptam, † à qua adhuc non disceditur in Palatio; quia si non seruans ius præcepti, non peccat, vbi est varietas opinionum, vt in cap. *Capellanus, iuncta gloss. de ferijs*, & ibi Ant. de Butr. hoc tenet, licet forte quis sequutus fuerit opinionem non veram, & postea pro tali reprobata, vel non subtiliter loquentem aut inuestigantem, minus ille, qui communi iudicio nritur, vt dicit gloss. in cap. *vnice. verbo, de cetero, de postul. Prælat. in 6. cum de temeritate* † argui non possit, qui sequitur maiorum sensum, vt in cap. *ne inuitariis, de conslit. & ibi Innocent. vnde magis excusatur, qui sequitur & tenet, quod in Romana Curia obseruatur, vbi arguitur Papæ scientia & intelligentia aut saltem tolerantia: quam obseruantiam omnes prouinciales sequi debent, vt in §. fin. Institut. de satisfact. & in cap. cum non liceat, de maior. & obed. cap. fin. de sponsa duorum*: hoc namque plus est, quam sequi communem opinionem, quæ in dependentibus ab interpretatione prudentium † plene excusat & sequenda est, nec ab ea recedere licet, nisi sit euidenter falsa, vt in cap. *prudenciam, de offic. delegat. cum similib.* Ita hæc omnia latius deducit Gulierm. Cassiad. *de conslit. decis. 5. per tot.* hanc partem probans atque professus, quod ita antiquiores patres, vt audit & moderni intelligunt d. extrauag. & quod pia videtur hæc maiorum interpretatio, & forsitan temporibus conditoris recepta, propter periculum animarum, cum contraria sit dura nimis & animabus maxime periculosa; præmaxime, quia tempore nostro pauci euaderent ralem sententiam: quem refert & sequitur Gomez. in reg. *de triennial. possess. quæst. 12. in fin.* & licet ipse expressius non loquatur, quam supra vilum est, nostra tamen de hac re sententia expressior ex eorum mente colligitur, quatenus affirmant, collationem per conuentionem symoniam factam valere: Nam per collationem beneficii ipsum beneficium datur & tamen pretium non traditur; quia ipsi præsupponunt, quod symonia fuit conuentionalis, qua facta est collatio. Et ita eos intelligit, illos sequutus, quoad interpretationem d. extrauag. Didac. Co-uar. in reg. *peccatum, 1. part. relect. §. 8. num. 7. de reg. iur. in 6. dicens*, quod illa constitutio vere tunc obtinet quoad pœnam priuationis ipso iure & excommunicationis, cum datio spiritualis & temporalis iam præcesserit: quasi non sufficiat, quoad illius constitutionis pœnas, symoniam commissam esse per traditionem rei spiritualis & temporalis promissionem: & optime Nauar. in repet. c. si quando, de rescrip. excep. 4. & in comment. super c. fin. nu. 28. & seq. de sym. & in Manuali Hispan. cap. 23. nu. 105. & in cap. 25. nu. 112. & in Latin. c. 2. 3. nu. 103. & 104. & Ignatius Salzed. in addit. ad Bernard. Diaz. in pract. crimin. canonic. cap. 85. incip. symoniaci, vbi reprehendit Rebuff. *vbi supra*, contrarium tenentem: & quod eidem consuetudini Romanæ Curie, si adsit, standum sit, tenet Palat. *vbi supra*. Nec contra hanc opinionem obest, quod collatio beneficii pure facta (cum sit actus legitimus) non potest esse in pendentem, sed statim aut valet, aut est nulla, argum. tex. in cap. 2. de elect. in 6. & eorum, quæ tradit late Feli. in c. constitutus, de rescrip. nec etiam excommunicatio, vt in cap. ad hæc quoniam, de appellat. Ad secundum, supradictam secundam & tenendam sententiam, collatio pure facta, cum pacto dandi centum ad finem anni, aliudve tempus, in pendentem esset: Si enim pe-

cunia non solvatur, vel aliud temporale conuentum, interim quod non soluitur, valet; si solvatur, non valet iam inde à principio: idemq; est in excommunicatione dictæ extrauagantis: hoc autem esset absurdum & contra ius: Igitur, &c. Nam respondeo, nullitatem tituli & excommunicationem in præd. casu non inde ab ipso tempore datæ tituli incurrere, sed à tempore symoniæ ab vtraq; parte præfectæ nisi contrarium seruaret stylus antiquus cui standum est *secun. Nau. vbi supra*. Ex quo ipse infert, † que clericus celebrans post completam ab altera parte symoniam, & ante implementum alterius, non incurrit irregularitatem, saltem quoad forum conscientiæ, vt ibi per eum. Cetera etiam fundamenta contrariæ partis iam cessant ex adductis supra pro hac secunda, & rationib. D. Soti satisfacit nuncupatim Nauar. *vbi supra*. Nam cum translatio domini beneficii per symoniam collati impediatur non iure naturali, † nec diuino, sed humano tantum Ecclesiastico, vt Dominic. à Soto *vbi supra*, recte fatetur, & idem est dicendum de translatione pretij per symoniam dati, *secundum Abb. in cap. fin. num. 7. de symon. Caietanus in Summa, verb. symonia, & in secunda secunda, quæst. 110. art. 6. Syluester, verb. symonia, quæstio. 20. communis secundum Nauarum vbi supra, dicto capit. 23.* eatenus est dicendum, prædictas pœnas incurrere, quatenus iure humano id exprimitur: sed nullo iure est expressum, quod magis incurritur per symoniam conuentionalem, completam ex parte dantis spirituale tantum, quam completam ex parte dantis temporale tantum: Ergo ab vtraque parte debet esse impleta, vt vsus iudiciorum accepit, nec sufficit magis, quod ab vna tantum sit impleta, quam ab altera, ad hoc vt incurrantur prædictæ pœnæ, quamuis alias punibilis sit arbitrarie. * Et post primam huius operis editionem, * vidi supradictam nostram sententiam cum Cassiadoro & reliquis tenentem Petrum à Nauar. lib. 2. de rescrip. capit. 2. num. 420. cum sequentibus, dicentem; quod quamuis de rigore iuris, contraria sententia sit verior, vt ibi probat: attamen quod prædiximus, obseruat communis praxis & stylus in Curia, secundum Nauar. & ita esse tenendum.

Et cum hic casus iam in praxi contingeret, lateque esset discussus articulus hic in iudicio, me præsentem fuit iudicatum, seruandum esse præd. stylum Curie Romanæ, † atque iuxta eum fuit pronuntiatum, clericum ob symoniam conuentionalem supradictam, cum ab vtraq; parte non esset completa, quamuis ab vna fuisset adimpletum, minime in vllam incurrisse excommunicationem, sicq; absque vlllo dubio est tenendum.

S V M M A R I A.

- 1 Tempore interdicti celebrari possunt diuina officia ianuus clausis, submissa voce, excommunicatis & interdictis exclusis & campanis non pulsatis.
- 2 An idem locum habeat tempore cessationis à diuinis? & num. sequ.
- 3 Ex ratione expressa in lege vel constitutione, licita est extensio ad casum omnium, vbi eadem ratio concurrat ac militat, etiam in correctoriis, præcipue fauore animæ.
- 4 Celebrans tempore interdicti, efficitur irregularis, non vero qui celebrat tempore cessationis à diuinis, quamuis multi in hoc vltimo contrarium teneant, vt in n. 8.
- 5 Significatio propria & genuina huius dictionis, Cessatio, plane inducere videtur cessationem penitus à diuinis, eam, quæ distinguitur à prohibitione illa, quæ per interdictum decernitur.
- 6 Episcopus tempore cessationis à diuinis potest celebrare, vt quilibet sacerdos tempore interdicti.
- 7 Aequiparatio cessationis à diuinis & interdicti generalis, non in omnibus procedit, sed in casu tantum, de quo in Clem. 1. de sententia excommunicationis.
- 9 Irregularitas non contrahitur, nisi in casibus à iure expressis.

- 10 *Interdictum generale relaxatur in quibusdam festiuitatibus hic expressis: non sic cessatio à diuinis: sed contrarium est verius, vt in nu. 12.*
- 11 *Cessatione à diuinis durante, nulla die, nullo casu, nulloque modo Missæ aut officia diuina celebrari permittebantur ante decisionem tex. in c. alma mater, §. in festiuitatibus de sententia excommunicationis, lib. 6.*

CAPVT X.

De interdicto Ecclesiastico, cessationeque à diuinis.

Quamuis olim fuerit constitutum, † vt in terris seu locis Ecclesiastico suppositis interdicto, nulla (certis casibus & Sacramentis exceptis) diuina celebrarentur officia vel ministrarentur Ecclesiastica Sacramenta; hodie tamen iustissimis ex causis concessum est, quod singulis diebus in Ecclesiis & monasteriis Missæ celebrentur, aliaque dicantur diuina officia, sicut prius: submissa tamen voce, ianuisque clausis, excommunicatis ac interdictis exclusis, & campanis etiam non pulsatis, vt cauetur in cap. alma mater, §. adiicimus, de senten. excomm. lib. 6.

Summopere † tamen concertatum est inter nostrates; An tempore cessationis à diuinis, sit locus dicto §. adiicimus, eiusque permissioni iam supra relatæ, nempe, vt celebrari possint diuina officia tempore cessationis à diuinis, ianuis clausis, excommunicatis & interdictis exclusis, absque campanarum pulsatione? Et quia quæstio hæc, quamuis controuersa, dilucide atque sigillatim examinata est à doctissimo D. Couarruia in dicto capit. alma mater, 2. parte relect. §. 4. num. 7. breuiter vnâquamque partem fundando, quid tenendum sit, indicabo, cetera consulo omittam apud eundem latius videnda. Et quidem pars affirmatiua ei primum innititur fundamento, quæ cessatio à diuinis, & interdictum generale, in iure æquiparentur quoad ipsius obseruantiam, text. in capit. non est nobis, de sponsal. text. in Clement. 1. versic. quod etiam, de sententia excommunic. Ergo quemadmodum tempore interdicti generalis habet locum d. permissio, procedet etiam tempore cessationis à diuinis: argu. l. illud, ff. ad legem Aquil. capit. translato, de constit. & cap. si postquam, de elect. in 6.

Secundo, quia ratio, quæ mouit Summum Pontificem in dict. §. quia vero, vt hac præmissa forma, tempore interdicti diuina celebrarentur officia, nempe, quia ex obseruantia contrariorum statutorum excrescebat deuotio populi, pullulabant hæreses, infinitaque pericula animarum insurgebant, ac Ecclesiis sine culpa earum debita obsequia subtrahebantur, eadem omnino in cessatione à diuinis obtinet, vt patet: Ergo & tempore cessationis à diuinis decisio ac permissio d. §. adiicimus, seruari debet. Ex † ratione namque expressa in l. vel quacunque alia constitutione, licita est extensio ad casum omissum, vbi eadem ratio concurrat ac militat, iuxta gl. in Clement. 1. verb. eligatur, de elect. vbi etiam in correctoriis loquitur, cuius sententiam in hoc testatur communem Ias. in authent. quas actiones, num. 22. C. de sacrosanct. Eccles. Decius in cap. at si clerici, §. de adulterijs, col. 8. num. 10. de indic. sequuntur plures relati per Tiraquellum de causa cessante, prima parte, numer. 153. testatur communem infinitos referens Menchac. de success. creat. §. 22. num. 52. colum. 3. & 4. illius num. & Anton. Gom. 1. tom. variat. resolut. cap. 5. num. 11. D. Molin. lib. 1. de Hispan. primogen. c. 5. num. 10. Et sequitur plures referens D. Couarr. vbi supra, vbi hoc præcipue procedere affirmat, si constitutio præd. sit animæ & salutis spirituali fauorabilis. secundum Abb. & Præpos. in cap. ex tenore, qui filij sint legitim. & alios ibi ab eo allegatos, & in 4. desponsal. 2. parte, cap. 6. in princip. num. 12. Perus. in cap. sciant cuncti, de elect. lib. 6. Bart. in authent. Sacramenta puberum, num. 19. vers. pro eius declaratione, C. si aduers. vend. & ibi Ias. num. 72. & Curt. lun. num. 82. Felinus in cap.

translato, col. fin. de constit. num. 13. gloss. in cap. sciant cuncti, verb. alios, de elect. lib. 6. & in cap. fin. eod. tit. & libro, quos refert & sequitur Abb. consil. 114. num. 5. secunda part. consil. est communis opinio secundum Auend. 2. parte, c. 27. præ. num. 13.

Tertio, † quia maius vinculum habet interdictum generale, quam cessatio à diuinis: Nam celebrans tempore interdicti generalis, non seruata forma dict. cap. alma mater, §. adiicimus, efficitur irregularis, vt in cap. is qui, §. is vero, de senten. excomm. in 6. cap. 1. de postul. pralat. At vero celebrans tempore cessationis à diuinis, etiam generalis, & ab eo decretæ, qui poterat interdicti sententiam pronuntiare, non est irregularis, iuxta gl. communiter approbatam in cap. si canonici, verb. cessare, de offic. ordin. lib. 6. Quæ licet loquatur in celebrante tempore cessationis à diuinis particularis, erit tamen extendende ad generalem cessationem, vti docent Anton. Imol. Perus. Præpos. Abb. num. 8. Decius. & communis in cap. dilectis, de appellat. Syluest. in Summa verb. cessatio, §. 5. Dominicus à Soto in 4. distinct. 22. quæst. 3. art. 2. ad fin. Sequitur & testatur magis communem & benigniorem, & quæ in disputatione defendi optime possit, plures referens D. Couar. in d. cap. alma mater, 2. part. relect. §. 2. num. 3. in versic. ad quæstionem igitur, Curiel. in tractat. de cessat. à diuinis, colum. 4. fol. 11. Borgas. de irregularit. 6. part. tit. de sententia suspension. num. 8. Margall. de horis canonic. fol. 16. Alfonso Aluarez Guerrero in thesaur. Christian. relig. cap. 37. num. 11. Nauar. in Manuali Latino, cap. 27. num. 188. Ergo licitum erit celebrare diuina officia tempore cessationis generalis, seruata forma dict. cap. alma mater, adiicimus. Et in terminis hanc partem tenet Archid. in dict. cap. si canonici, in princ. & ibi ceteri Doctores, Ioan. in Summa confess. tit. 33. qu. 221. Gundisal. à Villadieg. & Palud. relati à Couar. vbi supra, dict. §. 4. num. 7. versic. 5. Syluest. in Summa, verb. cessatio. Floren. in 3. par. tit. 26. c. 3. Cardin. in dicta Clement. 1. §. in cessationib. Curiel vbi supr. plures allegans, & Nauar. d. c. 27. num. 189.

Nihilominus tamen his omnibus non obstantibus, contraria sententia, imo quod tempore cessationis à diuinis, nullo modo liceat celebrare officia diuina, etiam seruata forma dict. cap. alma mater, §. adiicimus, verior est & tenenda atque consuetudine obtenta: primo, per tex. in dicto c. non est vobis, secundum communem eius interpretationem, de sponsal. ibi, Nulla diuina officia celebrentur, & in c. irrefragabili, §. ceterum, de offic. ordi. cap. dilectis, versic. verum, iuncto versic. præterea, de appellat. & in dict. cap. si canonici, & in cap. quamuis, de offic. ordi. in 6. Et tamen nullibi huic veteri iuri derogatum est. Neque obstat, quod in interdicto generali hoc sit stabilitum, vt seruata forma dict. capitul. alma mater, §. adiicimus, possint officia diuina celebrari, ac proinde idem videbatur dicendum in cessatione à diuinis, ex supra adductis pro priori parte: Quoniam longa differentia est † in proposito inter cessationem à diuinis & interdictum: significatio enim propria & genuina huius dictionis, Cessatio, plane videtur inducere penitus cessationem à diuinis eam, quæ distinguitur à prohibitione illa, quæ per interdictum decernitur: Interdictum namque prohibet officiorum diuinorum celebrationem pœnis quibusdam statutis contrauenientibus: Cessatio vero inducit omnino suspensionem diuinorum officiorum ab interdicto distinctam, & quæ præcipue ad factum, non ad iuris effectus refertur, alioqui non diuersis nominibus nuncuparentur, si idem esset cessatio à diuinis, & interdictum: arg. l. si idem, C. de codic.

Secundo † facit doctrina Ioan. Andr. in cap. dilectis, de appellat. col. 1. dum illum tex. intelligens in cessatione à diuinis, adnotauit, non esse permissum eo tempore, quod Episcopus celebret indistincte, sed certa forma, nempe ianuis clausis, interdictis & excommunicatis exclusis, cap. vlt. de priuileg. in 6. Ergo per locum ab speciali, contrarium denegatur aliis clericis.

Quare hanc partem negatiuam merito probauit Curiel vbi supra, in tractatu de cessat. à diuin. colum. 5. folio 11. Margall.

riel vbi supra, in tractatu de cessat. à diuin. colum. 5. folio 11. Margall. etiam vbi supra, fol. 17. & D. Couar. in dict. cap. alma mater, 2. parte relect. §. quarto, d. numer. 7. affirmans, eam plerisque veriorum videri, & quod etiam si iure verior esset opinio eorum, qui censent contrarium, nihilominus hæc secunda negatiua potior est, propterea quod fuerit consuetudine recepta: Etenim iam diu obtentum est, penitus cessandum esse ab officiis diuinis tempore cessationis, nec ea posse celebrari iuxta formam d. §. adiucimus, quicquid Margall. de horis canonic. vbi supra, fol. 15. pag. 1. dicat in claustro Salmanticensi determinatum fuisse anno 1523. contrarium, & in ciuitate Salmantina fuisse tunc seruatum; Contrarium siquidem iuxta hanc partem negatiuam fuit tunc ibidem vt accepimus, decretum sæpe ac sæpius, itidem & obseruatum.

7 Non obstat † primum fundamentum contrariæ partis, nempe dict. Clement. 1. de sententia excommunicationis, vbi æquiparantur cessatio à diuinis, & interdictum generale; Quia ea æquiparatio non in omnibus procedit, sed in illo casu tantum, de quo tex. ille agit, nempe, vt religiosi etiam exempti sequantur matricem Ecclesiam cessantem Cathedralē aut parochialem, alias sint excommunicati ipso facto: quod si post excommunicationem incursum celebrauerint, incurrunt irregularitatem, de qua in cap. is qui, §. fin. de sententia excommunicationis, lib. 6.

Secundum etiam non obest, quia dictionis, Cessatio, propria significatio repugnat, vt est prædictum.

8 Tertium † fundamentum prioris partis ex eo diluitur, quod quamplurimi contrarium teneant, nempe celebrantem tempore cessationis generalis ab eo indictæ, qui poterat interdicerē, esse irregularem, quos in vnum congerit Didacus Couarruias vbi supra, §. 2. nu. 3. dicens, hanc esse fortasse veriorē, si consideremus mentem canonum prohibentium censuræ Ecclesiasticæ violationem, maxime eo casu, quo quis celebrauerit officia publice ianuis apertis, tempore cessationis à diuinis generalis: quod magna quidem cura cauendum est, nec temere in hac controuersia iudicandum, propter plura, quæ imminēt, contracta irregularitate, pericula: quam sententiam etiam probauit Simon Maiolus de irregularitate, lib. 3. cap. 11. vcr. hæc autem.

Quinimo, etiam si teneamus magis receptam sententiam contrariam affirmatiuā, nempe celebrantem tempore cessationis à diuinis, etiam generalis, non esse irregularem, non eo co. uincitur, licitam esse ipsam celebrationem seruata forma, quæ in interdicto requiritur, ad c. alma mater, §. adiucimus, quandoquidem nullo iure inuenitur permissa, sed potius prohibita: Nec enim quod tempore interdicti sit permissa, idem censendum erit tempore cessationis, cum longa differentia sit inter vtrumque, vt est prædictum, quamuis celebrans tempore cessationis, mortaliter peccet & grauiter puniri possit ac debeat: at vero quod tempore interdicti generalis celebrans non seruata forma iuris, efficiatur irregularis est expresse cautum ab eodem iure, vt probatum existit in præd. tertio fundamento prioris partis, quod non sic inuenitur in celebrante tempore cessationis à diuinis: Cum

9 * tamen irregularitas non contrahatur, nisi in casibus à iure expressis, iuxta tex. in cap. is qui, in princip. de sentent. excommunic. lib. 6. & tradita per Tiraquell. in l. si vnquam, verb. reuertatur, numer. 251. C. de reuocand. donat. Nauar. in Manual. Latin. cap. 27. numer. 194. D. Couarr. in Clem. si furiosus, in princ. 1. partis, de homicid.

10 Ex supradictis * deduci videtur, non esse locum in cessatione à diuinis constitutioni dict. cap. alma mater, quatenus in §. in festiuitatibus, à iure relaxatur atque suspenditur interdictum generale in festiuitatibus Natiuitatis Domini nostri Iesu Christi, Paschæ, Pentecostes, & Assumptionis beatæ Mariæ semper virginis, excommunicatis exclusis, sed interdictis admissis, vt ad humilitatis gratiam & reconciliationis affectum facilius inclinentur: quibus hodie addenda est festiuitas Corporis Christi, vt

per Vrbanum Papam IV. Martin. V. Eugen. IV. in extrauag. eiusdem Eugenij extra communes: quæ relaxatio incipit à primis Vesperis festi, vsque ad Completorium eiusdem diei festi, hoc est, post secundas Vesperas: sed in festo Paschatis incipit à Missa vigiliæ, saltem ab initio gloriæ, quando pulsantur campanæ & finitur in vltimo Completorio vltimæ diei Paschatis, aut diei Assumptionis, vt tradit Soto in 4. distinct. 22. q. 3. art. 1. pag. 967. ad fin. cum text. in d. §. in festiuitatibus, tantum loquatur in interdicto † generali; non vero in cessatione à diuinis, quæ multum ab illo differt, vt supra probauimus: & ante illum text. tempore cessationis à diuinis, nulla die, nullo casu, nulloque modo Missa aut officia diuina celebrari permittebantur interim, quod cessatio durat, vt in d. c. non est vobis, de sponsal. & in d. c. irrefragabili, §. ceterum, de offic. ord. & in d. c. dilectus, cum similib. supra allegat. & quod non mutatur, quare stare prohibetur, vt in l. præcipimus, C. de appell. cum simil. quo fit, vt hæc opinio admodum probabilis sit atque in disputatione facillime defendi potest secundum Couar. in d. c. alma mater, 2. par. relect. §. 5. num. 3. quamuis ipse contrarium teneat, vt paulo post dicemus: sequitur Margall. vbi supra, fol. 17. pag. 1. & fol. 23. & 24.

Nihilominus contrarium, † tanquam verius, existimo tenendum; Imo quod licet dict. §. in festiuitatibus, loquatur tantum in interdicto generali, idem dicendum sit in cessatione generali: Primo ex identitate rationis in proposito, ex quo idem sensisse videtur atque credendum est, Pontificem in cessatione ob reuerentiam dictarum festiuitatum, & vt fideles Christiani hoc diuino solatio recreati ad humilitatis gratiam & reconciliationis affectum facilius inclinentur: tum præterea quod cessationi à diuinis non omnino derogatur etiam si in his festiuitatibus diuina officia celebrentur, sicut nec interdicto, hæc siquidem celebratio temporaria est ad hos dies festos restricta, quandoquidem manet cessationis vis his diebus transactis: & ita hanc partem, vt potiore, admittit D. Couar. vbi supra, & audio secundum eam Salmanticæ anno 1584. Vniuersitatis claustrum praxin seruasse in festo corporis Christi.

S V M M A R I A.

- 1 Episcopus potest concedere monitorias generales, hoc est, charitas de descommunion, ad instantiam cuiuscunque eas petentis.
- 2 Decret. 3. de reformatione, Sessionis 25. Sacri Concilij Trid. in idem expenditur.
- 3 Solus Episcopus potest decernere præd. monitorias generales, alij vero inferiores minime.
- 4 Nuntius Apostolicus legatus à latere cum ordinariam iurisdictionem habeat in prouincia sibi commissa, eas decernere potest, & num. 5.
- 5 Legati à latere officium non exspirat per mortem Papa eum mittentis.
- 6 Legatus à latere potest dispensare in omnibus casibus, in quibus quilibet ordinarius sue prouinciæ.
- 7 Legatus à latere omnia videtur posse, quæ Papa sibi specialiter non reseruauit, quia eius vices gerit.
- 8 Prouisor seu vicarius generalis, cuiuscunque Episcopi siue Archiepiscopi prædict. monitorias generales decernere potest, & quomodo interpretati hoc sunt Illustriß. Card.
- 9 Prouisores ac officiales generales rite deputati à capitulo sede vacante, idem possunt.
- 10 Capitulum sede vacante succedit generaliter in iurisdictione prelati sui, & etiam in administratione temporalium & spiritualium, & habet iurisdictionem ordinariam à iure communi, potestque iudices dare ac constituere, & omnia, quæ ad iurisdictionem pertinent, expedire.
- 11 Indicare suum iure civili tenetur quis, quando iudex procedit ex officio suo, consistente in ipsomet, quod habet, vt debeat purgare prouinciā malis hominibus: secus, quando procederet ad instantiam partis, seu ex officio consistente in parte: sed

- sed de iure canonico, & attentata praxi communi Ecclesia, indistincte indicare tenetur, n. 13. & seq.*
- 12 Iudicandi an sint ij, qui occulte iniurias irrogauerunt aut damnum dederunt, ad monitorias generales? & num. 14.
 - 15 Sacerdos etiam ad satisfaciendum damnum passo compellendus non est ad reuelandum furem, qui sibi id in poenitentia confessus fuit, vide in nu. 74. vbi quod nullo modo reuelare debet, nisi, &c.
 - 16 Iudex ad petitionem partis laesa potest auctorem damni occultum generaliter excommunicare: quinimo si illud sciat in confessione, potest cum indeterminate arguere, non vero nominatim, sed in genere a communione remouere, quia nec Christus Iudam a communione remouit.
 - 17 Iudex requisitus omnino tenetur impartiri officium suum etiam nobile consistens in ipsomet iudice.
 - 18 In foro Ecclesia non seruantur apices iuris.
 - 19 Iudex dicitur procedere ex officio suo puro & mero quando nemo petit seu defert.
 - 20 Correctio fraterna (quando ipsa est necessaria) praecedere debet antequam quis reueletur ad monitorias, & num. 73.
 - 21 Quando praecipitur sub excommunicatione, vt qui sciuerit talem rem, eam per denuntiationem manifestet, intelligitur de eo, quod quis scit & probare potest: nisi praelatus is sit, qui prodesse potest & non nocere: in secreto tamen tenetur quis reuelare praelato, vt corrigat occulte, tanquam patri, si hoc intelligat facere praelatus, num. 22.
 - 23 Nemo tenetur propalare in secreto nec in aperto expensis suis, nempe si oporteret ire alibi ad propalandum.
 - 24 Denuntiatio, qua fit per monitorias, dicitur iudicialis, ad quam non requiritur monitio nec correctio, sed contra ibi, & num. 71.
 - 25 Reuelare quis non tenetur, quod facere non potest sine magno sui detrimento, vt latius hic.
 - 26 Iussus sub poena excommunicationis, non denuntians impedimentum, quod scit subesse inter volentes contrahere matrimonium, peccat mortaliter.
 - 27 Modus denuntiandi impedimentum occultum, quod ex peccato nascitur, est, vt prius de illo secreto impedimento moneat, vt ab illo matrimonio desistat, quod si noluerit facere, denuntiet superiori aut alteri, qui impedire possit, quamuis id probare non possit.
 - 28 Vnus testis sufficit ad impediendum matrimonium nondum contractum, quando iuramentum de ipso contrahendo non interuenit: is tamen testis sciens ex sua manifestatione magnum scandalum sequuturum, ad denuntiandum non tenetur, num. 29.
 - 30 Parochus celebraturus matrimonium, sciens votum simplex alterius contrahentis, quid facere debeat?
 - 31 Vnus testis ita demum sufficit ad impediendum matrimonium contrahendum, quoties cum iuramento assereret id certo scire, alioqui vnus testis etiam iuratus de auditu cum altero absque iuramento de certa scientia non sufficeret, vt numer. 32.
 - 33 Fama sola impedimenti duobus testibus probata sufficit ad impediendum matrimonium contrahendum.
 - 34 Testis vnus de auditu ad impediendum matrim. contrahendum sufficit, si circa impedimentum testificetur iuxta formam a canonibus expressam.
 - 35 Monitoria generales concedi possunt etiam contra testes qui veritatem sciunt de aliquo negotio & eorum nomina ignorantur, & num. 37.
 - 36 Monitoria generales concedi possunt in omnes impediens testes produci in causa mora.
 - 38 Monitoria generales decerni possunt contra habentes vel scientes, quis habeat has vel illas scripturas: limitatur, vt hic.
 - 39 Reus interrogatus de crimine an illud commiserit, quando contra se veritatem dicere tenetur, & nu. 42.
 - 40 Haereticus occultus interrogatus ab inquisitoribus virum sciat aliquem haereticum esse, an teneatur se prodere?
 - 41 Rei contra ius requisiti possunt ac debent quacunque vii amphibologia visitati sermonis citra mendacium.
 - 43 Copia indiciorum an sit danda a iudice reo, ad hoc, vt ipse teneatur dicere contra se veritatem? & num. 44.
 - 45 Iudex caueat ne non rite procedat interrogando reum illiite & non legitime, quia alias damnaret animam suam.
 - 46 Non debet fieri aliquid ex solo zelo iustitiae, nisi subfit iudicium rationis.
 - 47 Sciens aliquid, quod sibi sub sigillo & fide secreti dictum est, non debet id reuelare ad finem punitionis, nisi in delictis, in quibus inquisitio fit & reuelatio exigitur ad prouidendum malo praesenti vel imminenti, vt in num. 48. praeterquam in casu posito in num. 52.
 - 49 Secretum confessionis Sacramentalis nullo modo etiam ad saluandum totum regnum reuelandum est: nec & in causa matrimoniali ad id compellendus est sacerdos, vt in num. 50. & num. 74. vbi limitatur.
 - 51 Confessarius non debet reuelare haereticum sibi confessum nolentem poenitere nec alios prodere.
 - 53 Haeretici occulti protinus sunt iudicibus Apostolicis hoc est, inquisitoribus indicandi, nulla praecedente correctione fraterna, etiam si fere compertum sit, quod per solam correctionem resipiscant, quia eisdem non est fidendum.
 - 54 Coniux, descendentes & alij, qui iure non tenentur testificari contra alterum nec propalare ob monitorias, & numer. 55. quomodo intelligitur.
 - 56 Vassallus excusatur a propalando contra dominum.
 - 57 Filius patrem haereticum occultum accusare aut iudicibus indicare non tenetur, duobus casibus exceptis, de quibus hic.
 - 58 Aduocatus, Medicus, Confessor, Obstetrix & alij similes non tenentur reuelare secretum cum eis communicatum ad preceptum superioris, nec id debent facere, nisi in casibus, de quibus hic.
 - 59 Monitoria generales concedi debent pro occultis in quibus alias non patet probatio, secus pro notis.
 - 60 Monitoria generales concedi non debent pro re leui, & an lata pro ea ligent? & num. 61.
 - 62 Causa, qua dicatur parua & quae magna, relinquitur arbitrio iudicis.
 - 63 Monitoria generales facilius pro pauperibus pro re parua, quam pro diuitibus concedenda sunt. Modicum dicitur respectu personarum.
 - 64 Causa magna dicuntur respectu personarum.
 - 65 Nam inter aliquos causa decem librarum esset magna, & inter alios causa centum Florenorum esset parua.
 - 66 Monitoria specialia contra certas personas pro minori summa concedi solent.
 - 67 Excommunicatio generalis lata in scientes furtum, & non reuelantes, non obligat eum, qui aliquid accepit sine scandalo in recompensam certi debiti liquidi sibi ex iustitia, quae alio modo non poterat recuperare, nec etiam obligat id scientes, modo pro comperto habeant pro debito legali res illas fuisse substractas: secus tamen si dubitarent, licet subripiens id affirmet, nisi tanta fide & virtute apud eos polleret, vt merito propter eius dictum certi efficerentur: quod procedit, etiam si Episcopus iuberet reuelare eos, qui rem illam pro recuperatione sui debiti acceperint, quia huiusmodi monitoria continerent errorem intolerabilem, ac proinde non valerent, vt in num. 68. Ampliatur in vxore aliquid surripiente de bonis mariti praed. modo, nu. 69. vbi quod debet cauere, ne iterum sibi debitum soluatur.
 - 70 Vxor poterit occulte & sine scandalo de bonis mariti soluere debitum ipsius, etiam contra eius voluntatem.
 - 71 Reuelare non tenetur ad monitorias, qui aliquid audiuit a leuibus personis non fide dignis, vt hic.
 - 72 Excusatur a reuelatione facienda aliquid sciens, si is, a quo id sciuit, denuntiet.
 - 73 Reuelare quis non tenetur peccatum secretum, si reus est omnino emendatus, vel cum correctione fraterna speratur emendatio.
 - 75 Edicta quae leguntur in visitationib. circa peccata manifestanda, intelliguntur de publicis, non vero de occultis.
 - 76 Monitoria criminosis respondendum non est: nec quando praef-

præcæsit pactum in contrarium, vt in num. 77.

78 Excommunicatio regulatur ab intentione excommunicato-
ris: idem est in excommunicatione generalis, n. 79.

80 Monitoria generales intelligi debent civili modo, ita quod
non quis ardeatur ad impossibile: & excommunicatio fieri,
non debet pro debito contra eum, qui soluere non potest,
num. 81.

82 Praxis monitoriarum, & numeris sequen.

84 Iudex Ecclesiast. tenetur remittere laicum exeuntem ad mo-
nitorias, & allegantem rem tenere iusto titulo, ad suum
iudicem, si hoc petatur: cognoscit tamen iudex Ecclesiast.
legitime propalauerit, vel non, num. 85. & seq.

90 Praxis procedendi in denuntiatione Euangelica, & numer.
seq.

92 Dilectus ex officio suo debet denunciare excommunicatum
nominatim, & eum facere euitare, quando sibi constat, &
num. seq.

94 Vnus testis quamuis sufficiat quantum ad excommunicatio-
nem in genere, secus tamen est quantum ad excommunica-
tionem in specie & nominatim.

C A P V T X I.

De monitorijs generalibus earumque
praxi.

Episopus † ad instantiam cuiuscunque petentis po-
test concedere monitorias generales (vulgo, *Car-
tas generales de descomunion dichas*) contra detinentes res
suas, vt nisi eas restituant intra certum tempus in eis-
dem literis assignatum, sint excommunicati, & etiam
contra scientes vbi vel apud quam personam tales res
punc sint, vt id propalare debeant, iuxta gloss. 1. Bart. Bal.
Angel. & ceteros communiter Doct. in l. civile, C. de furt. tex. in
c. qui cum fure, de furt. vbi Abb. num. 2. dicit per illum text.
iustificari posse sententias Episcoporum, qui quotidie
subditos suos conscios furti admonent, vt debeant re-
uelare, & non reuelantes excommunicant. Steph. Austr. in
addit. ad Clem. 1. de offi. ordi. & in tract. de potest. Eccl. super se-
culares, vers. 8. incip. pro quolibet damno, nu. 53. vol. 14. tract. di-
uers. Doct. fol. 404. Rota in nou. decis. 19 de dolo & centum. alias
444. incip. extra Rotam, fol. 64. Bal. in c. si sacerdos statim in prin.
de offi. ord. gl. in Clem. dispendiosam, in verb. pramon. de iud. vbi
Card. Imol. Anch. & alij notant, formamq. ponunt: sequitur
plures referens Io. de Neuizan. in sua Sylua Nupt. lib. 3. nu.
28. vol. 6. tract. diuers. Doct. fol. 38. vbi n. 58. iure idem probat,
nempe ratione peccati, de quo solus Ecclesiasticus co-
gnoscere potest, vt in c. nouit, de iud. idem latissime iure probat
Steph. Aufrer. vbi supra in d. tracta. de potest. Ecclesiast. super laicis,
& c. num. 53. d. vol. 14. tract. fol. 404. sequitur Bernar. Diaz.
in reg. 243. Quod hodie sacrum Concil. Trident. appro-
bavit in sess. 25. c. 3. de reform. salutiferam in his monitorijs
formam seruandam præscribens in hunc sane modum.

2 Quapropter † excommunicationes illa, que monitionib. præ-
missis, ad finem reuelationis, vt aiunt, aut pro perditis seu subtra-
ctis rebus ferri solent, à nemine prorsus, præterquam Episcopo, de-
cernantur, & tunc non alias, quam ex re non vulgari, causaq. di-
ligenter ac magna maturitate per Episcopum examinata, que eius
animum moueat, nec ad eas decernendas cuiusvis secularis, etiam
magistratus auctoritate adducatur, sed totum hoc in eius arbitrio
& conscientia sit positum, quando ipse pro re, persona aut tempo-
re eas decernendas esse iudicauerit: Solus itaque Episcopus po-
test decernere huiusmodi excommunicationes genera-
les, † vt ibidem cauetur, quasi alij iudices inferiores eas
ferre minime possint. Nuntius autem Apostolicus Le-
gatus à latere ad prouinciam missus, † vt ibi euellat &
dissipet, ædificet atque plantet, cum si ordinarius ordi-
nariamque iurisdictionem habeat in prouincia sibi com-
missa † vnde per mortem Papæ mittentis non expirat
eius officium, vt in c. 2. incip. legatos, & ibi gl. pen. & com-
muniter Doct. de offi. leg. lib. 6. Gundif. a Villadieg. in tract. de le-
gat. 1. par. quæstion. 16. numer. 12. volumin. 14. tractat. fol. 165.
poterit iure optimo huiusmodi literas monitorias ge-

Can. Quæst. Lib. I. c

nerales decernere: Sic † etiam legatus potest dispensare 8
in omnib. casibus, in quibus Episcopus siue Archiepi-
scopus, siue Patriarcha, vel quilibet ordinarius suæ pro-
uinciæ, quia ipse ordinarius est in ea, vtpote vices do-
mini Papæ gerens, & plenissimam & maiorem post
principem in ea habet potestatem, vt inquit Specul. in tit.
de legat. §. consequenter, in prin. sequitur Villadieg. vbi supra q.
14. in prin. Imo omnia videtur posse, † quæ Papa sibi spe- 7
cialiter non reseruauit, quia vices eius gerit, c. cum vene-
rabilis, de consuet. c. 1. de offi. legat. & ibi Abb. in vlt. notab. Spe-
cu. in tit. de leg. §. nunc ostendendum in vers. legatus, & est ima-
go ipsi Principis, vt in c. volentes, de offi. leg. vt late plurima
congerens in proposito tradit Nicol. Boer. in tract. de potest. lega-
t. à latere, num. 16. & aliquibus seqq. & iterum, num. 65. & seq.
eod. vol. 14. tract. Nil mirum ergo si Nuntius Apostolicus
legatus sedis Apostolicæ possit, imo recte potest præd.
monitorias generales decernere, prout quotidie eas
concedit atq. decernit per totam suam prouinciam, rem
committendo Episcopo, ipsiusque prouisorii seu officiali
diocesis, vt si re maturius considerata iuxta decretum
sacri Concil. Trid. superius præinsertum, duxerit con-
cedendas, eas decernat cum assignatione alicuius ter-
mini, intra quem sub pœna excommunicationis Apo-
stolicæ reueletur quod prætenditur, & ita videmus fieri
sapissime, estque hoc indubium.

Quinimo, & Prouisor seu Vicarius generalis cuius- 8
cunque Episcopi siue Archiepiscopi, cum habeat gene-
rale mandatum, sitque ordinarius diocesis, ordinariam-
que exerceat iurisdictionem, poterit præd. monitorias
generales concedere atque censuras decernere, vt in ter-
minis tenet Sylua nupt. & Bern. Diaz. vbi sup. Nec enim hunc
meo iudicio excludere ab hac facultate & potestate vo-
luit Conc. Trid. in verbis supra relatis, dum disposuit, à
nemine prorsus, præterquam ab Episcopo eas decer-
nendas, cum ipsius hic generalis vicarius habeat ean-
dem potestatem in iurisdictionalibus sibi ab Episcopo
concessam: sed vt paulo ante dicebamus, inferiores ab
Episc. voluit sacr. Conc. in hoc excludere. Poterit igitur
prouisor vel vicarius generalis Episcopi, has monitorias
concedere & ita in praxi receptum est.

Hoc tamen in hunc modum interpretati sunt Illu-
strissimi Cardinales ad declarationem dubiorum decre-
torum Conc. Trid. deputati à sede Apostolica: Vicarius
generalis, & ad id facultatem habens ab Episcopo, potest sine prauia
cognitione facti ab ipso met Episcopo excommunicationes ad finem
relevationis pro rebus deperditis decernere dum tamen ipse Vicarius
caussa cognitionem adhibeat, vt deduxi ex quodam summo de-
clarationum omnium eorundem Card. quarum hæc est
nu. 12. sic requiritur, vt habeat Vicarius ad hoc speciale
ab Episcopo mandatum, nisi verba illa. Et ad id facultatem
habens, &c. referantur ad facultatem vicariatus genera-
lem. Sed † & prouisores ac Vicarij, officialesq. genera- 9
les à capitulo Ecclesiastico sede Episcopali vel Archiepi-
scopali & similibus vacante, rite deputati cum plena,
omnimoda & libera † potestate eas concedere poterunt: 10
quia regula affirmatiua est vera & communis, quod ca-
pitulum sede vacante succedit generaliter in iurisdictione
Prælati sui, & etiam in administratione temporalium
& spiritualium, & habet iurisdictionem ordinariam à
iure communi, potestque iudices dare ac constituere, &
omnia, quæ ad iurisdictionem pertinent, expedire, vt
latissime plures allegans iure probat Io. Francisc. de Pa-
uino in tract. de offi. & potest. capit. sede vacante, q. 1. & 2. 1.
partis princ. vol. 15. tract. diuers. Doct. fol. 172. & seq. Id quod
hodie probauit sanct. Conc. Trid. sess. 24. de reform. cap.
16. præcipiens, quod capitulum sede vacante officialem
seu vicarium infra octo dies post mortem Episcopi con-
stituere vel existentem confirmare omnino teneatur,
qui saltem in iure canonico sit Doctor vel Licentiatius,
vel alias, quantum fieri poterit, idoneus: Ergo cum pro-
uifores sede vacante à capitulo rite deputati habeant at-
que succedant in omni iurisdictione & administratione

F

spiri-

spiritualium & temporalium Episcopi, totumq; Episcopatum gubernent atque regant, ac proinde Proepiscopi rectè dici valeant, consequens est, ut prædictas monitorias atque censuras generales decernere possint, sicut ipsi Episcopi, cū hoc ad clauas spectet, in quib. absq; dubio succedet capitulum sede vacante: proinde indubium est, quod prædiximus, præmaximè si in mandato capituli id exprimatur: quod si expresse denegetur vel restringatur ad alia, referuando cetera ipsi capitulo, aliud erit dicendum: & ita cum iure communi concordat praxis moderna, ut nostris temporib. videmus, decernentes sepius prædictas monitorias in præd. officio Proepiscopi, quod licet immeriti nunc exercemus plus quam anno elapso in hoc Episcopatu Ciuitatens. sede ipsius Episcopali vacante, deputatione eiusdem capituli.

Summe tamen controuersum est apud vtriusq; iuris interpretes: *An Episcopus eiusque vicarius generalis possint prædictas monitorias generales concedere, non solum contra scientes, ut debeant propalare seu indicare rem vbi nunc est, eumque qui eam detinet, sed etiam debeant indicare & propalare furem, qui talem rem surripuit?* Legistæ enim magis communiter probant,

- 11 *† teneri quem inuicere furem, quando iudex ex officio suo procedit consistente in semetipso, quod habet; ut debeat purgare prouinciam malis hominibus: secus a esse quando procederet ad instantiam partis, seu ex officio consistente in parte, quia tunc non tenetur quis indicare furem: Quare priori casu rectè facit Episcopus, decernens censuras generales contra non reuelantes furem siue furtum, ut praxis communis hodierna habet: in secundo vero casu secun. Legistas minimè: quod probant ex l. 4. §. si tibi indicium, ff. de cond. ob turp. caus. & in l. solent, ff. de præscrip. verb. vbi probatur, repeti non posse quod datum est à parte ob indicandum furem vel seruum fugitiuum, quia non turpiter acceptum est, imo ex pactione & conuentione posse peti, actionemque in id exigendum dari: ergo non tenetur quis necessario & præcise legis præcepto ad instantiam partis gratis indicare furem, alias non posset aliquid ob id recipere absque turpitudine atque proinde ad restitutionem teneretur, iuxta gl. in d. §. si tibi indicium, verb. repeti, vbi id in proprijs terminis notat, quæ singularis est secund. Ias. ibi, & Bald. in c. super eo, de transact. tradit late bene declarans D. Couar. in reg. peccatum, 2. part. §. 3. n. 6. d. reg. iur. in 6. quamuis saltem charitatis præcepto teneatur quis furem atque seruum fugitiuum indicare, ut communi omnium consensu adnotatum est in c. qui cum fure, de furt. & in c. dilectus, de excess. prælat. & ita hanc partem priorem tenent Bart. & communiter Doct. in d. l. ciuile, C. de furt. & in d. §. si tibi indic. damnantes contrariam sententiam Canonistarum, de qua j. sed præd. Legistarum opin. videntur sequi Abb. in d. c. dilectus, num. 1. de excess. prælat. Anania post. Ant. de But. & Card. Floren. in d. c. qui cum fure, col. pen. Card. Alex. in c. nerui, 13. dist. col. 3. & in c. quidam ex his, col. fin. 1. q. 1: & inquit D. à Soto de ration. regen. & de regen. secret. memb. 2. q. 6. pag. fin. quod solent officiales excommunicare in genere eos, qui occultè iniuriam irrogauerunt aut dederunt damnum, puta eos, qui occultè furtum fecerunt, aut fuste aut gladio percusserunt: & nescio profecto an plus nimio extendant in modo hanc potestatem, inquit ille: nam quamuis id iure liceat; deberet tamen fieri imprimis, quando damna aut iniuriæ grauissima sunt, ut puta pro bonis ecclesiæ; & deinde deberet admoneri in literis excommunicatorijs, quod excommunicatio solum fertur, ut restitutio fiat damni & iniuriæ, alias multi decipiuntur putantes, quod tenentur manifestare huiusmodi malefactores, ut puniantur, cum solum teneantur malefactores restituere & scientes admonere illos, ut restituant, quod si noluerint, debent manifestare illis, qui possint prodesse & non obesse: Nam inquirere punitionis gratia non possunt nisi illis, qui laborant infamia aut indicijs. Nec obstat d. c. qui cum fure, quia secundum Legistas loquitur solum de re*

furtiua indicanda, & propterea nonnulli eorum adducunt illud vulgare exemplum S. Francisci, qui interrogatus vtrum homicida inde transiuerat, vsus verbis æquiuocis immittendo manus in manicas, respondit; Non transiuit huc.

Rursus, *† Canonistæ antiqui tenent indistinctè contrarium, imo quod quamuis de iure ciuili quis non teneatur indicare furem, ut sup. in 1. opin. iure tamen canonico ad id teneatur, ut referunt Alb. & Ias. in d. l. 4. §. si tibi indicium, fallen. 1. ff. de cond. ob turp. caus. Bertach. simpliciter tract. de Episcop. 2. part. lib. 4. q. 7. n. 39. vol. 2. tract. diuers. doct. fol. 163. gl. per tex. ibi, in d. c. qui cum fure, verb. non indicat, de furt. & ibi Abb. Rom. sing. 785. & quod quando res aliter domino restitui non potest, teneatur quis furem indicare priuato (ut in proposito, quia tunc dantur monitoriæ huiusmodi, quando aliter nec aliunde probari id potest (tenet Adrian. in 4. sent. in tract. de restit. c. restat inquirere, in vers. sed contra, fol. 155. ibi, Credo tamen, & c. D. Couar. in d. regul. peccatum, 2. par. §. 3. num. 5. & Frater Anton. à Corduba lib. 1. questio. q. 43. in 2. dubio vers. 2. si autem, pagin. 347. col. 1. in princip. vbi id intelligit, quoties reuelatio aut testificatio exigitur, ut damnum satisfiat parti læsæ & nullo modo ad punitionem: ut quando sub excommunicatione præcipitur, quod qui furatus est tale quid, restituat intra tot dies, vel qui id scit, notificet superiori, ut criminofus sic compellatur restituere *†* vel à malo statu vel concubinato recedere, & huiusmodi, quia tunc qui scit, etiam sub sigillo secreti, tenetur tam contra se, quam contra alium, quantumlibet occultum criminofum, secrete reuelare ei tantum, qui potest prodesse, non obesse, modo sit ille superior, modo non, si credit quod sine tali reuelatione illi malo aut damno non prouidebitur sufficienter, & per illam reuelationem prouidebitur: alias mortaliter contra charitatem vel contra iustitiam peccabit non reuelando vel non testificando, & illam excommunicationem incidet & tenebitur refarcire damnum damnificato, si quis ideo rem suam, vel damni satisfactionem non habuit, quia ad d. præceptum eius speciale, vel generale noluit ille testificari vel occultum crimen reuelare, ut peccator ille à suo malo statu recederet vel proximo læsio sua debita fieret satisfactio: secus si criminofus emendatus est iam, vel satis credibile & certum est, quod ad secretam monitoriam, vel alio modo cum minori detrimento ille emendabitur, ut latius ibi per eum, vbi bene declarat, & in terminis, quod contra scientes furem possint concedi monitoriæ prædictæ, ut eum indicent siue propalent, & si id non faciant, possint excommunicari, tenet Abb. in d. c. dilectus, 1. notab. de excess. prælat. & alij Canonistæ: sed & nonnullos Theologos hanc partem tenentes refert Corduba vbi sup. in vers. contra suprad. pag. 348. in fine, & pag. seq. in prin. vbi inquit, quod sic se habet practica Ecclesiæ, & reuera hæc secunda pars verior & tenenda est: tum ex fundamentis statim iaciendis: tum etiam, quia ut dicebat Abbas vbi supra, Cordub. & alij plures affirmant infra referendi, & nos quotidie videmus, praxis Ecclesiæ habet, ut monitoriæ generales cum censuris decernantur contra scientes furem & non reuelantes: idque adeo est obseruatum in Ecclesia Dei, ut minime sit mutandum, arg. l. minime, ff. de legib. cum similib. Quod præcipue procedit, quando crimen vel factum est notorium, & patrator occultus, in quo omnes concordant secundum Cordub. vbi sup. & probat idem Cordub. in d. tract. De casis de conscientia d. qu. 64. in prin.*

Et primo, hæc sententia probatur in d. c. qui cum fure, cuius verba sunt hæc; *Qui cum fure partitur, occidit animam suam:* non fur solum, sed ille reus tenetur, qui furti concius, quærente possessore, non indicat, & ibi gl. si. expresse notat, & ut prædiximus, hanc partem tenet: Ecce enim text. vbi etiam ad instantiam partis tenetur quis furem indicare. Nec obstat responsio Legistarum dicentium, tex. illum loqui tantum de re furtiua indicanda,